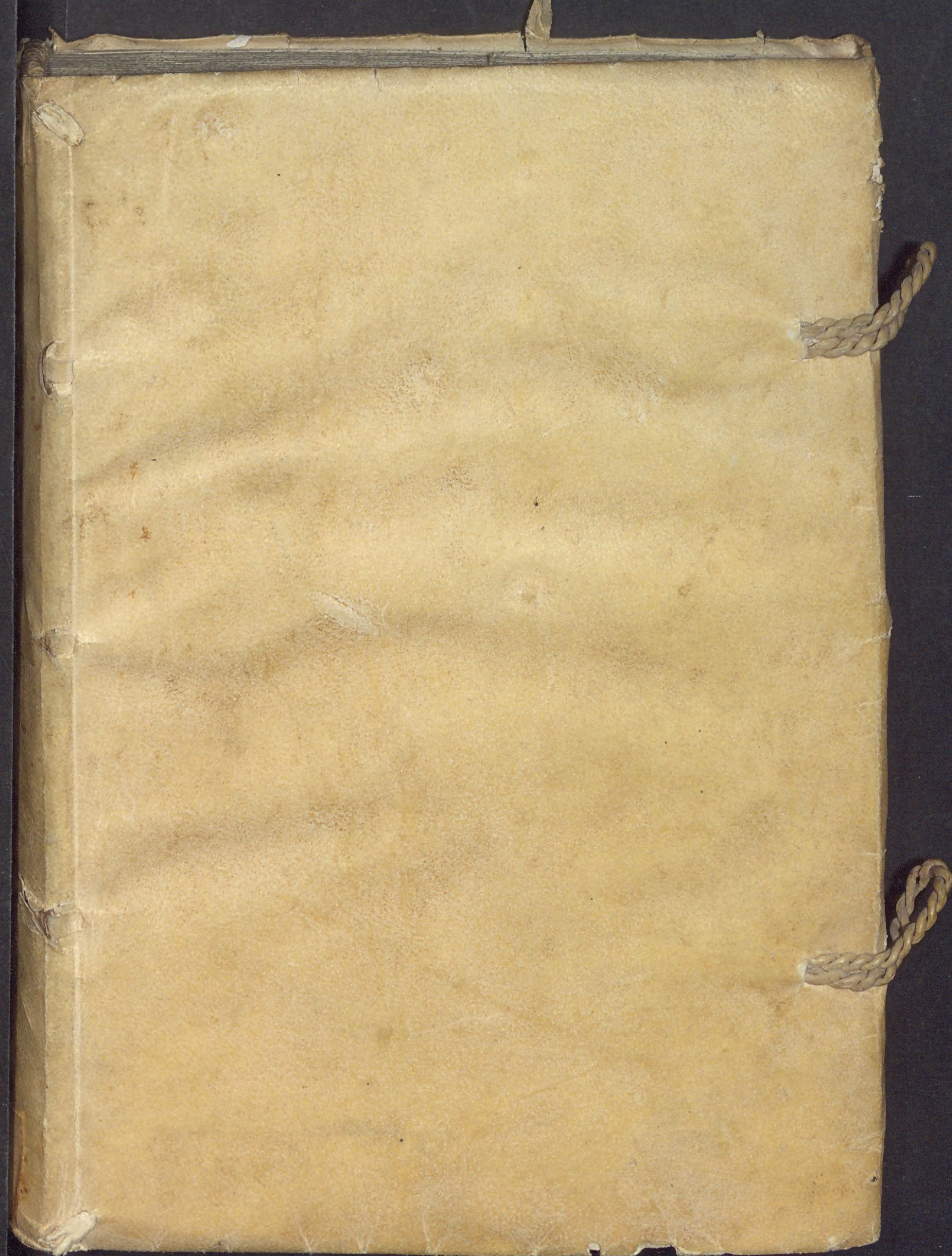

M.S. en 4.º pergamino, bien tratado, con 206 pag.s

Libri duo de ortu, et interitu, seu de generatione et corruptione ad mentem Philosophi exculti, in tractatus quatuor rediguntur, per M. Petrum de Laredo.

Rotulato

Laredo, de Generatione et corruptione.

Libri duo de ortu, et interitu;
seu de generatione, et corruptione; ad
mentem Philosophi exculti;
in tractatus quatuor rediguntur.
Per R. P. M. Petrum De Laredo.
è societate Iesu theologum; nec
non in Divi Hermenegildi Regis, et Mar=
tiris insigni Academia;
Publicum Philosophiæ Professorem.
Hispali. anno à salute
Domini restituta. 1658.
quinto idus Septembris.

Dona Sophia Patri cumulat cur prodiga Petro?
Nempe, ait; in Petra hac ædificabo domum.
Victrices resonate tubæ Petrum redimite coronis.
En toties Sophiæ pulvere victor abiit.

Præludium totius operis.

Felici spero exitu Auditores mei, auspice Deo, ad huc fervente disputandi ardore, ad tertium, atque postremum meæ Physicæ curriculum cursitabam anhelans; ibi ad metam usque, et labor ille indefessus, scribendi ratio, stili brevitas, perspicuitatesque nota, quæ duobus ante annis fortunatè impendi (si vobis id declamantibus fidem fecerim) in vestræ, et doctrinæ, et utilitatis fructum, vos fortunatius manuducat.

Perfecit igitur Aristoteles tractationem corporis naturalis, tum omnibus suis partibus completi, tum incompleti, et ad componendum propendentes in octo libris Phisicorum; statim deinceps gradum promovit ad contemplationem corporis incorruptibilis, corruptibilisque illam in libris de Cœlo; istam in libris duobus de ortu, et interitu, sive de generatione, et corruptione inscripsit. In primo n. de generatione substantiali, et corruptione sermonem texuit, in 2o vero de corpore elementari.

Ego tamen difficultates prioris libri hinc inde apprimè discutiendam in tres tractatus dissectas, primum, qui de generatione substantiali, et corruptione disserit, 2um de alteratione, 3um denique de augmentatione posterioris vero libri unicus tractatus, ut potè curiositatés plus, quam utilitatis continentis, ac totam de ortu, et numero elementorum etsi levi calamo atque diet, cum ad speciasem ea ille pridum tractum missas feci. Cœlorum, Metheororum, elementorumque

2 aliquot oppositas curioso Philosopho quaestiunculas; quo mens reficiatur, nec non pariter imbuatur totius praesentis operis copia, ac doctrinae incremento.

Circa huius duodecimi libri obiectum primarium modo materiale, modo formale valde dissident Authores. Aristoteles, Averroes magnus, et antiquiores quidam alii existimarunt esse corpus simpliciter elementare; alii simplices actiones generativas: quod vobis tenendum sit iuxta dicta in superiori ex dictis et Proemiali ad Physicam nostram introductionem facile liquet: corpus naturale ut generabile, et corruptibile, tanquam obiectum materiale; eius vero rectam dispositionem, coordinationem, aut solutionem, tanquam formale constitutivum. Reliqua autem ad Proemialium quaestionum complementum conducentia locus relatus vos docebit; ibi dicta consulite, dum praecipuos instituti nostri extricaturus accedo.

Liber II de ortu, et interitu rerum. Tractatus I. generationem substantialem, et corruptionem discutit.

Licet obiectum praecipuum huius libri prioris generatio substantialis sit; quia tamen eius modificationem, et notitiam et accidentali generatione, seu alterationum colligendum tibi est; de utraque per seriem disputationum instituam per tractatus procos diffusam. In primo praesenti generationem substantialem, vitalem, et non vitalem, corruptionemque expedire oportet: opporteat igitur et tuam patientiam in perdiscendo adhuc experiri, dum me Magistrum tam diu expertus es.

Disputatio 1.a
de generationis substantialis natura,
Caput 1.m
Definitio generationis seligitur

Libro Physicorum 2o tractatu 8o, et libro 3 itidem 8o, quid sit generatio, seu actio generativa, satis abunde innotuit; nunc tamen ex professo praeter ibi dicta cum distinctionem illius generalem ab agente, actione, et passione, et in quo tanquam in subiecto inhaesionis vel adhaesionis recipiatur, nobis investiganda est essentia huius generationis substantialis, et prout distinguitur a Creatione, et conversione.

In primis definimus generationem in genere, est productio entis dependenter a subiecto; ubi productio entis loco generis assignatur; convenit etiam Creationi: at vero ex subiecto differentiam a Creatione denotat; siquidem Creatio est productio entis independenter a subiecto.

De generatione in specie nobis loquendum est modo; generatio igitur in communi dividitur in substantialem, et accidentalem; substantialis (idem de accidentali suo loco dicemus) est productio formae substantialis dependenter a subiecto substantiali: itaque omnis generatio substantialis postulat et subiectum, et formam substantialem, ut media unione conficiat compositum substantiale; unde tendit ad formam, quae uniri debet cum subiecto, tanquam cum causa materiali: tendit, inquam, generatio ad formam, sive sit forma modalis, ut unio substantialis, sive sit absoluta, ut forma equi.

Hinc est, quod omne compositum

4 substantiae, in quo ut formae generentur, includatur naliter loqu-
endo duplicem terminum generationis; quod pluralitatem actionem
generativam, et generationum unio, et absoluta forma generatur: qua-
re distinguo duplicem terminum alterum productum, et alterum
compositum: forma vero absoluta quae est proprie et primarie generationis,
de qua loquimur, est terminus productus; qui immediate producitur;
est quae generationis secundarie unionis est terminus compositus, qui com-
ponitur mediante unionis generatione compositio: unde unio quae est usus ge-
nerative actionis terminus productus est; quae generationis formae
erit terminus compositus compositum substantiale utique. Praeterea totum
compositum dicitur terminus totalis, totalis tamen dicitur tam terminus pro-
ductus, quam compositus.

Atque pro definienda generatione substantia-
lis satis esse videbantur, nisi Aristoteles cogeret, ut eius definition-
em discutiamus; generatio est, inquit Philosophus, mutatio to-
tius in totum, nullo sensibili manente ut subiecto eodem, cui de-
finitioni plures insunt impugnationes; prima quod omni conversioni adap-
tatur; id non cum propria definitio conveniat, erit vera, et propria con-
versio; siquidem productio termini positivi ex termino a quo etiam po-
sitivo est conversio; et definitum huius definitionis non se habet est
non mutatio totius positivi, quod destruendam est in totum posi-
tivum quod est producendum.

Secunda est, quod non omnis generatio substantialis est mu-
tatio generationes in Caelorum in prima orbis conditione ex ipsis
non sunt mutationes, cum non sint transitus; nec ibi ulla mutatio fuit
physica (etsi logica reperiatur) totius in totum; quod non praecessit
aliud totum quod in ipsum mutaretur: dixi logica; quia haec positio
operata, ut potenegativa de subiecto non supponente, antequam pro-
duceretur materia, forma non erat in subiecto: et postea verum est di-
cere, forma est in materia. Tertia, illa particula nullo sensibili mane-

orente, falsa e; in spósito ñ generato aliqd remanet, qd prægenerat in corrupto qlt qua 1a, et accña illi debita quæ sub sposito corrupto præ fuerat.

Propter hæc alii DD. censuere, generaonem ēē actionem spositi, seu spositam: sd 2a e 19 aiā equi generatr. s d asaiam equi ñ tratr actio spositi, ut spositum e; neqe e sposita, s d s ñ simplex, st ipsa aīa simplex ē: 2a. probatr minor, qr actio spositi s ñ vocatr ea, quæ producit unionem fræ cum ma, quā posita, neqe deposita Dei absoluta potest ñ poni spositm; at posita actione fræ ageisse, potest adhuc ñ poni spositum (in senta V. t Doi dimittente unionem realitr distam) qa actio productiva fræ corporeæ neqe spositi, neqe sposita e, et tñ e generao: 3o. Præterea potest dari actio, quæ sit spositi, vel sposita, et tñ generao ñ sit: qo; ans probatr; nam actio productiva oīs, atqe aīæ rōalis e sposita, deinde actio creativa, quā potis e unio produci, e actio spositi; et tñ nulla e generao: qo.

Nec melius alii definiunt generaonem; e transmutatio de ñ ēē fræ in subto ad ēē fram in subto: ñ placet 1o; nam ab æterno potest dari generao, si fra dependenter a subto fiat; quæ tñ potest dari transitus ullus. 2o; nam actio productiva fræ sm se præcise e generao, ut libro 1o Phicorum de principiis probatm e et tñ pillam fralitr ñ transit ma a ñ habita fra ad illam habendam.

3o; nam actio, qua producitr fra equi 1o infra subtum, ñ s ñ e generao in 1o instanti suæ extæ, s q in 2o, 3o, et cæteris, nam certus generaonis e essalis tali actioni; et conti in oībus, et singulis instatibus retinetr, et tñ acceptm mutaonis

et transitus non habet in caeteris instantibus. Ergo sine mutatione potest salvari conceptus generationis.

Caput 2um

inter generationem, creationem, et conversionem diversitatem assignat.

Ex dictis libro 1o, et 8o Physicorum, quid sit creatio, satis liquet: quid autem differat a generatione, maximum inter doctores dissidium est; et radix difficultatis stat in eo quod actio creativa sit actio talis producendi terminum independentem a subiecto: Ergo ipsa actio est independens a subiecto: insuper ex alio capite videtur quod, cum actio creativa sit modus, et in plurium sententia accidens sit, quare habitura sit subiectum in quo recipiatur, non in eo distinguitur modalis entitas ab absoluta, quod illa essentialiter actualiter petat subiectum, sine quo existere non potest etiam divinitus; absoluta autem entitas subiectum non ita petat: unde et actio creativa educeretur de potentia subiecti, et consequenter ab actione generativa non distingueretur.

Propter hanc latentia opinatur [illegible] [illegible] pag. 10. § , actionem creativam esse vere passionem; proinde vere dependere a subiecto, quare in eo distinguatur ab actione generativa: ab illa tamen ex parte termini distingui, nempe quod creativa terminum ex nihilo producat, et generativa producat terminum dependentem a causa materiali.

Contra dicta quia ideo etiam actio de causa dependet essentialiter terminus genitus a subiecto, quia sic actio generativa dependet essentialiter ab eodem subiecto; ergo similiter si actio creativa dependeret essentialiter a subiecto, in quo reciperetur

ab illo dependeret tanquam à causa mali; sed terminus produc-
tus pendet essentialiter ab actione: ergo terminus productus actione cre-
ativa, penderet essentialiter à causa mali, v.g. anima rationalis à materia,
quod est absurdum.

2a sententia cuiusdam Recentioris assignat
discrimen in eo quod actio generativa recipiatur, et inhaereat
subiecto termini; creativa autem inhaereat soli termino. Hanc sententiam
esse falsam, satis probatur, cum probatum à nobis sit libro 2o
Physicorum, actionem creativam minime inhaerere termino. Prae-
terea eo ipso, quod actio sit ratio formalis, media quâ redditur
terminus, ut sic, independens à causa mali, debet ipsa actio ut
quo esse independens ab eadem causa mali.

3a demum sententia
et vera docet, in eo distingui formaliter actionem creativam
à generativa, seu eductiva, quod ista petat inhaesionem ad
subiectum, non autem illa, sed solam adhaesionem; ita P. Suares, Polle-
tus, et alii moderni. Quod ut melius intelligas, adverte 1o duo debere
considerari in quolibet accidenti (admitto actionem quamlibet
esse accidens) primum, quod adveniat rei simpliciter, et perfecte
constitutae, neque intret illius conceptum sit: 2um quod educatur de
potentia subiecti: hoc 2um potest separari à conceptu accidentis;
quia si calor v.g. crearetur, et uniretur subiecto, talis calor adhuc
in ratione accidentis perseveraret: primum tamen à nullo acc-
identi separari potest.

Adverte 2o quod sit inhaesio, quod adhae-
sio: adhaesio est praecise receptio in subiecto, v.g. actio creativa
praecise recipitur in materia, et dependet ab illa, dependentia 2um
quod; quatenus ut talis se habet ut conditio, à quâ dependet for-
malis actio. Inhaesio est causatio mali, qua materia suam formam
causat, et dependet talis actio à materia essentialiter tanquam à sua

8 causa mali.

Hinc ē ut loco citato Philoso. patet, q. actio creativa tantum adhęreat siue m.ę, siue trō (si p. ltāi) q. actio creativa distinguatr) et ratio ē; q. cm a n. ē causa malis rei creatę; aiā n. roalis supernalitr, imo nalitr existere potest absq. m.a, s.m n. dependet ab illa aliquali dependēa, n. essali, aut qāli. Rursus nec inhęret trō; nam alioqui trus esset causa malis sui ipsius, siquidem esset prior nā ipsa actione: aut actio, et trus se mutuo causarent; neutrum aūt ē dicendum: q.

Adversus.

Ad verus probatr nostra 3.a senta, q. neq. ex raone accidentis, neq. ex raone entatis modalis exigitr, q. actio inhęreat subto: q.o ex nullo capite sequitr, q. actio creativa habere debeat subtum inhęsionis: probatr ans, q.a essa accidentis in cōi ē s.m habere subtum cum q.o uniatr, cum sit essal perfā illius cuius ē accidens: insuper modus pr raone modi ltis s.m petit essalitr unionem suā cum subto; n. tr causari malitr ab illo: tum de raone talis accidentis, et talis modi, q.lis ē actionis generativę, erit inhęrere subto, et uniri essalitr cum illo, malitrq. causari: et de raone talis accidentis, et modi, nempe actionis creativę, erit pręcise recipi in subto, illi adhęrere, et uniri se ipsa essalitr cum illo, n. tn causari malitr: q.o sufficiens discrimen assignatr intr actionem creativam, et generativam.

Ubi adverte, ut raoni dubitandi satisfacias, substam, et accidens n. distingui in eo, q. accidens petat subtum ex quo educatr, et cui inhęreat; s.d in eo q. petat subtum, cui saltem adhęreat; de inde modus, et entās abluta in eo distinguntr, q. modus essalitr actualitr petat trum existentem, n. ita entās abluta.

Circa conversionem restat dicendum: conversio physica ita q...
à Philosophis, et Theologis definitur, et mutatio, seu transi-
tus unius substantiae in aliam, v.g. lignum convertitur in igneam.
Haec definitio est conversionis substantialis (conversio vero accidentalis, qua-
lis est mutatio v.g. aquae frigidae in calidam, non est conversio proprie
sed alteratio).

Hinc patet discrimen inter generationem, et conversio-
nem; ad generationem enim non exigitur ratio transitus, ut patet in to-
rerum destructione, in qua non praecessit totum, quod mutaretur:
conversio vero petit essentialiter duos terminos, terminum à quo, id est oppositum
quod destruitur, et terminum ad quem, qui ne oppositum quod succedit:
unde omnis conversio est generatio, non tamen omnis generatio est conversio;
se igitur habent sicut ratio superior, et inferior.

Sed definitio-
nem conversionis expendamus adhuc, eiusque conditiones re-
quisitas inquirimus. mutatio genus est primum; reliq-
uis tamen partibus differentiam. per mutationem convenit conversio cum
qualibet mutatione seu transitu physico, qui potest esse
à termino negativo ad positivum, vel e contra: at ad conversio-
nem requiritur mutatio differentialis, qualis est à termino positivo
in positivum.

Dividitur substantialis conversio in transformatio-
nem, transmateriationem, et transsubstantiationem. Trans-
formatio, sive formalis conversio de qua loquimur in praesenti,
datur quando materia transit ab una forma ad aliam, v.g. à forma
ligni ad formam ignis: transmateriatio, seu materialis conversio
datur quando eadem forma transit ex informanda una materia, ad ali-
am materiam informandam; haec de facto non datur: transsubstantiatio,
seu conversio totalis datur, cum una tota, et integra substantia
transit in aliam, ut in Eucharistia substantia tota panis

transit in subiectum corporis Xpti Domini, et hec loco illius succedit.

Conditiones ad conversionem requisitae; 1a quod necessaria sit ut aliquid commune sit termino a quo, et termino ad quem; quod eadem materia in conversione naturali est communis utrique termino; eadem forma utrique in quibus est in conversione mali: in transsubstantiatione autem eadem accidentia panis perseverant cum substantia Xpti nec opus est, ut hoc commune sit substantiale, sed sufficit accidentale.

2a est, quod aliquam incompatibilitatem habeat terminus ad quem cum termino a quo, sive per oppositionem in materia sive contrarietate, vel in causa si natura subiecti non potentis utramque formam simul componere; ideo contrarium est, quod adveniente una sexpellatur altera a subiecto, in quo est. Unde si in eodem instanti quo generatur calor in subiecto, aliunde destruatur albedo non diceretur album converti in calidum; quia terminus a quo subiectum transit, non habet incompatibilitatem, neque oppositionem cum termino ad quem, neque ratione subiecti, neque ratione incompatibilitatis in se; sed nec simul compatiuntur in eodem subiecto calor, et albedo.

Caput 9um.

Aliquot dubia residua decidit.

Primum dubium sit circa generationem, quidnam subeat rationem termini a generationis compositi, ut compositum est, vel productionem unionis in ratione sit ea generationem compositionalis, qua tale est; ac proinde unionem solam esse terminum ultimum generationis compositi, qua tale est: nec ideo excludimus productionem materiae et formae, quae necessaria sunt ad compositum constituendum: probatur; quia compositum formaliter sumptum ut tale, ultimo constituitur compositionem partium, quae est unio; sicut album formaliter ut album ultimo constituitur per unionem

A bedinis cum subto: q° ttrūs generaonis compositi, ut composi- 21
tum ē, sola ē unio.

Hinc ē q°, ut compositum, quia bene dicatur generari, sufficere, q̄d unio sola generetur, lt fra et m̄a creentur, ut fit in hoc. Secundo, si unio crearetur, et m̄a et fra generarentur, compositum formaliter ut tale dicendum ee creatum, et n̄ generatum; nam actio, quā compositum ut tale produceretur in hoc casu, n̄ esset generativa, s̄d creativa; quę quidem ē precisse ultima ratio compositum constituens; q̄d n̄ habent alię partes, s̄d in n̄llę constituunt n̄ ultimo compositum.

Sed dubium sit, q̄d sibi intendat nat̄a in rerum generaone, an compositi novi existam, an antiqui destructionem? et quidem utrunq; frequenter intervenire quado datur generatio certum ē: qua re respondeo nat̄am solum intendere per generaonem compositi novi existam. probatur, id intenditur in aliq̄ actione, ad q̄d essaliter ordinatur de facto eiusmodi actio; s̄d essaliter ordinatur generatio ad existam novi compositi, et n̄ antiqui destructionem: q°: cum in m̄a n̄ actio generativa ignis s̄d ordinatur ad existam talis ignis, neq; ulterius exigit, ut in m̄a precererit aliqua specialis fra, quę expellatur ex adventu illius.

Proptere n̄ potest corruptio intendi per se ā nat̄a; et ipsa res, hoc ē propter aliq̄d bonum, q̄d per corruptionem reducat; cum sit revera malum nat̄ę. S̄d ut verum fateear, nullam rem in dveniens generis in eo, q̄d nat̄a appetat aliquorum individuorum seq. rerum corruptionem; ut eo pacto aplius poni et diversitas de novo producta conservari; satis equidem constat quomodo, qui nunc degunt alimentis abundare n̄ possunt, si nunq̄ viverent

12 quicunq; abstrahamus [illegible] ... [illegible]

Tertium dubium sit, an generatio distinguatur ab alteratione? alterationem appellamus productionem accidentium, seu qualitatum disponentium ad formam, et propterea sub ea ratione se habet: quaeritur igitur an ab ~~eadem qualitate~~ earum qualitatum actione productiva distinguatur generatio? oppositi inter se stant plures thomistae; nos autem asserimus 1° posse quidem optime eadem actione produci alterationem, et formam genitam substantialem; nam in eo nulla repugnantia apparet. 2° asserimus de facto non videri, quod si loquamur de gradibus [illegible], et minus intensis qualitatis, illi multo tempore ante praecesserunt quam forma substantialis producta fuisset: deinde ultima dispositio ad formam est etiam dispositio ad actionem formae: id nihil disponere potest se ipsum: ergo praedictae actiones distinguuntur.

Quartum dubium sit, quot, et quaenam actiones concurrant ad generationem cuiuslibet compositi substantialis? suppono imprimis praecise actionem creativam materiae; 2° generativa seu productiva formae substantialis, sive illa creetur, sive generetur. 3° alterationis actio, qua materia disponitur ad formam recipiendam. 4° actio productiva unionis.

Hinc difficultas, utrum actio productiva unionis distinguatur ab actione productiva formae, quae educitur de potentia materiae: distingui autem ab actione formae, quae creatur [illegible] ... realis, certum est. quare varie [illegible] sententiae; nos cum meliori sententia adstruimus, actionem generativam formae realiter distingui ab actione generativa unionis. probatur, quia potest perire unio manente forma genita, id si producerentur forma, et unio eadem actione non posset una entitas perire manente alia: ergo

Si dicas non posse manere formam per eandem actionem conserva-
tam, per quam erat cum unione; bene; tamen si per diversam actio-
nem conservetur. Contra est, quia cum entitates, et termini sint omnino diversi,
ut sunt unio et forma genita, non est ab[s]que urgenti fundamento adstruen-
da inter illas talis connexio, ut ex vi actionis, qua connatu-
raliter producitur, non possit entitas absoluta, qualis est forma existere
independenter a modali, ut est unio; sed nullum est urgens fun-
damentum ergo. Si dicas per unionem habere formam qualem suam
inhaerentiam in subiecto. Contra est; nam anima rationalis habet unionem
cum materia, et tamen nullam inhaerentiam habet in subiecto: ergo non per unio-
nem, sed per actionem generativam forma materialis dependet a subiecto.

Quintum dubium sit circa creationem, quid sit proprie annihilatio oppo-
sita creationi? Respondetur annihilationem esse cessationem, vel desi-
tionem cuiuspiam productionis, quae utitur actionis creativae;
quare annihilatio est contrarium creationi; sed posita negatione ac-
tionis creativae, et simul negatione alterius actionis, dicitur
annihilari res, et redigi ad non esse. Insuper annihilatio prere-
quirit, quod precesserit terminus creatus in rerum natura; nam
annihilari non dicitur, quod nunquam extitit.

Praeterea; si pone-
retur negatio actionis creativae, et perseveraret tamen actio ge-
nerativa, ob latentem diceretur res annihilata; Quia si destruc-
ta actione creativa, conservaretur anima rationalis per denuo succe-
dentem actionem generativam. Hinc inferes, in venera-
bili Eucharistiae sacramento non animam panis annihilari, non
tamen illius formam, sed potius panis, sed potius corrumpi.

Sextum dubi-
um sit circa conversionem, an terminus formalis a quo dici possit
converti in terminum formalem ad quem? Respondetur negative

14 tram quod convertitur in aliud habere debet aliquid commune cum termino a quo, et termino ad quem. sed forma ligni v.g. quae est terminus formalis a quo per se sumpta praecise, nihil commune habet cum forma ignis per se sumpta praecise, quae est terminus formalis ad quem. Ergo una forma per se nequit dici converti in aliam, sed materia cum proprietate dicimus lignum in ignem converti; siquidem lignum habet materiam communem cum igne.

Caput 4m.

Quaestiuncula maioris momenti circa conversionem expenditur.

Ultima quaestiuncula esto, an ex vi conversionis necessario requiratur, ut tam terminus a quo destruatur quam terminus ad quem producatur? Pro qua notandum est, in qualibet conversione reperiri terminum formalem, et terminum totalem a quo, et terminum, et formalem, et totalem ad quem. Terminus totalis a quo est illud totum, quod destruitur, adveniente termino ad quem; et terminus totalis ad quem est illud totum, quod consurgit destructo termino a quo.

Terminus formalis a quo duplex est, alter quo destruitur, et in cuius locum succedit terminus ad quem; alter vero est modus ille specialis, vel est unio, qua terminus formalis a quo unitur illi subiecto communi, quod transit de uno termino ad alium. Terminus formalis ad quem similiter alter, qui in locum termini formalis a quo succedit, et alter est modus specialis seu unio, qua unitur terminus ad quem illi communi subiecto.

Exemplis rem explico; in conversione formali ligni in ignem compositum lignum est terminus totalis a quo, ignem vero est terminus totalis ad quem. Forma ligni, et eius unio ad materiam est duplex terminus formalis a quo: forma vero ignis, et illius unio ad ma-

ē duplex trūs fr̄alis ad quem. In conversione n̄ rali totum 25
compositum præcedens ē trūs totalis ā quo; subsequens autem ē trūs totalis ad quem; ast antiqua m̄a, et eius unio, quæ vtitur ... Cœli, sunt tri fr̄ales ā quo: subsequens, et illius unio ad fr̄am eandem sunt tri fr̄ales ad quem.

In transsubstantione substa panis cum accidibus ē trūs totalis ā quo; substa v. Xpti cum panis accibus ē trus totalis ad quem: cæterum substa panis, et eius unio cum accibus ē duplex trūs fr̄alis ā quo; substa Xpti, et eius præsentia, seu unio cum accibus ē duplex trūs fr̄alis ad quem.

Vnde certum ē, ad omnem conversionem requiri destructionem tri totalis ā quo, et novam productionem tri totalis ad quem, et pt, nam illud totum convertitur in ad aliud: ergo illud destruatur, et aliud consurgit de novo. Vg lignum perit, quando ignis accenditur, et panis prout unitus cum accibus destruitur, quando sub eis dem Xpus Dominus in Eucharistia adest, sive destruatur vterque trūs fr̄alis ā quo, et producatur vterque fr̄alis ad quem: sive tantum destruatur unio antiqui tri totalis, et producatur tantum unio tri totalis advenientis, ut infra dicam.

His scitis, celebris admodum disputatio inter ... ē præsertim in m̄a de Eucharistia, an vltimus trūs fr̄alis ā quo seorsim sumptus destrui debeat, et trūs fr̄alis ad quem, de novo produci? affirmativam tenet sententia ... de generatione; affirmativam negant: ... Oviedo, quem sequuntur plures, ... defendit, non requiri novam productionem tri ad quem: bene tamen destructionem tri ā quo.

Nostra cum distinctione loquendum: si loquamur de tro fr̄ali ā quo, in cuius locum succedit trūs fr̄alis ad quem: et de tro fr̄ali ad quem, qui ponitur loco

trisformalis à quo, non requiritur destructio unius termini, et productio alterius ad rationem conversionis: Ceterum si loquamur de terminis formalibus à quo, et ad quem, nempe unionibus, requiritur necessario tam destructio unius termini formalis, quam productio alterius formalis. probatur 1º à priori; nam ex conceptu formali conversionis requiritur solum quod terminus ad quem eodem modo se habeat nunc quo ad tertium aliquod, sicut antea se habebat terminus à quo: sed ad hoc non est opus, ut producatur de novo terminus ad quem, vel destruatur terminus à quo, sed sufficit illius novae unionis ad substantiam productio, atque antiquae destructio. ergo

2º probatur exemplo, ut Petrus Paulo succedat in munere Proregis, non opus est, ut Paulus destruatur, et Petrus de novo producatur, sed sufficit, quod Paulus amittat, et non exerceat illud munus, et quod Petrus de novo illud idem exerceat. ergo similimodo ad conversionem necessaria non erit destructio, vel nova productio termini, sed sufficiet novum exercitium, et nova productio illius in termino ad quem, et eiusdem suspensio in termino à quo. 3º probatur, siquidem cum admittentibus formam cadavericam, quando homo moritur, convertitur in cadaver, et tamen non destruitur materia realis, quae est terminus formalis à quo: similiter quando homo mortuus resurgit, cadaver convertitur in hominem, et tamen tunc non datur nova productio materiae realis, quae est terminus formalis ad quem. ergo

Unde nota 1º non requiri destructionem termini à quo secundum se, sed solum secundum unionem; nec productionem termini ad quem secundum se, sed secundum suam unionem tantum. Nota 2º ex vi conversionis praecise licet in rerum natura perexisteret substantia panis, destructa eius unione cum accidentibus, vere diceretur in corpus Christi converti, quod autem destruatur de facto, hoc provenit ex eo, quod non valeat nequeat ulla substantia sine suis propriis accidentibus perexistere, ut Divina tenet, sicut non potest substantia corporea existere naturaliter absque magnitudine et quantitate, cuius argumenta in materia de Eucharistia solent dissolvi, sed procul à nostro instituto

cum de re philosophica agimus; videantur Pater Arri[aga] Pater Car- 17
dinalis noster de Lugo.

Disputatio 2a.

De generatione substantiali viventium.

Caput 1um.

Exponitur eius definitio.

De generatione substantiali non viventium satis est in parte, ad de illa dicendum supersit praeter dicta de praecedenti, de generatione substantiali in communi: quare in praesenti praecipuam generationis speciem, scilicet generationem viventium substantialem exponemus: quamobrem auditores nostros praemonitos velim verbis docti Medici Peramati, libro suo de semine. Hic Lectores, et pudicos lectores, et opto et particulos, ne in opere, in quo Deus maxime se exhibet, tum verendum tum admirandum, consuetis illecebris inverecunde rapiamur.

Definitur communiter tum a Theologis, tum a Philosophis generatio viventium, secundum Aristotelem, est origo viventis a vivente, tanquam a principio coniuncto in similitudinem naturae: in primis origo, seu productio est genus ad omnem productionem: illud viventis a vivente discernit ab omni generatione non vitali: additur a principio coniuncto non per approximationem localem, sed per aliquid de producente, scilicet semen, quod tribuatur, et concedetur producto vitaliter, et viride: qua propter quae producuntur ex putrefactione, aut sudore, ut vermiculi, pedes, simices, pulices non generantur a viventibus proprie, quia non subministratur materia a principio coniuncto vitaliter, neque tribuitur pars producentis illorum

18 productioni; sed sem non à superflua, et excrementitia: sibitr excluditr productio Adami, et Heve à ratione generationis; quia isti primi homines virtualitr producti non fuere.

Hinc est quod inter aliquos Logicos Magistros, an requiratur, ut vere dicatr vivens generare, habeat cognitionem, et volitionem, quâ cognoscat, et vellit generare sibi simile: et an actu debeat intendere generare? Ad hoc sentio cum P. Vasq. et aliis requiri aliquam saltem imperfectam cognitionem, et appetitum elicitum, aut amorem, ut vivens dicatr generare: ideo non arbores non dicuntr filii aliarum arborum, et ramalia filii illarum; quia non procedunt à principio vincto cognitivo, et elicitivo; unde proprie arbores non dicuntr generari, et generare, cum non se multiplicare cognoscere aut diligere possint.

Ad hoc respondeo non requiri actualem cognitionem, aut operationem generantis, quod agens intendat sibi simile producere; sed sufficere, si sit aptum agens ad cognitionem et amorem: probatur, nam animalia non habent actualem cognitionem, aut appetitionem de filio producendo: quod. Io. quia si femina dormiens concipiat, aut vir etiam dormiens semen emittat, ut accidit Lot, qui prout referunt verba, generavit in somnis sopore, et vino oppressus nihil actualitr cogitans, vera ibi erit generatio filii: quod.

Ultima verba in similitudinem naturae majorem ingerunt difficultatem circa quae varia sunt placita: P. Agur. hic De 2a docet veram similitudinem requisitam ad generationem non esse specificam similitudinem; alias Mulus genitus ex equa, et Asino non foret proprie filius, nec Lins ex Lupo et serva generatus; quare docet, sufficere solam similitudinem, quâ genitus, capax participare bona

Parentis, et hereditatem, quae naturaliter sequitur filios, unde 49.
ait, Malus est particeps, et capax laetitiae, et blanditiarum quibus
Bruta se foemin[?] filiis.

Contra tamen est, quod alia animantia
diversissimae speciei, ut Ovis, aut Capra est capax blanditiarum,
quibus equa nutrit suos filios; et tamen Capra, aut Ovis nullam habet similitudinem naturalem, quam parit constitui filiam equae: ergo male
explicatur modo praedicto similitudo naturalis. Deinde illa capacitas
participandi bona, vel est gratuitum specificum, in quo Parens, et
filius conveniunt; vel est gratuitum genericum; vel denique gratuitum
extrinsecum, et accidentale: certum est non sufficere similitudinem in praedicato accidentali: quia sic esse non potest similitudo naturae: praeterea generica qualibet similitudo etiam non sufficit, sicut conveniat in ratione
entis, aut substantiae: ergo debet habere specificam similitudinem, de
qua adhuc possemus dubitare.

Aliter respondit Arrubal
1a parte tomo 2o quaestione 27, naturam esse similitudinem, sed eam non
debere intendi a natura, vel agente, seu Patre; si autem praeter
intentionem Patris eveniat similitudo, nihil obesset generationi;
unde illius procedit similis in natura ex intentione Parentis, qui intendit producere sibi similem. Contra est, quia requiritur vera, et propria similitudo ad veram, et propriam
generationem; alioquin si ex intentione agentis generaretur lapis, non esset filius. Praeterea si Principale, Pater homo,
intendens producere filium, ad extra produceret equum,
sequeretur esse equum; quod est absurdum. Ergo.

Quare nos cum P. de
Arriaga, in tractatu de trinitate, docemus similitudinem
hanc consistere in fecunditate naturae; ita quod primum generans communicet generato naturam fecundam, et generatum sit

-lo simul potens alteri illam communicare. Hinc sententia valde plausibilis est nostris diebus inter aliquot Theologos, qua credunt, recte assignari discrimen, quare verbum divinum procedat ut filius a Patre, Spiritus Sanctus non item: sed quidquid sit de re theologica, in re quam agitamus, sic explicanda verba definitionis, in similitudinem naturae, vel secundum.

Dices tu, de facto Mulus vere, et proprie filius, et in secundum procedit a parentibus, et tamen vim coitandi, et propagandi se per aliquam naturam non requirit, si similitudo in potentia producendi aliud individuum. Respondeo imprimis Mulum esse accidentalem, quia natura revera intendit illi coicare, et vere coicat virtutem producendi aliud individuum; impeditur tamen esse in Mulo aliquo accidenti Climatis extrinseco, et Regionis temperamento quod colligitur ex eo, quod referunt historiographi in Africa vel Mulas generare.

Caput 2um

de potentia generativa et semine agit.

Dari potentiam generativam, evidenter cognoscitur; videmus enim alia viventia ab aliis procreari; nec solum in viventibus sensitivis reperitur, sed etiam in vegetabilibus, quae mediis seminibus producunt alia: itaque sicut potentia nutritiva, ut diximus, ordinatur ad bonum individui, quia individuum servat, atque facit, ut diu persistat, sic generativa potentia ordinatur ad bonum speciei, ut mediis generatis individuis sit species perpetua, et ne pro pereat.

Sic ergo potentia generativa definiri potest, est accidentalis facultas ordinata ad productionem viventis, medio semine:

dicendo sermo de potia generativa esse la radicale, quae distinguitur ab alia; id de illa, quae est instrumentum quo supponitur semper actio agentis efficientis, ut alimentum sic agens disponat, ut in illam inducat. Item seminis cum virtute formatrice, quae in semine manet ad producendum individuum; id est apponitur in definitione per la "radicalis", per quod distinguitur ab alia, quae est fm, et radicale generationis principium. 21

Dicitur medio semine; quia intelligitur non est generativa potia illa virtus, quae residet in semine, et ad productionem concurrit, loquimur enim de illa facultate vel actibus quae in vivente resident, disponunt, praeparant, perficiuntque semen, cuius decisione generatio fit.

Hinc colligitur 1o. In animantibus quae solent generari, ex alia aliqua, ut vermes, in eis non habere viventibus generativam potiam, de qua loquimur; quia sic animantur ad productionem vitae non ex illa ponendo semen, cui communicat virtutem formatricem; istas, illa autem a natura ita se habent. 2o colligitur potias generativas aequivocas diversorum in specie viventium distingui, etiam inter se in specie, cum ordinentur illae ad actus essentialiter distinctos, nec libet posset indifferenter ad eos actus aliarum specierum deservire. Unde cum potia generativa equi sit partialis, quae generationis mulae, et potia generativa asini (idem dic de asino et equa) sit etiam partialis eiusdem mulae, resultat ex utraque aequivoca potia generativa eius demum. Ex equis, et asina distinguantur in specie; hoc visum ex experientia datur; videmus ex equo, et asina consurgere mulum, non tamen ex equo, et equa.

Quaevis non dicit

22 deat generativa potia q. cois senta fert, illam praecipue ee in testibus, ut in à alimenti in semen perfectm, et proxi[m]ti cum elaboretr: probatr, q illi, qa testes desunt, inepti sunt ad generaonem, et humorem seminis silem emittere possint. g.

Confatr 1o. si maneret in eunuchis vis formativa seminis, illi possent filios generare; sd hoc e falsum. g. maior cstat, q ubi potia è n impedita, cur actus fierit? Minor ab experia videtr cstare.

Confatr 2o. q n videtr incredibile tam brevi tempore ex oibus partibus corporis semen decidi posse; cum brevissimo tempore quamqmd decisio perficiatr, quando vel levissimo tactu quam pluret soleant semen statim emittere.

Opponit 1o. Hippocrates 4o libro de morbis, asserens abibus partibus corporis semen decidi; itam oia corporis membra sanguinem et maxime maxime debilitant, siquis immoderate incumbat in Venerem. g. Confatr; namaial diminutm, et mancum solet aliud sile procreare; g. q sing[ul]ae partes corporis semen emittunt.

Debis negando coam; nam illa membrorum macies ex eo provenit, qd testes plurimum sanguinem è venis ad se avocent, ut in semen efforment, et sic reliquis parsb[us] suum alimentum subtrahitr, cuius subtractione debilitantr illae: praeterea pluribus spiritus, qa nutritio fit, in sumuntr dum emittitr semen: g. deficientibus illis, n ipte fit nutritio; unde debilitari corporis partes necesse e. Ad cfaonem, aial mancum n semper generat mancum; qd si accidat, hoc provenit n ex eo qd partes singulae semen emittant, sd ex eo q, in his aialibus virtus generativa aliquando n sit adeo efficax, qualis in aliis reperitr.

Opponitr 2o. dum semen emittitr, omnes partes corporis

videnti peculiarem delectationem sentire, quod ab omnibus decidi= 23
tur semen. Confirmatur, quod Christus Dominus Lucae 12 iubet lum=
bos praecingi, in quo videtur continere potentiam, quae semen elaborat;
sic S. Gregorius homilia 13 in Lucam, lumbos, inquit, praecin=
gimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus: etiam Sa=
cerdotes, dum se praecingunt, petunt a Deo, ut in lumbis extin=
guat humorem libidinis: sic subtrahaia Sacrae Scripturae testi=
monia quod in lumbis recidet potentia generativa.

Debis negando
coam; quod illa delectatio non ex eo provenit, quod omnes partes corporis
semen decidant, sed ex commotione spirituum, et corporis
totius, quae contingit, dum semen emittitur. Ad confirmationem dic, ex
lumbis trahi humorem aliquem aqueum, ut hinc semen formetur
per vim generativam: quare lumbi dicuntur primum motum genera=
tionis.

De semine restat, agamus; diversimode id explicant. Illi
sic recte definitur, est substantia instrumentum, quod viventi deservit
ad generandum similem per vim formatricem in ipso residen=
tem: distinguitur semen a generativa potentia; quia haec est accidens
viventis superadditum, ut semen elaboret, manetque intra vi=
vens: at semen est substantia, nec elaborat se, manereque potest extra
vivens, ut constat in seminibus plantarum, et Bombicis quae diu
servari solent separata omnino a plantis, et Bombice; licet id non
accidat in omnibus animalium seminibus, quae opus est, ut statim
traiiciantur in feminam, antequam spiritus, et calore va=
nescant, et sic inepta reddantur.

Haec pro definitione seminis in
communi: attamen animalium semen sic a Medicis, Philosophis
definiri solet, est portio optima, et valde desiderata totius humo=
ris residentis in corpore, corpus humidum spumosum, et

24 album ex reliquiis alimentis elaboratum, dici etiam solet excrementum, utpote quod non animatur anima; quia tantum, inutile, et redundans sit; maxime cum necessarium ad sustentandas corporis vires; ideoque omnes libidinosi, vel qui assidua libidine illud emittunt, carent viribus.

Sed quaeres, ex qua materia semen in animalibus conficiatur? dicendum est cum communi sententia, semen fieri ex sanguine purissimo vel ex illo succo, qui a natura loco sanguinis tribuitur aliquibus animalibus) itaque iecur ~~album~~ qui cum trahit ab stomacho in sanguinem vertit, mittitque ad reliquas partes corporis, ut illo sanguine nutriantur; reliquum sanguinem trahunt testes ad se, quare partim illo nutriuntur, et partim in semen transmutatur. probatur 1º; quia homines sanguinei temperamenti plurimam seminis copiam conficiunt: quoniam materia illius fit a sanguine.

Medici observant praeterea in iis, qui nimium, et obstinate indulgent veneri, semen emittit rubrum, quia sanguis non est perfecte concoctus, et in semen conversus, cum parum detentus fuerit, nec tam brevi illud perfecte elaborare potuerit generativa potentia.

Etiam semen conficitur ex exuberantibus spiritibus, ut Medici docent, ideoque in semine distinguunt, et partes humidas, et igneas, et partes alias aëreas, quae respondent illis spiritibus, ex quibus maxime et parte illud conficitur; quare dicitur spumosum, quia eius natura aquea, et aërea censetur.

Hic cum Philosophis primo notandum est praetereundus, in semine desiderare virtutem formatricem, quam illi communicant viventia, ut fetum delineet, partes in situ, ordine, et dispositione componat; quare corporis fabrica non solum a parte prima causa ut aliqui volunt, sed etiam semini tribuenda est secundum partes ...

spirituosas, et aëreas, quæ agunt, licet partes aqueæ, et crassiores, ex quibus constat in materiam fœtus deserviant.

Caput 3um.

Qua ratione concurrant parentes ad generationem.

De concursu utriusque Parentis nobis loquendum est; quisnam videlicet illorum active ad generationem concurrat, et quis subministret materiam, ut fœtus efformetur. Certum non est, Patrem non concurrere immediate ad generationem filii, sed solum mediate, medio semine; quod certum apud omnes est; quia dum formatur fœtus, sæpissime Pater est distans, imo mortuus, et prorsus impotens concurrendi ad formationem corporis, et integrationis suæ.

Hinc est difficultas, quomodo concurrat causa immediata, videlicet semen ad formandum fœtum. Aliqui indicant active concurrere ad formandum cartilagines, et organa corporis, imo ad ipsam etiam animam simul cum Matre concurrere: alii tamen censent, non producere active, et eo quod causa non vivens in lucem edere non possit, neque inadæquate effectum vitalem: quis, inquiunt, sibi persuadebit, illam mirabilem fabricam nervorum Venarum, Musculorum à causa inanimata fieri?

His non obstantibus assero, semen active agere simul cum Matre ad formationem fœtus: probatur: quia Pater concurrit ad generationem Prolis non alio modo, quam medio semine; quod si istud non est effectivum, Pater non est vera causa Prolis: quare quantum ad formam corporeitatis semen effective concurrit: ast quoad productionem, vel introductionem formæ viventis id fieri à sola Matre, et non à semine quod probatur ratione superius tacta, videlicet quod substantia non vivens esset perfectior vivente; siquidem posset producere viventem, fœtum; et consequenter

2 b — virtualiter, vel eminenter contineret illum, etiam si inadequate concurreret, ut diximus in Phisicis de substantia, et accidenti. 7

De materia, quam praestat Pater, ex qua corporeitatis forma efficitur, diximus iam; semen igitur ex sanguine efficitur, quod quidem secundum partes crassas, et spumeas dicitur patiens; quia materiam praestat generationi fetus; et secundum partes spirituosas, et effectivas dicitur agens, quia cum Matre effective concurrit. Hec inde sequitur, non se solo posse generare, ex eo, quod habeat in suo semine virtutem activam, et praebeat materiam, nempe sanguinem; Pater solam virtutem inadequatam productivam filii habet, et materia, quam praestat, etiam inadequata est.

Dices incredibile videtur, ex materia adeo exigua seminis posse trahi tot tamque multiplices partes ossium, carnis, nervorum etc. Respondeo, quod est; quod in hac conceptione moles corporis est adeo exigua, ut non excedat utriusque seminis quantitatem; Aristoteles libro 7 de historia animalium docet fetum quadragesimo die conceptionis non excedere molem maiusculae formicae.

Dices praeterea; si semen active concurreret, ageret in se ipsum, et sui corruptionem intenderet. Respondeo, sicut ignis dum comburit lignum, fertur ad sui destructionem, et convertendum materiam suam in materiam cineris; sic semen indirecte trahi ad sui destructionem, quatenus aliquid producit, quod se destruit, vel saltem aliquam partem sui, nempe partem crassam; nam spirituosa ex utero abiicitur, facta iam generatione fetus.

Modo restat exponere, qua ratione Mater ad generationem filii concurrat; et statim insurgit difficultas an Mater verum semen emittat, quo effective saltem inadequate concurrat simul cum Patre? Supponunt fere omnes, minus trahi a Matre materiam saltem inadequatam, ex qua simul cum materia praestita a Patre

concurrat tota moles corporis.

Aris, et illius interpretes prorsus negarunt effundi verum semen à Matre; sed solum humorem quendam serosum, nulla virtute activa preditum: nec audiendi sunt thomistę cum Caietano asserentes effundi à Matre verum semen, quod tamen non esse activum; quod est implicatio. Oppositum tenet Hippocrates, libro de genitura, et Gallenus, libro 6º de locis affectis, nec non plures theologi, Philosophi ac Medici, tum Antiqui, tum Moderni.

Assero igitur vere concurrit Mater active medio semine ad generationem foetus; probatur quia natura, quę nihil frustra molitur, tribuit feminis duas venas, duos que arterias cum suis sinubus ad concoquendum, elaborandum que suum semen, non secus ac Viri, ut testantur Anathomici: sed illę venę essent superfluę, si femina non concurreret active: ergo. Deinceps probatur, illud semen esse activum, et fecundum; quia infirmitates maternę, quasi iure hereditario non minus quam paternę consequuntur filios, ut Medici observant; sed vis imprimendi qualitates genito, solum est concedenda semini active operanti: ergo.

Confratur 1º. filii non minus referre solent Matrem, quam Patrem: ergo Mater non solum humorem serosum; sed etiam verum semen emittit. Confratur 2º; ex equo, et Asina Mulus procreatur: quod non solum semen equi est causa procreationis illius: contra potest; quia si solum illud esset causa, semper equum Asina pareret: quod signum est, semen utrumque pollere formativa, et generativa virtute.

Assero preterea non solum concurrit Mater ad formationem foetus, mediate, vel lt, medio semine; sed immediate etiam per suam substantiam: et ratio est, quia substantię sufficienter applicatę ad passum, et habenti virtutem activam, sine ullo fundamento negatur concursus immediatus; sed ita se habet Mater: ergo immediate concurrit. Hinc in=

2.º infertur non solum Matrem esse causam immediatam formae corporeitatis substantialis; sed etiam se sola absque concursu seminis esse causam introductionis formae viventis, vel producendo formam, si sit materialis, vel unionem, si forma sit spiritalis; et constat, quia si semen concurreret ad substantiam viventis, utique foret virtualiter, et eminenter vivens: ergo.

Nec obstat, quod Mater sit solum approximata foetui secundum unam superficiem; nam haec solum approximatio sufficit in causis ad producendum suos effectus, ut patet in igne, et aliis. Nec obstat, quod aliquando filius sit perfectior Matre, ut Mulus quam Asina; licet ut verum sit, quod causa totalis debeat producere effectum non maioris perfectionis quam ipsa est, at causa partialis qualis est Mater potest producere filium perfectiorem se.

Arguestur, si ignis se solo producere potest alium ignem suae speciei, cur ergo Mater absque concursu alio concursu non poterit producere filium? Respondetur ad introductionem formae substantialis viventis solam Matrem concurrere absque et ad id habere sufficientem virtutem; caeterum ad formam corporeitatis generandam, cum Matris semen valde imperfectum sit, se solo non potest concurrere; ac proinde necessario requirit concursum alterius causae.

Caput 4um.

Quaestiones aliquas opportune decudimus.

Prima quaestio sit, an Daemon veram humanam prolem generare sit potens? Suppono 1.º, quod licet non sit erronea opinio, quae Daemonibus concedit propria corpora quam antiquos DDs, tamen parum tuta in fide est post decretum Concilii Lateranensis 2i cap. Firmiter de summa, ubi Angelos dicit spiritalem creaturam, et mundanam corporalem dicit. 2.º, quod Daemones congrediantur cum foeminis est multorum Auctorum res firmata; ita S. August. lib. 15 de civitate

Dei. Cap. 23, et Inosentius Papa 8.º Epistola decretali sta= 29.
tuit, ut illę mulierculę, quę turpitr consuetudinem cum Dęmo=
nibus habuerint, puniantr, et in hac Civitate Hispalensi duobus=
us ab hinc annis Saga quędam, ut oibus notum ē, propter hoc
delictum à S. Inq.nis Tribunali publice punita fuit: lege
si placet nostrum Martinum Del Rio lib. 2º disquisitio=
num Magicarum, ubi pluribus confirmat statutam doctrinam.

Tertio

suppono, Dęmones non tantm personam Viri agere assumpto cor=
pore aëreo, sive phantastico, sd etiam personam fęminę; quare
illi dicuntr Dęmones incubi; isti vº Dęmones succubi. Sit resolu=
tio possunt Dęmones in assumpto corpore humanam sobolem
ex concubitu fęminę generare: probatr; quia tales causas nales appli=
licare possunt Dęmones viri lis seminé, ut non amittat temperame=
ntum, quod habet, dum à Viro decidit; sd sic siliter Dęmones pos=
sunt semen aliunde desumptm emittere: ergo possunt generare fi=
lios: itaque facile Dęmoni ē cognoscere vim aliorum seminis, et
eius fecunditatem, et opportuniora tempora ad prolem querere illud
inventum conservare, et tanta velositate perferre, adhibitis ex=
ternis fomentis, ut spiritus, et calor illius non evaporentr.

Et licet

Sagę fateantr, semen, quod à Dęmone infundi solet, ēē frigidum,
nec afferre voluptatem, sd horrorem potius, nihil tn inde con=
cluditr; hoc eni efficit Dęmon, quando vult generationem non sequi;
tunc aut frigidum, aut non verum semen, sd aliquid instar seminis
infundit. Nec in quam Dei bonitatem dedecet ad huius modi actum
concurrere, infundendo aiam tali corpori, quod huius modi congressu for=
matum ē, quia etiam Deus concurrit ad actus incestos adulterii &c. Sed
notabis tunc Dęmones non dicuntr generare vitalitr, nec dicuntr
Parentes eorum filiorum, qui generantr in huius modi congressu;

3º Id ẽ in illis hoës à qq semen subtractũ e.

hoc ẽ maior dificũs, an proles ab illis gigni queat? Rẽtr negantr cum Pe Deleºrio citato, et rão ẽ, q plurima requirunr ex parte feminę vere recipientis, et concipientis in vero corpore, quę à Dæmone ĩ dubio prestari ñ possunt in corpore äereo, et lt narrentr ab aliquibus partas à Dæmone succubo, ẽmentitiũ; aut vera proles feminę supposita ẽ, ut expẽriam tenet Delrius. De Dæmone succubo, et ex

2a q sit, qd dicendum de avibus, dum incumbant ova? an pulli dicendi earum filii? Rẽtr, pullos qui educantr, dicendos eẽ filios illarum avium, quę ova peperunt; lt aliæ aves suo calore foveant, et tandem illos excludant, qua etiam rãone ova estercore calido foventr; et pulli educuntr: gº qd stercus prestitit medio calore, prestant aves, quę alienis ovis incumbant: quare ñ ñ dicendi fętus illarum avium; sd aliarum, quę iunguntr, ut prio vitę: unde ova, quę gallina frãt ĩ Mare irrita ñoiõ ad generatõem.

3a q sit, quęnam partes prius effrẽntr in vivente? ñ nulli apud Conimb. de 2º arculo 10, docent (sd ab alijs Anatomicis improbetr,) ĩnam oĩum primam effrari, et in lucem edi; quasi nobis totius fundum, veluti ẽ carina, radix. Arẽs docet cor 1º fieri in viventibus; et probat 1º ab experẽa, quã dicit se ipsum ita fieri vidisse: 2º, q nĩl nutriri potest ĩ nativo calore, qui iste provenit à corde: g cor 1º frãtr.

Hippocrates tn defendit, hęc varcium tunc frari, qd etiam probat 1º experiẽa fętus sex dierum, in quę se vidisse testatr quoddam Venulis intexitum, nullo adhuc frãto corde; sd idoneum ẽ hepar: g 1º q fętus ĩ hepate om=

nutriri ñ potest, ut pote q̄d é officina sanguinis, et nutrimenti. q̄.

Ego

An cum peritis Medicis, illorumq̄ Magistro Galleno 1º de spermate, adstruo cor, et hepar i̊l generari, et frari in viventibus, si loquamur de partibus substantialibus, quas vivens extra uterum habet, et in vita servat: si vº de partibus, quas intra uterum Matris præcipue habet, 1º necesse é figurentur, quæ 1º necessariæ sunt partes ad nutriendum fœtum, fovendumque: ideoq̄ 1º figurantur membranæ, q̄ involvitur; deinde p̃tes spermaticæ, et post has præcipuæ partes cor, et hepar: ita Andreas Laurentius Anatomiæ princeps lib 1º cap 2º q̄ 27, huic opinioni ex parte favent argūta Aris, et ex parte argūta Hippocratis, et utriusq̄ experimenta quo illa explicari possint: potuit n. ñ discerni ab Hippocrate cor, ñ dum perfecte frato hepate; et potuit latere Arem, corde frato, hepar.

Caput 4m.

Superstites quæstiones enodantur.

Quarta in ordine q̄ sit, quoto á conceptionis die aīa rōalis in corpus infundatur? de reliquis viventibus id incertum oīo é; imo de hoibus, cæterum cois theologorum s̃us é, aīam rōalem in viros die á conceptione quadragesimo infundi; in fœminas vº octogesimo: fundamentum desumunt ex lege lata de purificatione cap 12 Levitici, quá iniungebatur, ut fœmina, quæ virum peperisset, quadragesimo post partum die purificationem in templo perageret; quæ vº fœminam octogesimo: ast Theodoretus, et alii PP. videndi apud S. Scrinium in Leviticum longe aliam rōnem huius legis assignant. Hippocrates de natã Pueri asserit, mares trigesimo die animari, fœminas vº quadragessimo, aut 42: Alii 30, et 45 die tram constituunt. istiq̄ cstitutorum s̃ntiæ; sed ut optime Andreas Laurentius inqt. quis scit formationis dies, quis ultimus, solus, qui fœtum plasmavit

32 novit Creator. Quinta q. sit, quod tempus gestationi praescripsit n̄a sit? nullus nobis e sermo de abortu, sd loquimur de partu legitimo petente temporis maturitatem, quam coitr assignare solent 7. septimo, 8, 9. 10, 11, mensibus, ita q. coitr loquendo ante septimum mensem nullum vitalem edi partum nalem agnoscant; neq. post 11 completum. Casu loquendo de partu monstroso, et praetrnali, saepissime 12, 18, et 24 mensibus ... ut testatr Avicena) septimes tres partus vitales, et robusti, vividiq. ee solent; n ita octimes tres, nisi forte integris potientibus ... benignitate, ut e scriptus; semper ... nonimestris partus e valde legitimus, et nalis, decimus ... adeo: unde simestris rarissimus e.

De tro minimo eiusdem gestationis, ... extingere etm seximestres partus legitimos, et nales maxe in temperatis regionibus plures antiqui DD. apud Laurentium citatum indicant, imo et quinq. mestres partus legitimos ... apud Oviedo plures Medici autumant in terris tepentibus: ... tn cum nulla producantr exempla, hos partos assignatos n ee ... mittendos.

Ultima q. sit, in quo ... sistat similitudo prolis, eiusq. conformitas cum Parentibus, l ab illis dissimilitudo? ... n e sermo de similitudine specifica, l in sexu, sd tm de similitudine, quae in exteriori ... vultu, et reliquis membris ... praeterea tum debet ee tam similitudinem exteriorem, st et ..., ex duplici surgere ... 1o ex colore, 2o ex figura membrorum, et praesertim faciei lineamentis: color provenit a temperamento calido, l frigido, figura membrorum a virtute formatrice: quare rogamus unde proveniat, q filii exeant in lucem tali colore, tali temperamento, talibusq. lineamentis praediti.

Prima senta e illorum, qui totam istam similitudinem referunt ad motum seminis

seminis ita Arés, et Gallq: pro sentiae explicatione supponit Aristus in se-
mine Patris ee vim producendi virum silem Patris; hic motus si
impediatr fit transitus ad avum, aut proavum: si autm oio solvatr
motus à potentiori vi feminea, generatr Proles silis Patri, aut
avis, aut Proavis: et si oio iste motus dissolvatr proles nulli ex pa-
rentibus evadit silis. Non placet hqc senta, q̃ ille motus gratis
fingitr, et illius impeditio nulla rone pbr: rursus sequeretr,
qd nunqm filiq evaderent siles Patribus, aut filii matribus,
qd expẽria falsum ẽ.

2a senta tenet, hanc assimilaonem prov-
enire ex imaginativa: ita Arabes, qq favet Arés, et Gallq, et hin sa-
cris litteris historia Iacob Patriarchq Genesi 30, ubi obtis oibus
virgis decorticatis colore variis, fecit, ut pecus nasceretr varie-
gatm, et quasi qqdam macubis diversi coloris conspersum: alia
plura ad ofrmaonem sentq huius simila plures adiungunt Artres,
et praecipue Pr Eusebius Nurembergius tomo 1o suq historiq curio-
sq, c. 2a, et 3a. Hic notant DD sentq huius, n ee ita potentm vim
in imaginativa, ut se ipsa producat colores, membrorumq figuram,
attamen ee vim movendi humores ex quorum varia mixtione
surgit temperatura colorum, et figura corporis media vi
formatrice.

Do 2a hanc sentãm ẽ; q̃ lt aliqndo imaginatio sit cã
huius silitudinis in aliquibus filiis, tt in aliis ẽ cã dissilitu-
dinis: q̃ imaginatio n ẽ ablute cã assimilationis; pr-terqm qd
saepissime filii evadunt siles proavo, avo, aut tritavo, quos pare-
ntes n agnoverunt, et quorum figuram propriam habere in
imaginaone nequibunt: q̃.

Quare 3a senta Conimbric. mihi arridet,
q̃ 3a, et Andreq Laurentii, quq coem, et ordinariam huius silitu-
dinis causam docet ee vim formatricem: pbr; q̃ media vi formatrice,

34. temperamenta Parentum, quod in semine residet, datur sufficiens causa, ob quam filii assimilantur Parentibus in lineamentis, et colore: sic enim saepenumero filii avis, aut proavis, similes evadunt, eo quod illi sint causa remota filiorum, et aliquod temperamentum ab illis desumptum residet in Parentibus: sic etiam constat, cur filius saepissime Matri assimilatur, et non Patri, quia temperamentum validius fuit in illa, abundantiorem quoniam virtutem formatricem, et activae ipsa minus traxit.

Disputatio 3a. de corruptione substantiali.

Caput 1um.

natura corruptionis explicatur.

Corruptio enim ideo dicitur substantialis, quia sit in se subita: id quod est destructio substantiae: de corruptione enim ut ab anihilatione differt sermo nobis est: Iste in primis accipitur corruptio pro negatione rei antea existentis: unde res non dicitur destrui ex eo praecise, quod non existat, nam ab aeterno Mundus non extitit, et tamen cum veritate non dicitur ab aeterno corruptum fuisse: similiter chymera non dicitur corrupta, licet actualiter non existat: opus igitur est, ut res modo non existat, et extiterit antea. Praeterea per accidens, et extrinsecum est negationi, quod denotatur corruptio, quod illi extrinsecum est, quod res, quam negat, antea extiterit, nam eadem negatio est, sive aliquando, sive nunquam res extiterit.

De corruptione praedicta, prout differt ab anihilatione definitionem ~~[illegible]~~ instituimus: est rei desitio, scilicet negatio per generationem producte: quare Philosophi duas productiones rerum agnoscunt, alteram creativam, cui opponitur anihilatio, et alteram generativam, cui opponitur corruptio: vel desitio est genus ad corruptionem, et anihilationem: per generationem est differentia, quia res, quae anihilatur, omnino desinit in nihil, eo quod nihil illius maneat, nec subiectum, nec eius loco res alia producatur; res vero quae corrumpitur ita desinit, ut maneat illius subiectum. Si vero defini=

desionem corruptionis compositi scire velis, hæc est; est decisio compositi per generationem producti.

Dubitabis 1º an opus sit ad corruptionem compositi substantialis, quod dentur plures unionis negationes, vel an unica negatio sufficerat? Respondeo opus non esse, ut existant omnes negationes omnium omnium possibilium, quibus partes unionum eæ eædem possent uniri inter se; satis enim erit si existat una negatio unius unionis, quæ præcesserit: si enim hæc numero materia, et hæc numero forma uniebantur hac numero unione, et compositum hoc corrumperetur eo ipso, quod unio destrueretur; etiam si hæc eadem materia, et forma alia unione, vel aliis copularentur: et ratio est; quia hæc unio est de essentia huius numero compositi, et hac destructa, adveniente alia, destruitur hoc numero compositum, et aliud denuo gignatur. Ubi adverte, ut hoc idem numero compositum corrumpatur, sufficit unica huius numero unionis negatio: at ut vere dicatur, nullum compositum existere, necessariæ sunt omnium unionum possibilium negationes.

Dubitabis 2º, an corruptio sit naturalis necne? si percipiantur huius nominis naturale acceptiones variæ solutio dubitationis patebit. dicitur 1º naturale, quod est debitum naturæ, et hoc pacto compositis corruptibilibus naturalis est corruptio. Dicitur etiam 2º naturale, quod non est supernaturale, et sic corruptio naturalis est. 3º dicitur naturale, quod est consentaneum, et utile secundum inclinationem, et appetitum rei, et sic non est dicenda naturalis corruptio; quia naturæ non est consentanea, et utilis, nec in illam inclinat natura, sicuti lapis ad centrum, imo corruptionem tanquam malum execratur; licet non sit corruptionem natura permittat, ut novas inducat generationes.

Dubitabis 3º; qualis sit verus sensus illius pronunciati ab Aristotele traditi; generatio unius est corruptio alterius? sensus igitur est illativus, si unum generatur alterum corrumpitur; si unum corrumpitur alterum generatur; sicut enim vulgare est, ea quæ sic iunguntur, et semper connectuntur, quasi eadem essent inter se ap=

sibi ad invicem enuntiari: unde prologium debet intelligi non in sensu realis identitatis; sed connexionis physicae realis; et ratio est, nam cum generatio sit actio realis positiva, et corruptio sit negatio, et nihil, impossibile est identificari inter se generationem, et illius negationem.

Sed notabis 1o omni corruptioni substantiali annexam esse generationem; et e contrario omni generationi corruptionem, naturaliter loquendo: 1um patet; quia si forma substantialis corrumpitur, aut recedit a materia, et forma alia non succedit, sequitur materiam omni forma substantiali nudam restare, quod naturaliter non est admittendum saltem propter decretum Dei. 2um etiam patet, nam nequeunt naturaliter compati duae formae adaequatae substantiales simul in materia; vel quia opponuntur intrinsece, vel tamen extrinsece, mediante decreto divino.

Notabis 2o voces illas prologii, unius, et alterius intelligendas esse, vel de formis, vel de compositis; unius scilicet formae, vel compositi; et alterius similiter formae, vel compositi. 3o notabis hoc axioma tantum traditum esse pro corruptionibus, et generationibus substantialibus, quae communiter eveniunt, non de generatione illa, quae in primo Mundi exordio decidit; terra enim absque corruptione alterius formae, vel compositi generata fuit: praeterea pro generationibus accidentalibus, et corruptionibus potest accipi, si vero accidentia sint inter se contraria, et unum illorum in subiecto praesupponatur.

4o notabis non esse necessarium, generationem unius esse corruptionem alterius unius tantum, vel econtra; saepissime enim loco unius compositi corrupti plura alia fiunt, et e converso, ut ex uno animali corrupto innumeri vermes, et ex uno grano tritici plura generantur: similiter quia in generatione mixti plura corrumpuntur elementa, quare male infertur ex axiomate numquam crescere, aut minui in duorum numerum: prologium enim non docet, numquam accidere generationem substantialem, quin etiam accidat corruptio substantialis; sive totidem sint corruptiones, quot generationes; sive plures unae aliis,

aut pautiores. Notabis 1°, generaonem unius tri adequati 37
ee corruptionem alterius adequati; et e 2a: non tn inadequati,
nam adveniente fra viventi, non destruitur fra embrijonis; et destruc-
ta viventi, non generatr fra cadaveris: q adhuc perseverat fra corpo-
reitatis: utraq. n fra inadequata e, ut dictum e pro fra corporei-
tatis Lib. 2° Phisicorum.

Ultimo notabis, generaonem unius, et alter-
ius corruptionem eodem instanti reali naris contingere; ubi currit
rao conversionis ab uno corrupto ad aliud genitum; et rao e; q ma,
cum duas, vel plures fras nequeat recipere, deponere debet antiqm,
ut novam generaone adquirat: ita q in eodem instanti reali, in quo
e vm dicere, qd sit generatio fre ~~anter~~ in ma anter informata, vm e
dicere, qd Deus suspendat concursum in unionem cum fra anter habita,
et qd detr corruptio, seu carentia talis unionis; sed q n simultate
reali novi compositi generatio; et antiqui corruptio, quis generao
sm suum conceptum essalem non postulet corruptionem, nec corruptio
sm suum etiam conceptum petat generaonem alterius.

Caput 2m.

An generao sit prior corruptione, an corru-ptio generatione?

Praemitto 1°, non ee hic sermonem, de generaone, et corruptione eius-
dem oio fre; q certum e generaonem ee tempore priorem sui corrup-
tione: si n eadem res in eodem instanti reali corrumperetr, et
generaretr, in eodem oio existeret, et non existeret, qd repugnat: sm
q diffas procedit de generaone unius fre, et alterius fre corruptione.
Praemitto 2°, ut s notasti, generaonem unius fre de novo intro-
ductae non ee tempore priorem corruptione alterius, vel e a: quare
non de prioritate reali, sed de prioritate naris, vel raonis sermonem

38. instituimus, quas prioritates explecui lib. 2° Phicorum De 8°: prio-
ritas igitr nrae, seu originis; l causalitatis, e illa, quae datr inter ca-
usam, et effum: quatus datr dependea effectus à causa, c a atm nō de-
pendeat ab effectu: Vg datr, lux: g° et sol: nō tn valet fraliter datr
sol: g° et lux: quare independea solis tanqm causae ab effectu vlt
luce; dicitr prioritas nrae, et causalitatis; et dependea effectus à ca-
usa dicitr posterioritas nrae, et causalitatis.

Alia tn prioritas agno-
scitr à Philosophis, vlt in subsistendi coa, ita qd ex uno tro ad ali-
um valeat; nō tn e qa: quia unus trus sit causa alterius; Vg e roale:
g° e aial: nō tn; e aial: g° e roale: haec prioritas potest dici prio-
ritas nrae praecise. Prioritas raonis e illa, quae fundatr, et in-
cludit prioritatem nrae, et causalitatis, et deinde superaddit cog-
neam, quae attingit effus dependeam; l causae independeam; quae à po-
steriori datr in ipsis obtis: itaq haec ppio e vera; in illo priori,
instanti, l signo raonis, in qo cognoscitr sol, ut ca, nō cognoscitr de-
pendens à luce: unde dicitr sol, ut causa nō s in prioritate causa-
litatis, et nrae, sd prioritate raonis prior ipsa luce; et lux, ut eff-
ectus dicitr posterior sole posterioritate nrae, et causalitatis, et pos-
terioritate raonis fundata in illa nrae.

Est aliam prioritatem
raonis agnosco, vlt illam, quae reperitr inter qualitates, et praeda-
menta phica cum iuncto in re: Vg aial, et roale, quae nullo modo con-
ci iunctr ut causa, et effus, necita se habent à parte rei; tn ex nra
rei iunctum praebent, ut sit va haec ppio; in illo priori raonis in
quo cognitr aial, ut rao cois, nō intelligitr roale, ut tale: nec pro-
pterea sequitr, aial cognosci, ut causam, et roale ut effum.

His prae-
missis inquirendum nobis e prius, an generatio sit ca corruptionis,
l corruptio generaonis? ut inde inferamus, qua prioritate e gaudeant

una & n alterius. 1.a senta tenet corruptionem, ut ꝯsideratam 89
ex parte subti ee priorem generaoné; ut v.o ꝯsideratam ex parte
agentis ee posteriorem generaoné; quasi dicat agens prius generat,
quam corrumpit; passum v.o prius amittit frám, quam aliam reci pi-
at. Rō 2.a e, q.a idem fralissime e, q.d agens generet frám, et quod
passum illam recipiat; g.o si prius e, q.d agens generet, quam corr-
umpat; prius etiam e, q.d subtum recipiat frám genitam, q.m q.d
præsedentem amittat; atq.e adeo generao, tum ex parte agentis, tum
ex parte passi prior e, quam corruptio.

Secunda senta, et cōis docet, ge-
neraonem ee causam corruptionis, et consequr priorem corruptione, pri-
oritate naræ, et caulitatis; q.a ideo fit corruptio, q.a fit generao, n tn
e.a, ideo fit generao, q.a fit corruptio. Si autem petes ad quod genus
causæ generao pertineat? quidam docent ad causam finalem per-
tinere; nam proptr generaonem consequendam fit corruptio, quæ e
medium ad illam narium: alii docent pertinere ad causam frali-
em; nam generao unius fræ pse ipsam fraliter expellit aliam, cu-
ius expulsio e effus secundarius fræ generatæ. 3.a

Tertia senten-
tia admittit mutuam prioritatem diversi generis inter gene-
rationem, et corruptionem; corruptio n. in genere dispositionis
e prior generatione; generatio v.o prior corruptione in genere
causæ fralis, vel finalis. Disputatione secunda, et tertia
supra iam iudicium profero.

Iudico primo corruptionem
non esse causam generationis: probatr primo corruptio e nega-
tio, et generatio est entitas positiva; sd nulla negatio e causa
phisica entitatis positivæ: ergo corruptio non e causa gene-
rationis. Item generatio e essentialitr effectus, saltem
ut quo alicuius determinatæ causæ, sine qua non potest existere

4. Sed generatio secundum suam essentiam potest existere supernaturaliter, imo naliter absque corruptione alterius, ut cap. anti dictum e. g° non procedit à corruptione tanquam à causa.

Iudico 2°; neque generaonem esse causam corruptionis: probatr 1°; nam eadem corruptio numero unius formæ potest existere secundum suum Iceptum essalem supernaliter, et naliter, licet generatio alterius formæ non detr: g° corruptio non dependet à generaone tangm à causa. Secundo probatr; negationes à nulla causa positiva causantr; sed corruptio è negatio: g° non causatr à generatione.

Præterea n è causa efficiens, tum; q negationes non egent causa efficienti, quæ illas efficiat; imo potius petunt, ut cesset omnis causa, quæ producat: tum; q nulla potest assignari caulitas, quâ generatio efficiat corruptionem; nam qd ait Arriaga, q lt caulitatem illius ee voluntatem Dei; non video, cur probabile sit; voluntas. n Dei potius è causa efficiens, quam caulitas causæ efficientis creatæ.

Vlterius generatio non è causa finalis corruptionis; primo; nam effus causæ finalis e, qui fit gratia finis, vel propter finem; sed corruptio n fit gratia finis: g°: probatr minor; q negationes n fiunt: g° neque fiunt gratia finis. Dices corruptionem fieri negative, aut fieri, quatus oppositum n fit, aut cessat fieri. Contra; q fieri negative, aut fieri, et ta, è fraliter n fieri aliquid, et cessare à faciendo n è fieri aliqd; sed potius e non fieri id quod fiebat.

Secundo id fit gratia finis, quod è utile ad finem positive; sd corruptio utilis n è positive ad generationem, ad summum è ablatio impedimenti; frã. n præcedens impediebat subsequentis fræ generaonem: g° generatio n è causa

finalis corruptionis: a maior constat; quia id quod negative tantum utile est, et se habet, ut precisse ablatio impedimenti non sufficienter utile est ad finem. 4½

Demum generatio non est causa malis, ut constat; neque causa finalis corruptionis; nam ad summum admittitur a communi sententia, corruptionem precedentis formae esse effectum secundarium formae advenientis, et nos libro 2º Phisicorum disputatione 1ª cap. 1º huc tactus tersi a nimad vertimus non esse proprie effectum; et consequenter formam advenientem non esse vere causam formalem illius; et licet ibi supponamus esse effectum secundarium, id nunquam a nobis ex nostra sententia assertum est; sed assumptum ex aliorum doctrina, ut clarius pateret, quod esset effectus primarius, quod secundarius.

Ex dictis in hoc capite inferes, neque generationem corruptione, neque corruptionem generatione esse priorem prioritate naturae, et caulitatis, neque prioritate rationis, quae fundetur in prioritate naturae et caulitatis, et illam includat: solum enim prioritate in subsistendi consequentia, seu prioritate naturae precisse, et precissa prioritate rationis corruptio gaudet supra generationis; quin corruptio sit causa finalis; quia natura non intendit generationem, tanquam medium propter corruptionem, ut finem, neque est bonum naturae corruptio: rursus etiam patet non esse causam efficientem, causam materialem, aut formalem; quis enim dixit, generationem esse effectum corruptionis.?

Caput 3m.

Obiectis stabilitur nostra opinio.

42. Obiicitr 1º, fr̃a producta petit p se expellere fr̃am praecedentem: ergo ē causa expultionis; coa probatr; q. expellere fr̃am ē aliquomodo causare expultionem, cur n̄ petit expellere si n̄ causat? Confratr 1º; q connexio nãria intr generaonem unius, et expultionem alterius n̄ alio titulo csistit, quam titulo caulitatis nãriæ, propter quam n̄ ē una cum altera compossibilis. Confratr 2º; nam saltem qualitates p se ipsas expellunt qualitates contrarias; sd nullo alio modo expellunt, nisi vel fraliter, vel efficienter: ergo sunt causa fr̃alis, vel efficiens corruptionis aliarum.

Rētr omisso ant̃e, negando coam; q. sicut ignis ut comburat, petit applicationem, cuius n̄ ē causa ignis comburens, ita fr̃a, ut existat in subto, petit alterius expultionem, cuius n̄ ē causa, petit autem illam, ē n̄ ablatio impedimenti ad suī existam. Ad 1am confrationem, dic, conexionem intr generaonem, et corruptionem n̄ ex causalitate oriri; sd uno ex duobus titulis; vel q. fr̃a praecedens ē impedimentum fr̃æ generandæ, qd impedimentum auferri debet, ut introducatr illa, vel, q. opponuntr inter se; sive raone suarum entitatum, sive dispositionum, sive deniq̃ raone decreti Dei de n̄ cservanda duplici fr̃a simul in subto. Ad 2am, negatr minor; nam cum corruptio n̄ sit nec effus, neque ... clarius generaonis, neq̃ fraliter, neq̃ efficientr corruptio qualitatis provenire potest ab alia qualitate.

Obiicitr 2º, haec ē vera causalis: ideo fr̃a praesedens corrumpitr, q. altera generatr: ergo generao succedentis fr̃æ, ē causa corruptionis. Rētr distinguendo ans: ē vera illa causalis in sensu vero causali; nego ans: ut n̄ probetr ee vera, prius erat probandum, generaonem ee causam corruptionis: ē vera illa causalis in sensu alio conexionis, et phisicæ illationis; concedo ans: quemadmodum, et aliæ causales veræ st, n̄ tn̄ sensu causali; v.g. ideo ignis cremat; q. ē applicatus; ideo stupa, facilius, quam ferrum concipit ignem, q. minus resistit: neq̃

propterea applicatio ē causa ɔbustionis; aut minus resistentia ē
causa ignis facilius producti.

Obiicitr 3°; si corruptio frę precedentis aliqua prioritate saltem raonis, ut ablatio impedimenti sit prior, sequeretr, qd aliqndo mª prima esset sine ulla frā; hoc ē absurdum. ḡ: probatr sequela; nam in signo illo priori raonis, quo intelligitr expulsa frā precedens, ñ dum intelligitr introducta frā subsequens: ḡ in illo signo mª careret utraq̄ forma.

Confratr 1°; in signo illo, seu instanti raonis, quo prius intelligitr corruptio, vel existit nova frā, vel eius carentia? si primum conceditr: ḡ in eodem signo intelligitr simul corruptio, et generatio, et neutra prius: si 2m; ḡ in eo signo, quo datr corruptio, datr etiam carentia frę subsequentis, et coentr ñ datr frā ipsa; materia ḡ erit vacua utraque frā. Confratr 2°; si corruptio sit prior, erit causa generaonis: hoc a nobis ñ admittitr: ḡ ñ ē prior; probatr maior; nam qd qd requiritr ex parte actus primi, ē causa actus secundi; sḋ corruptio requiritr ex parte actus primi generationis: ḡ ē causa illius.

Argumentum oīo futile: aliud ñ ē formam genitam ñ existere, aliud ñ intelligi, ut existentem; verum ē, cum datr corruptio, et cum intelligitr precise, ut mutatio ex <u>termino a quo</u>, tunc ñ intelligi a nobis frām genitam: falsum tñ ē tunc ñ dari eam frām: quare negatr sequela: ad probationem ɔcesso anťs, negatr cōa; neq̄ aliud probat ɔgumentum, nisi, qd detr tunc carentia cognitionis, quā cum cognoscatr corruptio, ñ cognosci debeat frā genita; ñ tamen arguitr carentia ipsius frę, eo modo, quo in illo signo raonis, quo cognosco aīal ut tale, et ñ cognosco raale, ut tale, nec propterea sequitr tunc dari aīmal, et carentiam rationalis. Ad 1m ɔfrationem respondeo;

41 in eo signo dari corruptionem, et generaonem; sed hanc non dum intelligi, unde sequitr utramque simul ēē realitr; n̄ simul raone, ide n̄ simul cognosci; sed propter ordinem naturæ utriusq̄, et ex nāra rei debere prius cognosci corruptionem, quam generationem cognosci: et unam inferri ex alia, et non econtra Vg. ē generatio: ergo fuit corruptio; non vero; fuit corruptio: ergo ē generatio.

Ad secundam confirmationem, negatr maior; ad probaonem, distinguo maiorem; qd qd requiritr ex parte actus primi remoti, ē causa actus secundi; concedo maiorem: qd ex parte actus proximi; nego maiorem: actus n. proximus ultra raonem causæ affert requisita cætera, et negationem impedimenti; quæ quidem n̄ dicunt illam raonem causæ respectu actus primi generaonis.

Hinc infertr 1o, corruptionem n̄ ēē dispotionem; sed ēē ablationem impedimenti; qd supponebatr in materia: et ratio ē; q̄ si esset dispositio, generao esset causa finalis corruptionis, siquidem ea, quæ fiunt gratiâ generaonis, dicuntr ad illam tanquam ad finem ordinari: dispotiones n. positivæ fiunt gratiâ illius; n̄ tn corruptio, licet, ut verum fatear, neq̄ dispotiones sī proprie effūs in genere causæ finalis generaonis; neq̄ generatio ē proprie causa finalis, cum n̄ semper proveniat ab agente raali; p similitudinem tn datr finis; q̄ ex nāra rei cætera, quæ antecedunt, ad generaonem ordinantr, ut lapis ad centrum.

Infero 2o, ex nāra rei prius inferri, et intelligi ablationem impedimenti, qualis ē corruptio, quam ipsam generationem: et ratio ē, q̄ in quacunque mutatione, seu transitu prius intelligitr subtūm, qd pse indiferens ē ad utrumq̄ trūm; deinde intelligitr motus ex trō á quo, et denique motus in trūm ad quem; sed motus ex trō á quo ē corruptio media qua subtūm, seu mobile recedit á trō, in quo

Disputatio 4.

an in corruptione compositi fiat resolutio usque ad materiam primam?

Caput 1m.

Subiectum accidentium quodnam sit, premitti debet.

Ut clarius pateat aditus ad questionis resolutionem, prius premittendum duxi, quodnam sit subtum proprium acciũm que in 9posito reperiuntr. Dicunt thomiste adequatum subtum accidentium ee totum 9positum ita q. partialiter etiam in fra recipiantr. Asserimus nos 1° cum fere oĩbus DDbus pretr thomistas universaliter loquendo: 9positum n̄ e adequatum subtum acciũm. Prima rao ista, q experrtum e ipsa experia, accidentia eadem, que precesserant in corrupto, remanere in genito, v.g. uniam e quatuor qualitatibus, hẽ n calor, frigiditas, humiditas, et siccitas, etiam quantitas albedo, color, lux, et ta, et tn̄ n̄ remanet precedens

46 fra: q° totum ɔpositum præcedens n̄ erat proprium subtum illorum accidentium: q° aliud datr subtum, q̄d sit cōe utrīq ɔposito, et præcedenti, et advenienti.

Secunda ratio sit, accidentia, quæ disponunt ad frām sequentem n̄ possunt in frā anti recipi: q° n̄ omnia accidentia in toto ɔposito recipiuntr: cōa recta ē, probatur ants, nam alioqui ultimæ dispotiones ad frām ignis, q° reciperentr in frā stuppæ, et cōentr existerent simul in subiecto eodem, frā stuppæ cum dispotionibus omnibus fræ ignis, imo etipse ignis, siquidem qndo existit ultima dispotio ad frām ignis, frā ipsa existit; sd hoc naturaliter non admittitur: &°.

Asserimus 2° totum ɔpositum denominari ab accibus subtum illorum, non vero ēē subtum receptionis: probatr 1°, nam vere dicimus, hominem videre, loqui et sta, licet neque visio, neque locutio in toto homine subiectentur; eodem modo ēē album, ēē calidum, et sta, licet albedo, et calor n̄ recipiantr in toto ɔposito hōis.

Secundo; nam, quæ conveniunt partibus, ɔveniunt p denominationem toti, quando videlicet n̄ s̄t denoationes positivæ, quod n̄ de toto dicitur, satis ē, ut illi ɔveniat aliquo ɔtulo; n̄ tamen opus ē, ut ɔveniat toti ratione totius: et quidem, cum dicimus, hōem ēē album et sta ēē quantum etc, sensus ē, hōem habere intrinsece albedinem, et quantitatem, ubicunque illa recipiatr.

Sed nota, duplex denominationis genus, q̄d partibus ɔvenit, et non pot esse toti convenire; primum ē denominationum negativarum, quæ parti uni conveniunt, et non alteri, vg materiæ ɔvenit

non ēē totum; ñ generari; composito autem non item.
Secundum ē denoatiõnum, quę sī proprie partium, ut partes sī, et ut á toto distinctę; sic materię ɔvenit denoatio recipientis, et formę denominatio informantis, quę eę dem ñ ɔveniunt toti composito.

Asserimus tertio, accidentia quędam recipi in materia, et ñ in forma, neque in unione, alia in fra, et ñ in materia, neque unione, alia item ēē unioni propria. Probatr in primis loquendo de accñbus mō dalibus; nam accidentia mō dalia proprio suo subiecto conveniunt, Vg duratio, ubicatio materię, et actio, quá producitr soli materię conveniunt, et in illa recipiuntr: sirr duratio, ubicatio frę, et actio, quá producitr, soli formę: et demum duratio, ubicatio, et actio, quá producitr unio in sola unione recipiuntr.

Secundo de accñbus absolutis constat; nam propria sunt frarum substantialium quędam accidentia, ut intellectio frę rationalis, et actus voluntatis, et cęteri habitus, qui omnes recipiuntr in anima rationali; similitr teneritudo carnis, durisies ossis etta sī propria frę corporeitatis, in qua recipiuntr: et demum de aliis formis, in qq accidentia, quę ipsę producunt, recipiantr simili mō do loquendum ē. De materia etiam certum ē, in qua recipitr quantitas, ut pote passio illius, et proprium accidens: qd si dicatr ēē commune; id intelligendum ē, qa materia, quá ē receptiva quantitatis, est communis aliis compositis.

Asserimus 4; sī .n; probatr, tā accidentia cuivis parti compositi propria, alia coiá, ut quatuor quali=

qualitates, quę ordinantur ex natura sua ad formam substantialem, et ipsę disponunt subiectum ad formam suscipiendam, hęc dicendum videtur recipi in materia prima: primo probatur; quia nihil deest materię, quominus recipiat accidentia, sicut recipere potest formam substantialem; neque enim amplior potentia requiritur ad recipienda accidentia, quam ad formam substantialem: si enim materia habet á se entitatem, et existentiam propriam ad recipiendam formam substantialem, cur non ad recipienda accidentia: secundo probatur; quia forma et illius dispositio debent esse in eodem subiecto recipi; cum autem formę substantiales immediate sint in materia, in eadem recipi debent earum dispositiones.

Ubi observa, hęc accidentia in quantitate posse etiam recipi; videmus enim in Eucharistię mysterio produci in speciebus panis ab agentibus naturalibus accidentia aliqua, nempe frigiditatem, vel calorem, quę siquidem naturaliter producuntur, debent educi ex potentia subiecti, in eo quo recipi; aliter non possent ab agente naturali produci; sed nullum aptius subiectum est tunc, quam quantitas, quę ut potentia passiva materię, eius naturam participat: ergo in illa possunt recipi.

Adverto tamen, post consecrationem, sicut quantitas per miraculum tunc sustentatur sine subiecto; ita etiam sustentari sine subiecto ea accidentia, quę quia erant dispositiones formę panis, recipiebantur in materia; ast iis similia, et realiter distincta numero accidentia ab agente naturali producantur in illis speciebus in quantitate recipientur propter dicta. Nec inde sequitur, si accidentia, quę sunt dispositiones recipiantur in quantitate, quantitatem reddi dispositam ad recipiendam formam substantialem; quia adhuc illi deest potentia substantialis receptiva formę; quare absolute,

absolute, et simpliciter non denominaretur disposita. Asserimus quinto alia sunt accidentia, quae non disponunt ad formam substantialem, ut color, sapor, albedo, lux, et c., et haec recipi in sola quantitate verosimilius est; quia videtur convenientius, ut in illa recipiantur; et videtur accidens, qualis est quantitas magis proportionatum, ut in illo subiectentur accidentia. Praeterea in his accidentibus non reperitur ratio specialis, ut disponant materiam tanquam subiectum formae substantialis: accidit etiam quod materia non dicitur alba, lucida, sapida et c., cum tamen dicatur quanta, disposita: ergo quia accidentia ad formam disponentia subiectantur immediate in materia: alia tamen, quae non disponunt, in quantitate recipiuntur.

Caput 2m.

Quaestionis resolutio.

Commune thomistarum proloquium est, dum quod posito in corruptione, resolutionem fieri usque ad materiam primam; quod dupliciter magis potest exponi; primo ut ex composito substantiali, quod corrumpitur, nihil substantiale residuum sit, praeter solam materiam primam, quae sub forma est; resolutionem omnium compositorum, praecedentium fieri usque ad materiam primam, et sic intelligendus est Aristoteles, et S. Thomas; quod omnes formae corporis corrumpi essent, et re ipsa destructa unione, corrumpuntur, quod accidit in imperio humano viventi, quod cum resolvatur sola unio a corporalis destruitur, et perseverat adhuc forma substantialis corporeitatis in anima post illius

70 mortem (idem) posito sensitivo, et vegetativo accidit).

2º modo thomistae loquuntur, quae resolutionem fieri usque ad materiam primam; ita ut nulla prorsus forma substantialis, neque accidentia ulla perseverent in materia, aut in novo composito communico ex his, quae praecesserant in corrupto; propterea quod naturaliter, nisi sola materia coesset utrique composito: 1a sententia est thomistica, et affirmativa: 2a et vera sententia fere omnium, defendit resolutionem compositi naturaliter neque fieri unquam; neque fieri posse usque ad materiam primam; immo neque supernaturaliter fieri posse, certum videtur, cum materia existere non possit sine actione qua fit, et sine ubicatione, et duratione in aliquorum sententia.

Probatur 1º utraque 2a sententia; nam accidentia compositi corrupti nullo genere pendent a forma eiusdem, vel cum ea conectuntur: ergo destructa forma substantiali, possunt in materia residere; consequentia patet; antecedens probatur; quia non pendent accidentia a forma omnia in genere causae materialis formae, non enim causa materialis illorum omnium: in genere causae formalis; nam forma substantialis est actus physicus materiae tantum, et non accidentium: neque in genere causae finalis pendent; vel tamen dispositiones propriae rarum fiant propter formam; at vero accidentia communia, ut quantitas, albedo, modicus calor, quae possunt pluribus formis deservire, non alligantur nario uni formae, ut propter illam fiant. Denique non fiunt a forma in genere causae efficientis; non enim omnia fieri possunt efficienter a forma; albedo enim hominis, aut nigredo, calor, et quantitas non videntur semper fieri, neque fieri posse a forma, constat; cum accidentia violentia, qualis est calor aquae, quis non dicat calorem fieri, aut conservari a forma aquae? ergo non fit resolutio usque ad materiam primam in corruptione compositi.

2º probatur sententia; quia ideo perirent antiqua accidentia, quia deficeret eis causa conservans, vel subiectum recipiens, vel aliquod requisitum, vel quia forma aliqua incompatibilis est cum altera, sed nihil ex his potest obstare ne perseverent accidentia: ergo perseverare dicendum est: probatur minor, quia in primis non deficit causa conservans; nam ea accidentia antiqua sunt eiusdem speciei cum illis, quae ex thomistis denuo producuntur in novo composito; atqui

datr causa, quae producat haec accidentia nova: ergo etiam datr causa, quae antiqua conservet; quando. n. sunt duo eiusdem speciei eadem entitas si potest producere unum, etiam, et alterum conservare. Praeterea facilius est effectum iam productum conservare, quam alterum eiusdem speciei de novo producere; atqui iuxta Thomistas datr causa potens de novo producere in novo genito effectum eiusdem speciei cum praecedenti: ergo eadem poterit antiquum conservare.

Deinde subiectum non deficit; materia n. et quantitas proprium subiectum est, quod commune est utrique composito: neque aliquid aliud requisitum deest, neque a Thomistis assignatur: denique nulla adest contraria, ut frigiditas, quae calorem a subiecto expellit, non patitur secum introduci de novo alterum eiusdem rationis calorem: ergo ex nullo capite constat, perire accidentia antiqua in novo composito. Tertio probatur ab experientia insensata ab omnibus fere admissa circa formam cadavericam, qua constat, eadem accidentia, quae prius fuerant in vivente, remanere in cadavere de novo producto v.g. eandem albedinem, eundem calorem, eandem quantitatem ossis, carnis etc, ut ipsi sensus testantur: ergo non pereunt antiqua accidentia compositi destructi, sed remanent in genito.

Respondent amici Thomistae, sensus nostros esse corrigendos, nam saepissime falluntur oculi, non minus, quam cum arundinem aquis semi inmersam indicant confractam, cum tamen fracta non sit; quare sicut tunc ab intellectu oculi corriguntur, etiam quoque in forma cadaverica corrigendi sunt; nam ibi producuntur de novo illa accidentia similia his, quae in vivente praecesserant.

Sed contra est 2o; quia non minus errant Thomistae in sua sententia, quam oculi nostri, dum rectam arundinem apprehendunt esse confractam: tunc enim corrigendi sunt sensus externi, quando in contrarium est Catholica Fides, theologica

32 ratio, vel nalis demonstratio; sed nihil ex his in nostro casu datur: ergo sensibus standum est: et quidem si id non, fas esset dicere, hominem in singulis instantibus plures albedines, et calores mutare, licet oppositum sensibus deprehendamus, quod ridiculum est.

Secundo probatur quia nulla est causa a qua de novo haec accidentia producantur; non enim forma de novo genita est istorum causa; nam cadaverica forma non exigit, neque virtutem habet in se producendi calorem, vel albedinem; alioquin semper in se eas qualitates produceret, vel saltem non adeo cito elabi permitteret: non enim aër ambiens est causa; quia non habet virtutem effectivam eorum accidentium: non agens aliud extrinsecum est; quia nullum potest assignari, quo absente, non experiantur eadem accidentia in cadavere.

Praecipuum fundamentum thomistarum hoc est, quod corrupto composito, non manent aliqua accidentia praecedentis compositi; nam accidentia subiectantur in quantitate et quantitas in toto composito: ergo pereunte composito, perit subiectum accidentium, et consequenter omnia accidentia quae in subiecto erant. Respondeo licet admittam, accidentia omnia subiectari in quantitate, adhuc negandum est in toto composito quantitatem recipi. Secundo argumentum tandem gratia admitto, quod in composito quantitas recipiatur; adhuc non sequitur, quod accidentia pereant, pereunte composito, nam non minus dependere debent accidentia a composito, quam a causa efficienti; et conservante; sed deficiente principio activo, dummodo succedat aliud agens eiusdem activitatis, non deficient accidens: ergo licet deficiat unum compositum tamquam primum subiectum accidentium, dummodo succedat aliud quod aptum, ut sit subiectum illorum non deficient accidentia: hoc patet exemplo evidenti, ni fallor: aër est subiectum lucis, quae per fenestram cubiculum illustratur; et tamen intra horam potest mutari totus ille aër; ita ut subiectum adaequate diversum succedat in luce; sed tunc

(Dicunt non) posse accidens variare subiectum, et iam in hoc, iam in illo subiectari. Contra est; quia non magis conectitur accidens cum subiecto, quam cum efficienti causa; sed potest accidens variare causam efficientem, ut patet in aqua calida, cuius calor iam ab isto igne, iam ab illo conservatur: ergo poterit etiam variare subiectum; nec inde infertur accideres migrare de subiecto in subiectum; nam accidenti permanenti in eadem materia, si deficiat unum compositum, alterum substituitur.

Tractatus 2us de alteratione rerum naturalium.

Tractus 2us de alteratione rerum naturalium.

Alterationem, sive generationem accidentalem in praesentiarum discutiemus; ubi plura scitu digna lector studiosus pro maximis habenda duxerim, disputationum series, ac methodus nostrum exponet dimidium in tractatione, cuius propinabit, faverit Deus felici eventu, dum diligentiae in exponendis difficultatum scrupulis par sit non est.

Disputatio 1a

14. Q[ui]d, et quotuplex alteratio?

Ne quis in errorem offendat, q[uo]d plura saepe doceat de alteratione, seu actione alterativa repugnantia inter se, diversas huius nominis alteratio acceptiones notari, commodum erit. alterari in primis est, aliter ac antea se habere: unde alteratio late sumpta sumitur pro actione, qua mutatur subiectum, et modo se habet aliter ac antea, sive id contingat per accidentalem formam, sive substantialem: nam vere mutatur materia, et aliter se habet quando transit a forma ligni ad formam ignis; sic aliter se habet homo, quando ex accidentali forma nigredinis transit ad albedinem.

Strictius tamen 2o a Philosophis accipitur alteratio pro actione tendente ad accidentalem formam, nam sicut generatio substantialis est actio tendens ad formam substantialem, ita generatio accidentalis, seu alteratio est actio tendens ad formam accidentalem: sed adhuc lata est haec acceptio, comprehendit enim augmentationem, et motum localem. tertio accipitur pro actione tendente ad qualitatem cuiuscunque rationis illa sit.

Quarto accipitur, et verius a Philosopho 1o de generatione textu 28, quando subiectum sensibile, ut Aristoteles inquit, manens transmutatur secundum passiones contrarias, aut medias: subiectum sensibile appellat subiectum corporeum denominationis qualitatis habens compositum; passiones appellat qualitates; contrarias vero eas, quae proprie contrarium habent, et vocantur primae qualitates, ut frigiditas, calor, etc.; medias vero, quae ex contrariis permixtae quandam formam oppositionis retinent, et ex illis derivantur, haec enim dicuntur secundae qualitates, ut sunt albedo, nigredo, etc.

Haec ab Aristotele tradita alteratio includit rationem conversionis

accidalis de qualitate in qualitatem ɔtrariam vel 1am vel 15

2am: ast s.m ɔrium conceptum essalem præcise alterao erit productio dentr à subto (sive subto substali, ut m.a, sive accidali, ut quantitate) qualitatis habentis ɔrium: differt n. alterao à generaone substali 1o proptr dicta cap. 3o De 1a tractus 1i; q plerumque distantr essalitr utriusque actionis pcpia effectiva; alterao n. efficitr ab accibus causis, ut calor me dia actione alterativa fit à calore ignis; generatio vo fræ substalis à fra substali fit. Secundo nam utraque tres essalitr distos producit; generao fram substalem, vel unionem substalem ɔpositi substalis producit; alterao vo fram accidalem, et unionem accidalem ɔpositi accidalis. 3o, nam alterao ut pote dispotio ad fram fit proptr generaonem tanqm finem; generatio autem fit proptr se ipsam.

Rogas 1o, quæ actio dicenda sit alteratio, illa quæ tratr ad producendam qualitatem s.m se, vel illa quæ tratr ad unionem illius cum subto? Rẽo posse utramque actionem vocari alteraonem; quia utraque tratr ad qualitatem, vel s.m se, vel prout unitam cum subto; licet proprius trus, et primarius alteraonis sit ipsa qualitas s.m se, et de qua præcipue loquimur.

Rogas 2o; an si generao n. esset polis, alterao polis n. esset? quæstio levissima ē, videtr affirmandum, n. futuram polem alteraonem, quia deficiente fine, deficiunt ea quæ st ordinata ad finem; sed finis alteraonis ē generao: ergo hac deficiente, deficeret alterao; sic Arës 1o de generaone textu 10: ast Philosophus intelligendus ē de iis alteraonibus, quæ st essalitr dispotiones; quare absolute dicendum ē, polem fore alteraonem, licet impolis esset generao; quia n. oīs alterao essalitr ordinatr actu ut dispotio ad generaonem ɔficiendam; ordinari n. potest sufficientr ad perficiendum

58 accidaliter subiectum; quemadmodum ordinatur lux, ab coelo, et aliae primae qualitates; propterea quod aliqui dividunt alterationem in dispositivam, et perfectivam.

Dividitur in primis alteratio omissis aliis divisionibus adeo inutilibus, in successivam, et instantaneam: successiva fit per plures temporis partes, quibus correspondent plures partes qualitatis, aliter enim successionem explicare non possumus, et explicare non possumus, nisi per istam commensurationem ad ens universalissime successivum, quale est tempus: alteratio instantanea est, quando in unius instanti mutatur subiectum ad aliquam qualitatem, ita sol in unico instanti producit lucem; at ignis insumit plures temporis partes, ut inducat intensum calorem in humidum lignum.

Disputari solet circa hanc divisionem, an alteratio successiva distinguatur essaliter à permanenti, seu instantanea; et revera ut iam aliás tetigimus in Physicis hoc litigium nullius ponderis est, etsi pluris inter aliquos Doctores ducatur. Pro eo, si reducas ad rationem formalem successionis, illa distinguetur essaliter à permanenti; at si loquar de entitate, quae instantanee producitur, illa produci potest cum successione, et quae successive producitur, in instanti potest produci.

Dividitur 2º alteratio in extensivam, et intensivam; intensiva fit per plures partes qualitatis in eadem parte subiecti, ut cum eandem manum magis, ac magis ignis calefacit: extensiva est, quae fit per extensionem qualitatis in diversis partibus subiecti, ut cum ignis paulatim inducit calorem in partes igni magis, ac magis à se distantes: de hac duplici alteratione in sequentibus ex professo agendum erit.

Disputatio 2a.

q[uo]d sit, et quomodo fiat alteratio intensiva?

Caput 1m.

Naturam intensionis investigat.

Plausibilem admodum in tractatione huius parte difficultatem aggredimur; quare aliqua praemonenda, et statuenda de- bent, ne quid involutum relinquatur, q[uo]d postea nobis inspergat offucias: definitur q[uo]d intensio p[ri]ma omnium sententia, e[st] maior perfectio qualitatis in eadem parte subiecti; in ultimis particulis evidenter distinguitur ab extensione, quae fit in diversis subiecti partibus: additur perfectio qualitatis, ut excludatur quantitas, et quaecunq[ue] aliae res incapaces intentionis; nam sola qualitas in rigorosa acceptione intentionis recipit magis, et minus intensive. Intensioni opponitur remissio, quae e[st] imperfectior participatio perfectionis qualitatis in eadem parte subiecti.

Ubi notabis aliq[ui]d dici maius, vel minus in perfectione multipliciter; 1o in specie, q[uan]do e[st] perfectioris speciei, quam res alia; ut homo q[ua]m equus. 2o sive in perfectione mali; q[uan]do plus m[alum] q[uod] habet unum, q[uam] aliud, ut leo q[ua]m formica. 3o in affectione qualitatis ad subiectum; q[uan]do una res intra eandem speciem, et in eadem extensione, et quantitate, perfectius afficit subiectum: in hac 3a acceptione loquimur.

Evidens n[on] e[st], intensionem, et remissionem existere defacto; cum experiamur, eandem aquam applicatam igni magis et magis calefieri, et minus frigefieri,

18 et applicatam nivi magis infrigidari, et minus calidam
reddi: praeterquam quod certum est divina fide, gratiam Iustorum
bonis operibus augeri, et crescere: solum restat inquirere, quo
rebus conveniat intensio, et remissio? et imprimis procul dubio est,
primas qualitates esse capaces intensionis, et remissionis; et secun-
das etiam aliquas ab illis derivatas, ut lux, sonus, albedo etc.

Quan
dubitabis 1o, an omnis qualitas 2a possit intendi, aut remitti? communis
sententia docet, non omnes qualitates esse capaces intensionis, et remis-
sionis, ut figura, forma; similiter indicant aliqui de intellectu
et voluntate (casu quo ab anima distinguantur realiter) aliisque
potentiis vitalibus, quae adiunguntur omnes actus vitales, de quo
in libris de anima agemus. De potentiis vero loquendo realiter distinctis
ab anima, quia non apparet in eis ulla repugnantia, censeo possibiles esse poten-
tias vitales intensionis, et remissionis capaces.

At de facto
iudico, nullum esse fundamentum, ut concedamus posse intendi, aut
remitti; et probatur 1o. quia anima operatur quantum potest suas poten-
tias, et nunquam experimur illas augeri aut minui, sicut augetur
et minuitur calor, ideo uniformiter a suo principio dimanare. quia nullum
fundamentum, ut dicamus posse intendi, aut remitti de facto.

2o probatur
quia licet melius operetur una potentia, quam alia, non requiritur esse magis
intensam quam aliam; sed possit esse magis perfectam, vel meliores
dispositiones habere, vel a perfectioribus comprincipiis iuvari; unde potentiam
visivam esse perfectiorem in Petro tantum arguit aut melio-
res animae potentiones, aut comprincipia habere, quam in Paulo: quod.

Dubitabis
2o, an aliud praedicamentum distinctum a qualitate possit intendi, aut
remitti? et 1o iudicamus, substantias de facto existentes (quidquid di-
sit

de (ref. (i)) nõ posse intendi aut remitti; unde cõis senta tenet 59
illud cõe dictum substen. recipiunt magis et minus: probatr;
q. sive substa cõpleta, sive substistens indeatr a subto, ut tng. plus
certius ẽ, nõ efficere intensionem in eadem parte subti: eti=
am aĩa rõalis, et mã 1ª excludunt a se rõaliter intentionem,
q. nõ cõponuntr ex pluribus gradibus perficientibus subtum.

Item
frẽ substales mãles nõ ss. sm. oẽs suas partes in eadem parte subti;
q. lt aqua dõ habeat modo plus, aut minus frigiditatis, quam
antea, nõ tñ arguit latitudinem gradualem in ipsa frã substa=
li aquẽ; sed in frigiditate, quẽ ẽ accidens supperadditum. Ubi nota,
unam substam ẽẽ perfectiorem aliã intensive, ut tẽ ex ratio=
ne sua specifica; nõ tn ex multitudine partium eiusdem vel
diversẽ rationis, quẽ cõstituit intensionem, et de qua loquimur.

Indica=
mus 2º. quantitas nãliter nõ ẽ capax intensionis, aut remissio=
nis; q. nõ possunt plures partes illius ẽẽ in eadem parte subti;
alioq. sibi penetrarentr inter se: ut res q. sit capax intensionis;
necessum ẽ q. plures partes illius ẽẽ possint in eadem parte
subti. Attn. si supernaliter penetratẽ in eadem parte subti
collocarentr partes quantitatis, efficerent vere intensionem, si
intensio precise sumatr pro maiori, vel minori participatione cuius=
libet frẽ in eadem parte subti, nõ vero pro participatione qualitatis.

3º.
relão pralis, quẽ in nostra senta cõsistit in utroq. extremo, ali=
quando admittit intensionem, et aliquando illam excludit pro=
ut fuerit nãra, et cõditio extremorum; nam relão silitud=
inis in albedine, ut ẽ capax intensionis, sic, illius capax ẽ
utraq. albedo: relão vero silitudinis in substa, quam Petrus
habet cum Paulo, nõ ẽ capax intensionis; sic illius capax

60 nē substa utriusque.

Quarto actio, et conentr passio, cum qualificatur capax intensionis; nam subiectum, quod recipit intensos gradus coloris, recipit etiam plures partes actionis, cum actio recipiatur in subiecto, ut in physicis edocui. Quinto ubicationem et durationem, quae in nostra senta [illegible] distae, naliter non possunt intendi (licet supernaliter non repugnet) quia unicum, et indivisibile subiectum nequit habere plures partes ubicationis vel durationis unitas inter se, quae correspondeant tempori, aut loco; cum sufficiat una, ut dicatur ectrice; nec hic posuit esse magis, et minus. Sexto, situs est ubicatio, seu ubi in particulari; et conentr nequit intendi. Habitus est extrinseca denominatio a vestibus; unde non est capax intensionis; intensio enim dicit intrinsecam formam subiecti.

Caput 2m;
Quomodo alteratio intensiva fiat, variae sententiae exponunt.

Rogamus, undenam formaliter proveniat intensio qualitatis, et hinc maior illius perfectio (idem intellige de remissione) in eadem parte subiecti? Prima sententia docet, intensionem fieri, quando eadem qualitas magis, ac magis cum eodem subiecto radicatur, et contra minuis, et decrescere, quia minus radicatur: ita Caietanus, Capreolus, Astudillo, Mañes, et alii thomistae apud Suarez De 46 Methaphysica: Sed ego sententiam hanc explicare ausim, neque enim satis explicari iudico a thomistis, quid sit maior vel minor radicatio in subiecto?

Non enim possunt respondere, quod ista radicatio sit qualitas ipsa, quae radicatur, quam cum haec indivisibilis sit in eorum sententia, neque gradualem latic

tudinem habeat, nequit ipsa se præcise magis, et magis 71
radicari per ipsam; aliqa ergo entitas modalis, vel absoluta, quæ ra-
nda est, quæ habitr tribuat eidem indiliq qualitati, ut magis,
et magis radicetr; quæ quidem entitas adeo difficile reperitr a
Thomistis, ut in plures exponendi modos abire illos coëgerit.

Alii
-ci dicunt cum Bañes, consistere hanc maiorem radicationem
in eo, qd qualitas in subto adquirat perfectiorem, et perfectiorem
existam, perseverante illius esse ab exista realiter dista.
Sed veiir eo illos 1o; qa nitunter falso fundo de reali distione inter
essam, et existam, ut in Methaphisica tangam. 2o, qa etsi
admittatr talis distio; vel existam, quam adquirit qualitas
intensa e diversæ perfectionis, vel e ejusdem cum antiqua ex=
istentia? si 2m; qa n magis intenditr qualitas, cum habeat hanc
existam, atque quando antiqm habebat: si 1m; contra, nam qualitas illa,
a qua dimanat hæc exista noba, e causa illius naria, cur ergo in 1o
instanti n produxit illam? siquidem causa nario operatr totm,
qd potest.

3o; nam qualitas intensa potentior e ad operandum, ac
qndo e remissa; ergo qndo intenditr, aliqd virtutis adquirit, qua
remissa caret; sed hæc noba virtus nequit ee noba exista; nam
in senta Thomistarum exista n e virtus operativa; sed sola
conditio ad operandum: ergo ultra existam aliqd aliud adquirit
qualitas quando intenditr: coa e evidens; et maior certa; qa sum-
mus calor producit summam siccitatm, quam producere n
potest remissus.

Quarto impriis horum PP. n ita sunt inseparabiles essa, et exista, etsi dista, ut nunqm in ma produ
catr noba exista sine noba essa; sed sic talis, pquam existit ma;
sed qndo intenditr calor, n producitr noba essa, cum perseveret

62 invariata eadem qualitas, ut Thomistas: quando intenditur calor non producitur noba existentia.

Aliter Caietanus 1a secundae quaest. 52 explicat, scilicet per meliorem radicationem, videlicet per hoc, quod qualitas melius educatur ex potentia subiecti. Sed contra est 1o: nam si intensio consisteret in hac meliori eductione, requireret qualitas magis et magis paulatim intendi, quam magis, et magis paulatim educeretur, quod fieret adquirendo meliorem, et meliorem eductionem: quod autem probo: nam eductio est actio, sed intenditur qualitas, quam mutetur actio: quod etiam quam mutetur eductio: maiore certa; probatur minor, quia qualitas intenditur, perseverante eodem agente, subiecto et termino; sed quando haec omnia perseverant, generaliter loquendo non mutatur actio. ergo.

Secundo stante eodem agente, subiecto, et termino, caeteris quoque immutatis, actio nequit esse perfectior saltem ex natura rei; sed quando intenditur qualitas, perseverat idem agens, subiectum, et terminus, caetera quoque omnia: quod quando intenditur qualitas, nequit actio vel eductio esse perfectior. Tertio potest Deus intensum calorem creare, et non educere: quod eius intensio non consistit in meliori, et perfectiori eductione.

Alii tandem asserunt, ideo qualitatem intendi, quia perfectiorem unionem adquirit, quam antea, quando erat remissa qualitas. Contra est 1o, quia potest Deus intensissimum calorem creare, ut proxime dixi, et extra omnes subiectum illum collocare, in quo nulla est repugnantia: quod non omnis intensio provenit a maiori perfectione unionis. 2o si consisteret intensio in maiori perfectione unionis, quantitas, figura corporea, anima rationalis possent intendi et remitti; quia possunt uniones perfectiores, et perfectiores adquirere; sed hoc ex dictis nequit dici. ergo.

Alii de-

omum Thomistę putant magem radicaonem sitam eē in eo, qd minus contrię et oppositę qualitatis adsit in subto. [illegible]; nam qualitates, ut lux, sonus &c. non possent intendi, quia carent contrio. Prętereà gratia in omnibus iustis esset ęqualis intensionis, qd est hęreticum; nam ęqualiter carent gratia contrio, quę ē lethale peccatum. Item gratia sanctificans post expulsionem peccati magis, et magis augetur in iusto, et tamen dum augetur, non adest peccatum, qd paulatim minuatur, cum iam deletum sit ad adventum gratię, ergo.

Secunda sententia exponit, non aliter intendi qualitatem, nisi quatenus qualitate perfectiori de novo producta, v.g. calore in subto, antiqua qualitas deperditur, nempe antiquus calor; nec aliter remitti qualitatem, nisi quatenus deperditur calor antiquus perfectior, et eius loco succedit imperfectior alius, transgrediendo subtum de imperfectiori ad perfectiorem qualitatem, et contra. Hęc sententia defenditur à Durando in 1º distinctione 17 numero 2[illegible]; et plures alii cum ipso apud Pm Suarez De 4 s Metaphisicę sectione 1ª displicuit ōibus hęc sententia, et merito visus Philis; qm plures improbabilem eē autumant, imo parum tutam in fide. impugnatur 1º, si hac ratione fieret intensio, et remissio, in eo instanti 1º, quo applicatur aqua igni, reciperet maxime calorem intensissimum, sed hoc pugnat, cum experientia: ergo non exercetur intensio, et remissio per destructionem antiquę qualitatis, et productionem novę; probo majorem; quia tunc omnis dolor in aqua, qd sit incompatibile cum intenso illo calore; nam tota qualitas contrio, ut frigiditas, destruitur in hac sententia; sed quando nulla frigiditas afficit subtum, potest in 1º instanti applicationis ad ignem accipere intensissimum calorem: ergo.

impugnatur 2º,

nam augmentum gratiæ, et donorum supernatium non exercetur per destructionem qualitatis antiquæ, et productionem alterius omnino perfectioris. Ergo omnis intensio eo modo exercetur. Probatur ans; quia gratia sanctificans est causa supernalis actus dignificans subiectum, à quo elicitur actus, et sine qua non mereretur absolute præmium supernaturale: ergo existit in eo instanti reali, in quo elicitur actus; sed aliunde adquiritur alter gradus gratiæ tanquam præmium in eo ipso instanti collatum: ergo coniungitur in eodem instanti reali utraque gratia, et adveniente una, non expellitur alia.

Caput 3um.

intensionem fieri per additionem gradûs ad gradum defensamus.

Sententia præ omnibus adeò vera, et captu facilis subtilis Scoti est, Sancti Bonaventuræ, et aliorum antiquorum; etiam [illegible] Patrum Hurtado, Arriaga, et aliorum ex modernis: defendimus ergo intensionem qualitatis fieri per additionem gradus ad gradum, id est partis qualitatis ad partem præcedentem eiusdem qualitatis in eadem parte subiecti: remissionem vero fieri per eorundem graduum, seu partium detractionem ab eadem parte subiecti. Ut si subiectum accepit partem caloris, deinde partem aliam accipit, et aliam, donec tota intensio caloris fiat; e contra autem fit in remissione ipsius caloris: hæ enim partes qualitatis gradus vocantur, quos frequenter in qualibet qualitate intensa, supponunt Philosophi esse octo.

Probatur 1º hæc sententia à sufficienti prædictarum opinionum enumeratione, et non inefficaci impugnatione. Secundo nam intensio qualitatis fit per augmentum qualitatis; sed hoc augmentum nequit fieri, nisi per additionem gradus ad gradum: ergo.

Maior admitti debet nario, cum ex Concilio Tridentino colligatr decernente, gratiam p bona opera meritorie augeri; gratia qi e quędam qualitas, quę tunc intenditr, cum augetr: minor ptr, q nulla res vere dicitr augmentum recipere, neq quoad extensionem, neq quoad intensionem, nisi additione partium eius dem rei; quoad extensionem res adeo pervidet: qntitas ri n augetr, nisi p additionem alterius qntitatis: quoad intensionem qo pstat; nam quis dicat augeri albedinem, quę prius n erat unita subto, eo ipso, qo adveniat unio? tantm augebitr albedo additione partium eiusdem albedinis. 65

Confirmatr 1o; nam qndo qualitas intenditr, augetr, et qndo remittitur minuitr: ergo intensio fit p additionem gradus ad gradum, et remissio p detractionem gradus: ans pstat; pr cons, nam qo res augeatr, e q retentis partibus prioribus, alias acquirat de novo; qo autem minuatr, ut ex partibus antiquis aliqm deperdat: ergo.

Confirmatr 2o; in intentione crescit, et augetr virtus activa caloris; ergo augetr entitas ipsa caloris: cons ptet, qa virtus caloris e ipsamet entitas caloris: pbatr ans; nam qualitas intensa potentior e remissa; videmus ri summum calorem producere magnam portionem caloris in manu, quam tn remissus n producit; neq assignabilis e aliqui modus in intentione, ratione cuius magis operetr qualitas intensa, qm remissa, si utraq habet ex se eandem activitatem.

Aliqs obiciunt thomistę, quo qualitas e intensior eo e perfectior: ergo intentior qualitas n habet plures partes, qm remissior. cons pr: q entia omnia, quo s perfectiora, eo n simpliciora, et minori compositione compacta: 2o. Confirmant 1o; essentię rerum consistunt

ch in indivi, ut constr oies Philosophi. q essa caloris intensiq consistit in indivi; et eo ent non potest partes habere. Confirmat 2o l isti gradus sunt eius dem, l diversæ speciei; si diversæ non potuerunt uniri, neque unam constituere qualitatm: si eiusdem non potuerunt ee in eodem subto; q accium individuatio sumitr a subto: q qdo subtum e idem nuro, non possunt accia ee nuro diversa.

Qd 1m,

Concedo antis, negando coam; ad prob. opnem vero, ans ee universim falsum; nam certm est, homem componi ex mª, et fª, et casu, quo cœlum sit entas compotionis exptis expers, ut aliqui iudicant, homo e cœlo perfectior: insuper totum perfectius e parte sua; quare cum calor intensus contineat in se sut partm qualitatis partim, quæ remissa erat, evidens e, fore perfectiorem, non obstante maiori compotione: alioqui homo inferretr imperfectior ee mª 1ª et l t v m e, pr pratm simplicitatis perfectiorem ee entatem simplicem, qm compositam; at entitas composita in alia prata potest aliam simplicem in perfectione anteire.

Ad 2m confirmaonem R. eo, illine sequi, nullam entitem habere dilem essam, qd falsum e in igne, lapide, imo in augmento ipsius qualitatis quæ ad extentionem, q constat ex pluribus partibus receptis in diversis partibus subti: quare, distinguendum e metaphysicas rerum essas consistere in indivi, q pr prata metaphysica non distinguuntr intrse; sd sunt eadem unica in divis entitas, at essas physicas non consistere in indivi, q pluribus partibus physicis realitr distis constant.

Ad 1m confirmaonem sequenti disputane dicemus, an gradus qualitatis essent eiusdem l diversæ speciei; interim per pexam a thomistis utraque pars argui pr; ad 1m dico, qd res diversæ

speciei possunt univi, ut m̃a, et f̃ra; et partes aẽ q̃ualis, ut 67
fert probabilis senta, et in libris de anima videbimus.
Ad 2m dico, q accium induatio n̄ sumitr à subto, ut in Metha=
physica tangitr, alioqui n̄ poset idem subm habere successi ve
duas albedines, l. calores; q unica esset horum accium induatio

Obii=
cit deinceps Durandus; trus à quo destrui debet advenien=
te tro ad quem; sd qualitas remissa ē trus à quo subtum tran=
sit ad intensam qualitatm: g p intensionem destruitr quali=
tas remisa, et producitr intensa. Confiratr: qualitas remis=
sa, et qualitas intensa sũ im̃possibiles in eodem subto: g p
do producitr intensa, destruitr remissa p intensionem, et ē d.
ans pr; nam subtm idem n̄ potest ēē nimis calidum, et pa=
rum calidum, aut thepidum.

Rẽtr omissa maiori, distinguen=
do morem, qualitas ut remissa, et ut habens negaonem in=
tensionis, ē trus à quo; ɔcedo morem: qualitas remissa sm mĩnorem
suam entatem positivam precise; nego morem: unden̄ de=
bet destrui sm positivam entatem; sd sm negativum, qd affert.
itaq subtum tn dicitr transire à duobus gradibus caloris des=
tructis ad alios habendos; sd à duobus existentibus in subto ad
cẽteros habendos, in quo affertr negatio, quẽ ē trus à quo, et
p adventm cẽterorum graduum destruitr; sic aqua dicitr
transire ab exigua in ingentem, ān aqua exigua sm se des=
truatr; sd sm denoationem exiguẽ, hoc ē carentis cẽterar=
um partium ipsius aquẽ.

Ad ɔfirmaonem distinguitr ans, qua=
litas remissa, et intensa sũ incompatibiles sm entatem po=
sitivam, quam affert utrq; nego ans: sm privaonem par=
tium, quam affert remissa ut talis; et sm partes quas

affert intensa; concedo ans: ad illius probaonem eadem distinctione procedes.

Caput 4m.

Geminę dubitationę incumbit

Prima dubitatio sit, utrum gradus qualitatis, vel partes illę uniantr inter se, et cum subto? res adeo dubia, q̃ et ratio stat in eo, q intensio non e ens per accidens, sed per se, nec cum subto ens per accidens constituit; ergo debent partes qualitatis uniri inter se, et cum subto: ex alio cap. non videntr posse uniri, nec per modum subti; et formę; nam nec alter gradus e alterius subtum, aut forma; nec per continuationem; q̃ si in uniunt per continuationem, quę extensionem efficiunt, reciperentr ergo in diversis partibus subti; partes enim qualitatis in eadem subti parte penetrantr. ergo. Prętea vero qualitates spiritales intendi possunt, et tn non habent partes, quę uniantr inter se, nec cum subto: ergo.

Occatione huius dubitationis in memoriam revocabis triplex unionis genus, quod in Physicis exposui libro 1o, et sexto: prima e unio informationis quâ forma unitr subto, 2a continuationis extensivę: tertia continuationis intensivę, quę oës reipsa conveniunt qualitati corporeę: spirituali vo tantum convenient duę, scilicet intensiva, et informationis unio. Insuper in memoriam revocabis, has uniones esse realiter distas ab extremis, esse entates modales, quę per se ipsas uniunt.

Imprimis assero, unio continuationis extensivę e, quâ partes uniuntr in ordine ad trinam dimentionem, seu partim aliquam constituendam, quę dimensio plerumque affert extensionem localem, quâ eę partes unitę sunt alię extra locum aliarum, partes et quę hac unione copulantr, vere constituunt corpus, propterea q̃ unio hęc

repugnat qualitati spiritali, quę corporis expersę.

Assero insuper oẽs qualitates corporeę, et harum oẽs partes uniuntr subiecto (sive subtum mã sit, sive quantas) unione corporea informationis; q qualitas vere 9stituit unum 9positum pse accidale cum subto; sed absq unione informa͂onis nequit id prestare.

Preterea assero; partes qualitatis corporeę si extensę sint p diversas partes subti uniuntr inter se unione 9tinuationis extensivę; et ratio e; q cum partes subti unitę st, qualitatis partes in iis quoque receptę eodem modo quoad extensionem uniri debent.

Rursus assero; partes qualitatis in eadem parte subti receptę, et penetratę uniantr inter se unione continuationis intensivę, singulę singulis: pr; q intensio n̄ e ens p accidens, velut acervus lapidum; nec sufficit precisa penetratio partium qualitatis in eadem parte subti, ut vere dicatr, eandem qualitatem intendi; plures n partes, quvis penetratę, absq aliqua unione n̄ faciunt unum pse.

Deniq oẽs qualitates spirituales si uniantr cum subto v.g. scoe iusto, unione spiritali informationis uniri debent; q in aia vbi recipitr talis unio, n̄ tn in mã a fois: et si litr si cum subto spiritali, ut Angelo uniantr, unio informaonis etiam spiritalis erit.

Petes 1o, quinam gradus, qq uniri debeant? Reo si gradus sint heterogenei, perfectiorem gradum uniri cum imperfectiori immediato, v.g. 1m cum secundo, 2m cum 3o: at si homogenei sint, oẽs posse cuicunq alteri uniri; proinde si plures homogenei sil producantr, detrahit utiq Deus, quinam cum quo uniatr. at si producantr succive, 9gruentius videtr, ut quilibet uniatr cum eo qui

-rio immate, pat ipsum producitr.

Petes 2o. an uniones hę (partiales inquam) sint quoad intensionem indiles, hoc ē, an careant intensione, ł habeant intentionem, quę nec augeri, nec minui possit? dicendum videtr, q quę. ac partes ēē diles quoad intensionem; nam plures etiam partes unionis recipiuntr in eadem parte subti; et tot partes habet ipse unio intentionis, quot aura(?) binarios partium habet qualitas unita: ꝑ. Confirmatr; nam uniones extentionis n̄ diles: ꝗo et intensionis diles n̄.

Idem tenendum ē de unione spirituali ꝯtinuativa intentionis qualitatis spiritualis; quę quidem unio dilis ē, et ꝯstat partibus spiritualibus intentionis, et coentr intendi potest, eo modo, quo ipsa qualitas intenditr, q ꝯstat partibus spiritualibus. Qd autem qualitas spiritualis partibus spiritualibus ꝯstet res adeo probabilis ē apud Pon. Ripalda de ente supernali, aliosq n̄ obscure notę ꝑ: nec inde infertr, debere ꝯcedi substãm spiritualem, vg aĩalrōale, et Angelum partibus spiritualibus defacto ꝯstare; nam de fide ē, eiusmodi substãs indiles ēē; ideo q n̄ posse intendi defacto bene inferimus; ut recte inferemus, ex eo qd de fide sit, qd qualitas augeatr, et intendatr per additionem gradus ad gradum eius intentionem defacto fieri; cum nullo alio modo intentio qualitatis fiat, ut ꝗ probatum ē in pugnatione opinionum thomistarum.

Secunda dubitatio sit, an polē sit, qd intentio fiat sine additione gradus ad gradum? Rēo negative, qa rōnes, qa thomistas reiecimus, in polītatem probant, et n̄ sim qd defacto ꝯtingant. Dices tn̄ eo ipso, qd subtum transeat de minus calido ad magis calidum, datr intentio; sed iste transitus potest dari sine additione gradus ad gradum: ꝗ polis ē intentio, quę alitr fiat: pr

minor; ergo si post quam subiectum habet unicum gradum ex iis, qui de facto existunt, immittat illi Deus (quod non facere potest) alterum gradum, qui per unicam indivisibilem entitatem eminenter contineat eius perfectionem, et aliam superaddat; tunc vere subiectum transibit de minus calido ad magis calidum, ut veniente hoc perfectiori calore, destruatur ille imperfectior: ergo iam habebit plus caloris, quam antea habebat; sed hoc fit absque additione gradus ad gradum. ergo

Confirmatur, eo praecise, quod homo deponat suam visionem, et loco illius producat aliam perfectiorem circa idem obiectum, verificatur, quod modo videat clarius idem obiectum, quam antea; sed tunc datur maior intensio in visione, quin fiat per additionem gradus ad gradum: ergo

Respondetur concessa maiori, negando minorem, ad probationem negando; quia tunc non habet subiectum plus illius caloris, qui praecedebat; sed perfectiorem calorem adaequate distinctum a primo; sicut in anima, quando transit a gratia imperfecta ad perfectam, non habet plus gratiae praecedentis, sed perfectiorem aliam gratiam, quam antea habebat: quare praeter plus, et magis, denotant augmentum, et latitudinem gradualem qualitatis praecedentis.

Similiter ad confirmationem dicendum; ex eo non quod deposita imperfectiori visione, aliam perfectiorem distinctam ab illa acquirat homo, non infertur tunc intentionem fieri, nisi velis quaestionem de nomine instituere, an quando amissa tota qualitate imperfectiori, acquiritur alia perfectior, detur maior intensio, quod est contra communem Philosophorum sensum, quando de intensione disputant.

Disputatio 2a.

72

An gradus intensionis homogenei, vel heterogenei sint?

Caput 14.

Verior prae omnibus seligitur sententia.

Cum probatum maneat, intensionem fieri per additionem gradus ad gradum qualitatis; nunc restat disquirere, an praedicti gradus sint homogenei, hoc est eiusdem prorsus rationis, speciei, et perfectionis, vel sint heterogenei, hoc est diversae rationis, speciei, et perfectionis. Imprimis heterogeneitas, seu diversitas graduum consistit secundum suos Patronos in eo, quod detur inaequalitas inter illos, vel dissimilitudo, ita ut 2us gradus sit 1o perfectior; et 3us perfectior secundo; et 4us perfectior 3o gradu, et sic de reliquis; nam quo magis crescunt in numero, eo magis crescunt in perfectione.

Secundo consistit in subordinatione, qua 2us gradus petit produci immediate post 1um, et 3us post 2um, et 4us post 3um, et sic de caeteris; nam ille, qui producitur immediate post 1um, non potest connaturaliter loquendo produci antea, nec post: unde 1us gradus de octo v.g. caloris, non est ille, qui praecise producitur 1o loco; sed qui petit ita produci, et existere ante omnes alios septem: similiter 2us non est, qui praecise producitur 2o loco; sed qui petit ita produci, et existere immediate post 1um, et ante caeteros alios: quare 1us gradus diceretur 1us, licet ultimo loco produceretur, nam adhuc peteret 1o loco produci.

Tertio consistit in eo, quod pugna graduum unius qualitatis cum gradibus qualitatis oppositae ita se habeat, ut octavus gradus opponatur directe 1o gradui; et septimus 2o, et sextus 3o, et quintus 4o: unde cum in subiecto

summe frigidum, introducitur 1 gradus caloris, primus expellitur, detracte octavus frigiditatis; et introducto 2o caloris, expellitur septimus frigiditatis, et sic de aliis: et rao e, q subiectum n potest habere qualitatem aliquam, neq mixtionem duplicis qualitatis 9rie ultra mensuram, et nrum octo graduum: quare unus gradus caloris 9patibilis n e cum octo frigiditatis; neq duo cum septem; q resultaret mensura novem graduum ex earum qualitatum mixtione: silitr tres gradus cum sex, et quatuor cum quinq opponuntr propter dictam raonem. Caeterum nullam 9rietatem affert unus gradus unius qualitatis 9riae cum septem alterius qualitatis etiam 9riae; nec opponuntr duo cum sex; nec tres cum quinq; nec quatuor, cum quatuor.

Deniq 9sistit in eo, q intensio, et remissio exercentr inverso ordine; nam intensio fit a primo usq ad octavum gradum: atv remissio fit incipiendo ab octavo gradu usq ad primum; sicut aedificium mal[...] cum erigitur, incipit a fundamentis, et desinit in tecto: at qndo destruitur, incipit a tecto ruina, et in fundamentis desinit. Hus usq dicta defendit senta asserentium, gradus qualitatis ee heterogeneos, id e diversae raonis, et speciei, seu inaequales in perfectione, subordinatos intr se, et dissimiles: ita Dr Gur Des a de generaone sec 2a, et alii DD.

Opposita e regione senta Dis Tri: Des 3a de generaone secc 3a, plurimumq aliorum DDm defendit, gradus qualitatis ee homogeneos, id e eiusdem raonis, speciei, et perfectionis, seu aequales, n subordinatos, et oio siles: itaq graduum homogeneitas 9sistit 1o in eo, q gradus sint aequales in perfectione. Secundo, ille vocatur primus, l 2 gradus, qui 1o, l 2o loco producitr; nec ullus gradus ex nara sua petit 1o; l 2o loco detrate produci. 3o 1s gradus caloris v.g. de novo intro=

7 ductus in sub[illegible] sumē frigidum, n̄ opponitr detrāte cum octavo gradu frigiditatis; sd sm̄ indeterāte, et vage, cum aliquo illius collectionis, et siliter de aliis dicendum. Ultimo n̄ incipit intensio à 1o usq ad octavum gradum, neq remissio ab octavo usq ad 1m; sd à quolibet illorum, qui collectionem ɔstituunt.

Cęterum inter has duas extremas sentas quatuor aliç mediç inter ɔversantr. 1a tuetr, gradus qualitatum nalium, quales st calor, lux, albedo, etta, heterogeneos eē; gradus vo qualitatum supernalium, ut st gratia, fides, charitas, visio Dei, etta, homogeneos eē: ita [illegible] de 2a de generaone sect 1a. Secunda senta tenet, qualitates habentes ɔtrium ɔstare partibus heterogeneis, n̄ tn illas, quę ɔtrio carent: ita aliqui moderni. 3a senta autumat, primas qualitates quatuor habere gradus heterogeneos, cęteras vo [illegible] ɔstare homogeneis. 4a deniqe senta docet, partes qualitatis eē homogeneas, uniones vo illarum partiales heterogeneos eē.

Ego tn vero simpliciorem sentam amplector, quę docet, gradus intentionis (idem dicendum de illorum unionibus intensionis) eē homogeneos, qquales siles, eiusdem raonis, et nullomodo inter se subordinatos: pro lo; q tam inęqualitas, quam subordinatio, aut dissimilitudo graduum, nullo positivo fundo nititr, et ut nos illam negemus heterogeneitatem, satis ē nobis fundum negativum. Prętera evidens ē, qd qui subordinaonem adstruit, ponat aliqd positivum, nempe ordinem, quo unus gradus subiicitr alteri: siliter, qui inęqualitatem; nam inęqualitas ē positivum aliqd in uno gradu, qd in altero n̄ ē. et minus dissilitudo ē aliqd positivum: ergo debent adversarii assignare fundum, et raonem, qua ɔstet positivum aliqd in uno gradu, qd in altero n̄ ē, debere adstrui.

Secundo probatur ex natura ipsa intensionis, quae tantum postulat plures partes qualitatis in eadem parte subiecti; quod si pro mero libito addas, requiri necessario partes heterogeneas, petis principium, et intensionem ex tua mente fabricaris. Confirmatur 1o exemplo extensionis continuae, quae conflatur ex pluribus partibus, sive hae sint eiusdem rationis, ut quoad in quantitate, sive diversae rationis, ut videre licet in partibus plurium naturum substantialium praesertim viventium, et animalium. Confirmatur 2o; nam si plures partes caloris homogeneae supernaturaliter conservantur a Deo, ut potest, in eadem parte manus, nonne vehementius ardebit quam antea, si una tantum pars caloris ibidem haereret? ecce ergo intensionem partibus homogeneis constitutam!

Tertio probatur; quia agens paulatim producens calorem, illum necessario producit per partes omnino similes: ergo constat calor gradibus homogeneis; probatur antecedens, agens cum eadem applicatione virtutis, eadem que virtute semper producit, ac eodem modo; neque assignabile est aliquod ob quod 1o gradu producto, producat aliam entitatem maioris perfectionis, quam a principio produxit. Deinde a principio erat applicata sufficienter virtus productiva caloris ut duo, ut tria, ut quatuor, et sic de reliquis: ergo tota illa virtus produxit; nam agens necessarium sufficienter applicatum agit secundum totum quod potest: similiter in 1o instanti tota virtus productiva omnium graduum erat aequaliter applicata: ergo aequalem imperfectionem produxit.

Caput 2um.

Rationes quae ... ? vertuntur adversarii evanescant.

Indiciaque adversarii heterogeneitatem venantur vel ex specificativis extrinsecis, eo modo, quo potius, ceteris ... ?

Ib transcendales per tros suos distinguimus, bene; 1m est, eo quod gradus respiciant tros, quos causant diversos; 2s non gradus caloris producere potest effus aliquos, quos 1s non potest.

Secundum est, eo quod diversitatem accipiant ex fris substalibus, ad quas gradus disponunt; nam octavus gradus respicit fram ignis, ut finem nalem, ad quem gradus ipse octavus ex nara sua ordinatr; ceteri gradus non respiciunt tali ratione talem fram ignis, sed aliam diversam, quia quilibet alius gradus diversis fris subservit. 3m est, eo quod primus gradus qualitatis respiciat subtum praecise; 2s respiciat subtum, ut recipiens 1m gradum; 3s subtum, ut recipiens 1m et 2m; et sic superiores gradus supponunt inferiores, qui diversus ordo diversitatem in gradibus ipsis arguit. 4m est, eo quod gradus diversitatem ex agentibus accipiant, gradus enim octavus produci non potest ab omni eo agente, quod potest primum, aut 2m producere.

At primum indicium insufficiens est, quia non omnes qualitates sunt operativae: ergo saltem qualitates non operativae constabunt gradibus homogeneis: deinde pro qualitatibus operativis non est verum indicium, nam omnino negamus, partem aliquam qualitatis posse effum aliquem producere quem alia pars eiusdem qualitatis non possit, nisi forte pluribus partibus adiuvetur ad eos effus, quos sola non potest: quare si gradus octavus caloris potest producere aliquem trum, eundem quoque potest gradus primus, aut si hic solus non potest, neque solus octavus, nisi ceteri concurrant, poterit producere, quo circa supponunt adversarii id quod a nobis expresse negandum est.

3m indicium eodem fere modo convincitur falsitatis et insufficientiae; nam 1o non omnis qualitas est dispositiva ad fram substalem, ergo non potest ex hoc indicio ratio unalis heterogeneitatis desumi: ans patet in albe-

dine luce, et claritate. Quoniam gradus qualitatum dispositivarum diversi possunt deservire ad easdem formas substantiales, quod patet exemplo, siquidem deservire potest calor, v.g. in 3o gradu, et in 4o; et aliquando remissior, vel intensior, ut experientia compertum; aliqui enim homines sunt aliis calidiores; et similiter ratione dicendum de ceteris gradibus mixtorum; nulla enim est, quae qualitatem in gradu determinato indivisibili postulet, ita ut si ille gradus tantillo remittatur, vel intendatur, statim forma sit destruenda.

Tercium indicium refellitur 1o, quia gratis contingit gradum 1um naturaliter esse 1um, et alium non supponere; et gradum 2um naturaliter esse 2um, et supponere tantum primum, et sic de reliquis; tamen non contingens ipso esse primum et 2o esse secundum etc., quam si octo homines ordine disponantur, ut hic sit primus, et ille 2us etc.; cum possent inverso ordine, qui primus est fuisse postremus: contingenter igitur accidit 1o gradui producianter esse primus; unde extrinsece, et contingenter primus est, aliter 2o, et 3o, de quibus; unde obsecro, istum naturalem, et talem ordinem graduum adverterunt, et experientia; cum hoc id non ostendat: quia ratione sanii collegerunt? non ex experientia; cum hoc id non ostendat: quod illa graduum subordinatio quod non gradus est 1um naturalem est, ut sit 1um: quod illa graduum subordinatio contingens nullam in iis perfectionem intrinsecam aut diversitatem infundit.

Secundo, ut omittamus, eam naturalem subordinationem, non sequitur, gradus esse inaequales in perfectione, ita ut unus sit alterius perfectior, sed ad summum sequitur, eos esse dissimiles in perfectione, quae dissimilitudo cohaeret cum aequalitate, sicut, quod perfectione, quae dissimilitudo cohaeret cum aequalitate in perfectione; Filius tamen petit naturalem non supponere aliud sui principium; Spiritus Sanctus patrem, et filium; tit Patrem, ut sui principium; Spiritus Sanctus patrem, et filium; unde non sequitur, eos esse inaequales in perfectione: perfectioni igitur tertii gradus 3o petentis sub tamen duobus gradibus affectum, aequivalet perfectio primi gradus petentis sub tamen alio gradu

78 Vacuum: quod adhuc non sequitur heterogeneitas, quam in equalitate perfectionis esse dicunt.

Quartum denique indicium est, quod octavus gradus produci non possit ab agente, quod potest primum, et secundum gradum producere: unde colligenda sit diversitas graduum ex diversitate priorum, a quibus produci possunt. Contra est; aliquae sunt qualitates intensibiles, quae omnes suos gradus ab eodem principio produci possunt, ut lux a sole: ergo in lucis gradibus cessat ratio heterogeneitatis. Praeterea quod effectus hic possit ab ista causa produci, et ille non possit ab ista, sed ab alia, non arguit diversitatem in tre effectis, sed in principia: ergo licet primus gradus non posset produci ab ea causa, a qua potest octavus, non propterea primus et octavus diversi sunt; sed diversa sunt principia, a quibus producuntur primus, et octavus: ansi per, quod principia specificantur a terminis adequatis; termini vero non specificantur a principiis.

Hic tamen adverte, quid intelligant adversarii nomine diversae speciei? Varia enim sunt eorum oppositae sententiae placita; asserunt alii primo, primum gradum differre a secundo specie totali inadequata licet, hi enim inquiunt, intra speciem aliqualis non infimam dari latitudinem quandam, intra quam aliquae entitates possint differre magis, et aliquae minus in complete, licet, et inadequate; sic alia animalia sunt bruta, alia non bruta: similiter in specie caloris potest dari latitudo, sub qua determinatur quaedam diversitas graduum; ita quod duo primi gradus conveniant cum aliis omnibus gradibus in ratione caloris, licet differant tamen a ceteris in sua similitudine, aut subordinatione.

Alii secundo asserunt, omnes gradus caloris licet esse eiusdem speciei totalis, sed adhuc plusquam solo numero differrent, cuius differentiae explicandae adducunt differentiam moralem, quae minor est, quam specificam, et maior quam numerica. Exempli gratia vir a femina plus differt, quam ab alio viro: sed a viro vir numero differt: ergo a femina plusquam numero; non autem specie etc.

Licetim gradus 1s caloris plus differt a 2o, quam ab alio 1o: quo differunt 1s, et 2s plus quam numero; cum 1s, solo numero differat ab alio 1o. Sed me hercle predictas species inadequas, et plus quam numericas docti aliqui RR. fecisse iunt. 89

quoad presens quo attinet non est necesse illas refutare; in libris de aia quae circa illas dicendum, notabo; nunc sufficiat negare gradus qualitatis quicunque illi sint, esse heterogeneos, et diversae speciei, in quocunque sensu sumatur vox diversae speciei.

Ex dictis colligendum est, quid ad quatuor sententias inter oppositas medias respondeamus, earum igitur 1a pars de gradibus homogeneis nobiscum consentit, 2a vero pars nobis est cum opposita est, cuius fundamenta manent iam sufficienter impugnata, et iterum in aliquorum examine divisa oro corruent. Preterea in eo refutantur, quod assignant discrimen inter qualitates supernales, et nales, inter qualitates habentes, et non habentes contrarium: inter qualitates 1as, et 2as; nec demum inter partes qualitatis, et uniones illarum, cur vero ait aliquas in gradibus homogeneis, et alias heterogeneis constare dicantur.

Ultimo colligendum est, neque de potentia Dei absoluta posse intensionem aliter, quam ex gradibus homogeneis constitui: et ratio est, quia nequit Deus rerum essentias immutare, essentia intentionis consistit in homogeneitate partium &c. In fine notabis, nos in presenti non agere de gradibus actuum, et habituum vitalium (si forte intendantur, ut in libris de aia discutiam) continent quo specialem difficultatem, an sint heterogenei, an homogenei.

Caput 3m.

Vires oppositas enervat.

Primum argumentum sit; si gradus sint homogenei, nulla ad erit ratio, cur potius primus uniatur cum 2o, quam cum tertio;

80 et coentur in infinitum uniri poterunt; cum nullus determinate petat alterum: ergo non sunt homogenei. Confirmatur 1o; agens potens producere octo gradus extensos, non potest eosdem producere intensos: ergo. Confirmatur 2o; agens in 1a parte subiecti produceret totam intensionem quam in se habet, quia non est potior ratio, cur unum, et non alium gradum producat. Confirmatur 3o; posset agens in passo disposito sibi aliquot gradus producere; ut calor ut quattuor produceret aliquos in subiecto calido ut quattuor; sed hoc est absurdum contra experientiam: ergo gradus non sunt homogenei.

Nobis rationem adesse, cur potius uniatur 1us gradus cum 2o, quam cum 3o; non tamen desumptam ex entitate intrinseca 1i, aut 2i gradus; sed extrinsece ex determinatione agentis, aut prioritate reali, qua unus gradus in productione alium anteit; nec sequitur inde, illos in infinitum uniri posse; cum id prohibitum sit a decreto Dei extrinseco ... rerum limitantis. Et ad 1am confirmationem respondetur, agens calidum posse octo gradus extensionis, non posse producere octo gradus intensionis ob defectum vel applicationis debitae ad passum; ideo non potest magis et intensius agere; quia partes intensionis sunt magis applicatae, coniunctae, et unitae in eadem parte subiecti, quare emanavit in vulgus proloquium, virtus unita, et coniuncta fortior.

Ad 2am confirmationem dico, agens posse producere in 1a parte subiecti intensionem totam, quam habet, si passum sit debite approximatum, ut supra dixi, secus non poterit producere. Deinde nequit producere maiorem intensionem, quam in se habet, non defectu virtutis productivae, sed defectu concursus necessarii ex parte causae primae, et moderatoris rerum omnium, qui creaturis tantum ad finita tribuit concursum: unde fit, quod omne agens naturale tantummodo intendat sibi assimilare passum in intensione,

quam in se habet; quod ultra intensionem, quam habet, nequit 81
producere; alioqui daretur processus in infinitum, producente
agente finito infinitos gradus caloris. Ad 3um concedo, agens
non agere in passum sibi iam assimilatum; sed hoc provenit ex eo,
quod limitatae et proportionatae virtutis est, non quod gradus heterogenei sint.
Si instabit aliquis; hinc sequitur, quod calidum ut ex poterit producere aliquem
gradum caloris in passo calido ut quinque, id nequit admitti; siquidem agens
ageret in sibi simile, quod est absurdum. Ergo. Retro admittendo, sequela, nam agens
non si applicetur actu producit in passo calido ut quinque aliquem gradum,
quia per accidens sed erit, cum possit dici esse, si separetur ab ordine reliquo-
rum: neque inde infertur agens agere in sibi simile, sed quod.

Nihil deest..

agens agere in sibi simile, primum quod est simile, id est primum quinque gradus, in quo agens,
et passum similia sunt; sed primum quod dissimile est, nempe primum gradum, qui denuo produ-
citur, dissimiliatur.

Secundum argumentum sit; quando remittitur qualitas per oppositio-
nem advenientis qualitatis, non est aliquis gradus, qui sit necessario ad-
im[...]endus, si isti sint homogenei, neque dabitur maior ratio, cur potius
unus expelatur, quam alter: ergo nullus expelletur: ergo non remittetur qualitas:
item, cum nulla ratio poterit designari eiusmodi expulsionis; si-
quidem omnes gradus haberent aequalem oppositionem, qua propter
omnes expellendi forent, vel nullus. Confirmatur 1o, decia solo numero
diversa, et omnino similia, vel duae albedines, non possunt concurrere simul
in eodem subiecto; sed sic se haberent gradus homogenei: ergo. Confirmatur
2o, in quantitate sunt partes infinitae simpliciter: ergo si calor dispersus,
extensus re colligatur a Deo ad intensionem efficiet infinitum. Breviter,
omissis aliis solutionibus, ideo gradum caloris quae supperveni en-
tem opponi deberent toti collectioni frigiditatis, sunt collectione,

82. et conentr, cuilibet gradui sive opponi vage, et indeterminate, deinde
unum quid extrahere, qualis gradus expellendus sit ante alios; sicuti
ab eodem determinatur, an iste calor nunc, et non alter ante alios produ-
cendus sit; et ratio est quia cum pendeat a Creatore realis suspensio
actionis conservativæ caloris in subiecto, mirum non est, quod recurramus
ad divinam determinationem in eius expultione; præsertim cum
in rerum natura non assignetur ratio, cur potius sit expellendus unus
gradus, quam alter.

Ad 1m obiectionem dico, accidentia quidem diversa,
quæ efficiunt extensionem, aut intensionem bene posse existere
simul in eodem subiecto; quia illud magis perficiunt, aut quantitative,
aut qualitative, at quando nullo modo perficiunt, tunc esse non possunt.
Ad 2m dico in nostra sententia de compositione continui neque in exten-
sione, neque in intensione dantur infinitæ partes, sed semper finitæ
tamen; ut in sententia Aristotelis verum sit, quod dentur infinitæ partes pro-
portionales in qualitate, aut quantitate; nec hinc infertur partes
illas qualitatis esse heterogeneas.

3m argumentum pugnat contra solutio-
nem immediate exhibitam; si ponatur subiectum calidum ut quatuor,
et frigidum ut quatuor, atque in illo introducatur nobis gradus ca-
loris non aderit potius, aut maius ius, cur veniat expellendus
gradus frigiditatis, et non caloris; neque est cur Deus debeat ad
expultionem unius et non alterius; id hæc non est dicendum. Si. Pro-
batur maior: gradus caloris adveniens alium gradum caloris non
expellit; item non opponitur absolute frigiditati in quatuor gra-
dibus existenti, ut pote quum compatibilis est cum illis; sed ex suppositio-
ne, quod dentur alii quatuor gradus caloris in eodem subiecto incompatibilis
est, ne novem gradus qualitatis mixtæ admittantur: ergo non opponitur toti
collectioni frigiditatis, nec toti collectioni graduum caloris; et co-
nentr, nec frigiditatis, nec caloris gradus ullus expelletur.

Confratr 1o: 2a rietas qualitatum é, qua una aliam destrate expellit à subto eodem: g. 1s gradus frigiditatis destrate petit alium quendam caloris expellere, et 2s alium: g. Confratr 2o: ordo aliquis servandus è in gradibus qualitatis introducendis, et expellendis; sd n potest ordo servari, nisi gradus sint heterogenei. g. maior p r; nam cum qualitas producitr, oportet, ut nara ab imperfectioribus ad perfectiora procedat, cum in ordinem perfectam oium producendarum servat nara: g. gradus alii perfectiores aliis in suo ordine 2stituti.

Rētr negando marem argti; g. gradus caloris adveniens unitus cum reliquis caloris, qui prius extiterant in subto, agit phisice in frigiditatem, ac proinde ex nara sua illi 2 riatr; ast calori, ut quatuor n 2 riatr phisice; sd sm extrinsece propter divum aliqd decrum, ne illi in eodem subto existant nobem gradus qualitatis mixte: ac proinde solus illam expellere nequit, sd cum aliis quatuor in illam agit, et partem frigiditatis unam destruit, unde toti collectioni frigiditatis 2o riatr, sd n raone oium partium. Hinc é, q ea oppones se gerant octo gradus frigiditatis cum uno gradu caloris, et unus gradus caloris cum octo gradibus caloris.

Ad 1m 2fraonem 2cesso anti, negatr còa dive loquendo; frigiditatis igitr gradus 1s opponitr toti collectioni octo graduum caloris destrate; n vo destrate cuiq alteri gradui caloris, unde destruitr tota collectio grado gradus unus destruitr; sic etiam 2s gradus frigiditatis opponitr collectioni septem graduum caloris, et eorum unum vage destrui postulat, nullum tn destrate. Ad 2m 2fraonem distinguitr maior; debet ser pari ordo ex nara graduum petitus; nego marem; a diva voltate dispositus; 2cedo marem. Deus igitr

84 detrat, quinam gradus producendus sit, et quinam adveniente 3rio destruendus. Hoc ipsum dicendum e de unionibus, cum n. gradus unus uni alteri tantum uniatr, cum ne posit oibus dive univi, detrat Deus, quinam alteri uniendus sit.

Caput 4.

Restant adhuc arguta solvenda

4m in ordine argutm sit, qualitas p intensionem amplius perficitr intensive; sd additione graduum homogeneorum, n intensive, sd extensive perficitr: ergo n fit intensio p gradus homogeneos: maior e certa, minor pr; nam perficere rem intensive, e addere illi perfectionem maiorem; perficere atm extensive e tantm addere perfectiones plures in nuro, et n maiores in perfectione; sd gradus homogenei st tantum plures in nuro, et n maiores in perfectione: ergo.

Confratr 1o; nam qualitas plus perficitr intensione quatuor graduum, quam extensione quatuor graduum, ut coitr fertr; sd hoc nequit dici nisi gradus quatuor intensionis sint heterogenei; alioquin si equales essent, n plus perficeret intensive, quam extensive qualitatis. Confratr 2o exemplis; duo hoes n 2stituent perfectionem humanã naturã maiorem intensive, quam unus tantum homo: praeterea 2plexum ex Deo et Creaturis n e perfectius, quam solus Deus; q ultra Deum n addit aliqd maioris perfectionis: ergo ad perfectionem intensivam necesse e addere partes n sor plures nuro; sd etiam meliores.

Dicemus hoc argutum supponere, qd disputamus; si p intensionem dicunt adversarii, qualitatem intensive perfici, et intensionem fieri p partes perfectiores, et n plures solo nuro, quis locus quaestioni relinquitr? praeterea gratis dicunt, perfici qualitatm p intensionem; potius n dicendum erat, perfici subtm p intensionem qualitatis, Adversis

omissis ɔcedo maiorem, distinctione minoris; additione graduum homo= 85.
geneorum in eadem parte subiecti non perficitur qualitas, nego maiorem: in
diversa parte subiecti; ɔcedo maiorem: sicut n: manus nigra Æthiopis non per=
ficitur albedine, quae est in dentibus Æthiopis; ita neque qualitas in una
parte subiecti perficitur qualitate recepta in alia parte subiecti: quare
intensio absolute dicitur perficere subiectum, et qualitatem, extensio vero
qualitatis non dicitur absolute, sed cum addito diminuente perficere
extensive qualitatem, et subiectum: ad probationem minoris dico, rem
perfici intensive non esse perfici per maiorem perfectionem additam
minori, sed perficientata alia quacumque addita afficiente idem
subiectum, et eandem qualitatem.

Ad 1m ɔfirmationem ɔcedo maiorem, et
nego minorem; nam qualitas extensione non absolute perficitur, perfi=
citur autem absolute intensione etiam per partes homogeneas consti=
tuta; quia hae afficiunt preexistentes partes, et eandem partem subiecti;
partes vero extensionis illas non afficiunt. Ad 2m ɔfirmationem, et 1m ex=
emplum dico, non augeri perfectionem naturae humanae: nam per=
fectio utriusque hominis non afficit idem subiectum; natura n: humana Pe=
tri illa perficit Petrum, et illum afficit; natura Pauli non Petrum, sed
Paulum afficit.

Ad 2m exemplum dicendum est, perfectio creaturum
non afficit subiectum illud, quod afficit perfectio Dei: et si afficeret, ad=
huc non perficeret illud; quia ad perfectionem addendam opus est, ut per=
fectio partis additae non ɔtineatur eminenter in altera parte, cui
additur: Deus autem ɔtinet omnem perfectionem creaturum eminenter, prop=
terea quod creaturum additione non potest Dei perfectio minime augeri:
at graduum singulorum perfectio neququam in aliis eminen=
ter ɔtinetur.

1m argumentum, qualitas quae est intentior, est actio=
vior, quam remissa; sed intenditur gradibus heterogeneis:

86 coa p't 1o; nam octo gradus caloris homogenei dispersi in octo partes subti non st activiores uno solo gradu, eo qd homogenei sint: ergo ut sint activiores, debent ee heterogenei. Pbr nam causa activior plures effus ves ficit, quam minus activa; unde necesse e, illa habeat vim ad eos effus, quam minus activa non habet.

Confratr; maior activitas qualitatis intense, l provenit a raone partium qualitatis, quae intenditr; ll provenit a raone unionum intensivarum; l a raone subti. non provenit ab unionibus; nam uniones intensiuae non magis applicant causam, quam applicata erat; et insuper esse activae non st. item nec oritr maior activitas a subto; nam per accidens e qualitati activae in ordine ad operaonem, qd sit in uno, ll pluribus subtis; sm ergo oritr ex partibus qualitatis, non quidem homogeneis; si non homogenea sint, eo qd a pluribus oritr, potest et a singulis oriri; singulae non atque omnes eiusdem raonis, perfectionis, et nare.

Demus, concesso anti, negando coam; ad 1m probaonem dices, ee quidem activiorem qualitatem; qa virtus unita fortior e ipsa dispersa; quando octo gradus in eadem parte subti st, alii ab aliis adiuvantr; non autem, quando dispersi; unde ut sint activiores, non debent ee heterogenei: ad 2m probaonem nego ans absolute; tum qa ca activior ee potest, eo qd eosdem effus causet, quos minus activa causat, et non plures, ll illos velotius causet: tum etm, qa ca activior ee potest, eo qd sit adequa; ca vo minus activa sit inadequata qu eorundem effuum; quare utraque eosdem efficit, ll tu ca adequa superaddat virtutem qe inadequam; sed non virtutem heterogeneam, quemadme, dum duo elevantes pondus, st ca adequa elevationis, cuius unusquisque inadequa ca e, neque tn opus e, unum ee altero perfectiorem.

Ad quaonem censeo, maiorem qualitatis intense activitatem neque a solis qualitatis partibus, neque a solis unionibus, neque a sola subti identate oriri; sed ab his oibus collectim; aut saltem a partibus pluribus penetratis, quare id qd directe, et

pse conducit ad activitatem e plurium partium qualitatis penetratio; scilicet subiectum idem, et unio etiam pse conducunt, et iuvant, licet pse activa non sint, et indirecte concurrant, ut qualitas maiorem suam activitatem exerceat: quod gradus sint heterogenei, quia licet sint eiusdem rationis, non quidquid a pluribus oritur, potest a singulis oriri. Sed hoc non obstante, dices, quod intensio precisse non postulat gradus qualitatis uniri inter se, sed sufficere, si uniantur cum subiecto: at prout continuum quoddam constituit, id postulat, quare si naliter, vel supernaliter absque unionibus gradus perseverent, perseverabit etiam intensio ut talis.

Secundum argumentum ex theologia desumptum; comparemus duos homines Beatos, quorum unus altero beatior sit, constat beatiorem talem esse, eo quod visionem claram Dei, que formalis beatitudo, habet intentiorem, quam alter minus beatus: tunc sic; contingere posset, ut qui minus beatus est, haberet visionem intentiorem, si gradibus homogeneis fiat intensio; nam cum quo homo beatior habeat visionem unam intensam viginti gradibus, potest minus beatus habere visiones decem inter se singulas ternis gradibus intensas, et quia visio constabit triginta gradibus: quia si ex triginta his gradibus sibi similibus conficeretur intensio, quia minus beatus haberet visionem intensam triginta gradibus; alter vero beatior visionem tantum viginti gradibus intensam.

Respondetur, negando antecedens; ad probationem nego, hominem fore minus beatum, si decem illas visiones haberet, nam resultaret visio triginta graduum, quod verum est, sive actus intra se sint capaces intensionis, sive non sint. si non capaces sunt intensionis, constat ex decem illis actibus visionis unum actum resultare adequatum, et intensum si vero non sint, adiunctum, sicut vires duorum hominum non efficientes intensionem, melius, et facilius, et fortius elevant pondus, quam singuli divisim: ita duo actus intra se esse idem obiectum; etiam si intensionem non efficiant, clarius percipiant

 obtum amplo s[t] q[ua]m singuli divisim: q[uo]d a[p]perte [con]stat in p[oten]tia visiva, q[ua]e duobus actibus duorum oculorum clarius percipit obtum, q[ua]m uno actu unius, si alter oculus claudatr.

Disputatio 4.

Utrum qualitas producatr simultane, an successive? ubi alie difficultates expenduntr.

Caput 1um.

q[uo]d de qualitate quoad intensionem d[ebe]t[ur] 1um?

Circa qualitatem tam quoad intensionem, q[ua]m quoad extensionem iudicium ferimus, utrum v[el] [gra]t[ia] producatr simultane, an successive; et in primis suppono, aliquando dari extensionem qualitatis s[in]e intensione; et aliquando intensionem s[in]e extensione; co[n]tra q[uo]d realiter, et adeq[ua]te distingui inter se. 1um p[ate]t; nam in eo instanti, quo ignis applicatr aquae, introducit calorem extensum p[er] totam aquae substam; s[e]d ille potest e[ss]e indiv[isibi]lis quoad intensionem: [er]g[o] potest calor habere extensionem s[in]e intensione; p[ate]t minor, q[ui]a intensio in nostra senta [con]stat infinitis partibus, s[e]d finitis tantum indiv[isibi]libus: [er]g[o] 1um indiv[isibi]le intensionis potest e[ss]e in subto s[in]e aliis, cum q[uo]d [con]stituit intensionem.

P[ate]t; gratia santificans, et reliqui habitus supernales habent intensionem, et [no]n extensionem: [er]g[o]. 2m; q[uan]do invenitr intensio, et extensio in eadem qualitate, datr realis dist[incti]o intr utramq[ue], v[el] [gra]t[ia] inadequata, seu dist[incti]o includentis ab incluso; itaut extensio unius gradus tanq[ua]m pars inadeque distinguatr ab intensione q[uae] totum e[st]: p[ate]t; q[ui]a 1s gradus caloris v[erbi] g[ratia], qui introducitr in totam aquam, q[uan]do applicatr igni, [con]stituit se solo illam extensionem; s[e]d ille ipse [con]stituit intensionem cum altero gradu caloris, et [no]n ita praecise: [er]g[o]. Et idem argutm effratr de 2o caeteris[que] gradibus.

Hoc supposito, rogamus nunc, an quoad intensionem producatur tota qualitas simul, an successive per partes? contra affirmant Phi, et recentes Magistri, qualitatem ad praesentiam contrarii semper produci successive quoad intensionem; simultaneè vero in absentia contrarii, dummodo agens distineat passum intra suam sphaeram: quod tamquam absolute falsam iudico hanc resolutionem, ac proinde distinguendas esse qualitates primas à secundis, ut vera resolutio stet.

Nihil deest

Sit nostra conclusio; ex qualitatibus, quae non sunt primae primae primae primae primae primae primae, ut species, lux, actus vitalis, habitus, aliae producuntur simul, et in instanti, licet contrarium adsit; aliae vero successivè, licet absit contrarium: probatur 1a pars in odio intensissimo, quod potest quis in unico instanti concipere, propositis evidentibus efficacissimis motivis contra obiectum aliquod, quantumvis illud intense amaverit antea; sed hoc odium est qualitas intensa, et producta ad praesentiam intensi amoris, contrarii: ergo ex qualitatibus non primis aliquando producitur intensio in instanti, praesente contrario: totus ais cursus evidens est, et fieri etiam potest in actibus intellectus.

Opponis tamen, prius elicitur 1s gradus odii, et deperditur alius amoris; et sic successive odium intenditur, et amor minuitur; sicut accidit in calore, et frigiditate. Contra est, tum quia neque in gradibus remissis possunt componi simul amor, et odium intensum, ut octo, et efficax circa idem obiectum: ergo eo ipso, quod concipiatur minimus gradus odii, deponendus est totus amor ut octo: tum quia motiva cogunt totum amorem deponere, et novum odium concipere.

Probatur 2a pars conclusionis; nam habitus producitur, et intenditur successivè, licet nullum adsit contrarium, ut experientia compertum est: ergo aliquando fit intensio qualitatis successivae absente contrario: et ratio est; quia licet nullum

90 adsit contrarium, tamen talis actus, qui elicitur a potentia, non est sufficiens ad producendam totam intensionem habitus: ergo alii actus debent repeti, ut successive habitus producatur.

Denota non propterea me contendere has qualitates, et alias semper produci successive, quando nullum adest contrarium, et instantanee, quando adest; lux equidem producitur a lucerna intra cubiculum in unico instanti quoad suam totam intensionem, et tamen lux nullum habet contrarium: solummodo contendo, non posse pro qualitatibus secundis regulam generalem assignari, et certam, sicut assignatur pro qualitatibus primis.

Unde sit 2a conclusio; qualitates primae fiunt successive quoad intensionem praesente contrario, et absente, fiunt instantanee: utraque pars experientia comprobatur; nam videmus jam frigidum intra spheram agentis contentum successive frigiditatem expellere, et calorem sibi assumere; eoque celerius calefieri quo minus habet oppositae qualitatis; quod si nihil haberet, totam intentionem caloris acciperet in primo instanti: ergo hae qualitates successive intenduntur praesente contrario; et instantanee si absens sit. Confirmatur quia sicut ignis potest conservare sibi totam intensionem caloris, ita poterit eam primo producere, non praesente contrario; neque enim maior virtus requiritur ad conservandam totam illam intensionem, quam ad illam sibi producendam.

Ex dictis colliges, non esse contra naturam agentis naturalis producere successive qualitatem intensivam, etiam si nullum adsit contrarium in subiecto; tum quia qualitas producenda petit ex natura sua per partes quoad intensionem produci; tum quia tale agens non habet virtutem ad eam in instanti producendam; caeterum agentia, et qualitates, quae de facto dantur, non ita se habent: nam in primis qualitates non petunt ex natura sua fieri successive; nam aliquando primo producuntur, et semper conservantur, et formantur, tum in maiori resistentia contrarii, eo magis, tum minus celeriter

producuntur. Rursus agentia de facto existentia non adeo infirma sunt, ut nequeant producere totam illam intensionem in instanti; siquidem videmus, eam illam servare, et promoveri resistentia contrarii, et eam producere celerius: unde inferimus, à nulla alia causa intrinseca provenire successivam qualitatis productionem, vel instantaneam quoad intensionem, nisi à præsentia, vel absentia contrarii; quare hæc causa omnino extrinseca illi est. 91

Caput 2um.

de qualitate quoad extensionem discutit.

Præmitto 1o, successiva quoad extensionem qualitatem produci, quando successive, et per partes passum applicatur agenti, vel agens accedit ad passum, adsit, vel non adsit contrarium: et ratio est, quia nullum agens potest operari extra suam sphæram; cum activitatis sphæra sit spatium illud intra quod potest agens operari: ergo si paulatim, et successive passum agenti accedat, vel agens passo intra sphæram utriusque dabitur extensiva productio.

Præmitto 2o, agens naturale illam producere qualitatem extensam in omnibus iis partibus passi, quas æque sibi habet approximatas, verbi gratia dum manus ignis super imponitur illi et in unico instanti recipit calorem extensum per totam eius primam superficiem, et ratio est, quia cum omnes partes illius primæ superficiei sint æque applicatæ non est ratio, cur potius in una, quam in alia producatur calor: ergo illi in omnibus debet produci: et sic de facto evenire, experientia dicit: unde difficultas præsens solum est de partibus remotioribus, et distantioribus ab agente, utrum velit prima superficies, quæ magis est immediata, prius accipiat calorem; et deinde 2a; et postmodum 3a; et sic de cæteris, quas omnes intra sphæram agentis continere, necessum est.

92. Praemitto 2°, praeter has qualitates de quibus inter Phos, praecipue est sermo, alias esse, quae in instanti producunt totam extensionem, et alias, quae succesive; licet nullum adsit contrarium: utrumque probatur; 1um in luce, quae tota simul producitur in partibus omnibus, ad quas se potest eius activitas extendere; ut cum lucerna ingreditur cubile, et simul illuminat omnes partes aëris: 2um probatur in specie soni, quae non habet contrarium, et tamen fit succesive; unde non percipitur sonus, nisi aliquo tempore species eius per aërem extensa sit, et perveniat ad aures usque: de his ergo quatuor qualitatibus difficultas est.

Quare sit nostrum placitum, qualitas quoad extensionem producitur simul, absente contrario, et succesive illo praesenti: communis inter DDs utraque pars est; 1a probatur, nam agens productivum qualitatis est naturale; ergo operatur quantum potest, si a nullo impediatur; sed absente contrario, a nullo impeditur, ut totam extensionem simul producat; ergo eam simul producit.

Arguas tu; licet non impediatur a contrario, impeditur a seipso; quia non est potens ex se totam extensionem producere simul, cum possit succesive. Probatur. 2a dicta; quia licet maioris virtutis sit producere simul, quam succesive, et contrarium non repugnet agens naturale potens ex se producere succesive; impotens vero producere simul independenter a praesentia, vel absentia contrarii; ast agentia, quae de facto existunt, quantum est in se possunt producere simul totam extensionem; id autem colligimus ex eo quod possunt totam illam servare simul; et non requiritur maior virtus ad 1um producendum, quam ad servandum effectum, vel quid: ergo nisi ab extrinseco impediantur, totam simul extensionem producent.

2a pars probatur; quia ideo praesente contrario, qualitas producitur succesive quoad intensionem, quia contrarium sua praesentia impedit introductionem simultaneam: ergo eadem praesentia contrarii erit in causa, ne simul, sed succesive producatur quoad extensionem. Confirmatur quia maior virtus requiritur ad vicendas octo partes frigiditatis simul quam

succiue, sed subiectum quoad extensionem habet octo partes frigidi= 93
tatis: ergo maior virtus requiritur in agente calido ad superandas omnes
octo partes frigiditatis illud quam succiue; sed si omnes istae partes frigidita=
tis sint in eadem parte subiecti, non possunt vinci et superari ab agente illi,
sed succiue, et per partes: ergo si sint extensae in diversis partibus subiecti, neq=
ibunt etiam vinci illi, sed succiue; extensio enim non minuit, sed potius augere
videtur resistentiam contrarii.

Dices, agens in eo instanti quo primum existit, po=
test operari: ergo in eo primo instanti, quo ignis producit primam caloris par=
tem quoad extensionem, haec prima pars operabitur secundam, et 2a tertiam,
et sic tota qualitas in unico instanti extenderetur. Praeterea hoc argumentum
etiam probare intensionem fieri in unico instanti, et non succiue; quia in eo
primo instanti, quo producitur ab igne primus gradus caloris, iste illum cum igne ope-
rabitur 2um, et 3um. Quare negatur antecedens, nam aliquando impeditur agens,
ne cum primum existat, operetur, vel aliquo impedimento, aut defectu ali-
cuius requisiti; vel quia natura sua petit affirari prius in propria sua
existentia, et deinde operari: ita species soni sese producunt succi=
ue; ita ut prima pars producat 2am, et 2a 3am, usque dum perveniat ad
potentiam auditivam; nam sonitus iam pertransivit, cum auditur,
et consequenter tunc operari non potest, neque producere suis speciem: ecce
species istae non habent contrarium, et tamen non illico atque existit prima pars,
producit 2am, sed prius existit, et postmodum in instanti sequenti
operatur: ergo a fortiori dicendum, quando qualitas in subiecto contrarium
habet.

Caput 3um.

Aliquot difficultates affines intensioni et extensioni qualitatis enodantur.

Prima difficultas sit, quonam modo pars qualitatis producta ab ag=
ente adiuvet ipsum agens ad producendas alias partes eiusdem

9ª qualitatis? assero 1º, partem qualitatis productam ab agente in parte una subti adiuvare ipsum agens ad alias partes qualitatis eiusdem in proximis partibus subti, concurrendo sti cum illo efficienter, et sic qualitatem per suas partes extendi: ratio est; quia pars qualitatis producta in parte subti est causa naturalis non impedita, et sufficienter applicata subto capaci, quod sit cum agente, quod item est causa contraria applicata, et non impedita operabitur pars illa.

Assero 2º, partem eandem qualitatis productam iuvare agens ad producendam aliam partem qualitatis in eadem parte subti, superando resistentiam contrarii, ita ut agens sit cum qualitate producta per modum unius destruit qualitatem oppositam per introductionem alterius; non tamen introductio formaliter procedat a parte qualitatis; sed a solo agente: unde agens sine ipsa neque potest introductionem causare neque qualitatem oppositam destruere, nisi parte alia producta presente, veluti conditione sine qua non: sic ergo intensio qualitatis fit.

Assero 3º, tranc ipsam partem non iuvare agens ad partem aliam producendam in eadem parte subti efficiendo ipsam partem per concursum effectivum cum agente: probatur nam agens univocum eo fine operatur, ut assimilet sibi passum; sed hoc fine cessante non operatur et passum non potest plus assimilari qualitati, quam assimilatum est: ergo cessabit actio qualitatis in passum, in quo ipsa est; minor patet, nam passum non est assimilandum agenti in natura; si non agens est calor, non oportet, ut passum fiat calor, imo neque potest; sed sufficit, ut fiat subtum recipiens calorem: ergo cum non possit inveniri maior similitudo inter qualitatem et passum, frustra ea qualitas efficienter operabitur.

Ex dictis sit, utrum qualitas naturalis (nam de supernaturali qualitate dicent theologi) tum quoad intensionem, tum quoad extensionem habeat terminum versus maximum, et minimum? dico 1º, qualitas attenta precise sua natura, non habet terminum prefixum in inten=

sionem versus maximum, ultra quem non progredi possit: probatur; quia quali-
tas attenta praecise natura, et unionis intensa sit, potest de novo uniri
cum alia, et alia parte versus maiorem intensionem: ergo attenta praecise
sua natura non habet terminum praefixum in intensione versus maximum, quod
est evidens; antecedens probatur; quia nullus gradus est assignabilis in intensione, qui
ita petat ex natura sua esse ultimus, ut non patiatur alium supra se. Confirmatur;
quia habitus multiplicatur quoad intensionem ex actibus, sed multitu-
do actuum non habet terminum, ultra quem crescere non possit, attenta sua
praecise natura: ergo.

Dixi attenta praecise natura sua; quia potes si nobis
quod debeatur calor ut centum, vel mille, etcetera: quia calor nullum terminum habet
praefixum attenta praecise sua natura. At qualitates, quae de facto ex-
istunt habent determinatam mensuram graduum versus magnitudi-
nem ultra quam procedere in intensione non solet: sed haec limita-
tio non provenit ex natura, vel defectu virtutis agentium naturalium,
et ipsius qualitatis vel ex natura passi: verum extrinsece petenda e[st]
a determinatione authoris naturae, qui quidem propter regimen uni-
us rerum, et propter defectum infinitae materiae, in qua producat ag-
ens, eius virtutem limitavit, ne infinitum etiam numero de facto pro-
ducere possit, et conservare nullam qualitatem ad terminum infinitum int-
endi.

Usque ad quem gradum tendat qualitas in intensione versus ma-
ximum de facto penitus ignoro; vulgo assignantur octo gradus, et
ratio huius assignationis est libera voluntas Philosophorum, et maioris
claritatis consultatio, ne semper in incertum ferrentur, sicut parti-
tio diei in viginti quatuor horas, quam in plures, vel pauciores
dividere poteram.

Dico 2o, qualitas potest habere de facto (nam quid
supernaturaliter secus sit) terminum in intensione versus minimum,
ita ut habeat unicum indivisibile, ut in minori conservari non possit: probatur;

96. ꝙ potest qualitas habere minimam intensionis partem, quę sit indiũis, et ipsa minor alia ñ possit; quę quidem existere potest ꝗ unione cum aliis partibus; nam uni dum indiũis ñ existere potest in subto, q ñ uniatur cum aliq quoad intensionem: qd si aliqndo minutissima caloris intensio diu sservari ñ potest; ideo ē, ꝗ destruitur a ꝯrio ambiente ut aere; qd quidem ꝑ accidens ē. Confirmatur; ꝗ in indiũi potest agere qualitas: ꝗ et poterit existere: ꝑt cōa; ꝗ in ea mensura potest sservari qualitas, in qua potest producere; cum existere sit propter operari, ut habet cōe prologuium: ꝗ.

Dico 3º. licet ñ repugnet extensio qualitatis, quę nullum determinatum, et prefixum trũm habeat quoad magnitudinem; attamen de facto repugnat, ñ defectu virium naliũm agentium, sd defectu ꝯcursus primę causę, et authoris narę, qui noluit infinitam creare qnam, aut producere infinitam quantitatem, extensionem vel; quare necesse ē, qd quęlibet extensio qualitatis suos habeat prefixos limites versus maximum, et minimum, itaqꝫ in infinitum naliter excrescere ñ possit. Trũm vero finitum, qui sit determinatus, et prefixus, nequimus assignare; ac proinde pro certo habendum ē ñ mensurari extensionem qualitatis p subtum, in quo producitur, ñ p aliud aliqd prium.

Dico 4. modo connali potest sservari qualitas in indiũi extensionis, qd ꝯstituit trũm extensionis minum; et a fortiori de potia Dei abluta: quare sentio, nec supernaliter posse dari extensionem, cui ꝯveniret indiũe qualitatis, qd tñs partialitas dicatur.

Disputatio 5ª. utrum agens potest agere in sibi sileꝰ

Caput 1m; vera sententia statuitur.

Supponendum ē 1º. agens posse operari in passum sibi sile substaliter; nam videmus manum destram calefacere manum sinistram sibi ꝯsilem. 2º agens posse agere in passum sibi sile in qualitate, dummodo dissile sit in intensione, vel ignis caliditas ut octo potest calefacere manum calidam, ut duo. 3º posse agens in passum

sibi sille in extensione agere quoad intensionem, v.g. si lignum habeat calorem ut quatuor [illegible] dispersum per quatuor palmos, poterit ignis quadripalmaris intendere illum calorem in qualibet parte ligni. Quare 2.m dubium est an agens possit operari in passum sibi sille in intensione, sive in eundem gradum sille? pro cuius decisione scies, agens posse esse univocum, et equivocum; univocum est quod producit effectum eiusdem speciei, ut calor alterum calorem, frigiditas frigiditatem producit: equivocum est quod producit effectum diversae speciei, ut lux calorem producit, piper, vinum etc. In praesenti igitur non loquimur de agente equivoco, nam formaliter non continet in se qualitatem, quam producit; quare in subiecto quatuor gradibus caloris affecto, lux, ut quatuor producere poterit calorem, ut quatuor: ita Pater Suares Disputatione decima octava Methaphisicae, et communiter Doctores.

Et ratio est quia causa equivoca adequata videlicet est perfectior suo effectu, quae potest intendere, et augere effectum ultra intensionem illam intensionem, quam in se habet: antecedens probatur, quia non potest esse equalis, si maioris perfectionis cum effectu, si equalis esset esset univoca: si maioris, non posset esse adequata suo effectui, quia res imperfectior non potest adequate producere rem perfectiorem: quae debet esse causa equivoca maioris perfectionis, quae potest ultra gradus, quos in se formaliter habet, intendere qualitatem, quam producit. Ex hinc infertur, lucem, ut octo posse producere, et intendere calorem ultra eos gradus; nam Deus dene[gat] concursum luci, ne calorem intendat ultra octo gradus.

His praesuppositis 1a sententia docet, agens sille, id est participans eundem gradum qualitatis, posse agere in passum sibi sille, dummodo ambo non assimilentur in potentia activa, et passiva; ita quod tantum agere parit unum quantum aliud recipere, et pati: ita D.a Toletus 1o de generatione Cap. 7. q. 13, pro cuius explicatione addit, posse ita se habere potiam pro-

98 ductivam, ut sit tantę virtutis in producendo v. g. quatuor gradus, q. illi correat [illegible] potiā patiendi quatuor gradus: q. si n̄ detr[illegible] paritas, utiq̄ poterit agens agere in sibi sile.

Impugnatur hęc sententia; q̄ potentia receptiva passi nullo modo limitata ē ex se; cum sq̄ quē possit recipere duos gradus caloris, atq̄ mille, n̄ ita virtus, seu potentia activa de facto; et ratio ē; q̄ virtus activa arguit perfectionem n̄ ita passiva: q̄ frustra repetitur illa paritas potiæ receptivę, et activę ex natura rei: q̄ prędicta paritas potiarum n̄ datur, et tn̄, nequit agens, ut infra ostendo, it agere in sibi simile: q̄o n̄ ē attendenda disparitas potiarum, ut adstruatur eiusmodi sententia.

Præterea ponamus agens potens producere sex gradus caloris, et aliud calidum ut sex potens recipere octo gradus; adhuc in isto calido n̄ poterunt produci naliter o quendo aliqui gradus caloris, n̄ ex alio capite, nisi, q̄ ęquales, et pares sunt in gradu qualitatis, licet inęquales sint in potentia: q̄.

Secunda, et comunis sententia apud fere oēs Philosophos docet, n̄ posse agens agere qualitatem intra intensionem, quam habet in se; v. g. calorem ut sex n̄ posse operari in subiecto ultra calorem, ut sex: q. d. si inveniat productum calorem, ut sex intra subiectum, nihil ultra posse in eo operari: hęc sententia fundatur in duobus pariis a Philosophis statutis, sil̄ e n̄ potest agere in sibi sile: item agens nale intendit assimilare sibi passum.

Probatur 1o à posteriori ratione desumpta ab experientia omissis aliis, quas Magistri Oles compilant: mihi n̄ certum ē, impotentiam, quo se habet agens in producendo in sibi sile, n̄ provenire ex vi intrinseca causę adequę producentis, quę ęque poterit producere quatuor, atq̄ sex gradus qualitatis: deinde n̄ provenire ex defectu virtutis receptivę liquet; nam n̄ minus potest mā recipere sex gradus, quam octo gradus qualitatis:

provenit igitr ab extrinsecο, qd non agat in sibi simile, sed à vi diva ordinante, et dirigente creaturas in debita dispotione, et ordinatione; siquidem, ut saepe diximus, non expedit huic rerum ordini produci infinitum ab aliqua Creatura; unde evenit negatio concursus ad inficiendum infinitum producendum.

Probatr 2o; agens calidum, ut unum ideo non potest operari in subto calido, ut unum, qa debet totam suam vim, et virtutem impendere in illius gradus conservatione, sine qua nequit ultra progredi ad producendos alios gradus. Rursus si calidum, ut unum producere posset in subto calido, ut unum, aliquem gradum, sequeretr agens producere effum perfectiorem se, et potius dissimilare, quam assimilare sibi passum; imo possent agens, et passum se mutuo intendere usq ad supremam intentionem. Nam si duo calida ut unum sint sibi applicata; 1um calidum, ut unum posset producere 2um gradum caloris in altero calido ut unum; et rursus hoc 2um calidum, qd iam haberet duos gradus caloris, posset 2um gradum producere in 1o calido, ut unum, et ab eo accipere 3um gradum, et deinde illi coicare 3um gradum; et sic usq ad summum intentionis; sed hoc absurdum: ergo.

Hinc infertr 1o, nullam esse dissimilitudinem requiri inter qualitates, ut una producat, et intendat aliam; nam eo ipso, qd similes sint, nulla potest ab alia intendi. 2o infertr; hanc dissimilitudinem debere talem esse, ut qualitas intendens habeat plures gradus, quam habeat qualitas intendenda, et non e contra: et ratio ex dictis evidens est; nam calor ut duo non potest intendere calorem, ut duo: ergo a fortiori non poterit calor, ut unum illum intendere, et augere: ergo plures gradus debent esse ex parte agentis, quam ex parte qualitatis intendendae.

Caput 2um

Oppositis respondet.

Ferrum candens producit octo gradus caloris in stuppa; et tamen ipsum ferrum non habet octo gradus caloris: ergo similiter poterit agens intendere qualitatem sibi similem, producendo plures gradus caloris, quam ipsum habet. Respondetur in ferro candenti nimis adesse particulas ignis introinsus in poris, a quibus potest provenire tota illa intensio caloris ut octo in stuppa; et ut melius dicerem ego, ut in Phisicis, ibi adest forma substantialis adaequata ignis: ergo non produceret maiorem intensionem, quam in se habet ferrum.

Opponitur 2o: agens densum, ut ferrum habens eandem intensionem caloris potest agere in rarum sibi simile, ut aquam: ergo falsa est nostra resolutio. Respondetur negando antecedens; et valde comprobatur experientia illius falsitas; nam ferrum, quod aequales habeat gradus caloris cum aqua in illam non agit, ut videre est quando aqua, et ferrum habent gradus remissos caloris ut quatuor, ut utrumque habeat sex, tunc non calefit aqua per ferrum; neque intenditur illius calor: ast verum est, quod aliquae qualitates ut calor et frigiditas, quo maiorem reperiunt in subiecto densitatem, eo magis servantur in illo, et eo magis conservant in subiecto raro easdem qualitates, quas agens densum, et subiectum rarum possidet: nec inde infertur, quod ambo in se mutuo agant aliquid producendo; sed tantum modo servando gradus, in quibus sunt similia.

Quare animadvertes 1o, quando dicimus, agens non posse agere in sibi simile, numquam id esse intelligendum de servatione; nam optime potest agens servare similes gradus passi. 2o animadvertes, licet qualitas existens in corpore denso producere non possit maiorem intensionem, quam in se habet, potest tamen producere maiorem, quam agens rarum, quod sit illi aequale in intensione; plus enim caloris experimur a ferro produci, quam ab stuppa aeque calidis; et aqua magis humectat manum, quam aër, licet aër communiter dicatur esse humidior aqua: quia aqua non est corpus tam rarum, sicut aër:

Ratio autem huius experientiae duplex est. Prima, quod virtus unita, id est coniuncta fortior est ipsa dispersa; cum ergo partes corporis densi magis coniunctae sint inter se, quam partes corporis rari, melius, et fortius producere possunt, quam partes corporis rari; siquidem intensius applicantur inter se, et cum subiecto, intra quod operantur. Secunda ratio est, quod corpus, quo magis densum est, pauciores, aut nullos habet poros, et consequenter minus replentur corpusculis contraria qualitate affectis, quae quidem activitatem agentis valde impediunt; ideoque in corpore raro, quod plures porros, et vacuitates eiusmodi corpusculis repletas, impeditur agens, ne totam suam activitatem exerceat.

Opponitur 3º. aër frigidus congelat aquam in hyeme: ergo producit in illa maiorem frigiditatem, quam aër habet in se. Respondetur, in hyeme non congelari, neque frigefieri aquam ab aëre ambiente, sed aquam ipsam per se; quia nullus tunc datur calor impediens in aëre, ut producat totam illam intensionem frigiditatis in se, quam ex natura sua petit: deinde advenit illi summa siccitas a peculiari syderum influxu causata; et tunc siccitas, et frigiditas nimis intensae aquam obdurant, et congelant.

Opponitur 4º; si Deus poneret quatuor gradus caloris non unitos inter se in eadem parte subiecti, producere possent aliquam intensionem; quam aliquid ultra latitudinem indivisibilem caloris operari possent, sed illi gradus ita penetrati, et non uniti, nullam faciunt intensionem: ergo potest agens producere in subiecto intensionem quam in se non habet. Respondetur, in nostra sententia, gradus eiusdem caloris facere intensionem, et consequenter illam producere posse in subiecto, ultra latitudinem indivisibilem caloris; quia tales gradus non uniuntur inter se, dummodo cum subiecto uniantur, nam unio graduum inter se non requiritur, ut resultet compositum, non tamen ut resultet intensio, ut dicebatur in fine disputationis praecedentis: quare virtute agentis dabitur intensio, licet non detur unio inter gradus, et consequenter non producet

intensionem, quam in se non habet.

Opponitur 1°: duo corpora lignea aeque intensa causant maiorem lucem in aëre, quam unum duntaxat, et duo, vel plures ignes magis calefaciunt, quam unus; ergo maiorem intensionem producit, quam unumquodque habet in se. Negatur, neque plures ignes aeque intensos, neque plura luminosa producere maiorem intensionem in passo, quam unumquodque habet in se; sed plures aëris partes intentius illuminentur, et calefiant, quando adsunt plura agentia luminosa, vel ignea, atque cum unicum solum adest: et ratio est; quia cum agens naturale fortius, quam in remotum, agat in proximum, fit, ut partes, quae vicinae, et proximae sunt secundo, et 3° agenti luminoso, vel igneo, et non tam vicinae sunt 1°, magis illuminentur, vel calefiant propter vicinitatem aliorum agentium praeter 1um, quam illuminarentur, vel calefierent, si solum adesset 1um agens, à quo parum distarent. Praeterea quando plura agentia concurrunt, plus extenditur qualitas, et fortius conservatur; quia sic melius defenditur à suis contrariis.

Caput 6um.

Utrum per antiperistasim possit agens operari in se sibi simile?

Antiperistasim appellamus actionem, qua intenditur qualitas ad praesentiam sui contrarii: 1um exemplum sit, aqua putei calefit hyeme, et quo maior est frigiditas, eo augetur magis calor aquae: deinde eadem aqua in aestate frigescit, et quo magis inardescit Canicula, eo augetur aquae frigiditas: 2um sit, in hyeme calidiorem esse stomachum, quam in aestate, ideo quod vehementius famem sentimus in hyeme, quam in aestate, et docet Gallenus, multum cibi, et parum potus in hyeme sumendum esse, in Verno autem tempore multum potus, et parum cibi; sed in aestate natantes multum cibi debeant sumere, quia calor stomachi per antiperistasim crescit ad praesentiam frigiditatis, et aquae, et citius pabulum consumit. Haec non perviam sensibus,

ita ut n̄ sit pugnandum cum illis, qui negarunt Antiperistasim, et ea de causa dicebant sentiri aquam calidam putei hyeme, q̄ sensus n̄ eo tempore frigiditate preditis: sed revera, q̄ aqua ē frigida, l calida, ideo ā nobis sentitr frigida, l calida; in tn ad: quare ex q° calore, il frigiditate existente in aqua provenit experia sensuum.

Ex his, et alijs innumeris experiīs argutum desumitr ad nostram propriaetam doctram: eterim hec maior frigiditas, q quam habent aeq putei, et et subterranea loca in Verno tempore, negait provenire ab aēre ambiente; q tunc maxe calidus ē; q provenit ab ipsa onet frigiditate, que in iis locis ē; et se intendit, et auget cum adest aerium, et illa loca circundat: q remissa frigiditas q producet in se alios gradus ipsius frigiditatis: q si litr poterit producere in se extraneo sabro illos, et contrahere in sibi simile, et operari maiorem intensionem in passo, quam in se habet.

Ad responsionem variq causq asignari solent, de quas Antiperistasis fiat; et nos omissis aliis, quas ab illis dixerunt, aliquas asignabimus pro varietate actionum Antiperistasis; inqq nunquam admittimus, qd qualitas seipsam intendat, ne in passo operari ibrem intensionem, quam in se habet operetr. Ad tm exemplum dico intensionem frigiditatis in Estate n̄ provenire ex eo qd aqua remissa se intendat, et augeat ad presentiam caloris Estivi, sed ex eo, qd in puteo, et in subterraneis locis, generentr aliquq calidissimq exhalationes, à qb aqua, et ipsa subterranea loca maxe calefiunt, quq exhalationes, et vapores in hyberno tempore n̄ possunt egredi, et sursum ascendere, q pre nimio frigore circundante habet terra suos poros constipatos, et conclusos: at vo in Estate aperit terra, et dilatat pre nimio calore suos poros, ē qb egrediuntr illq terrenes exalationes, et sursum ascendunt; qb egressis, potest facile terra et il aqua se reducere in nativam frigiditatem, et temperamentum,

 et producit in se totam illam intensionem frigiditatis, quam producere non potest in hyeme, quia impeditur ab eiusmodi exalationibus: quod autem terra frigida ex natura sua sit, sicut et aqua, probabilius mihi est, ut in 2o lib. generationis dicam.

Ad 2um exemplum assero, intensionem caloris in stomachis hyeme provenire ex nimio frigore aëris; quia tunc pori clauduntur, et constipantur, unde non datur locus, ut egrediantur spiritus vitales, qui stomachum nativo calore fovent, et ad ciborum concoctione maxime iuvant; in æstate vero aperiuntur pori ob nimium calorem, et spiritus vitales, qui tenuissimi sunt, foras egrediuntur, et stomachum suo fomento destituunt. idem dicendum de natantibus in æstate, quia aque frigiditate circundante fluminis pori constipantur.

Dices, sæpe experimur applicato contrario v.g. frigiditate, augeri qualitatem caloris, ut sumpta nive in manu, et proiecta, tunc maior sentitur calor quam antea erat: et sicut in stomacho augetur calor. Resp. id provenire ex pluribus spiritibus, et maiori intensione caloris, quem emittit cor, et aia ad tuendam, et fovendam partem illam a contrario; non vero provenire ex eo quod calor in manu se intendat, et augeat.

Aliqui d., quod agens non posit agere in se formaliter intendendo, et augendo suam qualitatem; sic calor in aqua se augere non potest; quia producere nequit, ut pote agens univocum maiorem intensionem, quam in se habet formaliter, unde nec in alieno subiecto poterit. Ast agens licet sit univocum, potest agere in se producendo qualitates, et actus, quos continet virtualiter; ut aqua in se producit frigiditatem, nec inde sequitur, quod posit illam in subiecto illi producere; quia tunc aqua formaliter iam continet frigiditatem, et per illam passibilis est.

Caput 4um.

Utrum per reflexionem posit agens operari in sibi simile?

Rem difficilem aggredimur, scilicet causam reflexionis investigare,
ut solutum maneat praecipuum argumentum contra nostram propriam doctrinam: et in primis quid sit reflexio sane cognosces, si prius animadvertas, lineam rectam a Mathematicis vocari illam, quae recta via procedit ab uno puncto in aliud: et lineam reflexam illam, quae ab illo ultimo puncto retrocedit versus initium prioris puncti: unde actio directa est illa, quae tendit ab agente usque ad ultimum punctum suae sphaerae, vel usque ad corpus impediens: reflexa vero, quae incipit a corpore impediente, et retrocedente versus agens, et dicitur fieri per lineam reflexionis.

Quare alteratio directa erit productio qualitatis ab agente usque ad finem sphaerae, vel usque ad corpus impediens, reflexa tamen erit, quae incipit a corpore impediente, et retro transit versus agens: verbi gratia Sol producit lucem directe per aerem usque ad parietem, vel speculum sibi obiectum: et iterum lux producitur reflexe incipiendo a pariete, vel speculo, et retrocedendo versus Solem.

Alteratio reflexa subdividitur in perpendicularem, et obliquam; perpendicularis, quae retrocedit per eandem lineam, per quam producta est qualitas actione directa; ut si speculum directe Soli opponas, regreditur lux per eandem lineam, per quam actione directa producta fuit a Sole: obliqua, quae regreditur per lineam diversam ab ea per quam producta est qualitas actione directa; ut si speculum ad latus deflectas, illa lux resiliet ad latus, et non per eandem lineam, per quam actione directa producta fuit.

Hinc vi desumitur contra nos argumentum probans, quod potest agens operari maiorem qualitatem in passo, quam habet in se; et consequenter, quod simile potest agere in sibi simile; nam in partibus aeris vicinis speculo producitur reflexe maior intensio lucis, quam est in ipso speculo; sed illa maior intensio reflexa producitur a luce existente in speculo: ergo minor intensio

106. lucis maiorem intensionem producit in aëre: cõa ē evidens, et videtr minor certa, q̃a nulla alia causa adest, à qua produci possit: maior pᵈ, q̃a cum speculum multum distet à Sole, parum lucis ab eo accipit, nam agens nale tanto remissius operatr, quanto plurium ab eo magis distat; q̃o maior ē illa intensio lucis, quæ producitr reflexe in partibus aëris corpori obstanti vicinis, quam in ipso corpore obstante, vbi speculo.

Quaproprter, ut respondeamus argũto causam reflexionis indagemus: 1º aliqui AA. cautumant, causam maris lucis, et cuiusq̃ alterius qualitatis p reflexionem producta ēē corpus ipsum impediens. Contra ᵃ 1º, q̃a sine fundō dicitr, aquam, parietem, vitrum, lt chrystallum habere virtutem productivam lucis; nam alioquī producerent illam in se, et nocte lucerent: 2º, si ipius corpus impediens habet repugnam cum qualitate reflexé producta: g̃o ñ potest illam producere: ans pz; nam aqua, et eius frigiditas repugnant calori: et tn̄ ex ipius eā q̃a sumone frigida resultat, et reflectitr calor productus actione directa à Sole.

Secundo alii cum P. Suarez D. 18 Methaphisicæ sec. 10 dicunt, causam lucis, et cuiuscunq̃ qualitatis reflexé productæ ēē corpus impediens ñ p se, sd p aliquam qualitatem occultam, quam accipit ab agente operante p actionem directam, sicut aqua ñ p se, sd calore induta, potest ēē causa caloris. Contra ᵃ 1º, q̃a sine ullo fundō adstruitr ista qualitas oculta: 2º, q̃a adhuc stat tota vis argũti, nam ea qualitas ē valde remissa in corpore impediente, sicut ē lux ibi recepta, q̃a tale corpus multum distat ab agente: g̃o iam ea qualitas oculta remissa producet reflexe lucem intensiorem, qd vitare ad solutionem argũti intendimus.

Sic sibi tralii AA. in mille abiere sentās. Nos tn̄ brevitatis causa, omissis iis, quæ apud P. Arriaga hic sec. 8, et P. Oviedo controversia ᵃ 7 puncto 20,

Pm Alfonsum, Pm fincee3 peries: senceo 2°; maior producitr
lux directa ab ipsa luce, et Sole in speculo, aut vitro, quam in vici-
no aëre, ltr ad lucem proximam aëris ɔcurrat tam lux, quam Sol: pr
ɔclutio, q plures partes lucis, quæ ttr dispersæ et extensæ in aëre collig-
untr in speculo, ob vim, quam habet representandi proprias spe-
cies ad illi obiicitr, et qa oes partes lucis ad partem unam spe-
cialiorem ab opticis vocatr punctum reflexionis revocantr: inde
e, qd partes lucis collectæ et ad punctum redactæ efficiant inten-
sionem lucis, quam dispersæ p plures partes aëris mine effi-
ciebant: 3°.

Senceo 2°; illa intensio lucis directe producta in vitro à Sole, et à Luce è causa illius lucis intensæ, quæ reflexe producitr in singulis partibus aëris proximioribus vitro, in qq antea erat remissa qualitas lucis; quare illa intensio directa producta in vitro, et ipse Sol n agunt in illas partes aëris tanquam sibi sile in intensione; ltr agerat in illas sibi siles in extensione; nec illa intensio directa augeretr p intensionem reflexam productam in aëre; qa augeretr, qd intensio directa esset remissa, et produceret maiorem intensionem, et ɔtendit argutm: ast qd intensa qualitas producat aliam intensam, nullam inɔveniense.

Quod autem Sol ut luce producta in speculo ɔcurrat ad illam intensionem reflexam ostat; nam Sol è causa maior Lucis productiva et sufficientr applicata p lucem à se immissam, et diffusam directe usq ad speculum; sed eam intensionem n produceret, neq retrotraheret suam actionem, nisi retraheretr, et iuvaretr à propria a sua qualitate intense producta in speculo: q reflexa intensio à Sole, et Luce sil producitr.

Hinc ptt solutio arguti; negatr minor; ad probaonem nego ant; qltr speculum multum distet

108. a Sole; attamen producit intensionem lucis in speculo, et non in aëre; siquidem in aëre non invenit Sol dispositionem tam aptam ad inducendam tantam intensionem lucis, quam in speculo, ubi partes omnes qualitatis conglobantur.

Hinc scies 1o, causam propter quam producitur intensus calor ab aqua in aëre ambiente, eam esse, quod cum aqua luce perfusa producat simul cum sole intensam lucem in aëre, producit etiam intensum calorem; quia lux non solum est productiva lucis, sed etiam caloris. Propter eandem rationem chrystallus radiis solaribus percussa producit intensum calorem in passo sibi applicato, et centro ignem accendit.

Scies 2o, ut recte notat Arriaga, quod licet Sol, et eius lux producant maiorem intensionem lucis in speculo, quam directe in partibus aëris illum ambientis, tamen illam fortissimam lucem, quae perstringit oculos, et in speculo apparet, non esse ipsa in speculo, sed in ipso Sole: sicut in speculo videtur Sol, et tamen ibi non adest, quamvis appareat, ac si adesset; et in speculo video Petrum, et eius albedinem; tamen neque Petrus, neque albedo sunt in speculo: et ratio est, quia Sol, et lux mittunt species ad speculum, quae reflectunt ad meam potentiam visivam, et in ea repraesentant immediate Solem, et eius lucem; quin Sol et lux in speculo sint.

Scies 3o, etiam qualitates primas intense produci per reflexionem; quia calor directe immissus, et diffusus ab igne per aërem usque ad ferrum, intensius producitur in ferro, licet distanti, quam in aëre proximo, quia ferrum ob summam eius duritiem, et densitatem est aptius, quam aër ad fovendum calorem: et calor iste intensus per lineam reflexam producit magnam intensionem caloris in partibus aëris sibi proximis.

Scies 4o, alias qualitates praeter has augeri per reflexionem; nam impetus ille augetur in eo instanti, quo pila in parientem

vel corpus aliud in pacto retrocedit, causa vero istius intensionis reflexe, cum agens pilam proiicit, non producit in pariete aliquam qualitatem, quae sit causa reflexionis, et etiam agens posset esse destructum, quando retrocedit pila velocitr a pariete, causa, inquam, erit illa durities parietis, seu cuiusque corporis, a quo illa reflectit. idem dicendum de echo, quando mari intensione reflectit vocem, et de sono etiam similitr.

Disputatio 6a

de applicatione, seu approximatione agentis ad passum, ut operetur.

Caput 1um.

an agens possit operari in remoto, quin agat in proximo?

Quaestio praecepsa ad causas efficientes, seu agentia reduci debet; nam evidens est causam materialem, et formalem requirere unionem inter se, et contra approximationem, et indistantiam; unio autem non potest esse inter res distantes; item causas intentionales requirere, quod potius cognitiva sit coniuncta, ut operentur, certissimum est. In hac difficultate aliqua statuuntur.

Primum est, quod inter agens, et passum requiritur aliqua approximatio, ratione cuius non multum inter se distent; nam agens operari non potest ad quamlibet distantiam; v.g. ignis Hispalensis comburere nequit Indos. Quare est, hanc approximationem non adeo strictam esse debere, ut agens penetretur cum passo, et constituatur in eodem met

101 Loco illius; quod videmus ignem non penetrari cum aqua, in qua inducit calorem, neque cum ligno, intra quod flammam ligni producit.

Simile;

approximationem, ut indico 3° Arri: de 7ª sect. 6ª, esse priorem natura actione (prioritate inquam naturae praecisive non causalitatis, ut dixi De 3° Tractatus Lã) quia 1°, quod constituit actum 1um in ordine ad operandum: 2° quia ablatio impedimenti, quod non tollitur per actionem, vel effectum, vel per aliquid ex eis consecutum, est prior actione, et effectu; sed approximatio est ablatio distantiae, quae est impedimentum ad operandum, et non tollitur per actionem vel effectum, aut per aliquid ex eis consecutum: ergo approximatio est prior natura actione, et effectu; licet prioritate temporis prior non sit, sed in eodem instanti reali tam approximatio, quam productio agentis concurrant.

Ultimo statuit, non posse agens naturale operari extra suam sphaeram, quae quidem limitata est, sed necessario intra illam producturum suam operationem; nam agens naturale limitatae virtutis est, ac proinde non potest in infinitam extensionem subiecti, vel spatii cuiuscumque operari: unde si sphaera ignis verbi gratia sit quatuor palmorum spatii, non potest ignis extra illos quatuor palmos operari. Quare solum rogamus, utrum possit operari in quarto palmo, qui magis distans est ab agente, quin producat in 3°, vel 2°, vel 1° palmo, qui proximior sibi est?

Ad cuius resolutionem nota, non procedere difficultatem de agentibus spiritualibus, quales sunt Angeli, de quibus theologi infra de Angelis disputant, an, et quomodo possint operari; neque de aliis agentibus corporeis possibilibus, quae Deus producere posset; nam de potentia Dei absoluta nulla contradictio est in eo, quod agens producat in remoto, quin agat in medio, vel proximo: sed enim loquendum nobis est de agentibus naturalibus corporeis de facto existentibus.

Scotus, et alii

apud Pm. Suares de 18 Methaphisicę secc 9, nº 2º affirmant negativa, et eius senta defendit, agens nale n̄ posse operari in remoto, qn producat in proximum, sentam hanc existimo veram, et sic illam obfirmo 1º; qa sol n̄ producit lucem interra obtenebrato aëre, n̄ alia decausa, nisi; q operari n̄ potest interra, qn operetr in aëre medio intr cęlum, et terram: similitr ignis n̄ calefacit aërem remotum, qn proximum etiam calefaciat.

Secundo si intr colorem, et potiam visivam interponatr manus n̄ percipitr color a potia visiva, q in manu, et potia producuntr species, nisi; ab obto, et eę nar produci n̄ possunt in potia: vas autem proptr quam n̄ producuntr in manu est, q manus e corpus densum; unde si fieret diaphanum, ut sunt manus Christi Domini, et Beatorum cum corpore in Patria commorantium, n̄ impediret visionem; qa reciperet inse species, quę transsirent ex manu ad potiam: go color, sic quodlibet obtum visibile producere n̄ potest speciem in potia, qn producat illam in corpore intrmedio intr ipsum, et potentiam.

3o; q nale agens n̄ potest operari nisi approximatum sit passo; id approximari n̄ potest nisi per se, vel p suum effum diffusum p medium applicetr illi: go.

4; si agens operaretr in distans spatium, ita ut spatium intrmedium sit vacuum, n̄ potest producere in distans, n̄ alia rone, nisi; q in vacuo n̄ potest producere qualitatem: go signum e, actionem, quia producit in remoto, diffundi, et in aeru 2o producere in spatio intr medio.

Junta senta oppositę hęc n̄; 1mę; aqua in fundo lebetis e frigida, et quo magis distat, magis calidat,

112 q. bullit, et sese in ampullas erigit: 3.o ignis operatur in distans, q.n operetur in medio. Confirmatur, q.a q.ndo homo ad ignem assidet, calefit utiq.; quavis ignis aërem ambientem n. calefaciat; q. perpetua variatione mutatur aër: q. potest agens effectum producere in remoto, l.t in proximo nihil producat.

Rdetur omittendo ant.s, et negando cons.m; nam ignis agit per latera situs, et facilius calefaciendo solam superficiem aquae quam calefaciendo partes profundas, quas in lebete magis connaturali frigiditate reperit, ac proinde maiori tempore opus habet ad calefaciendum illas. Ad confirmationem rdetur aërem ambientem calefieri, quavis continuasse mutatione nulla pars aëris tantum caloris concipiat, quantum homo continuò assidens ad ignem.

Secundum est; magnes attrahit ferrum longe distans; cum tamen nihil operetur in medio: rursus Basiliscus occidit aspectu hoem longe distantem: item torpedo debilitat, et immobile reddit brachium piscatoris distantis, q.n aliquid in medio operetur: si. itur fasinatio, quam Hispane appellamus àojo inspicit à longe conspecta animalia, adeo ut saepe experiamur subito intrire hoem, pecudes q.ue: ergo.

Respondetur facile admittendo experientias, et negando qualitates illas n. produci ab agente intr medio aëre; nam de vera producuntur in aëre n. si nocivae illae qualitates; q.a aër incapax est infici ab illis qualitatibus: ubi v.o l.m reperiunt subiectum capax, tunc statim produnt, et exerunt suam vim, ut perspicue cernitur in qualitate magnetis, quae n. attrahit aërem, sed ferrum; et tu manifestum est, q.d si ferrum ponatur in spatio intr medio illud revera attrahet: q. manifestum signum est, q.d in aëre intr medio producant illae qualitates

nõ minus quam aliæ morbosæ, quæ tempore Contagii producuntur in aëre, ut malo nostro experti Hispali fuimus. Similiter dicendum de qualitate producta, à torpedine, Basilisco, et aliis fascinantibus.

3m est: Sol producit in remoto calorem quin producat illum in proximo; nam sol residet in 4 cælo, et calorem producit in aëre, ut experimur; non autem producit illum in 3o; 2o, et 1o cælo sibi inferioribus, et mediantibus inter solem, et aërem, quia illi cæli sunt incorruptibiles, et ab agente naturali contrariè alterari non possunt: ergo sol producit calorem in remoto, quin illum producat in medio. Respondetur incertum esse, an sol resideat in 4 cælo: et an cæli sint incorruptibiles; et licet incorruptibiles sint, adhuc non infertur, quod alterari non possint recipiendo gradus aliquos caloris; Et non sufficit, ut sol producat quamlibet intensionem caloris in aëre, vel in terra; nam bene potest agens saltem per accidens fortius operari in remoto, quam in medio.

Hinc est 1o, eandem qualitatem cum eadem intensione posse quatuor esse magis activam in partibus proxime subiectis, quam in distantibus, quia est magis applicata; et tamen non est magis intensa, quod melius est applicata.

2o idem omnino agens cum eadem intensione operatur magis intensè, quo subiectum melius dispositum est; nam idem ignis intensiorem calorem producit in ferro propter eius duritiem, quam in aëre, qui nimis rarus est: et idem sol intensiorem lucem operatur in speculo, quam in alio corpore non ita opaco; et tamen frigoris non est intensior calor ferri, quam calor aëris, neque sol lucis speculi, quam calor alterius corporis non opaci.

Caput 2m.

214 duplex dubium resolvitur.

Ex dictis tm dubium sit, qualis vel b̄t debeat ēē approximatio inter agens, et passum? senceo 2°, inter agens, et passum requiritr immatus, et phicus contactus sm aliqd utriusq; Vg ut ignis operetr in ligno requiritr, qd ignis sm aliqd sui tangat aliquam partem ligni: pr; q si praedictus contactus n̄ requireretr, posset ignis operari in distanti, qn operaretr in proximo; sd hoc ē impōle ex ā dictis: q; pr major, demus n̄ qd ignis n̄ tangat immāte lignum, sd qd mediet inter utrumq aliqd spatium; tunc sic, l ignis operaretr in eo spatio, l n̄ operatr: si n̄ operatr, q agit in remoto, qn agat in medio; sd hoc nequit dici: q debet affirari, qd agens adequatum immāte tangit passum sm ultimam superficiem utriusq; l si operatr, q iam operatr in corpore sibi proximo, vlt in aëre medianite inter igneam, et lignum; sd p operaonem in aëre applicatr immāte ligno: q.

Senceo 2°, inter agens, et passum n̄ requiritr penetratio, sd sufficit immāta ɔiunctio: pr 1°, q si manus applicetr nivi, statim sentit frigiditatem, et tn̄ n̄ penetratr, sd immāte ɔiungitr cum nive: q. 2, q si necessaria esset penetratio inter agens, et passum, nulla causa nalis posset operari transeunter in extraneo subto, cum quo n̄ penetratr, qd aperte falsum ē; q ignis calefacit aërem, nix frigefacit aquam.

Senceo 3°, n̄ ē necesse, qd agens adequate, et sm oēs suas partes tangat immāte passum: pr; q pars ignis distans a ligno etiam ɔcurrit ad comburendum lignum, et tn̄ illa n̄ tangit immāte lignum: pr maior; q maior calor producitr ad praesentiam duorum, l trium palmorum, qm unius tantum palmi; et quo maior ē copia ignis in fornace, plus caloris sentimus: q oēs partes agentis etiam remotae ɔcurrunt ad illum producendum.

Sed aliqua hic notanda veniunt. 1m, necessarium, quod omne agens partiale immediate concurrens sit immediatum passo; id sufficere, si sit proximum, vel proximum cum aliis agentibus partialibus sit. 2m non esse opus, quod agens remotum producat proximum, et sic am= bo producant, duo ignes partiales neuter agit in alium, quia simile non agit in sibi simile, et tamen uterque unus proximior passo, et alter remotior simul concurrunt ad ignem producendum. 3m é, Sam super ficiem ignis non posse se sola tantum calorem produ= cere extensive quantum ipsa simul cum aliis: praeterquam quod sibi inte= nhil amplius posset ipsa cum reliquis, quam se sola producere, non inferti, ipsam solam concurrere, si omnes alternperant per suum con= sum concurrere, siquidem omnes sunt causae naturales, et habent omnia requi= sita, ut operentur. Ex dictis colligitur, quod sufficiat, quod agens appro= ximetur passo per seipsum, vel per suum effectum a se productum, vel per alias concausas etiam non a se productas: non tamen requiritur, quod pe= netretur cum passo, et sit cum illo in eodem loco.

2m dubium sit, utrum agens possit in distans producere immediate aliquem effectum, etiamsi eius dem speciei alium non producat in prox= imum? Resolutio affirmando, posse; ita tenet Scotus in 1o sententiarum distinctione 3. quaestione 1. Petrus: et alii Thomistae contra Suares, et Oviedo: pro quo duppliciter potest evenire productio in spatio distanti primo; alicuius qualitatis, quando eiusdem de tr in medio productio; 1o nam agens habet saltem virtualiter rationem distam dupli= em potiam, et una potio agit in proximo, et media a pohi= catione illius potis, altera potia, quas in proximo non repe= rit passum capax, aut alias concausas, quas similiter adiuvabat in re= moto, ibi tamen producit; Vasol. ut potest causa aequivoca po= test producere lucem in aere, et media ea approximatione

116 potest ignem in speculo producere; si virtus herbas producit in terra, non tamen in aëre; et aurum intra viscera terræ non tamen in superficie illius producit, sed l. lucem, l. calorem; qui quidem effectus distinguuntur in specie.

Deinde licet una, et eadem sit virtus, et potentia; at illa poterit unam qualitatem in proximo producere, et illa qualitas disponere ad productionem alterius diversæ speciei: v.g. radii solares concenti per speculum concavum non comburunt quamvis speculo proximam; sed in proportionata distantia illam amburunt; quia talis immissio radiorum, et illorum reductio ad centrum est dispositio ad comburendum in proportionata distantia; ergo producere potest agens unum effectum in proximo, et hoc disponente, producere alium diversæ speciei in remoto.

Obiicies; illa operatio, quæ fit in loco distanti non potest emanare ab agente, nisi per medium illud spatium; at per medium spatium non emanat: ergo. Confirmatur; quia ut agens agat in distans, necesse est quod agat prius in proximum: ergo necesse est, quod illa continuata actio profluat ab una, eademque virtute; nam si essent plures virtutes actiones quoque plures, erunt plura agentia, quæ producant, neque una actio continuabitur per aliam.

Resp. concessa maiori, negando minorem; nam licet non emanet immediate sufficit, quod mediante alia actione profluat, præsertim si est disponens ad productionem, et quidem si dispositio, quam reperit sol ad producendam substantiam auri in visceribus terræ, reperiretur in aëre, ut probabilis sententia fert, in illo vere produceret substantiam auri: ast illa non reperta, nisi in visceribus terræ, mediante luce producta in aëre, medio que calore in superficie terræ tanquam dispositione ad aurum producendum, illud producit: ad confirmationem resp.

ibi genere diversi duas actiones, quæ ibi concurrunt, et tamen tam ad iuvare ad effectum in remoto producendum: nec inde infertur esse duo agentia, unicum enim erit, cuius virtus per diversas actiones in specie distinctas continuatur.

Caput 5m.

Utrum agens naturale fortius agat in proximo, quam in remoto?

Celebre apud Philosophos proloquium est, agens fortius agit in proximo, quam in remoto: sed adhuc difficultatibus non vacat. Asserunt aliqui iuniores, dari minimas partes in passo, et quod operatur ignis, quæ quidem calefiunt æqualiter, licet medietas cuiuslibet sit proximior agenti, quam altera medietas; contrarius quodlibet minimam partem æquant, quod licet partes constituentes quaslibet minimas passi inter se comparatas non æqualiter calefiant, partes tamen minimas passi inter se comparatas non æqualiter, sed inæqualiter calefaciendas esse; nam tota illa pars prima minima, quæ proximior sit agenti, plus caloris recipit, quam tota 2a pars minima, quæ distantior sit.

Sed contra est; quia ideo ignis fortius operatur in 1o minimo passi, quam in 2o, quia hoc remotius est, illud vero propinquius igni; sed etiam altera medietas illius est remotior: ergo fortius in priorem medietatem minimi aget, quam in remotiorem. Præterea, quo melius applicatur passum, magis calefit; sed melius applicatur prima medietas eiusdem minimi, quam 2a: ergo melius calefit 1a medietas eiusdem minimi, quam 2a.

Alii affirmant dari initiativum subiti non recipere maiorem intensio=

nem, quam recipit pars subsequens; ut illud proximum sit agenti, et haec distantior sit; quam cum initiatiuum illud caloris in eo initiatiuo subiecti recipiendum, sit modus tractiuus partis caloris subsequentis, et modus nequeat esse in parte, quam modificat, non potest esse magis intensum illud initiatiuum, quam est pars subsequens; alioquin aliquis modus erit in extremo, cui inhaereat. Sed 2.a quia, nam quo melius applicatur passum, melius, et intentius calefit, sed melius applicatur illud initiatiuum, quam pars subsequens: ergo melius, et intentius calefit illud initiatiuum, quam pars subsequens. Insuper illud initiatiuum est indiuisibile absolutum, non modale, in quo tandem resoluitur continuum, ut late probaui in Phisicis.

Quamobrem absolute, et simpliciter defensandum est, agens naturale per se loquendo fortius operari in proximo, quam in remoto: ita communiter DDs. suntque non aliud est huius doctrinae, quam experientia ipsa; minus enim audiuntur voces e longe, quam e proximo: minus obiecta videntur, et discernuntur; minus subiecta calefiunt, aut frigefiunt, et quo proximius accedimus, eo melius, intentius sonos audimus, obiecta videmus, calorem, et frigiditatem sentimus: non alia de causa, nisi, quia voces, et obiecta debiliores mittunt species in locum remotum, quam in proximum; et similiter calor, et frigiditas remissiores qualitates producunt in distanti, quam in proximo.

Sed, quia per accidens contingere potest, quod agens fortius agat in remoto, quam in proximo, ut experientia docet; idcirco praecedenti paragrapho dixi per se loquendo, per accidens enim id accidit 1.o quia aer inter medius inter agens, et parietem minus calefit, quam paries distans ratione suae densitationis. 2.o si applicetur igni virga, cuius pars proximior igni viridis sit, remotior autem sicca, maiorem caloris intentionem recipiet ab igne pars sicca, ut remotior,

q̄m viridis, licet proximior; q̄a per accidens in illa parte in-
pedientium viriditatis erat. Secundo Christallus, q̄a aptiore ra-
tione densitatis, q̄m aër nimis rarus ad recipiendum calorem,
licet lucem proximior sit Soli, q̄m christallus.

Sed opponitur; in ro-
ta partes distantiores ab axe moventur velotius, q̄m proximi-
ores illi: ergo qui movet rotam, imprimit intensiorem impetum
partibus remotioribus per se loquendo, q̄m propinquioribus.
Respondetur concessa antecedenti, negando consequentiam; nam qui movet rotam, non im-
primit majorem impetum partibus remotis, q̄m proximis; licet
remotę moveantur velotius, q̄m proximę; sed cum partes pro-
ximę nequeant moveri et suum parvum circulum efficere, q̄m
in eodem tempore suum magnum circulum peragant remo-
tę, fit ut a partibus remotis retardentur proxime, et sic remi-
tius, et tardius moveantur: at remotę, q̄a plus spatii perag-
rature sunt intra idem tempus, velotius moventur: omnes ergo
equalem impetum accipiunt, licet non equalem motum exerceant;
q̄a proximę retardantur, et impediuntur a remotis.

Hic in fi-
ne rogabis, an ut causa operetur in remoto debeat efficien-
ter iuvari ab eo effectu, quem in medio produxit? Respondeo et dico
ita contingere. Probatur Deo, et Deus capite de reflexione, ita naturaliter loquendo, ut agens efficienter adiuvetur ab eo effectu,
quem in medio producit, ad operandum in remoto; ita ut
concurrant tanq̄m duę causę partiales suum concursum alternando: et ratio est; nam ignis iuvatur a parte 1a caloris, quam
in 1a parte passi produxit, ad 2am producendam, et iuvatur a partibus caloris productis in aëre ad producendum
calorem in ferro distanti, ut experientia constat; sol etiam efficienter iuvatur a qualitatibus, quas per medium aërem

120 producit, ad plantas in superficie terrae producendas, et ad aurum in visceribus ipsius generandum.

Dixi naturaliter loquendo nam iudico supernaturaliter posse esse, ut non adiuvetur causa ab effectu in proximis partibus producto, ut remotum effectum producat; quando paries v.g. producit speciem per medium aërem usque ad oculos, omnes, et singulae partes speciei possunt provenire à solo pariete, quam 1a pars speciei illi cum pariete producat 2am, et 2a cum illo 3am et sic usque ad effectum remotum producendum; sufficienter si applicaretur paries nostris oculis per ultimam partem à se productam illi sit proxima potentiae visivae.

Disputatio 7a

de oppositione, et resistentia qualitatum contrariarum.

Caput 1m.

Pugna qualitatum mutua describitur.

Hac in re quatuor sunt discutienda; 1m an qualitates aliquae sint mutuo contrariae, et ab eodem subiecto se expellant. 2m an qualitates contrariae sint compatibiles in gradibus intensis, et in gradibus ita temperatis, et permixtis, ut ex utraque qualitate contraria plures gradus, quam octo resultent in subiecto. V.g. unus gradus caloris sit compatibilis cum octo frigiditatis, et duo cum septem. 3m, an sint compatibiles in gradibus remissis, et iis, qui non efficiunt numerum graduum ultra octavum. V.g. duo gradus caloris cum duobus frigiditatis, et septem cum uno. 4m an de potentia Dei absoluta possint componi illi qualitates contrariae etiam in gradibus intensis ultra gradum octavum.

Itrem totam ex=

ex pendamus, pugnam, et oppositionem qualitatum contrariarum oportet describere: duplex pugna distinguitur, formalis, et effectiva; formalis est, quae datur inter ipsas formas accidentales, ut calorem, et frigiditatem; effectiva reperitur inter agentia ipsa sive substantialia, sive accidentalia, quae conantur producere suas qualitates, ut ignis, et nix; calor, et frigiditas quando producunt calorem, et frigiditatem.

Haec pugna effectiva datur in actu 1o, et 2o; in actu 1o est, quando unumquodque agens ut nix conatur, et tentat sibi subjicere lignum, producendo in eo frigiditatem, et obstando, ne ignis praesens calorem inducat, aut illum conservet in subiecto; et e contra ignis conatur sibi subiicere lignum inducendo calorem, et obstando, ne nix praesens inducat frigiditatem, aut illam conservet in subiecto: quare haec pugna in actu 1o constituitur per naturam agentium sibi contrariorum, quorum quodlibet conatur inducere suam qualitatem, et oppositam impedire. Pugna effectiva in actu 2o datur quando actualiter ab istis agentibus producitur qualitas in subiecto: quare in actu 2o constituitur essentialiter per agentia, ut actualiter unumquodque producens qualitatem, mediante qua vincere tentat, et impedire alterius productionem.

Pugna formalis datur quando duae qualitates ut calor, et frigiditas intendunt aliquid producere, scilicet quando praecise calor intendit occupare, et informare subiectum, et impedire, vel ingressum frigiditatis, vel eius conservationem; et e contrario similiter quando frigiditas id ipsum intendit. Haec pugna sicut est in actu 2o, et essentialiter constituitur per qualitatem, ut inhaerentem subiecto, quam necessario involvit agens suum, vel ut illud necessario prosequitur ipsa, ut inducatur in subiectum.

In hac utraque pugna

132 victoriam reportat agens, quod robustioribus viribus gaudeat;
Ita si aqua fuerit robustior igne, conservabit suam frigiditatem
ultra quartum gradum in 5°, 6°, septimo, et 8° iuxta excessum viri=
um quo excedit ignem; tunc aqua ignem vincet; et similiter frigi=
ditas calorem destruet: quod si e contra ignis potentior viribus sit, quam
aqua, in eam inducet calorem ultra 4um gradum, et vincet aq=
uam, calorque frigiditatem debellabit. Ast si viribus equales
fuerint ignis, et aqua, nullum vincet aliud; sed anceps victoria
erit, quia utrumque operari non potest; nec erit maior ratio, cur aqua
vincat potius, quam ignis, et calor potius, quam frigiditas.

Sed ro=
gas, quare expellitur una qualitas contraria intensa, ut pote,
adveniente altera ut octo etiam intensa, cum equales sint
in intensione? Resp., quia qualitas adveniens saltem ab extrin=
co robustioribus viribus pollet. Petis tamen, unde colligo, agens
illud robustioribus viribus pollere? colligo, si 1° ab experi=
ia maiorem qualitatis agnoscente: 2° ex maiori applicatione,
quam potest habere agens adveniens subiecto, tunc enim fortius opera=
tur: 3°, quia adiuvatur ab aliis concausis creatis, vel aliquibus requi=
sitis: 4°: quia in subiecto invenit meliorem dispositionem, et apti=
tudinem ad recipiendum potius calorem v.g., quam frigidita=
tem. 5° denique quia Deus vult cessare a conservatione contrariae praesen=
entis, et annuere nature advenientis qualitatis potentis, quod Deus
cesset a tali conservatione; tunc enim Deus sic concurrit cum agente ad
productionem talis qualitatis.

His praescriptis, 2um punctum dis=
cutitur, an qualitates aliquae sint mutuo contrariae, et ab eodem
subiecto se expellant? affirmativam partem procul dubio tenent
Philosophi; nam 1ae 4 qualitates ita opponuntur, ut calor fri=
giditati, humiditas siccitati; ex 2is qualitatibus albedo

ris, ut calor, et frigiditas, quae sunt quae sub eodem genere maxime distant, et ab eodem subiecto se mutuo, ac destrate expellunt, sed ita se habent sub genere qualitatis calor, et frigiditas, siccitas, et humiditas, et ita, siquidem non aliae qualitates magis distant inter se, et destrate calor quantum est ex se nario petit a subiecto privationem, seu expulsionem frigiditatis; et frigiditas privationem, seu expulsionem caloris: ergo contrariae.

Quaeritur 2º; an qualitates contrariae sint compatibiles in gradibus intensis, et in gradibus itatem permixtis, et permixtis, ut ex utraque qualitate contraria plures gradus, quam octo resultent in subiecto dupliciter partem contineat difficultas:

Ergo ad 1um; naturaliter loquendo iungi non possunt in eodem subiecto duae qualitates physice contrariae in gradibus intensis in eodem subiecto; prima, quia se mutuo, ac destrate expellunt; Deus enim talem inclinationem calori intenso indidit, ut in tali mensura destrata, et intensione peteret non associari cum frigiditate in eodem subiecto, in quo sit; et contra, quod Deus cesset a conservatione frigiditatis: ista frigiditas hanc petitionem affert. Praeterea ab experientia colligitur, quo plus caloris recipit aqua, eo minus frigiditatis retinere: ergo intensa frigiditas non erit compatibilis cum intenso calore.

Resp. ad 2um: duae qualitates in gradibus permixtis, videlicet unus gradus caloris cum octo frigiditatis, et duo cum septem naturaliter non possunt compati, non alia de causa, nisi, quia Deus id decrevit, ne ultra octavum gradum qualitas aliqua etiam permixta resideat; nec alia ratio oppositionis in ... illos gradus reperiri potest. Hic nota, qualitates, quas vocant intentionales pertinentes ad intellectum, et voluntatem videlicet assensus, et dissensus, amor, et odium, error, et scientia, de quibus in libris de anima agitur, pugnare mutuo, ac destrate in

124 in gradibus intensis, et etiam in remissis, tam naliter, q̄m supernalitr loquendo; q̄ nequit eadem voltas odium, et amorem etiam in gradibus remissis cc idem obtum ɔiungere, sti ner iit errorem, et sciam; vide dicta Dis 4ę capo.

Caput 2m.

3m, et 4m difficultatis punctm discutitur.

3m, et precipuum punctm discutiendum é, an duę qualitates ɔriæ sint ɔpatibiles in gradibus remissis, et illę q̄ue n̄ efficiunt numerum graduum ultra octavum; indico q̄ cum coi Dm, ee nalitr ɔpatibiles in gradibus remissis, dummodo n̄ excedant nurum graduum, ut octo: pr; q̄ calor in coi n̄ ɔnatr frigiditati; sd calor in tali mensura, et r ufrigiditatis in tali mensura, ac nuro graduum: ɔo in gradibus remissis possunt ɔpati: pr dns; nam experiā ɔstat, cum aqua calefit, neq subito ɔcipit calorem, neq in instanti deponit frigiditatem; sd p partes, et succiue; nam prius recipit 1m gradum caloris, et ɔservat adhuc septem alias frigiditatis, et ideo aquam tepidam sentimus: ɔo naliter ɔpatiuntr in gradibus remissis, et n̄ excedentibus ultra octavum.

4m punctum sit, an de potia Dei absluta (et loquor de qualitatibus existentibus, vel possibles, ss aliq etiam supernalitr inɔpatibiles inter se) possint ɔponi sl qualitates ɔriæ etiam in gradibus intensis ultra gradum octavum? rebis affrative; q̄ lz summus calor petat ex naā sua pribaonem frigiditatis, et summa frigiditas ex naā sua pribaonem caloris, adhuc poterit Deus utranq qualitatem ɔiungere; sicut una pars quantitatis petit ee extra locum alterius, et tn̄ ɔiunguntr et penetranter in Xpto Domino ɔstituto in Eucharistia: et corpus

Affectum ubicaone adeqüa petit negaonem alterius ubicaonis; et tn̄ potest ēē supernaliter in duobus locis, et de facto habet Xptus Dominus sub accibus panis: siliter duę frę substales ɔ̄rię in eadem mā ɔmorari possunt de potiā Dei ablutā, ex qua ratione; bis dicta lib 1o Physicorum tractu 3o De 3a cap. 3o. et qd ibi dictum, de qualitatibus ɔ̄riis intrum esto.

Confratr 1o; qā licet semper calor, et frigiditas maneant intrinsece opposita; ast potest Deus facere ɔ̄a earum exigentiam, et inferre violentiam, ꝑ ponendo id, qd naliter, et intrinsece exigant; nam essā illarum n̄ ɔsistit in actuali expultione alterutrius; cū in eo qd petant expelli ad invicem. 2o confratr; nam expultio caloris n̄ ē effūs primarius, sd 2darius frigiditatis; sd potest Deus impedire 2darium effūm frę: ꝗ potest Deus impedire caloris expultionem, qndo frigiditas introducitr, et conservare utranque qualitatem de sua potiā ablutā in gradibus intensis ꝑ sibi ungere.

Arguitr 1o ɔ̄a ꝑm punctum (1m, et 2m ɔtroversia vocat) ɔ̄rię qualitates pugnant in ꝑse raone essę spesificę utriusq: ꝗ etiam in gradibus remissis n̄ possunt in eodem subto ɔponi: cōa ꝑr; ꝗ etiam in calore, et frigiditate remissis ē essā spesifica, et diꝑralis, quę ē raō oppōsitionis ans ꝑr; nam essā spesifica frigiditatis affert prędicata sua essalia, et spécialia, ɔ̄a ꝑria essę spesificę caloris, siquidem reddere subtm calidum, et reddere subtum frigidum ɔ̄ria ss.

Rētr distinguendo ans; pugnant in ꝑse qualitates ɔ̄rię raone essę spesificę in quacunq intensione ɔtracte, nego ans: tali de trata in remissione, seu detrato nuero gradum, ɔcedo ans: ad probaonem antis distinguitr ans; essā spesifica affert sua prata speci

128 ricalia, quæ in tali intensione contraria sint esse specifice alterius qualitatis contrariæ; concedo antecedens: in quacunque intensione nego antecedens; quia non contraria sunt reddere subiectum frigidum, et calidum, nisi in tali mensura, et intensione determinata graduum.

Arguitur 2o: subiectum idem moveretur simul motibus contrariis, quod est absurdum; nam si subiectum reciperet frigiditatem usque ad ~~octavum~~ quartum gradum, et calorem usque ad ~~octavum~~ quartum etiam, actiones quibus illæ qualitates producerentur essent motus contrarii siquidem tenderent ad qualitates contrarias. Confirmatur: posset calidum agens agere in subiectum frigidum non expellendo frigiditatem; sed hoc videtur falsum: ergo. Probatur maior; nam casu, quo subiectum habeat remissam frigiditatem, et accedat agens calidum, producet aliquem calorem, quin aliquid frigiditatis destruat: quia cum sit remissa non habebit oppositionem cum calore remisso adveniente. Probatur etiam minor; quia quando introducitur calor, aut nulla, aut fere nulla frigiditas sentitur, quæ prius in subiecto sentiebatur. ergo.

Respondetur negando antecedens, nam licet illæ actiones sint motus, non tamen sunt contrarii in gradibus intensis, et tali mensura; et licet tenderent ad frigiditatem, et calorem, dummodo hæ non contrarientur in determinata intensione, neque etiam actiones contrariantur. Ad confirmationem respondetur concedendo maiorem, si tot gradus præcisse introducendi sint, ut cum præexistentibus qualitatis contrariæ non excedant numerum octavum; aliter contingeret, si excedere deberent, tunc aliquid frigiditatis agens expelleret: ad probationem minoris respondetur, sentiri eandem frigiditatem, quæ antecessit, sed simul cum calore denuo producto, ex quarum coniunctione resultat tepiditas.

Arguitur 3o contra 4am punctum; duo contradictoria obiectiva non possunt simul componi etiam in gradibus remissis in eodem subiecto, nec de potentia Dei absoluta: ergo nec duæ qualitates

3ª riæ: ans p't: p'r 1° cōa; nam; q̄ pugnant pre duo 3ª dictoria,
3poni n̄ possunt, sed 3ªria etiam pugnant pre: q° n̄ possunt 3po-
ni: 2° p'r; ex 3ªriis inferuntur 3ª dictoria; q° si 3ª dictoria ēē
sil n̄ possunt, n̄ possunt ēē sil 3ªria: ans ab Aristotele assertum
ē 4° Methaphisicę textu 26.

Et præterea p'r tum a paritate
propriorum fralium 3ªriarum, ex q̄ inferuntur duæ 3ª dictoriæ, q̄
existis 3ªriis, ōis homo currit, nullus homo currit inferuntur hę 3ª dic-
toriæ, Petrus currit, Petrus n̄ currit: tum etiam q̄ 3ªria 3tinent
3ª dictoria in se; 3ª dictorium n̄ ē pars 3ªrii: unde ex his 3ªriis
datur calor intensus, datur frigiditas intensa, inferuntur 3ª dic-
toriæ hę, datur calor, n̄ datur calor, [illegible] datur frigiditas, n̄ datur fri-
giditas: q°

Respondetur 3cesso an'ti, negando cōam; ad 1am
illius probaonem negatur ans præcise loquendo: n̄ ideo præcise q̄ 3ª
pugnant 3ª dictoria n̄ possunt sil 3iungi, sed q̄ unum 3ª dictorum
ē fraliter n̄ ēē alterum, nam impossibile q̄ idem sil ēē, et n̄ ēē: atv°
[illegible] unam qualitatem 3ªriam n̄ ē fraliter n̄ ēē alteram, seu fraliter
destructionem alterius, neq̄ illam essaliter, et nario infert: unde
ad 2am probaonem distinguitur ans; ex 3ªriis logicis inferuntur
3ª dictoria, 3cedo ans: ex 3ªriis phisicis inferuntur nario, et
essaliter, nego ans: [illegible] inferuntur ēē, et n̄ ēē
obiecti; maiori adhuc extensione, quam
contradictoriæ, et ideo inferuntur inferuntur inferuntur
inferuntur ex illis [illegible] 3ª dictoriæ, q̄ sunt partes illarum, et in
illis includuntur; quare n̄ possunt 3ªria logica nec supernaliter
sil 3currere: ast 3ªria phisica, ut pote entitates positivæ [illegible] ferun-
tur [illegible] ēē, et n̄ ēē alicuius obti mari cum extentione; ideo q̄
n̄ inferuntur essaliter 3ª dictoria phisica, nec includuntur in
[illegible] q̄ n̄ sunt partes 3ªrii phisici. Nota tn naliter loquendo

 ex una contraria qualitate intensa oriri, quod alia destruatur; et sic una infert negationem alterius, (non tamen infert sui negationem) et secundum potiam absolutam fieri potest, ut non oriatur.

Caput 8um.

resistentiam qualitatum contrariarum declarat.

Qualitates contrarias resistere suarum contrariarum productioni in eodem subiecto, saepe dictum est; necesse igitur est, quidnam sit formaliter ista resistentia explicare, et in primis suppono, experientia qualitates contrarias (ut et agentia contraria substantialia v.g. ignis, et nix) esse activas, et resistivas; nam calor calorem producit, et frigiditati resistit; frigiditas frigiditatem producit, et calori resistit, et sic de aliis.

Secundo suppono; alia est resistentia negativa, et alia positiva; et ut melius dicerem, alia formalis, et alia activa, sive effectiva: effectiva est illa ratio formalis, seu actio, qua re ipsa agens producit suam qualitatem ad impediendum ingressum, vel conservationem in subiecto alterius qualitatis oppositae.

Haec resistentia effectiva duplex est in actu primo, quando agens est applicatum, et conatur producere suam, et oppositam impedire: in actu 2o quando agens actualiter producit suam qualitatem ad impediendum, ne opposita perseveret in subiecto: unde resistentia effectiva in actu 2o includit in se resistentiam in actu primo non tamen econtra.

Sed notabis, resistentiam duorum agentium effectivam aliquando exerceri circa materiam extra eorum, ut quando ignis

et nix applicantur ligno; tunc quodlibet agens alteri resistit, quia difficilem reddit eius actionem eo quod conetur propriam qualitatem qualitatem inducere, et oppositam impedire impedire impedire et oppositam impedire. Aliquando vero exerceri contra propriam ipsorum agentium, ut quando ignis, et nix applicantur inter se; nam ignis resistit conservationi frigiditatis in nive, et contra nix similiter se habet; unde se ad invicem oppugnant, et sibi resistit utrumque agens.

Alia est resistentia negativa, seu formalis; negativa dicitur, non quia sit negatio aliqua; sed quia ut talis se habet negative, nihil positivum causando, neque destruendo; haec enim consistit in persistentia ipsa qualitatis in subiecto presente agente contrario sufficienter applicato ad idem subiectum quod nisi qualitas illa in subiecto persisteret, suam propriam qualitatem statim agens produceret.

Haec resistentia formalis, quae vere, et absolute resistentia est, de qua loquimur in praesenti, datur in actu primo, quando praecise qualitas est in subiecto, et potest quantum de se est resistere, et impedire ingressum alterius, quae conetur ingredi in ipsum subiectum: in actu 2o datur, quando iam adest oppositam agens, et oppositam qualitatem inducit, tunc actualiter resistit illam impediendo, vel saltem retardando productionem oppositae qualitatis.

Sed scies 1o, ut una qualitas resistat formaliter alteri non est omnis, ut omnino, et absolute impediat ingressum illius, ita ut fortiter inhaereat subiecto, ut omnino impediat, sed sufficit quod difficilem reddat ingressum alterius, ita aquae frigiditas resistit formaliter calori, licet absolute illum non impediat, sed calor illam vincat. Scies 2o, qualitatem resistere alteri faciendo ut ingrediatur cum maiori celeritate, vel non

Ligo in tanta intensione, aut extensione, sic frigiditas in aqua resistit introductioni caloris, ne cum tanta seueritate calor ingrediatur in aquam, ac fortassis ne cum tanta intensione, ac ingrederetur, si frigiditas praesens non adesset: qd si eadem seueritate, intensione, et extensione introduceretur calor, adhuc fraliter illi resisteret frigiditas praesens, quae facit, ut maiorem conatum impendat calor, quam necesse erat, ut ingrediatur in subiectum, in quo adest frigiditas; et licet haec vincatur à calore, adhuc fraliter illi resistit, propter supradicta.

Scies 3o, ut qualitas fraliter resistat non est necesse, qd aliqd producat; id satis est, qd in subiecto resideat, et sic impediat ingressum aduenientis qualitatis. Scies 4, qd calor ligni non resistit fraliter frigiditati, quia fralis oppositio non est inter qualitates: at niui conanti producere frigiditatem sim oppositur effectiue, ut quo quatus calor est cuo fralis, media qua ignis opponitur niui.

Scies quinto, qd qualitas per inhetionem sui cum subiecto praecisse resistit oppositae qualitati, quia per inhetionem sui praecisse impedit ingressum illius: unde fit, qd licet requirat causam efficientem, ut existat, et ponatur intra subiectum, non tamen illam immediate requirit, ut opponatur, et resistat; nam si existeret intra subiectum sine alia causa sui, eodem modo resisteret oppositae qualitati; sicut albedo licet requirat causam efficientem, ut existat intra subiectum, non tamen eam requirit immediate ad dealbandum; nam si per impossibile existeret intra subiectum eodem modo dealbaret.

Dices hic, demus, qd aqua habeat septem gradus caloris, istum totum calorem vincit, et expellit aqua, quando recedit ignis, et cessat ab eius conservatione; quando vero ignis adest, et conservat illum, expelli non potest ab aqua: ergo id, qd resistit aquae, et impedit eius infrigidationem,

n̄ ē calor præcise, ut inhærens subto, sed ut procedens ab igne: ergo qualitas etiam prout procedit à sua causa ē resistiva.

Rētr in isto casu, dari duas resistas alteram effectivam provenientem ab igne inducente calorem; et hanc nequit supperare aqua: alteram formalem provenientem à calore inhærente subto; hanc ri vincere potest: neque hinc infertr, calorem, ut inhærentem n̄ resistere aquæ, quia vincitr; nam bene stat, calorem vinci, et adhuc resistere frigiditati; nam facit quod maiorem conatum impendat aqua adse infrigidandum, et calorem vincendum, quam impenderet, si nullus adesset calor vincendus.

Sciesultimo qualitatem n̄ solum resistere introductioni alterius oppositæ in sensu composito, sed etiam in sensu diviso; nam utrumque modum introductionis impedit, cum hac tn differa, quod introductionem simultaneam de potentia Dei absoluta, quando duæ qualitates in eodem subto oppositæ conservantr, omnino impedit naturaliter loquendo; quia n̄ potest contrarie naturæ coniungi duplex opposita qualitas in unico subto: at introductionem in sensu diviso n̄ impedit omnino, sed retardat.

Sed oppones, calor solum habet ius, ne simul cum ipso inducatr frigiditas; n̄ autem habet ius, ne absolute inducatr: ergo solum resistit inductioni frigiditatis in sensu composito, n̄ vero in sensu diviso. Confirmatr; quia unumquodque dictorum [illegible] n̄ resistit introductioni tenebrarum faciendæ in sensu diviso, seu in diverso instanti, ac lux existit: ergo similiter de una qualitate contraria ad alterius.

Rētr, quod calor, et quodlibet contrarium etiam habet ius, ne alterum contrarium inducatr cum tanta facilitate, ac si præsens n̄ adesset, licet introductio sit facienda in sensu diviso, seu in di=

verso instanti, quare impedit introductionem frigiditatis in utroque id.

Ad 2am rationem concesso antecedente nego consequentiam; quod negatio ut potè nihil lucis precise non retardat potionem lucis in subiecto; sed unum contrarium positivum retardat etiam ipsi subiecto potionem alterius. Hinc colliges, qualitatem formaliter non existentem posse resistere formaliter, dummodo virtualiter existat; ut quando ignis calefacit aquam, destruit frigiditatem, quae tunc formaliter non existit in eodem instanti; sed tantum virtualiter; quatenus aqua nativa inclinatione resistit, et conatur illam producere: quare impossibile est naturaliter loquendo, quod utraque qualitas existat formaliter in subiecto; cum habeant contrarietatem inter se; sed satis est, quod in eodem instanti reali una formaliter, et alia virtualiter existat.

Caput 4um.

Circa resistentiam qualitatis triplex nodus extricatur.

Cum qualitates contrariae praesertim quatuor primae sint activae et resistivae, rogas 1o; an illarum activitas maior sit, quam resistentia formalis, an minor? circa quod notare oportet, multiplicem esse posse comparationem: comparari enim potest 1o activitas unius qualitatis cum activitate alterius. 2o resistentia formalis unius cum resistentia formali alterius. 3o activitas unius cum alterius resistentia, et demum 4. activitas cum resistentia eiusdem metqualitatis.

Si 1o modo comparatio fiat, communis sententia tenet calorem esse magis activum, quam frigiditatem; et frigiditatem magis activam, quam humiditatem; humiditatem, quam siccitatem: ratio huius ordinis reducitur ad experientiam, calor, et frigiditas

sitius, et ad maiorem distam operatur, quam humiditas, et siccitas: quod duæ priores qualitates activiores sunt duabus posterioribus; siquidem ex maiori celeritate, et exsphera maior activitas in agente colligitur: unde si calor comparetur cum frigiditate, plane inveniemus, calorem citius, et ad maiorem sphæram se communicare; frigiditatem tamen ad breviorem; longius non calefacit ignis, quam frigefacit nix: rursus humiditas ad maiorem distam, citius se communicat, quam siccitas.

Si 2o modo fiat comparatio, inverso ordine ac præcedentem procedendum est, ita ut siccitatis resistentia formalis maior sit, quam resistentia humiditatis, et humiditatis resistentia maior, quam resistentia frigiditatis, et huius maior resistentia, quam caloris: unde illa qualitas magis resistiva est, quæ minus activa; et illa minor resistiva, quæ magis activa est.

Si 3o modo fiat, dicendum est maiorem esse activitatem unius resistentia formali alterius, cæteris paribus; vel activitatem unius gradus maiorem esse resistentia formali alterius gradus qualitatis contrariæ: ratio est, quia videmus frigidum, ut octo agere in calidum ut octo, et e contra: quod maior est activitas unius resistentia contrariæ qualitatis: patet etiam; quia alias non posset agere in subiecto qualitate contraria affecto: unde licet calor frigiditatis resistentiam formalem superet, quia activior ille est, et resistentia frigiditatis minor quam illius activitatis, sic superatur caloris formalis resistentia a frigiditatis activitate, quia activitas frigiditatis est maior, resistentia vero caloris minor; sic non compensatur excessus unius in activitate per excessum alterius in resistentia: ita ut æquis viribus, licet in diverso genere pugnent; quare ad invicem se destruunt, et a subiecto se expellunt.

184 Si 4º deniq̃ modo fiat intr activitatem, et resistam eiusdem met qualitatis s.m unam, et eandem intensionem accepta, tenendum ē, marem ēē activitatem, q̃m resistam: et rõe ē; q̃a si activitas caloris v. g. maior ē resista frali frigiditatis; et fralis resista frigiditatis ē maior resista frali caloris, de 1º ad ultimum, maior ē activitas caloris suâ resistâ frali. g.º

Rogas 2º unde nam oriatr, ut qualitas una sit magis resistiva, q̃m altera? Retr 1º, sicut ēē qualitatem aliq̃m activam, et aliam n̄ ēē ita, n̄ aliunde constare potest q̃m ex expriâ, atq̃ adeo dicimus, hanc ēē magis activam, et n̄ illam, q̃a ea sinfularum nara p. experiam cognita, sic etiam dicimus, hanc ēē magis resistivam, q̃m aliam ex earum nara p. experiam deduci.

Retr 2º, potest 1º resista maior ēē fortasse oriri ex unione firmiori ad subtum; sicut n̄ composita alia ss corruptibilia, et alia incorruptibilia saltem ab extrinco, eo q̃d uniones tenatius hereant subto, neq̃ possint ab agente nali deturbari, ita de qualitatibus idem dici poterit. 2º; q̃ nara subti, in quo ē qualitas, id petat; frigiditas, si in aqua magis resistit calori cæteris paribus, q̃m si sit in subto ex se calido. 3º; q̃a qualitas petat sibi subtum magis aptum; sic fortasse siccitas, q̃ petit marem densitatem partium subti, q̃m alia qualitas fortius resistit.

Rogas 3º; an agens ut agat in contrium, habere debeat marorem activitatem, q̃m ē resista contrâ, l. n̄? et ut aliis tris loquar, an actio debeat procedere a proportione maris inæqualitatis? Controversia cois ē intr Philosophos, videatr Suares de 1ª g. Metaphisicæ secc. nona, qq ego subscribo, asserendo marem ēē debere activitatem agentis, q̃m resistam contrii: Pr; q̃a qndo

calor agit in frigiditatem resistentem, producit aliqm calorem in subto 2a conatum, et resistam frigiditatis: go resista huius oio vincitr ab activitate alterius.

Praeterea si aequalis esset resista 2a rii activitati agentis, oio impediret actionem illius: go à fortiori eam impediret, si esset maior. Sursus nam alioqui nunquam agens operaretr, si maior esset resista qm eius activitas: go. Ulterius homo levare n poterit qdlibet ingens pondus n alia de causa, nisi, q maiore ponderis resista, qm activitas potiae elevantis; imo lt aequalis sit cum resista ponderis n poterit illud levare; sd sic é, qd quoties operatr agens, vincit 2a rii resistam, ut experimur: go q maiore activitas agentis resista 2a rii.

Hinc arques 1o. gutta aquae cabat lapidem n vi, sd saepe cadendo; et tn multo maior é lapidis resista, qm vis guttulae: siliter formicae assiduo discurrentes semittam atterunt, et signant etiam in silice durentes, et aquae gutta ferrum candentissimum quâ parvissimo, et aquae gutta ferrum ... parte incidit tepefacit; et tn maior resista é silicis, et ferri candentis, qm activitas formicae neutr guttae: go.

Rñetr in his casibus maiorem ee activitatem, qm resistam, qd facile sibi persuadebit, qui vires assiduitatis 2templetr; nulla nq é tanta durities, nulla tam pertinax resista, quae assyduo labore n frangatr; aquae igitr guttae antes n nihil duritiae saxi fregerunt, et formicarum gressus viam prius attriverunt, donec paulatim tantus 2currit guttarum, et formicarum effectus, qntus neq ab una sola gutta, neque ab una sola formica potuit causari: siliter dicendum de gutta, ut minima, quae quidem multo activiore, qm resista

136 ferri candentis.

Argues 2º; si agens producere posset unicum s[ed] in gradum in passo, minor erit activitas illius, q[ua]m resista [contra]rii, q[uo]d e[st] in passo; nam activitas agentis e[st] in ordine ad unicum gradum; resista v[er]o [contra]rii e[st] in ordine ad alios septem, s[ecundu]m quos supperat [contra]rium; et t[ame]n agens operabitr [contr]a contrarium; ergo bene potest actio provenire à proportione moris inequalitatis.

R[espondetu]r distinguendo marem; minor erit activitas illius, q[ua]m resista contrarii inordine ad gradum, qui producitr, nego marem; in ordine ad cæteros, qui n[on] producuntr, concedo marem: ubi nota, marem ēē ablute, et simpliciter resistam [contra]rii in hoc casu, q[ua]m activitatem agentis; q[uia] resista e[st] in ordine ad septem gradus, activitas autem ad unum tantum, cui n[on] resistit de p[ar]te collectio ut talis; s[e]d aliquis illius collectionis gradus saltem vage, et indetrate: quare illa activitas, et resista in ordine ad gradus diversos s[un]t; n[on] ad eundem; ideoque nihil infertr [contr]a nos.

Disputatio 9a.

de actione, et reactione; passione, et repassione. Caput primum verior doctrina decernitur.

Reactionis explicatio inter difficiles totius Philosophiæ quæstiones haberi solet; nobis breviter de illa agendum erit, omissis aliorum placitis nullius ponderis, quæ videri poterunt [?] apud P. m Suarez Dis. 18 Methaphysices sec. 1a. et 8. Coninck, hic quæst. 1a. arcticulo 3o. In primis nihil frequentius in Philosophia sonat, q[ua]m omne agens in agendo repatitr.

cuius prologuii veritatem discutimus: unde ab explicaone nominis ordiri necessum e, ut q: qd sit actio, et reactio; passio, et repassio: actio e vao [illegible], quá unum agens operatr in aliud: reactio e, vao [illegible], quá 2a eiusm vicissim agit in agens: passio e vao [illegible], quá passiens suotum recipit qualitatem ab agete; repassio vo e vao, quá agens patitr qualitatem inductam a suo passiente: v g dum manus calida frigide manui applicatr, tunc calida agit in frigidam, et frigida reagit in calidam: item, frigida patitr calorem á calida, et calida repatitr frigiditatem á frigida: duplex igitr agens ad invicem agit, et ad invicem patitr.

Duo igitr in presenti querimus; 1m an hec mutua actio, et mutua passio detr de facto in rerum nára? 2m an ea, ptingat quotiescumq unum agens operatr in aliud? cc 1m dicendum e, sepius ptingere de facto hanc mutuam actionem, et mutuam passionem: pr q in numeris experiis; 1a desumitr ex applicaone manus calide ad frigidam, ut dixi: 2a ferrum candens in aquam iniectum frigefit ab aqua, et vicissim calefacit illam. 3a si aqua frigida calide misceatr, utraq tepescit; q frigida recipit calorem á calida, et calida recipit frigiditatem á frigida. 4a nix, manu pressa liquatr, q calefit á manu, et manum calefacientem infrigidat. Ratio tn á priori e, q ignis v g dum agit in nivem, ptinetr intra spheram nivis: q potest ab ea recipere frigiditatem, et nix potest illam producere in igne.

Cc 2m tenendum e, nn semper agens in agendo repatitr; et contra absolute hoc prologuium falsum e; sic Pr Arriaga sece 12 phic nuro 50 809; pr q, q ignis, ll candela producens lucem, nullo modo ab äere repatitr: similitr albedo quá res producit sui

188 species in potiam visivam ab illa n̄ repatitur.

Dices, haec agentia n̄ habere ɔ̄trium; unde q̄d mirum, ut n̄ repatiantur. Sed contra ē; q̄ hinc inferam ego, repationem n̄ peti ab agente creato in cōi; q̄d si q̄ndo dato ɔ̄trium, fiat repatio, id n̄ provenit ab exigentia agentis; sed p accidens ex eo, q̄d ɔ̄trium hic, et nunc habuit vires, ut in agens agat. Praeterquam q̄d l't detur ɔ̄trium, adhuc agens aget s̄ repatione, q̄d potest ɔtingere pluribus modis; 1° q̄ndo agens, l't habeat ɔ̄trium, n̄ tn̄ ē praesens; ut si applicet frigoris subto n̄ affecto frigiditate. 2° q̄ndo passum n̄ ɔtinet agens intra suam sphaeram, ut longior sit sphaera agentis, q̄m passi, et tunc l't agens operetur in passum, passum tn̄ n̄ operabitur in agens: quare l't sol agat in nivem, nihil patitur ā nive. 3° si agens ita sit robustum, ut oēm repationem impediat, l q̄ si exiguus calor cingatur pluribus agentibus nimie frigidis, ignis patietur frigiditatem ab agentibus: agentia v° frigida n̄ patientur calorem ab igne, q̄ impedient eius activitatem.

Contra ad dicta rogabis, an motus localis habeat reactionem, et repationem? certe videtur n̄ habere, q̄ magnes attrahit ferrum, et visissim ā ferro n̄ repatitur: item qui lapidem iacit n̄ movetur: rursus pila impulsa in parientem n̄ causat reciprocam actionem: quare dr, verum quidem ēē in motu locali n̄ dari reactionem, et repassionem, nisi q̄ndo duo mobilia ɔ̄tria sibi occurrunt utrunq̄ potentissimum; tunc n̄ datur aliqua reactio, ut hic animadvertit q. 15 Cardinalis Toletus.

Caeterum in aliis motibus datur defatigatio aliqua, et imminutio virtutis ad impulsum nimium lapidis, l pilae in parietem, ut evi-

densé, vivens defatigatur agendo, vel impellendo. virtus magnetis, licet non minuatur trahendo, tamen evidens actionem progravitate ferri velati debilitari, et infringi: hinc est quod agens dum repatitur in agendo non amittat aliquod proprie virtutis essalis; quia res dum existit, nequit aliquid essale deperdere; sed dum operatur existit: ergo dum operatur nullam virtutem essalem deperdit: ad summum vero virtutem accidalem amittit, nam ex nimia operatione ignis deperdit aliquid caloris, et eius efficatia hebetatur, sicut acies gladii, et serra cum disecat plures partes ligni præsertim si divisioni resistant.

Caput 2um.

Obiectionibus refragatur.

Obiicies 1o. ignis nihil frigiditatis admittere potest: ergo non patitur à frigido frigido: antecedens assertum est ab Aristotele 2o de partibus animalium cap. 2o; et constat quia ignis est summe calidus, id est octo gradibus constans: ergo non admittit ullam frigiditatem; alioqui sentiremus frigiditatem in igne, quod falsum est. Resp. cum Aristotelem non intendere ignem nunquam ita frigidum esse, ut tactu possit sentiri eius frigiditas, non vero tantam patitur frigiditatem in se produci, eo quod citius oppositam frigiditatem destruat, et revocet se in pristinum, et intensum calorem, quam frigiditas possit intensam frigiditatem in ignem immittere: ad probationem Resp. ignis proprietatem esse calorem ut octo, et tamen violentur posse sine iis omnibus existere; sicut aqua in summa frigiditate violenter existit.

Obiicies 2o: vel utrumque agens est æqualis virtutis, vel inæqualis? si æqualis, nullum aget in aliud: si inæqualis, quod fuerit fortius

.1.4º operabitur in aliud non autem repatietur ab eo: ergo numquam accidit hoc mutua actio. Respondetur in utroque casu dari actionem, et reactionem; quia si fuerint agentia equalium virium, utrumque in gradibus remissis operabitur in altero; verbi gratia nix inducet quatuor gradus frigiditatis in ignem; et ignis quatuor caloris in nivem: quod si unum excedat viribus alterum, verbi gratia ignis nivem, gradus intensos sui caloris inducet ignis in nivem usque ad octavum gradum secundum excesum, quo ignis supperat in activitate nivem; et nix duo, vel tres gradus remissos frigiditatis in ignem inducet, qui nurum octavum non exedant simul cum gradibus caloris.

Objicies 5º: si agens repateretur, numquam assimilaret sibi passum; hoc falsum est: ergo et quod repatiatur in agendo: probatur maior; quia agens calidum ut octo non assimilat sibi passum frigidum instanti ac incepit calorem producere; resistit enim frigiditas, et retardat actionem; neque in 2º, et aliis instantibus assimilare sibi potest illud passum; quia non potest producere calorem alium ut octo in passo; nam postquam incepit ignis producere calorem, patitur aliquid á frigiditate: ergo iam non sunt in agente gradus integri octo caloris: ergo neque poterunt ab eo produci octo gradus caloris in passo; et consequenter numquam assimilabit sibi passum frigidum.

Respondetur distinguendo maiorem, sequeretur, quod agens non assimilaret sibi passum secundum partes omnes qualitatis existentes, cum productio caloris finitur, nego maiorem; secundum partes non existentes; omitto maiorem: similitudo enim passi non comparatur cum agente, ut erat ante productionem, vel quando productionem incepit, sed cum agente, quando productionem finivit: quare si ignis ille amisserit unum gradum caloris verbi gratia et septem solum retinuerit, non plures, quam septem alios producet in passo; nisi forte contrariam frigiditatem á se expellat,

seq in pristinos octo gradus revocet, et restituat; et sic totam frigiditatem passi evincat; et totam suam intensionem in passo producat.

Obiicies 4; sequeretur, quod idem agens vinceret aliud in quo producit suam qualitatem, et ab eodem vinceretur, a quo accipit contrariam qualitatem; quod impossibile est; nam utrumque reportaret victoriam; et esset simul superius, et inferius quam alterius. Respondetur nullum inconveniens esse, quod idem agens vincat alterum, et ab eo vincatur comparatione diversarum qualitatum; sic ignis quatenus calorem producit in nive, vincit illam; et quatenus patitur frigiditatem a nive vincitur ab illa, quae proinde victrix evadit. unde implicatio est, quod in quantum agit, et patitur, sit simul inferius, et superius: at nulla est implicatio, quod quatenus activum agens est sit superius, quia vincit resistentiam alterius, et e contra maior est illius activitas, quam resistentia contrarii: et quatenus resistivum est, sit inferius, quia minor est sua resistentia, quam activitas sui contrarii.

Obiicies quinto; constituantur calidum, et frigidum intra suas sphaeras, ita ut mediet aër, aut corpus aliud capax caloris, et frigiditatis; tunc si utrumque ad invicem operaretur, sequeretur aërem intermedium simul moveri motibus contrariis; hoc est naturaliter impossibile: quod maior patet; quia nihil potest calidum operari in frigidum distans, quin operetur in medium; calidum ergo agens calefaciet aërem, et eundem frigefaciet frigidum agens: ergo moveretur motibus contrariis.

Hoc celebre argumentum est inter philosophos praesertim antiquos, qui in mille solutiones abiere: sed facile tamen retorquetur ratione maris, sequeretur aërem intermedium simul moveri motibus contrariis in gradibus remissis, et compossibilibus; concedo maiorem; in gradibus intensis, et incompossibilibus, nego maiorem

 producentur igitur ab utroque agente tot gradus contrariarum qua=
litatum, ut omnes octavum numerum non excedant; neque difficilius
hoc est, quam quod subiectum habens quatuor gradus caloris, recipiat alios qua=
tuor ratione frigiditatis: hac igitur facili solutione omne frigescit ar=
gumentum; et larvas illas difficultatum, quae seniorum ingenia
adeo vexabant, nullo negotio detrahimus.

Instabis tamen, aër me=
dius distet quatuor gradibus caloris, et quatuor frigiditatis, tunc
ut frigidum agat in calidum, opus erit, ut frigiditatem aëris
medii augeat, et similiter, ut calidum agat in frigidum, augebit
medii aëris calorem: ergo medius aër recipiet plures gradus calo=
ris, quam octo mixtos ex frigiditate, et calore: probatur consequentia, quia prius
medius aër octo integros habebat, post actionem vero aliquid nov=
um frigiditatis, et caloris additur: antecedens probatur, quia si dicamus, agentia
illa medio aëri nihil addere frigiditatis, et caloris, sequitur,
quod agentia operentur in distans, quin operentur aliquid in medi=
um, quod est falsum: ergo.

Respondetur distinguendo antecedens, ut frigidum agat
in calidum opus erit ut frigiditatem aëris medii augeat, si
frigidum introducat in calidum maiorem intensionem frigidita=
tis, aut saltem aequalem illi, quam habet medius aër, concedo antecedens;
si minorem intensionem introducit, nego antecedens: ad probationem an=
tecedentis distinguitur antecedens, sequitur, quod agens operetur in distans, quin
operetur in medium, agens ut adaequatum, nego antecedens: inad=
aequatum, omitto antecedens: tunc igitur frigiditas per totum medium dif=
fusa esset causa partialis frigiditatis in calidum intro=
ducendae, quae adiuvatur, a qualitatis partibus in medio productis
ad eundem effectum producendum. Quod si agens frigid=
um in calidum potest 4 gradus, aut plures producere, ne=
cesse erit, ut intensionem frigiditatis medii aëris augeat

que supponitur ee 4 graduum, ut sic fortius operetur in proximum, quam in remotum, si cetera sint paria; augebit ergo eam frigiditatem, seditaut tantundem caloris destruat.

Tractatus 3us.

De augmentatione, seu aggeneratione rerum naturalium.

Postquam egimus de substantiali, et accidentali generatione, operae pretium est, ut tractemus de augmentatione, seu aggeneratione substantiali, quae frequenter dici solet partialis generatio; nec non de diminutione illi opposita. in fine tamen de corporum rarefactione, et condensatione, stylum promovere liquet, in eam quidem methodum dicendi, ut vestrae doctrinae aviditati, nec molesta, nec insolens sit.

Disputatio 1a.

Quid sit aggeneratio, et aliquae difficultates circa illam expediuntur.

Caput 1m.

Augmentatio tam substantialis, quam accidentalis exponitur.

Igitur, ut auspicemur ab augmentatione in genere, sic illa definiri valet, est motus a minori ad maiorem entitatem: et diminutio ei opposita est motus a maiori ad minorem entitatem: quae deinde dividitur augmentatio in communi in augmentatio

144 onem substalem, et augmentaonem accidalem, seu accretionem; et silitr diminutio ut sic in diminutionem substalem, et in accidalem diminutionem, seu decretionem: augmentao substalis ē motus à mori ad marem substam, et eᵒ diminutio substalis ē motus à mari ad morem substam: accidalis augmentao ē motus à mori ad marem quantitatem, et inverso ordine definitr decretio.

In defione augmentaonis substalis, de qua in presenti loquimur (idem proportione servata dicendum de cæteris iactis defionibus) dicitr motus n̄ logicus; sd phisicus, et realis, nam lt producatr aliqua substa in maxima mole, et detr logica mutatio, seu transitus de n̄ ee magnæ molis ad ee magnam; tn ea logica mutatio n̄ ē sufficiens ad augmentaonem; sd requiritr, qd actu extiterit substa cum exigua mole, et actu transiverit ad habendam marem molem.

Per sequentes particulas facile ē cognere, quomodo excludantr à ceptu augmentaonis substalis, accrestio actium, et generatio substalis; nam illa n̄ ē motus ad substam, sd ad quantitatem; et ista n̄ ē motus à mori, et ad marem substam: differt etiam essalitr à diminutione substali, et decrestione actium raone trī à quo, et ad quem, ut ex defionibus ʒ traditis cstat.

Aliqua occurrunt notanda cca defionem traditam, et acceptionem propriam vocis augmentao: 1m ē, n̄ inmerito augmentaonem vocari aggeneraonem; qa quælibet augmentao ē generatio, saltem illius partis, quæ denuo producitr, et in qua substa augmentatr, lt unionis prædictæ partis ad subtum: unde ex ceptu generaonis, ut sic de quo tractu 1º, n̄ petitr hic motus phisicus, et realis, sd ex ceptu talis specialis generaonis. 2m ē, hæc aug-

mentao substalis re peritur in substantiis viventibus, et emor=
tuis, inter quas statim discrimen intercedit; ult, q d substa emor-
tua crescit, et augetr per appositionem in ea parte, cui appli-
catr immate subtum; sic ignis versus unam partem crescit
in subto obustibili p productionem novę partis frę substalis,
et p ptinuationem cum illa. Ast augmentao substalis propria
viventis, quę à Philosophis vocatr nutritio fit modo vitali, et
per intus sumptionem in oibus eius partibus; nam qndo caput
augetr, brachium, manus, et pes etiam crescit, proportione
ãnservata. Dm e. n oís nutritio e augmentao, sd potest ēe
diminutio; q si aial, qndo nutriendo unicam partem adqui-
rit duas deperdat, n augetr, sd minuitr, q transit à navi
ad morem substam; imo eadem actio nutritiva, quę modo
e augmentao potuit ēe diminutio, et ed.a Unde si
qndo hęc nutr actio nutritiva existit, nulla pars deper-
datr, erit augmentao; q d si plus substę deperdatr, qm
adquiritr p talem actionem nutritivam, erit diminutio:
q d si tantum substę deperdatr, qntum adquiritr, neque
augmentao erit, neque diminutio, sd s m erit nutritio,
q ae petit, ut plures partes adquirantr, qm amittuntr: qua-
re 12 accidens illi actioni e, ut qndo existit, plus, l mi-
nus, aut nihil substę deperdatr, et coentr p accidens illi
e, q d sit augmentao, l diminutio, aut ad nullum ex his
ptep tibus habeat: nutritio ri apud Philosophos accipitr pro
adquisitione vitali partium substalium s l cum diminutio-
ne mori aliarum partium. Am e, hanc nutritionem, seu actio-
nem debere provenire ab ipsomet prio vivente, q d nutritr,
et augetr, aut minuitr: quare si viventi alicui Deus novam

146 aliquam substam adderet, ea actio, neque esset augmentao, neque nutritio, neque diminutio, de qq disputamus. Jurtamen in substantiis viventibus sensitivis ita exercetur hec augmentao substalis, seu nutritio, vlt per quandam atractionem alimenti, q d quidem ore excipitr, et comminuitr dentibus, ut sic accommodetr prime stomachi concoxioni; deinde in ventriculum emittitr, qui sibi commissos cibos concoquit, tum proprio calore, tum illo caloreque vicine partes vlt iecur, cor conferunt, ibi nigit 1a concoxio alimenti: nam cibus alteratr, et efficitr massa quedam alba, quam Medici chylum vocant: deinde puriores partes huius masse seligit natura, que in iecur illas ad 2am concoctionem emittit: reliquas tn partes tanquam inutiles ad intestina ferunt, ut foras expellantr.

Constat autem iecur substa rubra, et molli, valde que simili sanguini congelato lt maiorem habeat duritiem; ibi 2am concoctionem, et perfectiorem habet alimentum vi maris caloris, quo iecur abundat; alimentum que purgatr residuis fecibus; tunc fit massa quatuor humoribus constans, vlt sanguine, pituita, seu flegmate, flava bili, seu melancholia, et atra bili, seu colera.

Hanc 2am concoctionem susequitr 3a; nam sanguinem puriorem sugit vena, que vocatr cava magna, et per oies corporis partes diffunditr; á qua vena sanguinem ebibunt oia corporis membra, et qd liber ea quam natam disponitr; nam os introducit duritiem, et caro mollitiem etta: hec oia apud Ps Conimb., et Medicos authores passim reperis.

Caput 2um.

Circa augmentaonem substalem dubia aliqua solvuntur.

Dubitandum est 1o, an augmentao substalis ut sic differat á conversione substali formali; et coenstr requirat productionem tri ad quem, et tri á quo? Ex dictis á nobis alibi tractu de ca

ceª convertionem discrimen animadvertes inter utranq: in primis tenendum ē ea vi definitionis traditę pro augmentatione, n̄ requiri productionem substę de novo, seu partis novę fr̄ę substalis; l unionis substa̅lis informaonis; eo qd una pars aquę habet motum à minori substa̅ ad maiorem substam, quin denuo producatr aliqd aquę; l unionis informaonis, nisi tantum unio ɔtinuationis, quà pars aquę de novo addita copuletr cum antiqua. Et

ratio ē, qª subtum augeri ē, q'd modo plures partes, qm antea contineat; sd q'd illas ɔtineat, é q'd cum eis unà atr; siquidem cum illis facit n̄ unum p accidens, st é acervus lapidum, sd unum pse, qualis aqua, ignis: qº ex ɔceptu coibus l im ... simo augmentaonis substalis, requiritr productio unionis continuativę, quà partes copulentr. qd autem n̄ requiratr, nec productio unionis substalis informaonis, pr. nam aqua substaliter augetr: et tn in eius augmento n̄ producitr aliqua pars fr̄ę substalis, l unio; sd guttę antea divisę sub eadem oīo materia, fr̄a, et unione substali modo copulantr aquę prgsedenti: qº ex fralissimo ɔceptu augmentaonis substalis necessaria n̄ ē productio alicuius fr̄ę substalis, l unionis informaonis.

2º tenendum ē, n̄ requiritr destructio tr̄i á quo, seu minoris substę ex raone augmentaonis substalis ut sic; qd adeo verum ē, ut si periret illa minor substa, nulla posset dari augmentao in coi: et rao ē, qª ē mutatio phica et realis de mori substa ad marem: qº petit existere minorem substam, et nisi fallor, nemo dicet, augmentari fram substalem ignis p destructionem fr̄ę, quę antea erat; et multo minus augeri fram destructam p advenien=

148 tem fram. Unde p.t discrimen inter augmentaonem, et conversionem, qd conversio ex nostram sentam petat qd producatr unio informaonis tangm trus ad quem, et destruatr unio etiam informaonis tangm trus à quo, q't fra adveniens n̄ producatr de nuo, nec prus recedens destruatr: ast in augmentaone substali ut sic unio informaonis nec debet produci denuo una; nec destrui altera; imo nec unio aliqua continuationis tangm trus à quo destruitr; s. m.d tangm trus ad quem unio continuationis, ut s. dixi denuo produci debet.

Propter hec triplex augmentao diffalis distingui potest; 1a que supponat duo integra composita preexistentia, et q.d unum alteri additr, augetr; ut cum aqua aque miscetr; in qua augmentaone sola unio continuans fram fre, m am materie, unionem informaonis substalem unioni informaonis substalis, et quantitatem quantitati, producitr. huic augmentaoni silis e ea, quâ pars fre vitalis ab agente extrinco produceretr, ac s.i viventi alteri uniretr. V.g si ramus viridis inseratr arbori, et illi uniatr; et pars aialis uniretr alteri aiali, tunc daretr augmentao.

2a e, qndo substa v.l corporea producit novam partem fre substalis, et unionis informaonis in materia alimenti (cuius fra destruitr) cum qua unitr unione continuationis, quam etiam producit. V.g qndo ignis augetr uniendo sibi m am ligni, et s.i, producendo novam partem fre ignis. Idem accidit in substantiis oibus viventibus per nutriaonem, cuius libet n. subste sensitive, et vegetative fre vitales vere producunt partem novam fre corporeitatis, unionis informaonis, nec n. unionis continuative in m.a alimenti destructi. Insuper fre corporeitatis producunt partem fre corporeitatis, et totidem partes unionis tam

informatius, quam continuativus: quod etiam reperitur in hoc, 149
cuius forma corporeitatis producit aliam novam partem formæ corpo=
reitatis, et sic etiam partes unionis.

3.a est, quando augetur substantia per so=
lam productionem novæ partis unionis informationis, et etiam continu=
ativus, ut quando augetur homo, eius anima cum partibus careat,
non potest producere in materia alimenti novam partem; sed to=
tam præexistentem formam extendit producendo novam par=
tem unionis essentialis, qua denuo copulatur cum materia alimenti;
et novam partem unionis continuativus, qua præcedens materia uni=
tur cum advenienti.

Hinc scies in viventibus, et non viventibus
producentibus partes novas formæ substantialis, et unionis utriusque
qualis terminus ad quem requiratur denuo productus. Ast in non vive=
ntibus nullus terminus a quo destrui debet: in viventibus tamen
omnibus, in quibus exercetur nutritio assero in primis, requiri destr=
uctionem termini a quo, scilicet partium aliquarum substantialium formæ
corporeitatis, et utriusque unionis, nec non amissionem aliqua=
rum partium quoque primæ propriæ illius formæ: destruuntur enim
illæ partes a solis materiali partim, et partim in partes excre=
mentitias, vel putridas resolvuntur. 2.o requiritur in sensi=
tivis, et vegetativis destructio partium formæ vitalis, et utri=
usque unionis: in rationalibus vero solum destrui debet pars unio=
nis informationis, qua anima rationalis unitur materiæ parti, quæ deperditur.

Dubitandum est 2.o; qualis sit terminus formalis augmenta=
tionis, et nutritionis: iudico enim, sicuti 1.o tractu circa genera=
tionem exposui, terminum formalem nutritionis, et augmentationis
esse solam unionem continuativam, denuo productam: probatur; nam
augmentatio est aliqua actio essentialis terminata ad aliquem terminum

150 ultimo constituentem augmentum ut tale; sed hic tantus nequit esse alius, nisi continuationis unio; ergo; unde assero, augmentationem, et nutritionem dicere essentialiter productionem unionis, ut ultimo constituentis; alias vero actiones, seu productiones formae, et unionis informationis tanquam non ultimo constituentem; nam ablata quacunque actione, nequit intelligi augmentatio, et nutritio in suo essentiali conceptu.

Dubitandum est 3o; quaenam ex istis actionibus sit prior alia? Pater Arriaga respondet, nullam illarum actionum esse priorem altera tempore; priorem tamen natura esse productionem formae in nova parte materiae, quam productionem unionis continuativae; ita ut sit causa illius continuationis: sed fallit terrorio; ergo existimo productionem partis formae substantialis, nec non unionis essentialis esse priorem tantum in suo sistendi cum actione continuativa; non tamen priorem prioritate naturae, seu causalitatis; nam hic nulla datur ratio causae, nec requisiti in una actione respectu alterius; sed modo non reperitur, quod valeat bene ab actione productiva unionis continuativae ad actionem productivam formae; et e contra non valeat: vide a nobis dicta circa prioritatem inter generationem, et corruptionem tractatu primo.

Caput 3um.

circa nutritionem questiunculas diluimus.

Prima questiuncula circa nutritionem, in quaenam partibus viventis fiat nutritio? certum non est, quod dum adolescit vivens, augentur omnes illius partes; transacta autem adolescentia, certum etiam est, quod aliquae illius partes nutriantur, et crescant, nam caro augescit, sicut et nervi, ex quo maxima ciboris pars dependit, et oritur, siquidem quotidie fiunt

robustiores hoes, et alia viventia in virili, imo etiam in senili ętate: de ossibus autem dubium e, nam videtr ɔvinci, n̄ nutriri; siquidem transacta adolescentię ętate, nullum a vivens, q.d elatiori statura ɔsurgat, aut crescat. 151

P. Arriaga.

De 2.a serie 1.a defendit, ossa post annos adolescentię nullo pacto augeri in viventibus, neq versus longitudinem, neq versus latitudinem, de altitudine probat, q tota altitudo, et longitudo viventium dependet ex altitudine ossium: et experiã ɔstat, q.d viventia n̄ crescant versus altitudinem post viginti quinq annos: de latitudine probat; q n̄ e maior ratio, ob quam crescant versus latitudinem, et n̄ versus altitudinem; sd versus hanc n̄ crescunt: q neq versus latitudinem.

Sed ɔ.a e; q diversa rão adest, nam s.t post adolescentię annos statura viventium n̄ extenditr versus longitudinem; ast versus latitudinem possunt augeri, et incrassari; sic similitr ossa possunt incrassari, et augeri versus latitudinem, et experimur in virili ętate hoes ēē firmiores, eo q.d indurescant ossa p alimenti receptionem: q.o

Contra tr 1.o, oẽs Anathomici coi ɔcensu fatentr ossa p medullas, et humores nutriri: q.o Contra tr 2.o; si noe ossium comprehendantr, ut ɔprehendi debent dentes, certum e augeri quoad latitudinem, et longitudinem in virili ętate, nam aliquos cognovit experiã, q.q opus fuit lima coërcere excrescentes dentes: q.o Sd nota, q.d ossa n̄ adeo brevitr, et facile augentr, atq caro, et alię partes; cuius rão fundatr in ipsa ossium nãra, quę cum sit mãe sicca, difficilius ɔcipit humorem, et alimentum, ac p coens tardius augescunt.

152 2a questiuncula sit an proprium, et nativum sit cuilibet viventi nutriri? resp. affirmative cum communi sententia, quam omissis aliorum rationibus ab experientia probo; nam cognoscimus dari in nobis calorem naturalem, et similiter in aliis viventibus; in quorum aliquibus adeo viget calor, ut in tauro recenter mortuo, quod nequeat homo manum continere approximatam longo tempore illius cordi; comburi enim manus videtur: similiter experimur, calorem nativum exiccare membra viventium praesertim ossa, semper agentem in partes humidas, seu humidum radicale, quod non est aliud, quam partes, quas accepit animal in prima sui generatione.

Dices, hanc siccitatem provenire a cibis: falsum omnino est; quia non semper aluntur homines cibis adeo calidis, siccisque: et si semper cibi forent calidi, et sicci, sufficienter humectarentur potu. Quare in vivente datur calor nativus, et nativus ad digestionem ciborum, qui quidem nisi illi subiiciantur alimenta, manifestum est, quod aget in ipsum vivens, et hinc oritur fames in animalibus, et consequenter eorum mors, et interitus.

Dices praeterea, animal non potest agere in se ipsum: ergo neque calor naturalis agere potest in ipsum animal, siquidem est pars illius. Confirmatur, moriente animali, perit calor nativus non igitur per illum moritur animal; quia alioqui ille calor se destrueret: insuper mors foret naturalis viventi, ut potentia proveniret ab illo calore interno. Resp. non dari repugnantiam in eo quod una pars viventis agat in aliam; sicuti una manus alteram calefacit, et ab illa expellit frigus. Ad confirmationem verum est, quod ille calor per accidens procedat ad sui destructionem non autem per se; quia per se solum intendit assimilare sibi passum; sic calor febritis, qui interimit vivens, etiam per accidens sese destruit: neque ex

inde infertr mortem ñ ēē violentam, sd nalem viventis; cum ille calor p accidens interimat vivens, et ñ ex intensione naræ, quæ ad solam nutritionem prædictum calorem præbuit.

3a quæstiuncula sit, an švertatr in substam aliti totum alimentum; ł saltem aliqua pars illius? retr certum ēē, magnam alimenti partem in feces coitr abire; quare ñ totum švertitr in substam viventis, ł (in viventis) dixi coitr; q̄ ñ repugnat alimentum dari adeo subtile, qd totum in substam aliti švertatr, et calorem nativum ēē adeo fortem, ut partes etiam crassiores cibi in suam substam švertat.

Dices tn, Xptum Dominum ita locutum fuisse Matthæi 15, oē, qd intrat in os, in ventrem vadit, et in secessum emittitr; qq verbis aperte signatr nihil alimenti šverti totalitr in substam viventis. Retr Xa proprietatem sermonis Græci, et Latini, ut optime notant Pr. Maldonatus, et Pr Cornelius á Lapide, particulam oē ñ signare idem, ac totum; quare verum ē dicere, oīs cibus, ł ñ totus cibus, sd aliqua pars oīs cibi in ventrem it, eo modo, quo ē verum dicere, oē špositum sublunare ē generabile; ł aliqua pars illius, ut m'a, et a'a roalis ñ generetr.

4a quæstiuncula sit de viventium fine nempe morte; et omissis aliis, qn dispatabo, an homo moriatr nario ex eo qd nutriatr? qdqd alii censeant, q̄ēō, dupliciter posse šsiderari nutritionem; ł de facto, ł in alio ordine rerum: in 1o hoc rerum statu dicendum ē, ñ sequi nario ex nutritione mortem: pr; q lignum vitæ habet virtutem nalem nutriendi, et ad conservandum perpetuo vitam hoīs p alimentum sui

 sui fructus, ut fatentur omnes DDs. videndi apud Pm Salianum tomo 1º Annalium, et apud Suarez de opere 6 dierum: quo potest dari nutritio, ex qua non sequatur mors: insuper non repugnat per alimentum non deperdi temperamentum narium vitæ humanæ; sed solum immutari, et si quid illius deperdatur, recuperari: quare in quovis vivente potest dari nutritio, ad quam mors non subsequatur.

Aliter de facto dicendum, nempe ex nutritione mortem necessario sequi: et ratio est; quia non solum alimentum agit in ipsum vivens, illudque debellat; sed, et illius temperamentum quotidie destruit: unde cum vivens præ ægritudine, et senectute non habet vim illud recuperandi, tunc necessario sibi sequitur mors: quod alimentum debilitet viventis evidenter constat ex senectute, quam inducit, et quod destruat temperamentum ex ætatum mutatione colligitur.

Dices cum Arist. sub textu 4a 81, posse unum cibum posse restaurari qualitatem expulsam ab alio cibo, et experientia constare, temperamentum deperditum in ægrotis restaurari per sua medicamenta. Resp. id quidem esse possibile; cæterum iuxta nutritionem, quæ de facto datur, non ita evenire; per cibos enim, et medicamenta temperamentum restauratur, quando vivens non est debilitatum, et viribus destitutum: ast si illud, vel præ nimia senectute, vel morbi oppressione debilitetur, nunquam se restaurat.

Caput 4m.

Exposita accrescione, terminos magnitudinis, et parvitatis assignat.

Dari de facto utramque actionem, videlicet accrescionem, seu augmentationem accidentalem, et decrescionem, seu diminutionem acci=

dentalem (quarum defiones iam ī ea exposuimus) certo cer= 155
tius ē; nam quandocunq subtum substalitr augetr p adquisitio=
nem partium substalium, etiam accidalitr crescit, adquī=
rendo novas partes qntatis; q mā, quam denuo adquirit, ha=
bet suam propriam quantitatem, quam sservat, qndo unitr cum
altera parte materię. similitr in decrescione accidit; nam aqua
fit quantitative maior, qndo ɔiungitr denovo cum aliis parti-
bus quantatis, minor vo fit cum illas deperdit: semper q motus
iste accidalis datr, qndo alter substalis datr, etsi in viven=
tibus, atq in n viventibus diversimode exerceatr; q viven=
tia crescunt p intus sumptionem, sit de augmentaone dixi,
at n viventia p appositionem.

Sed inquiritr 1o, quisnam
sit trus fralis accrescionis? ex dictis cap. 1o dub. 2o infertr,
qd dicendum sit: dico igitr, trus fralis accrescionis n ē ip=
sa quantitas; nam datr denovo accrescio, qn denovo quanti=
tas fiat; qndo n augetr aqua vg datr denovo accrescio qntatis,
neque tn producitr quantitas denovo; sd antiqua, quę erat
in mā aquę advenientis unitr cum qntitate prę sentis
aquę. quare sm unio ɔtinuativa ē trus fralis accrescionis,
nam ex eo subtum quantivē augetr, q plures qntatis par=
tes adquirit; sd qd eas adquirat ē, q ē cum eisdem unia tr:
q accrescio habet pro trō unionem novę partis quantitatis
cum antiqua.

Inquiritr 2o, utrum in accrescione deper=
datr aliqd indiile? Retr ea dicta lib. sexto de compo=
sitione ɔtinui, nullum deperdi, neq ea parte qntitatis
antiquę, nec qntatis advenientis. et idem tenendum
ē de augmentaone substali: raō ē; q illud indiile, qd
terminativum ē, potest cum altero ɔtinuari, eo ntr q amittere

158 potest ratione[m] [illegible] eo ipso, q[uo]d unum cum altero uniatur; siquidem in divisibilia non sunt essentialiter [illegible].

Inquiritur 3º; an accrescio distinguatur realiter ab aggeneratione, et essentialiter à decrescione? ad 1um affirmative r[espon]deo; nam q[uan]do termini realiter distinguuntur, distinctis realiter actionibus fiunt; atqui terminus formalis aggenerationis distinctus est realiter à termino accrescionis, ut ex dictis constat: ergo actiones praedictae distinguuntur realiter: imo essentialiter distingui debent; siquidem termini illarum specie distinguuntur, V[erbi] g[ratia] indivisibilia [illegible] partium quantitatis, et materiae indivisibilia specie distinguuntur. Ad 2um negative r[espon]deo contra Hurtado, 1º; quia eadem actio potest esse decrescio, et accrescio, V[erbi] g[ratia] q[uan]do una pars quantitatis adquiritur, et nulla, vel plures deperdantur, ad q[uo]d indifferens est actio, ut notavi cap. 1º, augmentatio, et diminutio non distinguuntur essentialiter, sed solo numero inter se: ergo similiter augmentatio, et diminutio accidentalis se habent inter se.

Exposita accrescione; rogari solent [illegible], utrum q[uo]d[li]bet corpus habeat terminos sibi praefixos magnitudinis, et parvitatis, tam ratione substantiae, quae augetur, vel minuitur, quam ratione quantitatis, quae accrescit, vel decrescit? haec difficultas dupliciter procedit, V[idelice]t de viventibus, et non viventibus: loquendo ergo de non viventibus, existimo, non viventia nullum ex praedictis terminis habere; nam aqua V[erbi] g[ratia] potest magis, et magis crescere (licet non in infinitum, siquidem repugnat actu infinita extentio, ut lib. Physicorum probavi) cur enim si alius Oceanus daretur non posset uniri cum hoc existenti? Nec aliae partes habent ab aliis aliquam dependentiam, ut petant ratione dependentiae, non multum extendi: ergo.

Similiter existimo non habere terminum parvitatis non viventia; quia conservari possunt [illegible], et minori extentione, ut patet in farina, arena, cuius partes diu conservantur, licet ad

exiguam, et pené indilém extensionem redigantr, cuius rão à priori é; q̄ ñ viventia ñ petunt diversitatem organorum, et accium, s't petunt viventia, et infrá dicam.

Oppones, si existat ignis in minima m'a, statim extinguitr: g° ut conservetr, necesse é, qd existat in aliqua extensione determinata: g°. Retr, concesso ante, distinguendo coens; ut ablute, et simpliciter conservetr; neg° coam; ut conservetr in presentia plurium contrariorum; concedo coam: ideo g° ignis tunc extinguitr; q̄ adsunt plura contraria, qq resistere ñ sufficit; qd paccidens é; at pse loquendo conservari potest, et sic conservaretr ubi nullum adesset Contrarium.

Sed notes, obsecro, corpora emortua, quę succedunt viventibus, et cum illis conexionem habent, habere trũm prefixum magnitudinis, et ñ parvitatis; q̄ cadaber hois v.g. existere ñ potest in mari extensione, quam fuerit homo: at optimé potest existere in mori, et mori extensione: sic itr ossa, ungues, capilli separati á corpore, dum conservari possunt in mori, et mori extensione. Cęterum loquendo de viventibus defacto existentibus (qd qd sit de pôli) existimo 1°, viventia nalitr habere trũm magnitudinis: pr ab experientia, quá videmus, qd unqq. aial, quvis longęvum habere certum, et determinatum tempus, ultra qd ñ crescit in longitudine: huius autem prefixi temporis, et mensurati augmentaonem, nisi extrincam Creatoris voltatem, et providentiam, nullam aliam assignare possumus.

Pręterea partes viventium habent inter se mutuam conexionem, et dependeám; nam alię foventr ab aliis, et capiti manus succurrit, et stomachus cibum accipit ab ore etta: g° ñ possunt

158 istæ partes ee in maxa dista: si n homo existeret in vastissima mole, tardè manus capiti succurreret, si spatium [?] unius leucæ peragraret, et sic cibus longum iter p duas leucas perageret ad stomachum usque: go partes istæ præfixum trum magnitudinis, et certam proportionatam distam habere debent.

Hic rogabis, an extiterint aliqui in rerum natura Gigantes? hoc certum ē ex illo Geneseōs: Gigantes erant super terram in diebus illis: St n defuere, qui illorum existam in dubium revocarent, asserendo hic sermonem ee de hoibus qqdam iniquis, et superbis; n de hoibus magnæ staturæ; sd falluntr, nam ex lib. Iosue ꝯstat. nec n ex historiis, indiciis ab Atbus fide dignis scriptis, Gigantes maximæ molis extitisse.

De trō parvitatis in viventibus existimo 1º ita ee: pº ab experĩa, quã ꝯperimus, nullum vivens in minutissima parte materiæ, seu indili ꝯservari; cuius rão ē; q. fa vivens petit diversorum accium temperamentum, et organisationem, quæ n, nisi in certa, et determinata parvitate, atqe extensione ꝯservari petit: deinde in indili operationes vitales, animales q exerceri nequeunt: go viventia habent determinatum trum parvitatis dilem, unicumqe indile nequit habere eam organisationem, neqe ee corpus organicum ad quascunqe functiones vitales.

Hic disputari potest de Pigmæis, an detr illorum aliqua natio? Plures antiqui imò, et recentes Att adstruunt, dari nationem Pigmæorum, quorum tota cohors, ut inquit Virgilius, ferè n ē altior uno, et Propheta Ezechiel, dum civitatem Tirii describit, dicit extitisse in illius Muris Pigmæos sagittarios peritissimos; videatr noster Eusebius

in sua historia peregrina. Ast mihi verius videtur cum ali= 159
quibus in obscuris tantis rebus, nullam eiuscemodi extitisse na=
tionem, et Prophetam de hominibus pravis staturæ sermonem
locutum fuisse: tene, quod volueris.

Disputatio 2a.

de corporum rarefactione, et condensatione. Caput primum; status difficultatis, et præmonita ad illam.

Difficilis admodum difficultas se se nobis offert, in qua adeo subtilia Philosophorum ingenia torquentur: Verum antequam nostram sententiam, nec cum aliis excutire videamur, aut densa caligine mentem obducere, producamus, breviter aliqua præmonenda debuere.

Primum præmonitum sit, quod Aristoteles 4° Physicorum cap. 9, et cum illo docti Magistri percipiant, nomine rari, et densi: rarum igitur definitur, quod sub magnis dimensionibus parum habet materiæ: densum vero, quod sub parvis dimensionibus multum materiæ habet: Unde eadem aqua congelata, cum rarefit per calorem dilatatur ad maiorem spatii extensionem, quam antea occupabat; quando vero præ nimio frigore condensatur, occupat minorem extensionem spatii, quam antea: per parvis, et magnis dimensionibus, intelligitur magna, vel parva extensio localis: dicitur autem multum materiæ, seu multa materia comparative ad parvam extensionem, ad quam contrahi=

160 stitr in condensatione. Et sic stitr parvum m'g comparative ad magnam extensionem, ad quam dilatatr in rarefactione; Vg ulnę unius dimensio magna dicitr comparatione m'g, it quantitatis, quę postulat esse dimensionem semiulnę; eadem vo ulnę dimensio invariata dicitr parva comparatione quantitatis postulantis dimensionem duplicis ulnę: proinde explicatius definietr rarum, qd maiorem habet dimensionem, seu extensionem, quam postulant partes ipsius: densum vo qd habet minorem extensionem, quam postulant eius partes.

Hinc colligitr, raritatem ee id ratione cuius datr extensio maior, qm postulant partes compositi rari; et actio, quę tratr ad raritatem producendam, dicitr rarefactio: similitr densitatem ee id rãe cuius datr maior extensio, qm postulant partes compositi densi, et actio, quę tratr ad densitatem efficiendam vocatr condensatio; sicut actio ad calorem, dicitr calefactio.

Qm premonitum sit; n ee idem qd subsẽa rarefiat, et qd liquida fiat: neque idem ee, qd subsẽa condensetr, et qd induretr; siue fluxum proprium liquoris amittat: constat utrumque, 1o, quia quantas sępe sępius humiditate rarefit, et tn numqm liquatr; similitr cutis aialis sępius rarefit, et n liquatr: 2o constat optime corpus rarefieri, et n liqdum fieri. 2m constat, quia frigidus aer ē densus saltem comparatione sui, qndo calescit, et tn ē fluidus: similitr aqua dum frigescit, et n congelatr, ē densa comparatione sui ipsius, qndo calida ē; et tn numqm amittit fluxum suarum partium: ergo n ē idem corpus ee densum, atque indurari.
Hinc e, qd n sit idem, corpus ee subtile, et ee rarum: nam aer frigidus ē subtilis, quia facile dividi potest, et tn n ē rarus; sd densus: neque item e contra, idem ẽ corpus ee durum, at

atque esse densum, quia durities dicit resistentiam, ut corpus dividatur; densitas autem dicit negationem corporis extraneorum, ut infrà dicam.

Tertium praemonitum sit, rarefactionem, et condensationem distingui non posse, denuò, à motu locali; ratio; quia dilatari ad majorem extensionem, ex eo corpus rarefit; quia dilatatur ad majorem extensionem localem; id hinc dilatatio fit per motum localem. quod non potest corpus denovo rarefieri, et à motu locali: deinde condensatur, quia est spatii, et coarctari ad minorem extensionem localem habendam, quod fieri nequit, nisi amittendo antiquam ubicationem, et distractionem aliam adquirendo per motum localem: hoc non praemonitum in omnium sententia debet admitti.

His praemonitis tota lis in praesentia, quaestione distinguere potest, ut eadem ipsissima substantia manens eadem, ex eisdem omnino partibus adinvicem immediate unitis, possit, iam majorem, iam minorem locum occupare; et ratio dubitandi est; nam in condensatione penetrari non possunt partes, cum habeant quantitatem; neque in rarefactione possunt distare magis, quam per unicum indivisibile unitivum: neque possunt singulae in duobus locis naturaliter collocari: quia tot partes extensionis dandae sunt, quot fuerint partes substantiae, et non plures, neque pauciores: quod non potest eadem ipsissima substantia manens eadem modo in pluribus, modo in paucioribus partibus extensionis collocari; et consequenter non potest rarefactionem, neque condensationem admittere: propter hoc DD in varia placita distracti sunt, quorum celebriora iam refero, et refello.

Caput 2m.

[illegible]atum placita in examen adducuntur.

162 Multiplex opinio e hac de re veterum, et recentium Phorum, et neminem arbitror sug adquievisse: prima opinio Scoti in 4º distione 22 que 4ª docet, ideo 2tingere rarefactionem, et 2densaonem, q eadem o(p)p substa modo plures, modo pautiores habet qntatis partes: Vg qndo calefit aqua plures qntatis partes adquirit, et ideo rarefit: qndo vº separatr ab igne, plures deperdit, ideo q 2densatr.

Sed oro reiicitr hec senta 1º, qntas ipsa rarefieri potest, qndo 2cipit humiditatem; et 2densari, qndo frigiditatem 2cipit; i(d) hec rarefactio n fit p additionem partium qntatis; neq 2densatio p illarum destructionem: g(o) senta Scoti in alitr n e vera. Pr minor; q sic n esset harum qntatis sub magnis dimentionibus extensionis locatis; neq multum qntatis sub parvis dimentionibus; siquidem, ut augeatr extensio, et dimensio, augenda e qntas, et minuenda, ut minuatr extensio.

2º; nam ea pars qntatis adquisitq de novo, l recipitr in eodem subto, in quo e antiqua qntas, l in diverso? n in diverso; nam alio qui n rarefieret illud subtum, qd antiqm substinet qntatem; ut n rarefieret, opus erat, ut 2tendit hec senta, qd novam acciperet qntatis partem: pretrqm qd illud subtum, qd vocas diversum, iam antea habebat qntatem; q de novo illam n recipit: q novum n e, neq diversum; id antiqum: si autem 2cipitr in eodem subto, in quo e qntas antiqua: q utraq qntas antiqua, et nova penetrantr inter se, qd e nalitr imposle.

3º; q nova qntas in rarefactione adquisita ex vi nalis agentis, l ponitr extra subtum, l sitcum ipsa producitr nova ma, in qua recipiatr; id hoc utrunq falsum e: g. Pr minor; q nequit extra subtum produci a agente nali, ut certum e.

deinde nullatenus m'a creatr denovo, ut fatetr ipse Scotus: maior p'r; nam nequit intra subtum poni nova qntitas, quia singulę partes materię habent suas partes quantitatis antiquę: ergo illa quę advenit denovo denovo denovo denovo esset extra subtum, l. si produceretr nova m'a.

2a opinio Marsilii, et aliorum Phorum defendit, in rarefactione produci novam qntatem, et totam antiquam deperdi, et in 9densaone similitr novam qntatem minorem produci, et aliam antiquam totam deperdi. Contra tn ē 1o. q. habet 9a se impugnationes, quas in Scotum proposuimus. 2o. q. a nova qntas producta l. ē eiusdem raonis cum antiqua deperdita, l. diversę? n ē diversę; q. oēs qntates sublunares de facto existentes s. eiusdem speciei, ut 9stat apud Phos, n eiusdem; q. opus n esset, qd antiqua destrueretr, 9 sufficeret, si novę partes illi adderentr, ut sic resultaret qntas maior, qm antea erat. g.

3o. a q. nulla ē rao, cur qntas antiqua destruatr; n q. deficit subtum illius; nam eadem substa perseverat: neq. deficit efficiens causa illius; nam ea, quę producit novam qntatem, potest á fortiori 9servare antiquam; nam facilius cęteris paribus ē effum existentem 9servare, qm alium eiusdem raonis l. producere: neq. adest aliqd 9rium tentans destructionem 1ę qntatis; q. hęc caret 9trio, ut docent Philosophi. g.

3a opinio aliquorum NN. tenet, in 9densaone penetrari inter se aliquas partes; neq. id ēē in9veniens, dummodo integrię, et adęquatę n penetrentr. Cęterum hęc senta nullo fundo. nititr; neq. ulla rao assignari potest, cur potius una pars penetretr cum alia, qm reliquę oēs, presertim

tbt si partes sint eiusdem raonis: quis autem n̄ videat id ēē absurdum, cum penetratio sit manifeste preternalis, et miraculosa in corporibus. Si dixeris, quamlibet partem inadequé, et sm aliquam sui partem s m̄ penetrari: Contra ē; q̄ n̄ erit maior rāo, cur sm aliqm sui partem penetretr, et n̄ sm omnes.

4a ē Pris Gurtado Det sesse 4a, et Pm Conimbri: asserunt n̄, raritatem, et densitatem ēē qualitates phisicas supperadditas m̄e, et qntati, et raone predictarum qualitatum nunc qntatem ꝯtrahi, nunc extendi. Sed eisdem argutis hęc sententia improbatr, qq̄ sentam Scoti improbavi. Preterea ꝯfutatr, q̄ predictę qualitates ꝯfuncto adstruuntr, et l̄e darentr, n̄ formalitr in ipsis ꝯsisteret ꝯceptus fralis raritatis, et densitatis; nam rarum ē, qd marem habet extensionem, et densum, qd morem habet extensionem; ꝯcentr q in mori, l' mari extensione ponitr earum ꝯceptus, n̄ in illis qualitatibus supperadditis. Vnde si reipsa darentr illę qualitates s m̄ habirent raonem causę efficientis, à qua dimanaret maior, l' minor extensio, quę fralitr ē raritas, l densitas.

Vlterius adhuc persistit tota diffās, cur qlt, cum densum rarefit, occupet plures partes spatii, q̄m antea occupabat? qd stare n̄ potest, q̄n ꝯcedatr, qd l' partes sint in duplici loco, qndo rarefiunt; l' penetrentr inter se, qndo ꝯdensantr, qd utrumq̄ impole naliter ē. Respondet Gurtado, totum corpus, qndo rarescit, retinere idem spatium, l' singulę partes illud mutent; it cęlum, qndo vertitr, in Gyram, perseverat in eodem spatio, l' illud mutent singulę partes. Contra tn̄ ē; q̄ experia ꝯstat, totam cram, l' aquam, cum rarescit, accurrere ad replendum maius spatium; ē totum illud corpus n̄ perseverat in eodem loco.

Quinta opinio propugnat, condensationem contingere, quatenus 165
puncta unitiva partium penetrantur cum partibus; et rarefactionem, quatenus eadem puncta egrediuntur è partibus; ex quo fit, ut eadem substantia invariata in se, iam habeat maiorem, iam minorem extensionem. Sed refellitur 1º, quia non substantia, sed quantitas condensatur: at puncta quantitatis penetrari non possunt: ergo. 2º; nam in sententia Aristotelis de continuo, puncta unitiva non faciunt extensionem cum partibus: quod licet penetrentur cum partibus, datur eadem extensio; quod licet penetrentur cum partibus, non potest eadem substantia in condensatione rere minoris spatii, quam antea; siquidem eadem substantia perseverat, et cum eadem extensione: in sententia vero nostra de continuo puncta unitiva faciunt eandem extensionem cum punctis indivisibilibus, quia cum eis penetrari non possint; alioqui puncta etiam absoluta possent inter se penetrari.

Sexta, et vera opinio sit, quam libenter tradimus, et probabiliorem, et captu faciliorem ipse intrinsecus avidissimus veritatem indagandi iudicat, non solum intrinseca ratione, sed extrinseca authoritate ductus Domini, vel Patris De inca ratione, sed extrinseca ... plurimis ... defendit igitur, rarefactionem fieri per intromissionem aliquorum corpusculorum diversae rationis intra poros, et partes intimas, et extimas rei rarefactae; a quibus corpusculis provenit, ut partes ipsae inter se localiter distent, et maiorem occupent locum: condensationem vero contingere per carentiam, seu expulsionem eorundem corpusculorum, a qua fit, ut partes non tantum distent inter se, et non occupent locum tam extensum.

Unde corpus illud, quod plurima corpuscula habuerit intra suos poros nimis rarum erit; minus rarum autem erit

166 qđ incluserit pautiora: corpus v°, qđ nulla incluserit summe densum erit, et occupabit minus spatium, qm partes illius penetrenty: exemplum huius doctrę sit, Spongia n̄ dicitr rarior, quę plures partes aquę, aut aëris in suis poris, seu cavitatibus inclusas ꝯtinet: erit autem minus rara, ł oro densa, si pautiora, ł nulla corpuscula aquę, ł aëris inclusa ꝯtineat.

Caput 3m.

Senta proxe dicta suadetur.

Explicata in fine capitis senta nostra, n̄ difficulter suadetr eius verisimilitudo: et ut clarius ꝯstet, 1° notandum ē, hanc opinionem independentem ēē á qualibet ccᵃ ꝯtinui ꝯpositionem; qcunq̄ n̄ propugnemus siue ᵭis, siue Zenonis, ad hanc amplectendam expeditisumus: unde falluntur egregie, qui iudicant ē incognota n̄ posse defendi sentam istam xᵃ opinionem Zenonis admissam.

2°, notandum ē, n̄ requiri unionem intr corpuscula hęc, et partes, qꝗ intr iacent, nam siue detr, siue n̄ detr unio, corpus rarum erit, ᵃq maius occupat spatium: et ut meum sensum aperiam, iudico probabilius hanc unionem n̄ dari; quis n̄ dicet, aërem uniri cum aqua, qnđo p illius partes aer intromittitr.

3° notandum ē, quę sint corpuscula hęc, quę intromittuntr in corpus, medis, qꝗ rarum fit: illa n̄ ꝯ atomi, exalationes terrę, vapores, quę miscentr in aëre: in aqua atomi, et partes aëris: in igne vapores, et aër, qui ł recipiat magnum calorem ex igne vicino, n̄ ideo ꝯvertitr in ignem; sicut n̄ ꝯvertitr aqua summe calida, neq̄ aër ambiens, et circunstans; ᵃq habent qualitates, qꝗ igni resistunt

etiam in minima m^a; et s^t minimum auri, et argenti granum resistit igni, l^t intenso calore afficiantr: idem de aliis corporibus n̄ elementaribus dicendum; nam lignum humiditate rarefactum ɔtinet vapores humidos, et aqueos; et tn̄ n̄ ɔvertuntr in lignum. [6.]

Quarto notandum ē, corpuscula corpori denso advenientia destruere unionem partium oium, l^i aliquarum, l^t n̄ omnimodam unionem, idē undequaq; ɔtinuativam; sd tantum versus aliqua latera; unde manet corpus ɔtinuum, l^t n̄ ɔtineatr versus oīa latera. Vel aliter poterat philosophari, q^{d} illa corpuscula destruere ipsius unionis partes; n̄ tn̄ punctum indiv^{le} illius; quare partes corporis rari ɔtinuantr indivi tantum unitiv^o.

Quinto notandum ē, in quacunq; senten^a causa^s raritatis, et densitatis assignari debere: quamobrem censeo, nullam aliam qualitatem praetr qua duas primas raritatem, et densitatem causare: calor n̄, et humiditas ē causa raritatis, frigus, et siccitas causa densitatis. Hinc ē, ut ignis, l^i Sol ɔdenset lutum, rarefaciat v^o ceram, oleum ettc^a: nam siccitatem inducit in lutum, et humiditatem, a qua rarefiebat luctum, expellit: at v^o in ceram calorem inducit, quo aperiuntr pori, et recipiunt corpuscula aëris, expellit ē frigiditatem, qua cera praecesserat ɔpressa.

His notis,

d^r 1° nostra senten^a ab experiēa; q^a nullum ē corpus, in quo n̄ deprehendamus receptionem huiusmodi corpusculorum diversi raoris, et nāq; ab ipso corpore, in primis aqua apposita igni in cacabo, rarefit adeo, ut extra ipsam vas difluat, sd hoc fit p receptionem aliquarum partium aëris, quas

188 aqua claudit in suis poris; nam calefacta aqua in vitro videntur ab ipso fundo vasis sursum continuo emitti bullæ ipsius aquæ ad superiores partes vasis.

Præterea metalla etiam omnia continent plures partes terreas, ut evidens est; et quod aurum omnium illorum densissimum, et gravissimum est, pautiora continet corpuscula. Ulterius in quolibet alimento dantur prædicta corpuscula, ut fatetur ipse contrarius Hurtado. Rursus experimur, quod quoties omnia ista corpora densiora, et solidiora redduntur, expellunt á se partes illas diversæ rationis, quas in se clausas habebant. Quare metalla expellunt partes terreas, aqua, et liciores partes aëris: alimenta partes terreas, et aqueas.

Demum redditur ratio experimentorum, ut tonitrui, quando aër intra viscera terræ genitus recipiens alias exhalationes igneas, terram concutit terræ motibus, quia maiorem expetit locum propter corpuscula ignea, quæ habet, et propter alias partes, aëris genitas á prædictis exhalationibus, quapropter de viscere cogitur. Item pulvis nitratus, cuius usus est in tormentis bellicis insensus, et concipiens partes ignis rarefit, et rarefactione occupat maiorem multo locum, quam antea; unde ille, qui est intra tormentum æneum, aut ferreum, ibi valde angustatus est; quare erumpit tanta vi, et si erumperet non permittitur, cogit dissilire tormentum: quare raresceit sulphur istud ex partibus ignis, quas etiam concipit aër, et exhalationibus calidis denuo generantur aliæ partes aëris: quod dicendum est condensationem fieri per expulsionem prædictorum corpusculorum, sicut, et rarefactionem per eorundem admissionem.

2.º Probatur impugnatione aliarum sententiarum; nam inintelligibile est, quod partes eiusdem subiecti modo extendantur in rarefactione ad occupandum duplo maius spati=

tium, q̄m antea occupabant in ɔdensaone, q̄n modo in dupli= 169
ci loco adequato ɔstituantr, ł antea habuissent penetraonem intr
sea, qd utrunq̄ naliter impole ē; et utrunq̄ in qualibet ex predictis
opinionibus sequi ɔpertum ē; nam siue qualitas aliqua, siue qntitas s̄m se totam, aut s̄m sui partem de novo ponatr, semper eadem
ipsissima substa debet extendi ad occupandum maiorem locum, q̄m
antea, silitr in ɔdensaone id sequi pr; nam nequit intelligi,
qd eędem partes ɔprimantr ad minus spatium, q̄m antea, q̄n, ł
antea fuissent in duplici loco, ł modo penetrentr.

Ast in nostra sententia id minime sequitr; nam lt eędem partes occupent modo in rarefactione maius spatium, q̄m antea, hoc n̄ provenit ex maiori
distaa, q̄m habent intr se p intriectionem corpusculorum; qd sané
ñē, ut eadem substa modo occupet maiorem locum; sed q̄d habeat modo partes distantiores, et remotiores, q̄m antea; qd ñē ēē in duplici loco.

Hinc colligitr 1°, quomodo, et qua raone possit idem corpus
nunc plures partes spatii occupare; nunc pauciores, plt s plura aut pauciora corpuscula diversę raonis, lt ipsi corpori, qd
rarefit, aut ɔdensatr, nullę partes de nouo adiiciantr. 2° colligitr,
quomodo corpus ɔdensetr, q̄n detr aliqd vacuum; et in rarefactione
idem spatium occupet, ac antea: nam in ɔdensaone locus desertus repletr corpusculis eiectis, et in rarefactione introducuntr
intr partes corporis aëris corpuscula, et sic superest spatium,
qd eo extendatr corpus.

3°, quomodo n̄ possint rarefieri corpora,
plt metalla, quorum partes difficillime ab invicem separantr
et discontinuantr, q. rarefactio fieri debet p separaonem
partium corporis intr se, intr quas succedunt corpuscula: unde
lt calorem ɔcipiat ferrum, ł lapis, nunq̄m rarefit, nam cum

[7] o rarefactio nequeat exerceri p divisione partium, et ferrum ob tenacitatem sue unionis, et duritiem summam, a natura acceptam, n patiatr divisionem partium, rarefieri nequit, licet calorem ɔcipiat.

Caput 4m.

Argutorum solutio.

Primum argutum e, ɔ nostram q traditam doctrinam, utres, folles, os qn do ɔcipiunt aërem, et inflantr, n rarefiunt; et qn do ɔprimuntr, n ɔdensantr, licet aërem admissum emittant: g raritas, aut densitas n fit p intromissionem aliorum corporum, aut illorum expulsionem. Confirmatr 1o, paries in rimas dehiscit, et siliter terra applicato calore, cuius rao n e alia, nisi q humiditas, que e in partibus internis rarescit calore, et petit, ne detur vacuum occupare maiorem locum: i d nulla ibi st admissa corpuscula: g raritas n fit p corpusculorum intromissionem.

Confirmatr, q in oleo ferventi nulla pars e, que n rarescat, etiam illa, que intercedit inter porum, et porum, nec maior e rao, cur n intromittantr corpuscula inter unas partes, qm inter quaslibet alias: g omes partes rarescunt. Sed pars, que inter porum, et porum n recipit corpuscula: g raritas n fit p intromissionem illorum.

Respondetr ad argutum 1o ɔcenso antri, negata cona; q ille aër n intromittitr intra partes utris, follium, et oris, antea unitas; q d si unite antea essent, vere rarefierent. 2o nulla ex his inflationibus e raritas; q n attrahitr aër ad replendum poros; cavitas n utris, follium, et oris n e porus. Ad 1m ɔfirmationem dico, parietem, et terram in rimas dehiscere; q ɔcipiunt in suis poris exhalationes igneas generantes novum aërem, et petentes ampliorem locum: unde falsum e, ibi n reperiri corpus=

cula. Ad 2m confirmationem distinguendum est ans: nulla pars est, quae non rarescat propter maiorem distantiam partium conversae; concedo ans: pars quaelibet maiorem occupat locum, nego ans: pars non quae existit inter porum, et porum eundem locum occupat, quem antea occupabat; dicitur tamen rarescere, quia magis distat ab aliis partibus per admixtionem corpusculorum.

Cur vero corpuscula intromittantur in hac parte, et non in alia, dicendum est, quod id provenit ex maiori applicatione agentis, vel ex rara partium, vel ex aliquibus qualitatibus occultis, quo fit, quod aliquae partes non sint adeo facile separabiles; vel denique quia Deus dictabit, ut inquit Arriaga, quales debeant separari. Praeterea possumus concedere, partem inter porum, et porum recipere corpuscula; et consequenter omnes partes dividi, et rarefieri per intromissionem corpusculorum.

Secundum argutum est: ea corpuscula intromissa rarefieri possunt; quo per alia, vel per alia corpuscula rarefient? si per alia, in infinitum ibimus; quia illa etiam per alia poterunt rarefieri: si vero dicas, sine aliis corpusculis rarefieri illa corpuscula: quod quodlibet aliud corpus rarefit absque corpusculis: praeterquam quod iam assignatur aliqua rarefactio, quae non fiat per corpuscula; sed per maiorem extensionem localem.

Contra tertio. Caelum habet partes alias densas, et alias raras; et tamen non est corpusculorum capax: quo raritas non consistit in corpusculis: maior probatur: nam aliae partes caeli sunt capaces maioris lucis, quam aliae: quod aliae non densae, et aliae rarae; siquidem maior ista capacitas ad recipiendam lucem provenit ex maiori densitate. Confirmatur 2o. quo iam divideretur continuum in omnes suas partes; nam quando aqua summe calefit, omnes illius partes per intromissionem corpusculorum dividentur, siquidem omnes afficiuntur aequaliter ra-

2. p. raritatis temperamento, quod e summus calor, et videmus oies ebullire, et bullas rare.

Ad argutum reo 1o; aliquando ita exigua esse illa corpuscula, ut non sit raritatis raritatis capasia; quae non permittunt in se poros. 2o admitto, illa ee capacia aliquando raritatis per intromissionem corpusculorum aliorum, v.g. aërem per athomos rarefieri posse; athomos vero per minutiores alias partes aëris: neque hinc sequitur in infinitum processus, quia pervenire possumus ad corpuscula indivisibilia. quod quidem et dicendum etiam e de partibus inter porum, et porum recidentibus. Ad 1m objectionem retr, negando majorem; ad probationem concesso ant. negatur coâ; quia licet in corporibus sublunaribus, corpus, quod e magis densum aptius e ad recipiendam majorem intensionem lucis, ut patet in pariete, qui magis illuminatur, quam aër: in partibus tamen Coeli id non provenit ex majori densitate, sed ex peculiaribus dispositionibus, et temperamentis, quas habent aliquae illius partes: nam Coelum constat, ut probabile e, partibus integralibus diversae rationis.

Ad 2m objectionem judico, illam aequaliter in adversarios retorqueri; nequeunt non negare, in ipsis rebus corporeis aliquas vacuitates ee, quia oies partes dividuntur; quia iam divideretur continuum in oies suas partes, quod etiam erit maximum absurdum: quapropter reo 1o, quia nostram sententiam constituentem continuum ex finitis punctis, sine ullo incommodo posse admitti, quod oies, et singulas partes aquae dividantur inter se, ita ut destruantur uniones, quae partibus constant, dummodo non destruantur uniones indivisibiles, quibus adhuc indivisibilia partium aquae uniuntur, et continuantur: unde distinguitur coens: quia iam divideretur continuum in oies suas partes divisibiles, concedo coam, in oies indivisibiles, nego coam. Reo 2o; non oies partes ab aliis ee dividendas, tum quia forte non oies afficiuntur aequali temperamento propter aliq-

quam qualitatem occultam, tum; q^a partes aquae non dividuntur [illegible] 73

[illegible] dendo per calorem; sed quae antea erant aliquantulum divisae propter

poros, quos aqua habet, magis dividuntur, et pori magis dilatantur.

Con-

argutum; rarefactio est sola extensio localis; et similiter densitas

est talis extensio localis; sed extensio localis non esset illa intromissio-

ne corpusculorum; siquidem corpus Christi Domini est rarum in Eu-

charistia absque ullis corpusculis: ergo. Confirmatur; aqua nativa sua pe-

tit carere extraneis corpusculis; et tamen non petit esse densa: ergo den-

sitas non constituitur per expulsionem corpusculorum. Respondetur distin-

guendo majorem; est formaliter extensio localis, nego majorem; est exten-

sio localis in causa, [illegible] quo cur extendatur localiter corpus, concedo

majorem; raritas non addit supra extensionem localem causam talis

extensionis (velut quatuor primas qualitates, ut cap. anti dixi)

qua laxantur, et dilatantur pori, ut sic corpuscula introducantur. Ad

minorem dico, corpus Christi Domini non esse actu rarum; nam rar-

um est, quod majorem habet extensionem, quam postulant partes ip-

sius; Christus vero totus est in toto pane, et totus in qualibet parte;

et econtra non habet majorem extensionem, quam postulant ejus

partes. Ad confirmationem negatur minor, nam aqua petit ex natura

sua expulsionem corpusculorum, et econtra esse densam, et con-

gelatam frigiditate, [illegible] violenter rarefiat per admistionem

aëris.

Ultimum argutum; vas aqua plenum, et opperculo cl-

ausum, cum gelata sit aqua, disrumpitur ad vitandum vacuum

ab ea derelictum; hoc autem non haberet locum in nostra sen-

tentia; nam si condensaretur, et congelaretur aqua, nullus daretur locus

desertus; nam corpuscula expulsa replerent illum: ergo non esset

necesse, frangi vas. Respondetur non disrumpi tunc vas ob vacuitatis

171 periculum; nam vas plenum, oleo, aut butyro, etiam cum gelascit, non disrumpitur, et eadem ratio quia cum tunc concurrat: imo experientia docet, vas testaceum aqua plenum discoopertum disr=umpi etiam; et sæpissime, si vacuum sit omni liquore, per nimi=um frigus disrumpi; cuius ratio non est petenda ex vacuo relicto; sed quia partes humidæ, quæ continuant eiusmodi corpora, nimio fri=gore dissipantur, sicut et nimio calore diffinduntur propter eximi=am ipsorum extensionem. Hæc non pro præsenti, nec non pro præ=cedentibus disputationibus huius prioris libri sat sint.

Liber 2us.

de generatione, et corruptione.

Unicus tractatus, de elementis.

Aristoteles toto 1o libro de generatione tres mixtorum generationes substantiales, et accidentales explicuit, in hoc vero 2o Elementorum, quæ propter mixta videntur existere, naturam exponendam suscipit, ut qua ratione ex elementis fiant mixta, et ex primis qualitatibus temperamentum mixtorum præcipue animalium coalescat nos erudiat: utinam et vos Auditores mei his commentariolis erudiamini.

Disputatio 1a.

Elementorum essentiam, numerum, illorumque qualitates amplectitur.

Caput 1m.

Elementa definit, ac numerat

Omissis in tractatum nostrum specialem Elemento

torum aliquot questiunculis avido Lectore dignis scitu, huc tantum graviores, et utiliores exponendos brevi stylo adducemus. Itq̃ attinet ad Disputationem presentem diversæ Elementorum â Phis, et Medicis traduntur defiones, Aris lib. 3º de Celo cap. 3º elementum ê, inquit: Corpus in quod cetera corpora resolvuntur, qq inest potia, aut actu; ipsum autem ê indivile in alias spê ciê diversa: quæ defio â pluribus p'r, qnvis n̄ oibus ꝯgrua indicet; putant n̄ etiam m'æ primæ ꝯvenire.

Verum adverte, vocem corpus abstrê accipi pro corpore ꝯpleto phisico ex m'a, et fr'â, qd Elemento ꝯpetit, quare exclusa manent â defione hac pria intrinseca ꝯpositi. Addit, in q̃ cetera corpora resolvuntur, id ê oia mixta resolvuntur saltem n'âte: qq inest potia, aut actu, id ê oia mixta ꝯponuntr ex Elementis saltem virtualiter, aut eminenter. Dicitur elementum indivile in alia, ut corpora completa specie diversa, quæ quidem divilia s' in alia diversa in specie; elementum autem n̄ ita.

In istam defionem recidit alia ipsius Philosophi tradita 5º Methaphisicæ textu 4, Elementum ê, ex quo aliqd fit 1º inexistente indivili s'm speciem, et in qd ultimo fit resolutio: et quidem utraque defio, lt aliqua ꝯtineant n̄ essalia aptiores tn̄ s' q̃m defiones, quæ ab alliis ꝯstruuntr, et revera ꝯ aut prinsipiis inarus ꝯpositi, aut mixtis corporibus adaptantr.

Sed petis 1º, quonam pacto Elementa dicantr partes mixtorum, et illis inexistant? plures Medici respondent fraliter inexistere Elementa, ita ꝗ epesificæ ipsæ fræ quatuor Elementorum, et ipsa fr'a mixti, in partibus mixtorum fraliter ꝯtineantr: quæ opinio duobus modis potest intelligi, 1º ut tota m'a mixti paritr

176 fras ad quas Elementorum recipiat: 2º, ut pars una mixti unam fram unius Elementi, et altera fram alterius recipiat fraliter. Sed haec opinio iam sapientioribus, et Medicis, et Philosophis displicuit: dicendumque e, Elementa virtualiter tantum in ee mixtis uno ex his modis 1º, q mixta otinent frales Elementorum qualitates 1as, lz n in summo gradu; alioqui fraliter Elementa inessent mixtis: 2º, q propter eas qualitates participant mixta virtutem productivam silium operaonum, vide dicta a nobis De fra corporeitatis.

Secundo petis, an Elementa simplicia sint, et compositionis expertia? ii, qui affirmaverint, ee simplices entitates, ac primo inter se phisice discrepantes, neque cor aliquo subto convenire: caeterum vera Atris opinio e, elementa ostare m'a 1a, et fra peculiari; qd probat efficaciter mutua Elementorum transmutatio; alia n in alia mutantur, ut aqua in aerem, aer in ignem; transmutari autem n possent, nisi ostarent subto coi praeter fram; aliqd n unius destruitr, cum fit transmutao, et aliqd alterius producitr, et aliqd utriusque remanet, qd remanet e subtum coe, seu m'a 1a: qd destruitr, ac producitr, fra e: qsi totum Elementm, et oes eius partes destruerentr, ea esset annihilatio, et productio alterius esset creatio.

Tertio petis, quenam sint frae Elementorum? aliqui docuerunt, n alias ee praeter fras accidales, quae st primae qualitates. Dq m'am 1am cum calore ee ignem; m'am cum frigiditate ee aquam ecta. Haec senta oio fallit; nam praeter has qualitates insunt Elementis frae substales, p quas differunt substaliter inter se; et singula petunt dispoiones valde diversas, et oa rias: aliqui naliter dicceretur m'a existere absque fra substali; siquidem primae qualitates tantum st accia; et consequenter generaones Elementorum essent tantum alteraones

Adhuc restat inquirere numerum, et existentiam Elementorum: 177
certum iudico, plura quam quatuor à nobis cognita esse posse in
quo nullam implicantiam reperio. De facto tantum existere
quatuor Elementa compertum est; cuius numeri rationes aliquas
à priori Philosophi investigant; sed inutiliter numerum Elemen-
torum ad rationem exigunt; nulla alia est ratio efficatior, quam ex-
perientia, ut inquit Arriaga, et praedicti numeri causa est divina
voluntas, quae altissima ratione ducitur, nobis tamen ignota.

Hic rogas,
quomodo existant Elementa; an pura absque admixtione, an non?
Communiter distingui solet duplex puritas, vel substantialis, vel accidentalis: si de
accidentali loquamur, censeo, ignem in sua sphera esse purum àgg
cum extraneis accidentibus; nam nullam frigiditatem, vel humidita-
tem admittit. Ast tria elementa, terra, aqua, et aër fere
semper habent admixtas extraneas qualitates in toto ambitu
suae Spherae. De substantiali puritate, dicendum videtur Elementa
certa in sua sphera depurata esse ab omni aliena substantia, Ele-
menta inquam tria; quis enim credat, in materia ubi forma substantialis
unius Elementi est, non existere etiam formam aliam substantialem?
nulla enim est ratio, quae ostendat in materia aquae aliam esse formam praeter
formam aquae; et sic de terra, et aëre.

Caeterum de igne peculiar-
is est difficultas; Paulus Arretius author ingeniosus, et gravis lib. 2o
de generatione quaestione 2a et 6a indicavit, ob specialem ignis
naturam, deperire ubi forma ignis est, aliam quoque formam inesse, ut
in ferro, ligno, et talibus; quia inquit, ignis natura sua pabulum po-
stulat, quo deficiente extinguitur. Contra tamen haec opinio dictis
à nobis lib. 1o Physicorum, ubi referebamus, posse naturaliter un-
am materiam pluribus formis adequatis substantialibus copulari.
gia 1o eam opinionem non probaverit, vere poterit, ignem, l.

178 semper in aliena substa sit, ut illam depascat, attamen nō ēē mixtum ex aliena substa; sed s^m rei dere in illa, qn univ atr, cum illius m^a.

Caput 2^m.

duplex dubium de elementis exponitur.

Primum dubium sit de situ elementorum; dicendum ē, terram ēē oīum infimam situ ex nara sua; quoniam ē oīum Elementorum gravissima; locus autem Universi infimus ē iis, qui magis distat ab Universi summa peripheria. De situ aēris nemini dubium ē, qd circumfeqatr terræ, illamq omni ex parte ambiat. De igne inferius dicam.

Modò dubito de aqua, an altior sit tota terra? in primis suppono, in aliquibus partibus, terram ēē aqua altiorem; in aliis aquam terra, eo qd hæc altitudo, et depressio r^u diversorum sumi possint, et necesse sit, qd aliqua pars terræ sit altior parte aquæ, et aliqua pars aquæ altior parte terræ, ut pote quæ unum, eundemq globum cōstituunt, et cōplanatr in rotunditate. 2° suppono, nō ēē sermonem de tota aqua; quæ n. ē in fluminibus, et subterraneis locis nō ē altior montibus vicinis: ēgo diffās, utrum in medio Maris aqua sit altior altissimis terræ montibus?

Cum cōsensu, censeo, elevatiorem ēē terram, qm aquā, ut patet in fluminum oīum defluxu in Mare; prependet n. aqua de cursu unde flumina sūt altiora, qm Mare, et fluminum ripæ fluminibus sublimiores. Prŏterea si altius esset Mare terras oēs innundaret, et s^a terram diluqeret; qd nō ita accidit: ēgo. Dices cum Arriag, in altissimis

montibus oriuntur, et scaturiunt fontes aquarum, quae aqua
altiore illis montibus. Concesso ant[ecedenti], neg[o] cons[equentiam], nam
terra habet vim exugendi, et trahendi ad se aquam per occul-
tos meatus, quae vis fundatur in illius siccitate, non minus, quam
spongia sugit, et trahit aquam ad superiores sui partes,
etiam si illae partes non sint inferiores ipsi aquae: praeterea
iuvat etiam aër, qui impellit aquas Maris per terrae cavernas,
et viscera; illasque sursum agit.

Secundo, quia aqua attrahitur
ex Mari ad replendum vacuum; quis non videt in sipho-
nibus, quod aqua ex inferiori parte, et sentina navium ex-
trahitur, illam ascendere ad implendum vacuum, et sibitur
per fistulam e vase profundo ascendere: itaque continentur
semper effluat, donec tota hauriatur. Sed quia posset dici, De-
um eas aquas per montes specialiter naturae providentia continenter
producere ob fines, et commoda ipsius naturae, ob nostrosque
usus varios; quod potest exemplo probabiliter, unde nam tam in-
gens aquarum vis fieri potest, cum fluit, nisi Deus in ma-
teriam aëris formam aquae pro arbitrio suo inducat; cum va-
pores ex mari, et fluminibus extracti inmensis prope elu-
vionibus non sufficiant: nec satis fuisse, credibile est, ut tota
initio Mundi inundaretur terra, cuius montibus quindecim
cum cubitis altior aqua fuit. Ex dictis infero, aquam
situm suum habere naturalem intra sinus, et viscera terrae.

De situ
ignis maius dubium est, an detur locus supra regionem aëris prope
caelum Lunae, in quo resideat ignis, an sit tantum in terra,
in visceribus saxorum, inque aliis poris aliorum Elemento-
rum tanquam in centro? Prima sententia, et communis apud Philosophos
statuit ignem supra aërem habere suum centrum, et probant 1o,

180 q ignis semper ascendit sursum in aërem: ergo in illud habet propriam Sphæram, et locum; unde sit ex hoc, quod videmus, flumina in certum locum fluere, iudicamus, locum illorum esse, ubi omnes aquæ congregantur, ita etiam quia ignis omni ex parte in altum tendit, iudicandum est, ibi esse propriam ignis sedem. Secundo, tria alia elementa habent destinatum locum, quia terra, et aqua, quia gravia sunt in infimo loco; aër, quia leve, mediam occupat regionem: ergo ignis, quia levissimum prope Cælum debet existere. 3º quia concavum Lunæ inflammantur Cometæ, ignitæ trabes, et alia metheora: ergo ibi datur ignis à quo accenduntur.

Secunda sententia et verissima asserit, supra aërem, nullum ibi residere ignem: sic ex Philosophis Recentioribus Cardanus, Valetius, Aresius, Pater Martinus del Rio, et Pater Arriaga hic: probatur 1º; quia est ullo fundamento rationis, aut experientiæ adstruitur ab adversariis illa regio ignis supra aërem, ut ex solutione argumentorum constabit: ergo. Secundo; quia nullum Elementum est magis activum, nullum magis pervium sensibus; sed nemo unquam expertus est activitate ignis supra aërem existentis; nemo vidit, illum comburere, nemo lucere nocte saltem, sicuti sidera conspiciuntur: unde igitur constat, ibi existere ignem?

Dices, ignem ibi destitui his proprietatibus, et operationibus debitis, eo quod existat in propria Sphæra. Contra est; nam oppositum inferrem ego, videlicet ex eo quod sit in propria Sphæra, habiturum in perfectiori gradu suas propietates, et operationes. 3º probatur; quia apud omnes certum est, ignem non posse conservari sine alimento, sed in illo spatio sub concavo Lunæ nullum datur alimentum igni: ergo neque ignis. Dices, ignem in sua illa Sphæra negere pabulo; sed in maxima quantitate sui posse conservari suis viribus. Contra est; quia Sphæra ignis non tollit ignis naturam; at proinde

auferre nequit, quod in pabulo consistere non possit.

Quare ad argumenta opposita resp. ad primum; concedo, ignem sursum ascendere ob levitatem, qua exhalationes igneae sursum ascendunt, et feruntur ob aëre; attamen non transcendit totam regionem aëris, sed in illo extinguitur. Ad 2um male colligitur ex gravitate, aut levitate elementorum situs proprium; nam sic aqua deberet operire totam terram; quia minus gravis est, quam terra; sic etiam ignis majorem levitatem habeat, quam aër non sequitur, ignem esse in aërem; neque hinc violentus redditur ignis non existens in illum; sicut neque aqua est violenta; quia non operit terram.

Ad 3um falsum est, Cometas accendi in aliqua regione ignis, quae detur, ut docent, quam plures Astrologi; exhalationes enim igneae e terra ascendunt, et in suprema regione aëris, et infima incenduntur, ut docet Aris. 1º Metheororum cap. 1º. Unde inferam, ignem non habere locum extra reliqua omnia elementa; sed esse admixtum illis, eo quod ignis sit omnium elementorum activissimum, illiusque activitate opus habeant reliqua omnia elementa; quare commodum, et opportunum fuit, ut praesto adesset omnibus.

Secundum dubium sit circa magnitudinem elementorum; constat enim aërem esse caeterorum vastissimum; de magnitudine terrae, et aquae dubitatio est, et merito censetur, majorem esse terrae molem, quam aquae infra eas existentis; cujus ratio experientia est; quod ubicumque dimissa bolide Maris altitudo deprehensa est, multo minor reperitur, quam est semidiameter terrae: vix enim aquae profunditas ad semi milliarium deprimitur. Terrae autem semidiameter plusquam ter mille milliaria extenditur, sic Geometriae peritis standum est: ex qua dimensione non tantum major porro fun

 ditas; sed etiam maior latitudo demonstratur, presertim cum aqua, et terra in modum globi consinnata sint. De igne vero non loquor, siquidem admixtus est reliquis Elementis.

Caput 3um.

de proprietatibus Elementorum, nempe quatuor qualitatibus.

Communis sermatio est existere de facto quatuor primas qualitates, calorem, frigiditatem, siccitatem, et humiditatem, ex quibus secundae aliae conflantur, nempe raritas, levitas, calor, odor etc. Dicuntur illae primae Elementares qualitates, non solum, quia Elementorum sint proprietates, sed, quia etiam ipsae quodam modo elementares, et radices aliarum secundarum qualitatum.

Verum non aliqui, eas quatuor qualitates esse positivas, et esse accidentia; nam frigiditatem, quidam dicunt esse tantum privationem caloris, sed falluntur expressè, tum, quia non est potior ratio, cur calor potius dicatur qualitas positiva, quam frigiditas; tum etiam, quia frigiditas unius subiecti expellit actibus calorem alterius subiecti, ut constat: quae non est privatio caloris; privatio non tantum formaliter expellit formam, ut tenebrae lucem. Unde privatio, quae est caloris in uno subiecto, non expellit calorem alterius subiecti.

De siccitate, et humiditate maior insurgit difficultas expedienda, utrum sint qualitates positivae et activae? quidquid dicat P. Arriaga propugnet, censeo cum meliori sententia, humiditatem, et siccitatem esse vere et positivè qualitates, et activas: et ratio est, quia idem corpus substantialiter aqua nunc est humidior, nunc siccior, ut patet experientia; cum aliquae aquae sint noxiae saluti ob humiditatem, quam

contrahunt in cisternis, li propter venas, a quas derivantur aliq̃
aqueæ sicciores ob experimento, vg quando aqua cogitur, l nive redd
itur p gelatam gelida, tunc in aqua cognoscitur major pars humi
ditatis et ic̃ siccitatis magis maior aliqd de substa aquæ: q̃ humiditas et in
citas distinguuntur ab ipsa aqua. Dices: humiditas, et siccitas
nõ est dista à corpore fluido, et sicco. Rõ est q̃ in primis metalla
sunt fluida p calorem, et n̄ õ humida, et sic in corpore fluido repe
ria humiditas, adhuc hæc distinguitur ab ipsa fluiditate
te corporis, q̃ ab ipsa substa corporis debet distingui, et concur
q̃ alio acci: q̃ humiditas debet eẽ qualitas dista. 2º sic
citas dista à corpore fluido, nam in [illegible] re
peritur siccitas, ubi nã substa panis &c.

Hinc mihi videor
definire debere definiõne qua tuor qualitates, calor
est, qui congregat homogenea, et heterogenea disgregat, cum
in metallum &c promiscuum in forma et liquatur, aurum in unam
partem congregatur, in aliam argentum et plumbum, et[illegible].
frigiditas vero est, quæ tam homogenea, qm heterogenea con
greget: frigore n̄ dia comprimuntur, ut cum aqua gelascit, se
cum trahit stuppam, terram, paleas, ligna. Siccitas, et hu
miditas definiuntur ab effectu formali: siccum est, qd proprio ter
mino facile tractu et diffusione afficiatur: hoc est, qd figuræ semel im
pressæ tenax est, neque facile novam aliam figuram admittit:
humidum vero est, qd facile trahi alieno termino, neque facile prop
rium retinet: id est, qd admittit facile novam figuram, et
admissam facile etiam reiicit, in data alia figura eadem
facilitate.

Stabilitis his quatuor qualitatibus positivis
dictis realiter ab elementis, superest, determinemus, qualiter debea
ntur singulis elementis ex natura, et quo gradu intensionis

194 attribuendæ sint, 2. cois sententia ē ex quibus his qualitatibus, unam in summo gradu intensionis, alteram prope summo, id ē n̄ in summo, et octavo gradu, et sic distribuunt igni summum calorem, et prope summam siccitatem, aeri summam humiditatem et prope summum calorem, aquæ summam frigiditatem et prope summam humiditatem, terræ summam siccitatem, et prope summam frigiditatem: ē sic ignis calidus, et siccus, aer humidus et calidus, aqua frigida, et humida, terra demum sicca, et frigida.

Sed adhuc existimo tenendum cum Peranato lib. de Elementis cap. 8, quilibet Elementorum suas qualitates habere in summo gradu intensionis; et contra illas quas quilibet assignatas n̄ ēē unam in summo, et aliam infra, seu prope summam, in eoquasi in octavo gradu distinguunt; p[ro]b[atur] q[ui]a remissio qualitatis debet oriri in Elementis p[er] admixtionem contrariæ qualitatis, sed absque admixtione contrariæ qualitatis talis remissio daretur, si utraque qualitas n̄ esset in summo, q[uo]d in quarto gradu distinguunt: in eorum communiter mixta, q[uo]d habeant admixtionem qualitatum contrariarum, et Elementa si in sua puritate sint ex eo q[uo]d talem admixtionem n̄ haberent, percipitur in Elementis, in quo repugnat mixtio qualitatum contrariarum si in sua puritate sint, nullas habuerit qualitates, q[uæ] n̄ habeant summam intensionem.

Cum hac tn intensione optime stat, q[uo]d una qualitas sit magis præcipua, et quasi primaria ratione Elementi, ac proinde dicatur haberi in summo gradu proprietatis, alia autem qualitas minus præcipua, et secundaria infra summum id ē infra minus præcipuum gradum proprietatis; ut homo, qui in eodem gradu ē admirativus, et risibilis;

at per se primario admirativus est, risibilis autem secundario.

Rogat aliquis, utrum specie differant inter se qualitates symbolae, id est illae quae sub eodem nomine in diversis reperiuntur, ut calor ignis, calor solis, et calor naturalis animantium; frigus terrae, et aquae, et cucumeris; et similiter lux solis, lux ignis, et gemmarum, ut adamantis, et aliae huiusmodi. Docent aliqui apud Conimb. lib. 2° cap. 8° quaest. 6 art. has qualitates esse distinctas, et specie inter se distingui; et probant 1°. quia aliae sunt proprietates unius elementi, aliae alterius. Verum haec ratio non probat diversitatem, sed illam supponit: neque enim mera diversitas subiectorum infert qualitates esse diversas in specie, bene tamen ostendit, ut supra statuimus.

2° probant, quia diversae operationes inferunt diversas species; sed humiditas aquae extinguit ignem; humiditas vero aëris fovet ignem: ergo. Sed falsa est minor; nam humiditas aquae, immo frigiditas, non extinguit ignem, sed ipsa substantia aquae extinguit, cum sit nimis fluida, et incapax ut sit pabulum ignis, sicuti est oleum, et butyrum, quod est pingue, et non adeo fluidum: quod autem humiditas, et frigiditas non extinguat ignem patet, cum per aquam siccam, et summe calidam aeque extinguatur ignis. Opposita sententia tenenda est cum pluribus ...bus, et probatur 1°. quia calor ignis calorem aëris intendit, et auget, et frigiditas aquae frigiditatem cucumeris: ergo sunt eiusdem speciei, siquidem nulla qualitas augeri, et intendi potest per aliam diversae speciei. 2°. quia calor ignis generatur a calore solis: ergo utriusque calor est eiusdem speciei, cum non debeat ignis generari, nisi eam supponitum dispositum est eo calore, qui sibi proprius est. Rursus alimenta calore igneo affecta vitalem calorem stomachi augent.

186 Ulterius non minus excluduntur pulli ex ovis medio calore naturali avium; quam in calore extrinseco ignis, ut quotidie fit in Egipto, attestantibus viris fide dignissimis.

Ultimo tandem nota, qualitates elementares distingui in specie ab iis mixtis, quae eminenter calida, aut frigida vocantur; calor namque qui eminenter est in pipere, et in vino, non est aliud, quam ipsius piperis et vini innata, et sua substantia: sic similiter se habet frigiditas in lacte caprino, lactucis etc.

Disputatio 2a

de elorum transmutatione, et permixtione.

Caput 1um.

an quodvis elementum ex quovis alio immediate generetur?

Elementa diversimode comparata inter se vocantur symbola, et dissimbola: dyssimbola sunt; id est nulla tenus convenientia in aliqua qualitate, quae quidem sunt contraria inter se, et unum agit in aliud, ut aqua, et ignis ratione frigiditatis, et caloris non convenientia, et terra, et aër ratione humiditatis, et siccitatis: symbola sunt, id est convenientia in aliqua qualitate ut ignis, convenit cum terra in siccitate, et cum aëre in calore; et aqua convenit cum terra in frigiditate, et cum aëre in humiditate.

De elementis disconvenientibus inter se lis procedit 1o, utrum quodlibet elementum dissimbolum immediate mutetur in aliud dyssimbolum? 1a sententia affirmat, et probat, quia conversio exercetur inter contraria: sed huiusmodi sunt ignis, et aqua ergo. confirmat 1o; quia cum formae substantiales sequantur suas dispositiones, et qualitates

oppositę disponentes cõmutari possint una in aliam; cur nõ formę substales? Confirmat 2º; quam aqua in ignem cõvertitur, quando guttulis pluribus aquę res pergetur levitr ignis: ergo immate fit unius mutatio in aliud.

Sed rñs male inferri ex eo quod immutentur qualitates ob oppositionem, quam habent formas substales elementorum transmutari. Ad 1m cõfirmationem, licet formę substales sequantur suas dispositiones, hoc nõ intelligitur in subiecto capaci ad recipiendam formam substalem advenientem: unde licet aqua recipiat in se octo gradus caloris, adhuc incapax est ad formam ignis immate recipiendam. Ad 2m nego, aquam cõverti immate in ignem, sed exhalari prius in quoddam mixtum, vel in fumum, et deinde cõverti in ignem.

Quapropter cõsequenta asserit nõ posse immate cõverti; sed tantum mediate; sicque intelligendi sunt Ares, aliique Philosophi docentes quodlibet elementum in quodlibet mutari. Ratio conclusionis est: quia priusquam mã ignis (idem intellige de mã aquę) quando transit ad formam ignis ex calore suo ad frigiditatem aquę, et ex siccitate ad humiditatem accedat necesse erit, per mediam intonem utriusque qualitatis transire, ita ut neque totus calor, neque tota siccitas in instanti desinere, sed succive, itaque pars caloris, et siccitatis persistat, et sit pars frigiditatis, et humiditatis producta sit: ergo prius quam mã ignis disposita sit ad recipiendam formam aquę recipiet aliam formam mixti cõflatam ex qualitatibus illis succive se destruentibus. nõ autem potest a summo calore ad summam frigiditatem transire subitam; nisi mediam, et temperatam frigiditatem cum calore, et siccitatem cum humiditate receperit. De terra, et aëre idem dictum esto.

188. 2º procedit his cẽ elementa symbola: assero igitur, aquam, et aërem v.g., qui propter summitatem in tertiae conveniunt, ñ posse immediate unum in aliud commutari, et transire; bene tamen mediate: et ratio est; nam prius intercedere debet aliquod agens extrinsecum attenuans aquam in vapores et exhalationes, ut ignis, sol, qui illam expugnant à propriis qualitatibus; sed hoc est mediate tantum converti.

3º. Alia iam super dictas venit hic discutienda; an duobus elementis pereuntibus possit immediate in ipsorum materiam, forma alterius elementi ab utroque distincti generari? certum est, quod si destruatur unum elementum, et maneat alterum, hoc producere posse tertium; sicut ignis destruit aquam, ex cuius materia, formam aëris educit: quaestio autem aliter procedit, vl. t. quando utrumque elementum destruitur, priusquam tertium procreetur, an utrumque destructum sit causa efficiens formae alterius tertii, aut saltem sint dispositiones ad illud, quibus positis in materia statim à Deo, vel causa alia universali forma tertii elementi producatur? et contra censent ex elementis symbolis destructis ñ posse hoc modo generari, posse vero ex elementis dissimbolis

Censeo tamen, nequaquam id fieri posse; alter utro modo sequitur rem ñ existentem, causare, itaque eam causam ñ esse, tum effectus incipiat esse quod est aperta implicatio secundum veram doctrinam à nobis Sto. Thomistas 2o Physicorum traditam. Si dicas, Deum causare illam formam, saltem opus erit, ut dispositiones ultimae ad illam causatae fuerint ab elementis destructis prout destructis: sed dispositiones ultimae ñ potuerunt ab utraque forma destructa produci: ergo. Probatur minor, quia aut ultimae dispositiones illae productae sunt à formis destructis cum existebant, vel post illarum interitum: si primum; quo causant eas dispositiones cum ñ existebant, si primum, iam falsum est, nam dis-

dispositiones ultimæ ad 2am formam non possunt sibi occurrere in materia, in qua adhuc forma alia residet; secus fiet, ut ultimæ dispositiones ad formam existant absque forma, et durarent ambæ formæ in eadem materia.

Caput 2m.

Permixtionem elementorum exponitur.

Mixtionis nomen duplicem acceptionem habet; mixtio vulgaris est rerum diversarum, quæ sola approximatione partium diversarum conjugæ sunt, et conglutinatæ ut cum aqua et vinum miscetur, calx, et arena, et silja, quæ arte fiunt, et conglutinantur: alia vero mixtio est philosophica, quando plura ita permiscentur, ut eorum partes uniantur, media actione alterativa, et sic resultet aliud 3m ab illis specie distinctum: unde Aristoteles mixtionem definivit, est miscibilium alteratorum unio: sed quia adhuc dubitamus quid sit illud miscibilium, melius definiam ego, mixtio est duorum corporum alteratorum unio.

Supposita. Nihil deest, Supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis; supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione.

Supposita explicatione mixtionis duo

190 rogabis, supposita explicatione mixtjonis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis.

Supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis, supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicaone mixtionis duo rogabis: supposita explicaone mixtionis.

Supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicaone mixtionis: duo rogabis, supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis, supposita explicatione mixtionis duo rogabis.

Supposita explicatione mixtjonis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis; supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis supposita explicatione.

Supposita explicatione

mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis
duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis:
supposita explicatione mixtionis duo rogabis: supposita
explicatione mixtionis duo rogabis, supposita explica-
tione mixtionis duo rogabis.

Supposita explicatione
mixtionis duo rogabis: supposita explicatione mixtionis
duo rogabis: supposita explicatione mixtionis duo roga-
bis: supposita explicatione mixtionis duo rogabis, sup-
posita explicatione mixtionis duo rogabis; supposita ex-
plicatione mixtionis duo rogabis: supposita explicatione
mixtionis duo rogabis duo rogabis rogabis. Nihil de est.
et sic resultet aliud tertium ab illis specie distum: unde Aris
mixtionem definivit esse miscibilium alteratorum unio: sed quia ad-
huc dubitamus quid sit illud miscibilium, melius definiam ego, mix-
tio est duorum corporum alteratorum unio.

Supposita explicatione
mixtionis duo rogabis, Primo an aqua vino proprie misceatur? ad
Aristoteles secce..., probabilius esse docet, non misceri, si loquamur de mix-
tione physica: et ratio est, quia vinum, et aqua non alterantur, ut sic me-
dia alteratione misceantur, sicuti requiritur per explicationem
definitionis; aqua enim extracta ex vino, ut extrahi potest attestan-
te Plinio lib. 16 historiae naturalis, suas retinet qualitates, et si-
militer vinum: ergo si aqua mixta vino in vas hederaceum in-
iiciatur, vinum effluet, et intra ce aqua manebit.

Ratio autem a
priori huius experientiae, quia vinum, et aqua non pugnant inter se:
quia aqua non convertitur in vinum; probatur consequentia quia ceteras eorum quae mis-
centur, unum in alterum convertitur, quatenus quod infirmius est, actione
fortioris superatur, et media alteratione suam formam amittit

192 et fram vincentis subire cogitr; qd si pugna ceset, nulla ẽ altercō: ans etiam p q; q vis, vini, et aque, ipsa n̄ pugnant; neq pugnant rãone qualitatum, etenim humiditates vini, et aque pugnare n̄ possunt, cum sint qualitates symbole: insuper frigiditas aque n̄ pugnat cum calore vini, qui ẽ fralis, sd tantum eminentialis seu virtualis ẽ, ut ĩ tetigi: q nullo modo vinum, et aqua pugnant intr se.

Secundum rogabis; an partes aque misceantr intr se? q questio ẽ de nõe verius, qm de re: in illa dicendum videtr, neq mixtione vulgari, neq phisica, proprie misceri partes eiusdem aque: rão ẽ, nam mixtio requirit aliq discrimen etiam, vulgariter loquendo, intr res, que dicuntr misceri; neq n̄ dicimus, vinum misceri, vino eiusdem rãonis.

Dixi eiusdem aque: q certum ẽ, aliam ẽẽ aquam nempe puram elementum, aliam ẽẽ aquam ex mixto, l q miscetr partibus terreis, l q exprimitr ex herbis floribus, ectt; tunc n̄ poterit dici vulgari mixtione, unam aquam misceri aque vlt. odoriferę: ast in mixtione phisica, nequit dici unam alteri misceri; q adhuc n̄ uniuntr, nec alterantr, ut sic tertia aliqua specie dista ab illis resultet. Et inde ẽ, qd qndo ignis ĩburit lignum, nullo modo dicatr misceri ligno: q n̄ uniuntr, neq ĩsurgit aliud tertium, qd requiritr ad phicam mixtionem.

His ẽẽ defionem mixtionis statutis, emergit diffãs, an elementa misceantr? tria hic possunt discuti, 1m, an elementa retentis suis formis misceantr intr se? 2m an in ipsis mixtis fraliter maneant elementa? 3m, qnam unio sit mixtio? ad 1m rẽ, oia elementa assotiari, et misceri vulgariter intr se; nam ignis habet poros, in qq miscentr corpuscula aëris, sicut in lato partes terre, aque, et etiam aëris misceri solent: ast phica mixtione

n̄ miscentr propter raonem ī tactam. Ad 2m, dt De 1a cap. 1o negative reo; n̄ n. manent fraliter in mixto elementa pura; sed tantum virtualiter, quatenus in mixto qualitates temperatæ, et eoq temperamentum, qd dicitur mixtorum ꝯpositr. Ad 3m reo, qa cum elementa n̄ maneant fraliter in mixto, nulla alia unio potest assignari, quam temperatio qualitatum, q'm mixti fra substatis postulat.

Dubitatr hic, qd sit temperamentum mixtorum? ostit aliud, q'm aggregatum ex quatuor qualitatibus ad mediocritatem aliquam redactis in subto ꝯa illius natam, ut illud sit quinta qualitas dicta, a quatuor inter se permixtis. Duplex ē temperamentum; aliud ad pondus, qndo oēs quatuor 1æ qualitates st in æquali gradu sui intensionis: aliud ē ad iustitiam, qndo temperamentum ꝯveniens ē mixto, sive sit ex æquali oium qualitatum gradu, sive sit ex inæquali. Subdividitr temperatum ad iustitiam; nam aliud ē simplex, qndo una sola qualitas excedit, et reliquæ st ad pondus: aliud ē ꝯpositum, qndo oēs quatuor qualitates st in gradu prorsus inæquali. Hinc ē, temperatum calidum quatuor qualitates includere essaliter, ex superante caloris intensione; frigidum item silitr quatuor, superante frigiditate etta.

Disputatio 3a.

de elorum gravitate, et levitate.

Aperte dicitur, gravitatem ēē propensionem in locum inferiorem; et levitas ē inclinatio in superiorem locum; an sint hæc accia dista a substa, et entate rei; an sī in ipsa corpora substalia, quæ entative habeant gravitatem, et levitatem, dubitamus? oīo indistinta ēē probat Arriaga;

194 sed vera sententia est accia a subsita corporis, indicat argumento efficaci desumpto ex sacramento Eucharistiæ, ubi datur actualis gravitas in vino, et in pane, et tamen non datur aliqua subsita vini, et panis: ergo gravitas distinguitur ab entitate rei. 2º gravitas, et levitas recipiunt intensionem; sed subsita rei non recipit intensionem: ergo gravitas et levitas non sunt ipsa subsita corporis.

An hæc accia sint aliquid positivum, et reale, et non mere privativum, probabilius mihi est; quod probari videtur ex effectu per levitatem orto, ut causam movent corpora sursum, ut videre est in fumo, igne, aliisque corporibus: ergo est aliquid positivum. Quod autem qualitates, quæ levitas aëris, et ignis levitas: gravitas aquæ, et terræ sint eiusdem speciei, etiam certum est, ut supra probavi de aliis qualitatibus symbolis.

Inquiritur quidnam sit effectus formalis gravitatis, vel levitatis? procul dubio tenendum est, inclinationem deorsum, vel sursum esse effectum primarium gravitatis vel levitatis, secundarium vero esse acquisitionem diversorum locorum, seu motuum, qui vel cum impulsu succedit ad gravitatem vel levitatem. Hic effectus secundarius sequitur necessario, posita gravitate, vel levitate in corpore, et ablato quolibet impedimento, et impulsus est corporum effectus statim subsecutus ad gravitatem, vel levitatem non impeditam; et ex impulsu sequitur necessario motus.

Sed dubitatur, an sit prior impulsus, quam motus? in quo supponitur, et bene impulsum distingui realiter a motu, imo posse saltem divinitus existere sine motu: mihi verius est quod aliquos albitus; nam potest quæcumque qualitas, divinitus orbari suo effectu secundario: ergo potest dari impulsus sine aliquo motu. Ad hanc dubitationem, impulsum esse causam motus in corpore ascendente, vel descendente, hic impulsus est formaliter ipsa gravitatio, vel levitatio, seu actio, quæ actualiter

gravitat, vel levitat corpus, ablato impedito quolibet, 29
quae producitur à corpore gravitante, vel levitante, ex quo impulsu sequitur motus tanquam effectus, quo naturaliter nequit destitui.

Praecipua huius disputationis difficultas est, quo modo elementa gravitent, vel levitent? certum non est, elementum aquae et terrae extra centrum gravitare; similiter aërem, et ignem levitare extra centrum: unde sola quaestio est, an in centro gravitent, vel levitent? communis sententia est, elementa non gravitare neque levitare in sua sphaera, et centro; cuius praecipua ratio est, quod eo fine predita sint corpora gravitate et levitate, ut ad centrum ferantur; sed posita in centro illorum gravitatis caret fine naturae: quod non datur; ut contra quod nihil frustra molitur. Confirmatur exemplo urinatorum, qui decendentes ad profundum marium non sentiunt super se gravitatem aquae: quod signum est aquam in sua sphaera non gravitare.

Hinc oritur alia difficultas, an terra ita sit infixa centro suo, ut naturaliter non trepidet, aut moveatur, sub aliquo pondere? ratio dubitandi adducta fuit primo à doctissimo Patre Vasquio 1a secundae De 81a, ubi supponit ex Archimede, totam terram ut pote sphaericam ferri ad centrum indivisibile gravitatis, in quo equilibratur: unde iudicat, supperaddito quolibet pondere terrae, illam trepidare, quia cum equilibrata sit in centro gravitatis, eo ipso quod ex una parte magis gravitet quam ex alia, opus est, quod terra trepidet, supposito quolibet pondere ex una parte, et non ex altera; quod ut amplius percipias, pone quodcunque corpus grave equilibratum, sive sit ingens trabs, sive ingens globus, quem sustentet acus in equilibrio, quodcunque pondus addi tantum ex una parte facit moveri, et trepidare illum globum; sed sic se habet

Dm Gur, et Arri: opposita senta tenet, terram nullo modo moveri motu trepidationis, quia centrum non est indivisibile, quia terra non est perfecte equilibrata, aut sphaerica; quia oriins solo centro gravitatis immobili infixa est, sed insuper quibusdam polis sive punctis indivisibilibus caelestibus poterit etiam infixa esse: haec non senta est, mihi valde probabilis videtur Patris Vasquez opinio, et haec sufficiat dixisse, necnon dicta pro praesenti tractatione, et praecedentibus, quarum disjunctionem, et si in consinnam.
Hic claudimus in laudem et gloriam omnipotentis Dei Hispali Mense decembri die 12 anno 1658

Aris Stagiritae ad libros tres de anima commentum, et expositio.

authore Patre Petro de laredo.

Studioso lectori.
Ad divae sapientiae opera contemplanda opportune accingimur, studiose lector, naturalis Philosophiae praeeunte face, quae uberiorem laudis segetem, materiemque nobis propinant. auspicamur igitur dignissimam viro Philosopho meditationem animae, affinitatem, expressum intersititium, quo a diva natura esse cernitur obsuum dignitatis fastigium obtinentis, si rationalis animi mentis ante oculos praestantia obversetur. quid non sublimius, quid pulchrius, quid praestantius anima, qua movemur, et sumus? divum non supra cultum vitae Deum in nos infudisse cernimus divam pulchritudinem referentes, purissimum prudentium dictio peritum afflatu ausculta, crede animam non esse Deum, sed crede creatis majorem cunctis; grata est namque pro Dei tanta non est, ut longissimis intervallis puncta creata excelluerit.

iuniores scriptores, ut quasi sub uno fasce caperet tota doc=
trinæ series; quod tam ad aiam spectat rōalem, quam sensitiv=
am, et vegetativam hic ingerere, et inculcare dsuevere; quor=
um methodum, et iū variatam, sequi decrevimus usui magis consen=
tientes auditorum, et dsuetudini; quam ordinis morem gerentes:
tres quoque libros stylii ac brevitatis rāo dtinebit; in primo agetur de
aia in communi, de illius quoque proprietatibus: in 2º de aia veg=
etativa, et sensitiva, et de omnibus eius affectionibus in particu=
lari: in 3º demum de aia rōali, et suis intlivâ, et volitiva
potentiis, ac de eiusdem statu separaonis â corpore tractaonem
impendet.

Circa quorum librorum obiectum non est una omnium mens;
alii ee corpus aiatum propugnant, alii solam aiam autumant;
mens autem Philosophi aignaram persecurrari in his libris tan=
quam sui obiectum intendit, et cum ad sciam, qui de suo obiecto pertrac=
tare incumbit, oēs illius status spectet inquirere, tum in statu
infraonis, tum in statu separaonis obiectum huius sciæ sola aia
e. Quod autem hæc facultas scientifica, ac speculativa sit, pro=
comperto haberi debet, hæc ad thesim attinent, quo vo ad eos iam
quam semel alibi promissis obtegaemur; utinam, et ex executioni
mandemus.

Liber primus de aia in communi.

Priorem hunc librum ab eo quæ universam animasticæ dis=
ciplinæ tractaonem dgruentissime quidem tres â natura aiæ
in coi exorsus est: nos quoque et Philosopho, et nobilioris notæ ani=
masticæ DDbus merito iure dubentes potiorem locum huic
tractaoni destinamus; ut discussis iis, quæ ut sic suum obiectum
expendunt ad cætera deinde, quæ immediatius speci alius que.

198 ad id. ducunt recto doctrinæ tramite de sensus fiat.

Disputatio 1a

Qd, et quotuplex aia sit,

Caput 1m.

aiæ apta deffio ex Aristotele disquiritur

Dari aiam in rerum nara, constat, ex eo qd in viventi reperitur pr=
ium radicale movendi se ab intrinseco, qd aia appellatur, cuius no=
en ab origine greco idem songt, ac ventum, aut aerem, il̃ q vita
aialium a respiraone pendet; il̃ q̃ maxam similitudinem ab ære
accipit; siquidem invisibilis, et subtilis e, imo propter hanc ana=
logiam ventus ipse dicitur spiritus, unde provenit, ut dicam=
us efflare, et exhalare aiam, qndo illam de corpore recedenten=
tem signare volumus.

Aris 2o de aia cap. 1o sic naram illius
definit, aia e actus primus substalis corporis phisici organici
potiâ vitam habentis: quæ deffio a Philosophis apta censetur, qm
membratim sic exponimus: in primis dicitur actus, in quo innuitur
et qd aia n̄ sit mã, quæ subit ablute denoationem potis nem=
pe phisicæ, et qd ipsa sit fra materiæ, quæ actus ablute appellatur.

Unde
inferuntur tria; primum qd aia debet informare intrinsece ma=
teriam, ut pote actus illi intrinsecus, alias constitueret cum illa
unum per accidens. 2m qd sit entitas completa, q actus cum potia,
per fra cum mã constituit compositum per se, qd ex completis parti=
bus requirit fraliter constituis completum n̄ ordinatur intrinsece
ad aliud componendum: huic e n̄ obstat, qd aia ronalis possit

existere nascitur separata à corpore, quam ut separata, adhuc retinet ordinem, quo ad corpus intrinsece constituendum ordinatur. 3um est, quod actus non sumitur hic pro actualitate, per quam potentia per totum dicitur agere; sed pro actualitate, et informatione, quae reducit in actum 2am virtutem adequatam receptivam materiae 1ae.

Praeterea dicitur primus; non quia sit 1a forma, quae introducitur in materiam, nam prius materia debet praesupponi organizata pluribus partibus, et disposita forma corporeitatis, antequam anima introducatur: dicitur ergo actus primus, 1o: quia est nobilior caeteris formis sive substantialibus, sive accidentalibus, et consequenter dignitate prior: 2o: quia licet sit posterior in executione, est tamen prior in intentione juxta illud vulgare, quod est prius in intentione, posterius est in executione; agens enim naturale tanquam finem sibi praescribit introductionem formae viventis in composito victuro, et in quem finem subjectum dispositionibus praeviis ornat. Subinde adjungitur particula substantialis; quia est substantia, et sic distinguatur à formis accidentalibus, et operibus [illegible] artificialibus. Quomodo cognoscatur forma substantialis inter accidentales res metaphisicie est, ubi dicemus.

Ulterius additur corporis phisici organici; nomine corporis intelligitur materia 1a corporea, quae in praedicamento substantiae collocatur, cujus anima est forma: etiam intelligi potest totum compositum, nam cum veritate dicimus, animam hominis habere esse formam materiae, et formam hominis; cum hoc tamen discrimine, quod respectu materiae est forma non pertinens ad illius essentiam; pertinet tamen ad essentiam hominis, quem naturaliter tanquam pars intrinseca constituit. Dicitur phisici, id est naturalis, non artificialis.

Maior est difficultas inter doctores quid intelligatur per illud corporis organici; citius existimatur, per corpus organicum

200. designari solam mam lem diversimode in diversis partibus subtis dispositam et aptam proxe ad recipiendam frãm viventis mediis slt accibus, quæ appellantur organa, p quæ aĩa sensationes, et operationes elicit cpositi; sic oẽs fere DDs Societatis: sed ex plo ditu oro, ut a nobis late lo Phicorum cẽ frãm corporeitatis, hæc explicatio, nam refragatr meherclé menti Aris, ut patet qui luce meridiana clarius libro 2o cap. 1o aliqd substale cpositi præter mam noe corporis usurpat, eodem pacto, inquit, quo pupilla, visus q, quo ipse destituitr oculus, sic etiam corpus et aĩa animal ẽ; quibus præcedit, noe pupillæ visu destitutæ designat solam mam lonq. themo profecto.

Præterquam qd in cõam horum DDm quis ñ videat fatentri petiessalitr in defione, qd vivens habeat corpus organicum, se corpus organicum ñ potest ẽe ma lo cum solis accibus: q ut aĩa cstituat cpositum vivens, ñ satis ẽ ma lo cum solis accibus: pt cõa; q id qd satis ẽ ad cpositum vivens essalitr cstituendum, ñ aliud postulatr ab aĩæ defione: minorẽ probo; q acciã ñ sessalia cposito viventi, sed corpus organicum ẽ essale cposito, ut organicum ẽ: q corpus organicum ñ dicitr m mam lom cum accibus, li acciã ñ essalia cposito viventi.

Dicendum nobis igitur ẽ, noe corporis organici, designari mam lom cum frã substali corporeitatis, quæ ẽ eadem quæ pet perseverans in Embrione, in vivente, et in cadavere: huc advoca ex loco citato cuncta oĩa, qe meo videri evidentr hæc explicatio fulcitr; quare ñ immoror in re adeo aperta. solum adverto, illam partam organici, ñ fuisse abitrario appositam; sed has, cuius partes sint organaro, ut manifeste doceret oĩa viventium corpora sua habere substalia organa, seu frãm corporeitatis, neque hoc obstare, ut unum pse cum aĩa corporis sic organicatum cstituat, sicut ma cum qualibet fra

ñ viventi unum per se constituit; ecce Arem, ideirco non oportet 210
quaerere, si unum sit aia, atque corpus, sicut, neque ceram, et figuram; neque oio materiem cuius est, et id cuius e materies; vides ne unum per se vivens substantiale ex corpore, et aia, eo modo, quo datur unum per accidentale ex cera, et figura, et similiter unum ex mā, et frā ñ viventi?

Tandem hucusque dictis adiungitur potentiam vitam habentis, ubi scire debet vitam aliam esse radicalem, id est aiam ipsam, et hanc ñ signari ea voce arbitror, quod absona esset hic defio, aia e actus corporis potentis habere aiam: accipitur ergo pro altera vita nempe actuali, quam alia defione explicuit Ares, dicit aia e, qua primo vivimus, sentimus, et intelligimus; ubi accipitur aia disiunctive sive provenit aeque sentire, vel intelligere; e ergo aia actus corporis potentis uno ex his modis vivere actualiter, seu exercere vitales actus, quorum quilibet dicitur vita actualis, seu accidentalis.

Per hypotia in auferendi casum animadvertendum e, posse corpus organicum dupliciter considerari, aut cum potia ad vivendum, aut cum impotia nali ad vivendum; quando ñ aia tunc corpus ñ e, sed e in statu embrionis, tunc e cum potia nali ad habendam vitam; et eandem potiam nalem conservat in actu, quando informatur actualiter ab aia, et sic intelligendus e Ares quando ait, corpus organicum debere ee in potia ad vitam: quando vero homo privatur vita, de nostro cadaver: quod vitam ñ habet, quam habere debuisset, tunc e corpus organicum, cum impotia ad vivendum; et hunc statum corporis excludere voluit Philosophus per verba tradita defionis.

Caput 2m.

amplius aiae natura explanatur.

Adhuc cē defio-

nem aiq restant aliqua uberius discutienda, ut nihil intactum eius esse maneat. Primo oium stabiliendum e, aiam ee substam, et n temperamentum quatuor qualitatum: hoc presuppositum c 2a errorem Galleni, et nullorum hereticorum, quos citat S. Thomas lo 2o gentes cap. 63: hec veritas param effica citra b alijs Doribus probatr; nos tn illam probamus eisdem raonibus, qb libro Phisicorum tractu 3o; nam sicut quolibet oposito pretr mam lon datr alia fra substalis, cui debita sint sua accia, que illa reparat, et que ex illa dimanant; in fquolbt qcenendum e nario aliqd prium, qd languentem calorem exitet, et deficientm producat, qd actus sentiendi, et nutriendi producat, et reparet, sed hoc prium nequit ee accidens: q e substa. Vide etiam pro fra corporatis raones, qb prim pl quolt ee aliam fram pretr viventem subtalem, que reparat, et producit accia carnis, ossis etca.

Secundo stabiliendum e, n dari in vivente nisi unicam aiam; pr ex dictis o cocitato Phicorum, ubi in quolibet oposito unicam tantm fram adesse substalem adquem extendimus, nam unicum prium substale potest diversas in specie operaones elicere: unde infero, unicam sm aiam cuilibet viventi adesse, que sit prium diversarum operaonum vitalium. Vg eadem aia roalis in homine potest nutritionem, sensationem, et ratiocinium exercere; quare dicitr virtualitr esse vegetativa, et sensitiva; sicut et sensitiva in brutis dicitr virtualitr nutritiva, q potentiam habet activam ad producendum actus sensitivos, et vegetativos in corpore, cui unitr; in se autem vegetari non potest, neque in se producere sensationes corporeas; alioqui alioqui aliqui alioqui alioqui, alioqui alioqui alioqui alioqui alioqui alioqui diceretr formalitr in se vegetativa, et sensitiva: aliud n e, aiam ee fram p quam vegetatr, aut sentit homo; et

aliud longe diversum qd in se producat, et recipiat sensa-
tionem, aut vegetationem, sed hoc totum est; Ergo omnino falsum.

3° stabi-
liendum est, animam esse actum informantem materiam seu primam veram, et
realem unionem, et non illi solum adhaerentem, seu assistentem;
Conclusio intelligenda est de quocumque animarum genere, et praeci-
pue de anima rationali, quam aliqui dixerunt in corpore humano
tanquam in carcere detineri, aut ad summum in illo esse tanquam
nauclerum in navi: hunc errorem damnavit Clemens quin-
tus Pontifex Maximus in Concilio Viennensi, ut habetur in Clemen-
tina de summa trinitate, definivit enim animam rationalem esse veram
et propriam formam corporis humani, neque tantummodo se habere
per modum illi assistentis, aut adhaerentis.

Probatur deinde per ratio-
ne[m] a priori, quia homo habet veram, et propriam formam subs-
tantialem, quae principium operationum sentiendi, et intelligendi;
sed impossibile est, quod talis forma exerceat istas functiones iusta-
[t]uit est propria viventis actio, nisi habeat veram unionem.
Ergo; probatur minor totis, quia si operationes provenirent ab anima assistente, et
non unita, nullo pacto dicerentur operationes compositi, neque homo esset
laude, vel vituperio dignus propter illa, quae agit, sed sola anima: probatur
contra opinor; nam ideo Energumenorum actiones provenientes
a spiritibus assistentibus in humanis corporibus non sunt propriae
actiones humanae, quia illi spiritus non uniuntur vere cum hu-
manis corporibus: ergo ab unione animae cum corpore provenit, quod
anima exerceat functiones corporis viventis.

Quarto stabilien-
dum est, ceteras animas praeter rationalem, praesente atque disposita
materia, produci, et non prius; cum enim ut potentia materiales pendeant a materia,
non prius existunt, quam illi uniantur, et ex potentia trahantur formae,

2o 4 Cum aiam rōalem extraxit Origines existimans fuisse productam anteam corpori infunderetur, quem errorem damnat Concilium Constantinopolitanum in Epistola Sophronii: ex q certum, aiam rōalem nō prius, sed in eo instanti produci quo corpori unitur: qd quidem nō fundatur in natura eius dem, atq talem unionem essaliter exigente, aia nāq quanta precise sua nāra, sicut potest Dservari post unionem, independeo stricta à mā, ita potuit existere ante unionem: fundatur nāq in extrinseca Dei voluntate statuente nō aliter animam rōalem producere, nisi determinata dispositatamqm conditio requisita ad eius modi productionem.

Quinto stabiliendum est, ceteras aias preter rōalem fere semper Dservari à solo Deo, et ab eo sic cum causa 2a produci: dixi fere semper, nam aliquando producuntur etiam à solo Deo; ut cum ex putrefactione gignitur aial, et tunc nō adest ulla causa creata. De aia rōali certum est, à solo Deo produci, et Dservari: difficile tn hoc probatur: aliqui probant ex eo, qd aia rōalis per creationem producitur, ergo à solo Deo debet produci: Dtra tn est, quia nulla repugnantia est in eo qd causa creata possit habere virtutem creativam: quia nulla est coā.

Alii etiam probant ex eo qd Deus solus Dservet aiam rōalem, ergo et illam solus producit; nec tamen, quia Deus solus fere semper Dservat aiam equi, ex quo nō licet inferre, quod illam solus producat. Quare haec sola ratio aliquantulum mihi arridet; nō repugnat aia spiritalis, quae à solo Deo absque alicuius Creaturae Consortio procedere, et produci petat; sed talis est, quae defacto existit: ergo maior est certa, et minor approbatur à coi DDm Dcensu, et authoritate, quae questiones defacto Dfirmat.

Caput 3m.

divisionem aiae in coi producit.

Licet plu-

res aiae potuerint, in quas dividi posset aia in coi, s[ed] in abstracto dividitur adequate in vegetativam, sensitivam, et r[ati]onalem: unde triplex a Philosophis animatorum genus a[d]noscitur, aliud vegetativum, aliud sensitivum, et aliud r[ati]onale, prout conditio aiae fuerit: aia vegetans, seu vegetativa dicitur illa, p[er] quam res aliqua habet actum nutriendi se, et augendi ab intrinseco; ut in arboribus datur virtus, p[er] quam se augent ab intrinseco, seu p[er] intus susceptionem, sic augescunt, et in proceritatem deducuntur.

Anima sentiens, seu sensitiva dicitur, quae est actus informans corpus, et est principium, quod elicit compositum sensationes materiales; ut in brutis aianti[bus] quotidie experimur. Aia autem intelligens, seu intellectiva et r[ati]onalis est forma compositi, et principium operationum intelligendi. Differentia istarum aiarum et, et aliarum quarumcumque rerum a nobis colligitur ex diversitate operationum vitalium, quas in diversis entibus conspicimus; in uno quidem cernimus vitam, et actum sese nutriendi, et augendi; in altro actum sentiendi, in alio ratiocinandi. Sed ut melius ad definitionem aiae in coi procedas, sic definies, aia vegetativa est actus p[rimu]s corporis physici organici potentia vitam vegetativam habentis; sic aia sensitiva est, [quae] vitam sensitivam; vel vitam r[ati]onalem, seu intellectivam, dum aia r[ati]onalis definitur.

His admissis, quaerendum nobis est, an de essentia aiae sit constituere vivens corruptibile, vel incorruptibile ab intrinseco? de facto aias oes constituere vivens corruptibile nulli dubium esse potest; nam plantae quibus inest aia vegetativa, bruta, quae sensitiva, r[ati]onalia, quibus adest spiritalis aia, sunt corruptioni exposita, ut experientia ipsa clamitat: dubiumque est, an ita sit de essentia aiae constituere vivens corruptibile, ut nec de potentia Dei absoluta possit corpus constituere incorrupti-

20b bile ab intrinseco et ex natura sua?

Hic in primis loquamur de anima vegetativa, et quam vis difficultatis pro negativa parte stare videtur, etenim anima vegetativa, et illius actus, qui est nutritio, eo tendere videntur, ut vivens partes amissas recuperet: ergo si vivens incorruptibile sit, nullamque proinde partem amittat, nutritionem exercere non poterit, et consequenter anima vegetativa non constabit. Propter quod indico, eius modi vivens repugnare ab intrinseco incorruptibile.

Probatur 1o. quia nutritio, qua vivens vegetatur, fit virtute potentiae nutritivae, quae disponit ultimo materiam alimenti ad formam viventis, et consequenter introducit formam viventis in eandem materiam, destructa prius forma alimenti, sed materia capax duarum formarum nempe alimenti, et viventis constituit compositum corruptibile: ergo anima vegetativa petens sibi uniendam huiusmodi materiam, non potest constituere vivens incorruptibile. Maior patet ex natura nutritionis; minor probatur; nam cum potuit acquirere huiusmodi materia quolibet formam viventis, vel alimenti, cum qualibet unitur corruptibiliter.

Confirmatur 1o; nam anima vegetativa, quae nutritur ex alimento, habet materiam alimenti unitam sibi corruptibiliter: ergo constituit cum ipsa vivens corruptibile: antecedens probatur; nam sicut materia alimenti existens sub forma viventis amisit formam alimenti, ita poterit amittere formam viventis, et admittere formam alimenti, vel alterius similis. Ergo uniebatur cum forma viventis, ita ut ab illa posset expelli, et corrumpi. Confirmatur 2o; quia vegetatio importat necessario nutritionem; sed nutritio destinatur ex natura rei ad resarciendas partes amissas viventis: ergo nequit esse incorruptibile vivens vegetativum.

Dices; si fieret nutritio continuando partes easdem, vel diversis rationis partibus viventis incorruptibilis,

daretr vivens vegetabile, qn esset corruptibile: q̄ n̄ implicat 207
ēē incorruptibile. Respr̄ negando añ, nam illa actio assignata
n̄ esset nutritio vitalis; sd quasi aggeneraō n̄ vitalis ut attin-
git salbis continuantis se cum aquis Maris: si n̄ nutritio vitalis
daretr, vivens n̄ esset corruptibile, nam m̄a alimenti, ā quā
expulsa fuit illius f̄ra, ex hac suppositione uniretr viventis q̄
dicitr incorruptibile, et sic illa cōstitueret idem corruptile;
nam m̄a capax duarum f̄rarum sī unitr corruptibiliter uni
f̄rē, etiam alteri corruptibiliter debet uniri: g°.

Si loquamur
de aīa sensitiva, dicendum reor, n̄ repugnare vivens sensi-
tivum alterius sp̄eciei, qd exerceat suas operaōnes ex n̄ara
sua, mediis primis qualitatibus, et acc̄ibus incorruptilibus
alterius raōnis ā nostris qualitatibus, et accibus, nam n̄ im-
plicat, qd Deus producat aīam sensitivam in corpore diver-
so in specie ā nostro, quod habeat dispoñes alterius
ordinis, et sic informet illud incorruptibiliter: hic appli-
ca qdqd diximus lib. 1° Phicorum tractu 1° de m̄a
formæ incorruptibilis receptiva.

Obiicies tr̄; si daretr
vivens sensitivum incorruptibile, sentiret obta tactus,
et gustus per potiās sensitivas; sd huiusmodi potīæ ne-
queunt suas operaōnes exercere, nisi dentr ā primis
qualitatibus in se receptis: g°: maior ē certa; minor
p̄r; nam obtum frigidum, ut nix, ideo sentitr ā viven-
ti sensibili, quatus ipsa immutat temperaturam
tactus inprimendo frigiditatem ipsi; et qd de gustu
proportionaliter dicendum ē; sed eo ipso, qd immut-
et temperaturam, quæ ē ultima dispositio ad f̄rām
substantialem, destrueretr ipsa f̄rā substantialis. g°

 esset corruptibile.

Rñ: Illud corpus sensitivum incorruptibile, n. sentiret, eo modo, quo nos sentimus primas qualitates; sed sentiret obta affecta qualitatibus diversæ rationis à nostris: l. sentiret p species ab ipsis obtis sensibilibus immissas ad potiam tactus; neq. n. obtum sensibile se præsentat potiæ p impræssionem primarum qualitatum; unde potest se præsentare tactus potiæ p species à se productas; quæ species, cum n. habeant contrarium, neq. sint dispoties requisitæ ad alicuius viventis frãm, possunt in viventi incorruptibili recipi; q. n. im̃utetr eius temperamentum, et coenir salva eius incorruptibilitate, quomodo in Glis tangunt, et sentiunt obta sensibilia Beatorum corpora ex sententia Sancti Thomæ in 4 distiõe 44. De aia rõali, an constituat compositum incorruptibile ab intrinsẽco lib. 3o specialius, et fusius agemus.

Disputatio 2a.

Quænam viventium partes aiâ informentr.

Caput 1um.

Statutis aliquibus pars disputationis resolvitr.

Convenit inter oies, plantarum, et arborum partes

que vivent, et crescunt a͞i͞a͞ri: s͞m dictas procedit de partibus ani= malium: recedendo n͞ ꝑ Veterum quorundam sent͞a, qui dicebant a͞i͞am in solo corde residere; alii v͞o in cerebro; unde p suas pot͞i͞as in cæteris a͞i͞alium partibus functiones suas exercebant. Receptissima ꝑn senta e͞; a͞i͞am e͞e in ho͞is o͞ibus partibus corpo= ris, quæ vitalem aliquam operaonem exercent: colligitur ex Aristotele, dum definit, a͞i͞am e͞e actum corporis etc. quasi dicat ab a͞i͞a infra͞ri corpus diversimode dispositum: q͞d l. s͞m se totum, l. s͞m diversas sui partes extendit se ad plures partes corporis, quæ diversis organis infra͞ntur. Probatur deinceps; q͞ illæ partes exercentes aliquam operaonem vitalem vivunt: q͞ infra͞ntur a͞i͞a: co͞a p͞r; q͞ vitalis operao supponit a͞i͞am, quæ sit l͞m, et radicale p͞rium vitæ in actu 1o, et quidem cum ab effectibus ducamur ad cognoscen= das causas, si vitales eff͞us in diversis partibꝫ reperiamus, V.g. nu= tritionem, et sensationem; necesse e͞ d͞ce damus in his partibꝫ l͞m, et radicale p͞rium substa͞le illarum operaonum.

Præterea statuo, totum e͞e triplex, essale, integrale, et potestativum: ess͞ale e͞, cui n͞ l deest ess͞æ, et phic͞æ, et mathaphic͞æ: integrale e͞, q͞d ꝯstat o͞ibus par= tibus integrantibꝫ; qualis n͞ e͞ homo, cui brachium, aut pes abscissa. ꝑ potestativum e͞, q͞d habet o͞es po͞as: unde a͞i͞a e͞ in singulis par= tibꝫ ꝯpositi; ita ut totam essam in quavis retineat, et o͞es eius partes (si dicis e͞ ut videbimus infra) et singulæ totam essam ꝯtineant: ast singulæ partes n͞ ꝯtinent totam integritatem ꝯm= positi, nec o͞es po͞as; q͞ manus n͞ e͞ brachium, aut pes: q͞ sic a͞i͞a ma= num infra͞t, ut manus n͞ ꝯtineat brachium, aut pedem.

Deinde in manu n͞ deest potia visiva saltem s͞m a͞ccid͞a corporea, quæ ad ill= am requirantur; nec potia auditiva: q͞ a͞i͞a sic adest manui, ut n͞ habeat in illa o͞es potias; atq͞ adeo manus n͞ sit totum potesta=

2 ol tivum: quare totum integrale sunt omnes partes, aut membra collectim accepta; et totum potestativum sunt omnes partes collection sumptæ, in quo vigent potentiæ omnes, quæ ad vivens requiruntur.

De inceps statuo duplex genus partium integrantium: aliæ sunt consistentes, ut ossa, caro, nervi, et cartilagines: aliæ sunt fluidæ, ut lac, semen, spiritus vitales, et animales, ossium medullæ, et 4 humores, sanguis, pituita, atrabilis, flava bilis. Præterea in partibus consistentibus aliæ distingui solent, quæ sine dubio pertinent ad constitutionem, et integritatem animalis, ut caro, ossa etc., et eas certum est animari: aliæ vero sunt, quæ non tam ad integritatem, quam adornatum corporis pertinere videntur, et sunt partes solidæ, ut ungues, capilli, dentes, cornua, squammæ, plumæ, et rostra avium, et cilia: de his ergo, et de partibus fluidis rogatur in præsenti, an informentur anima?

Et in primis de partibus solidis loquamur: circa ungues sit 1a assertio, ungues animantur ab anima, hæc resolutio est contra Gallenum lib. partis medicæ; pro illa stant Hurtado De 2a de anima sereb. et alii plures Recentiores: probatur; quia ungues sunt partes integrantes, quia sunt partes integrantes compositi, sine quibus imperfectum, et mutilum esset animal: ergo vivunt. Confirmatur 1o; ungues uniuntur cum reliquis, et præcipuis corporis partibus: ergo animantur; antecedens probatur; quia non sine magno dolore possunt avelli, quod est signum continuationis: consequentia patet, nam omnes corporis partes, quæ continuantur eadem informantur anima. Confirmatur 2o, quia pueris ungues excrescunt versus omnem dimensionem, et duriores redduntur ætatis decursu: ergo vitam habent.

Sed advertas, obsecro, hic loquimur de mediis unguibus, et partibus illis, quæ proximiores sunt, et continuantur cum carne; nam extremæ partes non animantur, quia sunt excrementa, et corpus substantiale non constituitur integrum per illas: sed potius debent abscindi: quod etiam intellige de omnibus partibus solidis de quibus varias assertiones in hoc capite loquemur. Dices 1o, partes

partes extremæ in unguibus continuantur cum mediis; sed mediæ vi-
vunt: ergo etiam extremæ. Secundo pars illa, quæ modo erat media, postea
fit extrema: ergo etiam vivet pars extrema. Ad 1um, recessa maiori,
et minori, negando consequentiam, sicut ramus viridis in arbore continuatur cum sicco,
licet viridis vivat, et siccus sit emortuus: similiter contingit, cum in hoc
latus unum emoritur, altero vivente. Ad 2um, omisso antecedenti, negatur
consequentia, ratio est; quia cum pars illa fit extrema non integrat corpus animalis;
sed est excrementum; et consequenter amittit formam viventem (excrementa
enim non vivunt) sicut quando vivens calore naturali plures materiæ partes
expellit; illæ vitalem formam deponunt, et aliam admittunt.

Sit
2a assertio contra ad primam. Capilli animantur ab anima: probatur; quia si par-
tes integrantes animalis, ipsum imperfectum erit. Confirmatur 1o, quia ho-
mo calvitie laborans, est imperfectus: ergo quia deficiunt capilli.
Item capilli nutriuntur, et augentur; sed hoc est proprium viven-
tium: ergo. Præterea confirmatur rationibus, et solutione ad opposita
argumenta pro prima assertione.

Oppones tamen. Capilli non hab-
ent terminum magnitudinis; nullam habent organisationem; nul-
lam operationem vitalem: ergo non habent animam. Retrad 1um con-
cedendo antecedens; nam etiam dentes nullum sibi terminum magnitudinis
habent, ut 3o tractatu de generatione statui; semper tamen crescunt,
et consequenter vivunt. Ad 2um omisso antecedenti, negatur consequentia: organisa-
tio non debet esse in quavis parte corporis viventis; sed in toto cor-
pore, ita ossa non habent organisationem, licet vivant. Præterquam quod
dubium est, an capilli careant organisatione. Ad 3um, negatur antecedens,
vitaliter enim crescunt; et licet vitalem operationem non eliciunt, pos-
sunt radicaliter vivere; sicut ossa radicaliter intelligunt, et sen-
tiunt, non tamen formaliter, propter defectum requisitorum.

Hinc est, quam

2-12 malè opinentur, qui unguibus, et capillis s'n concedunt aiām vegetativam distām etiam ab aia sensitiva, aut roali, quae ē in toto equo, vel in toto hoc; quia sequeretur quod in quovis vivente tot aias vegetatrices, quot ungues, capilli, pili, et crines, constitueremus: quod ē absurdum. Praeterea non ē recta argumentatio; crines, et ungues non sentiunt, neque ratiocinantur; sed s'n nutriuntur: ergo s'n habent aiām nutritivam, distām realiter a sensitiva, et roali: alioqui liceret etiam inferre, ossa non habere aiām roalem, nec sensitivam; quia non sentiunt, neque ratiocinantur.

Sit 3ª assertio. Dentes aiantur; et quidem propter eandem raonem, qua reliqua ossa vivunt, ut docet Ar̃es 2º de generatione aialium cap. 4. Item augescunt non quidem per appositionem; quia licet nullam habeant propriam cavitatem alimenti; adhuc per poros attrahunt aliunde materiam, et in se convertunt: quod est augeri per intus sumptionem; quia dum cibos terunt aliquarum partium imminutionem patiuntur. Circa vitam sensitivam formalem melius contra Galenum philosophantur Ar̃s; denegant n. dentibus talem vitam; nam licet dolor in dentibus, non in ipsis; sed in partibus vicinis (ita etiam philosophantur de ossibus) sentitur, nec obstat, dolorem mitigari quando dentes avelluntur, id n. ex eo provenit, quia humor malignus aggreditur ex partibus vicinis, et quando dum putridus est, inducunt in carnem quandam qualitatem nocivam; unde non infertur dentes sentire formaliter; quamvis augeantur, et nutriantur.

Sit 4ª assertio: Cornua, rostra, et plumae avium, squamae conchae quoque aiantur; et raō ē; quia videntur crescere, et vitaliter augeri; habent n. suos poros, quibus recipiant alimentum, et per omnes partes distribuant: ergo per intus sumptionem augentur, et consequenter vere animantur. Confirmatur; nam sicut arborum cornua, rostra etc, quae quasi corticis raonem habent vel alicuius partis internae, ab illa alimentum sugunt, et alimentum recipiunt.

Caput 2.m.

de partibus fluidis iudicium fertur.

De quatuor humoribus, et praecipue de sanguine insurgit diffic:
an v'lt sanguis informetur aia, seu vivat? 1a senta affrat, defen:
ditur a Toleto, Valencia, Hurtado, Arriaga, et Oviedo. Contra regione
opponitur 2a senta negativa, quam tuentur Rubius, Fonseca, Suares,
Vasqs, Dandinus, et fere oes Medici cum qq propugno, sanguinem
non vivere: Ratio 1a sit; q sanguis e alimentum proxum, quo nutri:
untur partes viventis; sed alimentum proxum non debet informari aia;
s't totum infratr. q sanguis non vivit maior ex Ave colligitur, et
tenent coiter Philosophi, et Medici: minor 1o p'r; q alimentum de:
bet ee substiale distum, et dissimile ipsi alito; aliter aial nutriretur
ex seipso. 2o p'r; q alimentum nequit participare eandem
fram, quam aiat alitam participat; siquidem alimentum tra:
nsit in substantiam aliti p nutritionem, quae e substalis conversio:
destruitur n. alimenti fra, et inducitur fra aliti.

Secunda rao sit san:
guis non continuatur cum partibq solidis, carne v'lt, et ossibus: q non aiatur
eadem aia: p't coaq q nequit eadem aia distas materias infrare;
alioqui una aia duo composita constitueret; aut si unum tantum com:
positum constitueret, esset vere unum p accidens, v'lt compositum ex
partibq non unitis, et continuatis; ans p't 1o; q sanguis e fluidus, at:
que ita e intra venas, ut aqua intra vas continetur. 2o p't; q nullum
extat fundum pro asserenda continuatione sanguinis cum reliquis
partibq compositi: q e neganda. coa p'r; q ad affrandum aliquam
rem, requiritur positivum fundum, et ratio, ad negandum v suf:
ficit, nullum adesse fundum, et raonem, pro parte opposita: q.

Tertia ratio:

214 Si sanguis in hoc v[erbo] infraretur aia r[ation]ali, [con]tineretur sub specie panis eodem modo, quo [con]tinentur ossa, et nervi v[idelice]t ex vi formali verborum; s[ed] hoc e[st] [contr]a Conc. Trid. sess. 13. cap. 3: q[uo]d n[on] infratur sanguis eadem aia, qua corpus Christi Domini: sequella p[robatu]r; q[uia] ex vi formali verborum e[st] integrum corpus Christi Domini; s[ed] si sanguis infraretur aia r[ation]ali, n[on] minus esset pars corporis illius, q[ua]m ossa, et nervi: ergo cum h[a]ec [con]stituantur ex vi formali verborum sub speciebus panis, etiam sanguis [con]stitueretur ex vi formali verborum, q[uo]d n[on] e[st] dicendum.

Ex dictis infero 1o, tres humores reliquos, pituitam v[idelice]t, et bilem utramq[ue] n[on] infrari aia; tum, q[uia] magis pertinet sanguis ad nostrorum corporum n[ec]ess[ita]tem, quam alii humores: ergo si sanguis n[on] infratur aia, nec reliqui humores: tum, q[uia] purgari solent, et nocivi s[un]t hominibus, nisi frequenter expellantur: ita Conimbricenses. Infero 2o, spiritus aiales, qui ideo vocantur spiritus, q[uia] s[un]t quedam particule minutissime sanguinis defecati; et animales vocantur, q[uia] deserviunt functionibus vitalibus audiendi, videndi etc. etiam que spiritus vitales, qui s[un]t alie subtilissime particule sanguinis, que deserviunt corpori fovendo, et calefaciendo, h[ui]us spiritus, inquam, n[on] infrantur aia: q[uo]d ex inde concluditur, q[uia] nullam videntur [con]tinuationem habere cum aliis spiritibus viventis; sed toto corpore vagantur ad fovendas, et iuvandas partes corporis ad vite functiones; partes a[utem] integrales, ut infrentur aia, habere debent [con]tinuationem cum aliis partibus corporis a q[ui]bus accipiant nutrimentum.

Infero 3o, saliva, sudor, mucus, et cerumen, que presertim a corpore humano emittuntur, n[on] vivunt; q[uia] s[un]t excrementa mera, ac proinde n[on] s[un]t partes pertinentes ad integritatem aialis. Infero 4o, adeps, pinguedo, et sevum, medulla q[uoque] ossium n[on] infrantur aia: tum, q[uia] pars [con]trem h[a]ec o[mn]ia s[un]t aialis excrementa; tum etiam, q[uia] n[on] videntur differre substantialiter a sanguine, s[ed] e[ss]e sanguinem a[d]pte concoctum, et ad crassitudinem redactum, et dum aliud alimentum deest aiali, tanquam

alimentum deservit, et tenet Gallenus, et noster P. Dandinus, qui ait, nil esse aliud adipem, quam sanguinem exundantem ex venis.

Infero quinto; semen, et Lac non animantur, contra Gallenum, et ita tenet Aristoteles lib. 1o de generatione animalium, et pro de semine (idem pro de lacte eisdem rationibus) quia non est pars integralis, siquidem non ordinatur ad integritatem animalis, in quo residet; sed ad generationem alterius; alioqui daretur anima ad ipsius integritatem; et sine ipso homo non esset integer, et absolutus, quod falsum est; ut patet in pueris, in quibus non datur semen. Item non continuatur cum aliis partibus viventis; sed residet seorsum in loco observatum, ex sanguine defacto comparatum ad generationem. Ulterius, quia semen decissum retinet unam formam seminis, et tamen non vivit; quia nullum habet indicium vitae; et quia separatum est a vivente; ideo quia non informatur anima generantis.

Infero 6o: omnes partes animatae, tam solidae, quam fluidae, quas retulimus cap. praecedenti informantur anima totius, vel rationali, ut patet in dictis: at vero in reliquis viventibus sensitivis, et vegetativis, informantur diversis partibus animae distinctis inter se, licet specie incompleta, licet non numero, ut de sequenti videbimus, quae partes constituunt unicam adaequatam in specie completam animam.

Caput 3m. cap. praecedenti dicta ab obiectis liberantur.

Adversus nostram resolutionem praecipuam 1o argues ab authoritate S. Paginae, ubi Levitici cap. 17, sic habetur: anima enim omnis carnis in sanguine est; sed illud vivit, in quo est anima; ergo sanguis informatur anima. Praeterea Aristoteles expressis verbis, sic inquit, quandiu vita servatur, sanguis unus animatur, et fervet. Respondetur, illud Levitici, sic debere intelligi, ut anima omnis carnis pendeat a sanguine, cuius, si multum effluat, anima deficit, et vita interit; non tamen intelligi, ut sanguis animetur. Aristotelem vero, loquutum fuisse Philosophum impropria locutione: propterea quod multum efferveat, et agitetur, dum incalescit spiritibus vitalibus. Argues 2o: sanguis est vera hominis pars; sed omnes hominis partes informantur anima: ergo et sanguis: probatur minor quia in Eucharistia sub speciebus panis est sanguis Christi D. per concomitantiam, ut definit Tridentinum. sed non est sub his speciebus per concomitantiam, nisi ea, quae sunt partes Christi D.: ergo. Confirmatur; sanguis immediate assumptus fuit a verbo divino, quia animatur anima rationali, patet consequentia, quia non potest

Verbum assumere naram irraonalem. Retr; dist.º doma.em; sanguis e vª hois pars, ide ɔstitutivum phicum essaliter ɔstituens hoem integrum ſ.ⁿ suam essam; n.º mam: e vª hois pars idé aliqd substale nario, et intrince ad hoem ɔservandum requisitum. e; ſ alitr distinguitr. e vª hois pars 1ª maria, negatr; 2ª via, ɔceditr. sanguis n. n̄ e de ɔceptu essali ɔpositi integri viventis; potest n. intelligi 1º rio integritas hois, qⁿ intelligatr integritas 2º ria, qª e t in regr, ut persistat, et ɔservetr hom ptes n. que inter se ɔtinuantr vere vivunt, et coentr ɔstituunt ſ.ª viam integritatem; ptes v.º que n̄ ɔtinuantr, ut sanguis, hac ll.ª 2º rio ɔstituunt hoem integrum, qⁿ nario vivant.

Ad pbm mⁱˢ retr, ex ɔcomitantia n̄ colligi, sangnem, ptemee; qª ut theolgi docent in specibg panis, et sangis n̄ s.m p. ɔcomitatiam esse ocantr ptes essales Chrti D., ɔdetm accia oia abluta, que ad eius corporis ornamentm, et statum perfectm pertinent. Ad ɔfronem, ɔcess anti, negatr coa, et ans pbaonis. ɔcedunt n. theolgi, plerique nam etiam irraonalem posse a Persona diva assumi. Argues 3º; deficiente sanguine, aial manet mutilum, n̄ minus, quam abscissa manu; sd pars, quâ deficiente, manet aial mutilum, informatr aiâ totius animalis: ergo et sanguis. Confirmatr primo. Sanguis movetr versus omnes partes corporis; sic se ad faciem refundit, cum pudore afficimur; dum irascimur, effervescit; cum timemus, se ad intima recipit, et cum lætamur, à corde ad partes alias se diffundit; sed illud, qd movet se ad motivem loci diffrâm, vivit: ergo, et sanguis. Confratr 2º; effuso sanguine, statim emoritr aial; sed absq alimento vivit dies aliquot: ergo sanguis n̄ e merum alimentum, sed pars viventis vivens.

Retr distione maris: manet aial mutilum, id est, n̄ potens operaones vitales exercere defectu instrorum substalium, que requiruntur, ɔcedo marem: manet mutilum, id e privatum parte aliqua 1ª ria, et essentiali, nego marem. Ad 1m confraonem, respondetr; in his partibus, ubi sanguis elaboratr, datr virtus expellens sanguinem ad alias partes corporis; aut in aliis datr virtus, sanguinem attrahens: deinde anima movet sanguinem ad alia plura pro rerum ocursu, et affectuum varietate; sed non tanquam instrumentum, quod informetur anima, sed ut inanime instrumentum, Nihil deficit.

uti movet cibos, et mittit p appetitum ad stomachum, et q
inde eq prius in os p nauceam revomit; qui quidem cibi nullatus aiantr.

Ad 2m ofraonem, n̄ infertr ex eo, qd aliqd requiratur ad vitam, dicamus aia infrari; et illud ē quo vivens persistit, aia carere; sicn̄ ē pede, aut braquio diu persistit vita, nō de rois, cum sit certum, oīo diu ē cibo n̄ posse persistere; sed sumitr rao vitę ex eo, qd ē cibo nequeat homo persistere; sed ex eo, qd partes, quę vivunt, otinuationem habeant, et pertineant ad prariam hoīs integritatem.

Argues 4o o 2m illationem; species, quę deserviunt ad sensuum functiones, et operaones, inhęrent spiritibus aialibus: ḡo spiritus aiales aiantr: pr ans; q a sensibus externis ad internos mituntur species, quę alijs spiritibus: ḡo illis species insident; quare spiritus, ut baiuli deserviunt, ut mittantr species; sed nequeunt ita deservire, nisi vivunt. ḡo. Negr, species inhęrere spiritibus, aut, q ita ipsis inhęrent, seu insident, ut tanquam baiuli deferant species ad sensus internos; sic species visibiles, quę aëri insident, et ab aëre deferuntr ad visivam potiam: nec tn infertr inde, spiritus illos vivere; sic nec vivit aër, ex eo, qd species visibiles ipsi insideant, et ipse baiulus sit ad potiam visivam.

Argues 5o illaonem quintam: sanguis n̄ overtitr in rem viventem, nisi disponatr a vivente; sed medio semine disponitr ora ad integrum aial: ḡo semen habet vitam. Confratr 1o. semen habet virtutem generandi; sed hęc n̄ inhęret, nisi viventi: ḡo semen vivit. Confratr 2o, q stirpium, et arborum semina infrantr aia: ḡo similitr aialium seminum: pr ans; q crescunt p intus sumptionem qd ē propriam viventium: ḡo. Negr oseq ans, et mi, negando coam; ltī n̄ semen

 disponat, et sit causa immanata Embrionis, non tamen est causa animae illius, quae si materialis est, tantum a Matre immate generatur, ut dixi tractatu de generatione substantiali viventium, unde potest ad confirmationem tamen, nam licet semen habeat virtutem generandi, haec non debet inhaerere semini viventi, nam hoc non producit animam, sed tantum corpus, quod anima informatur.

Ad 2um, ratio discriminis est, quod semina arborum, et plantarum sunt partes viventis; tum quia continuantur cum partibus viventis, ut triticum cum spica, tum, quia nutriunt se per intussumptionem, ut videre licet in arborum pomis; econtra vero animalium semina non sunt partes illorum, quia non continuantur cum corporis partibus; et crescunt per extra positionem, quod est proprium inanimatorum.

Disputatio 3a.

Utrum animae partibus constent integralibus?

Caput 1um.

brevis spiritus, et corporis notio praemittitur.

Plausibilem intra Physicas quaestionem venimus, ad cuius expositionem illustrandam, ut disputationis corpus collimetur, de corpore in communi definiendo, ac dividendo, prout distinguitur a spiritu sermonem praemittendum iudicamus, licet tangam in propria sede; et si frequenter Recentiores lib. 1o Physicorum sub initio rem effusissime tractant. Primo praelibandum est, vocem corpus, inter alias triplicem sortiri acceptionem: 1o sumitur pro re materiali, vel pro materia prima, vel quavis alia re, quae cum materia componatur; in hac acceptione non disputamus. 2o sumitur pro composito substantiali ex materia, et forma media unione constituto, et corpus

nale dicitur, spectatque ad objectum Philosophiæ. Sumitur 229
corpore, prout signat quid quid ab spiritu, et re spirituali dis-
tinctum est, sive sit substantiale, sive accidentale, sive sit modus, sive
ens absolutum; modo sit compositum ex materia, et forma, sive non: modo
sit divisibile, vel indivisibile; in hoc enim sensu inquirimus quid-
nam corpus in communi constituatur?
Quo prelibandum est, quod quid, aut
esse corpus, aut esse spiritum; quia tamen res eadem potest esse corpus,
et spiritus; unde colligo divisionem entis in corpus, et spiri-
tum ad quam esse; et convenit explicari debere per differentias oppo-
sitas, et incompossibiles. Quo prelibandum est, ut veram definitionem
em corporis tradamus, quid sit dimensio partium, quot quæ sint
genera partium? nomine igitur dimensionis signatur constitutio
partium inter se unitarum, quæ si una ponatur extra aliam,
extensionem, et molem constituunt. Hæc dimensio potest esse trina,
vel quoad longitudinem, vel quoad latitudinem, vel quoad profun-
ditatem.
Duplex præterea est dimensio, alia phisica, et alia
mathematica: phisica est constitutio partium unitarum inter se,
et ex se capacium componendi extensionem abstrahendo ab eo,
quod illæ sint extensæ, vel non: unde si materia prima reduceretur ad punc-
tum spatii, tunc vere haberet dimensionem phisicam, de qua
in præsentiarum loquimur. Dimensio mathematica est
constitutio partium inter se unitarum, quæ extensæ sint ac-
tualiter, et aliæ extra locum aliarum; nam Mathematicus
eatenus figuram considerat, quatenus in corpore partium exten-
sio detur.
Rursus genera partium hæc sunt; aliæ dicuntur partes
essentiales, seu substantiales, et illæ sunt materia, et forma, quæ constituunt compositum
essentiale: Aliæ sunt partes integrantes, quæ componunt dimensio-

220 sionem, sive phicam, sive mathematicam et appellantur etiam partes entative; quia illis physica rei entas constituitur, et integrativæ partes, quæ constituunt in ãm Eon quantatem; de talis tantum loquimur; nam aliæ sunt partes intensionis, quæ uniuntur inter se in eadem parte subiecti ad qualitatem intendendam; et hæ tam in re entative divisibili, quam indivisibili reperiri possunt; in calore n. dantur partes intensionis, licet calor integraliter divisibilis sit; et similiter dantur in gratia sanctificante, quæ integraliter indivisibilis, ut tractatu 2o de generatione exposui.

Quarto prælibandum est, dari rationem communem, per quam conveniunt omnia corpora sive completa, sive incompleta, et per quam distinguuntur singula a spiritu: probatur; nam omnia corpora vere conveniunt in ratione corporis: ergo si pura hæc convenientia significetur per aliquam vocem, significabitur ratio communis univoca: antecedens probatur; nam quodcunque corpus sive divisibile, sive indivisibile substantiale, vel accidentale habet aliquid præcisum, verum, et reale, in quo conveniant, et per quod distinguantur a spiritu, cum liberum conveniat præcisum, per quod distinguatur a spiritu, et excludat essentialiter rationem spiritus. Præterea abstrahere rationem communem, nihil aliud est, quam cognoscere actu omnia inferiora in ordine ad corporatum esse, non explicando eorum differentias, ut tales; sed ita se habet hæc apprehensio corporis: ergo.

Reliqua argumenta, quæ in logica probavi rationem communem entis univocam, et non analogam, huc advoco; et hoc unum repetam; impossibile est, per aliquem conceptum communem, seu vocem significari convenientiam, ut talem, et simul differentiam, ut talem: ergo impossibile est rationem communis analoga. antecedens constat; nam corpus, quod significetur differentia ut talis inferiorum, non abstrahitur ratio communis, sed corpus, quod significetur pura convenientia est ratio univoca: ergo ratio communis corporis univoca, et non analoga est.

His prælibatis, licet nullus, quem hucusque sciam, exactam definitionem

confecerit; nihilominus tn defionem pro corpore in coi sic statuo, corpus ē, q d sibi intrinsē petit cstitutiuum dimensionis: ad cuius intelligentiam notabis p illa verba, q d sibi intrinse petit, corpus debere petere cstitutiuum dimensionis tanqm q d sibi intrinsecum, p q d cstituatr; sicut punctum intrinse cstituitr p cstitutiuum dimensionis, quę ē essā puncti; et etiam pars diuisibilis intrinse cstituitr p essām puncti, cum illud pars essalitr includat.

Deinde p cstitutiuum dimensionis; intelligimus cstitutiuum sm actiuum, q d possit cponere dimensionem, siue hoc cstitutiuum sit diuisibile, siue indiuisibile, dum modo illud possit actiue dimensionem cponere, vel det formalitr corporeum ens, q d intrinse cstituerit. Deniq noe dimensionis signamus physicam cpositionem partium integrantium siue quoad longitudinem, siue quoad latitudinem, siue quoad profunditatem; harum n. quęlibet sufficiet ad veritatem defonis traditę, nec ōes tres sīl requiruntur.

Probatr modo statuta defio; nam illa cvenit ōibus corporibus, nec cvenire potest alicui spirituali, q hęc defio recta ē: pr ans; q nullum ē assignabile corpus, q d n habet istud pratum, sit petere sibi intrinse cstitutiuum dimensionis: nam si ē corpus diuisibile, quale ē ma 1a, forma corporea, qntitas, albedo, et alia accīa huiusmodi corporea; item actiones, et ubicationes, quorum ōium vniuoce petunt sibi intrinse ēē cstitutiuum dimensionis, cum essalitr cponantr ex punctis, quę sunt cstitutiua dimensionis: si litr si corpus ē indiuisibile, quale ē punctum continuatiuum, et terminatiuum, petit sibi intrinse cstitutiuum dimensionis, cum petat suam essām: q.

Confirmatr, q hoc pratum, sit petere sibi intrinse cstitutiuum cpositi vniuoce cvenit tam mę 1ę, q m toti cposito; nam de ma dicitr, q d petat

222 stitutivum compositi; cum petat suam essentiam quae est intrinsece constituere compositum: similiter de toto composito dicitur, quod petat sibi intrinsece constitutivum compositi, cum essentialiter illud includat: ergo simili modo de corpore in communi dicendum.

Praeterea pro impugnatione aliarum sententiarum; 1a sententia asserit, corpus definiri debere per compositionem partium, et extensionem localem. Sed contra est, quia punctum indivisibile corpus est, et tamen non habet compositionem partium, et extentionem localem: et licet de corpore mathematico praedicta definitio possit verificari, non tamen de corpore in communi prout ab spiritu distinguitur. Secunda sententia definit corpus esse, quod pendet a causa corporea: sed contra est; quia adhuc dubitamus quid sit corporea: item materia prima est corpus, nec tamen pendet a causa corporea, nec petit materiam corpoream; cum anima rationalis sufficienter satiet eius appetitum: rursus non implicat spiritus, qui pendeat a causa corporea, siquidem probabile est, posse divinitus animam rationalem actione generativa produci. ergo

3a sententia affirmat, corpus esse, quod petit effectum formalem materiae primae: distinguunt enim duplicem effectum formalem primarium scilicet materiae, qui consistit in receptione formarum immediata; et secundarium, qui sit vera dependentia formae a materia: quare inquiunt, materia prima est corpus, quia petit receptionem formarum, et ipsae formae similiter sunt corpus, quia a materia stricte dependent. Contra quia est: nam hic committitur circulus vitiosus; nam ideo dicit, materiam esse corpus, quia recipit formas corporeas, et ideo formas esse corporeas, quia pendent a materia: 2o si forma aliqua crearetur, ipsa forma, et actio creativa essent corpus, nec tamen stricte penderent a materia: ergo

4a sententia asserit, corpus est impenetrabile cum alio ente eiusdem speciei. Contra est, quia potest dari corpus ex natura sua penetrabile cum alio eiusdem

eiusdem speciei; nam 1.us gradus caloris e eiusdem speci cu' cum alio 2o, et e corpus; et tn penetratr cum illo in eadem parte subti. g. Mitto aliqs defiones, que nullatus debent admitti utpo- te visiosq; siquidem explantr p ragnem analogam, aut p disiun- ctum, aut p equivocum. Hinc colliges defionem spiritus, e ens qd sibi intrinse habere nequit Istitutivum dimensionis: siue ds spiritus sit substa, ut angelus, et aia roalis, sive accidens, ut actus intus et voluntatis, gratia santificans, sive horum oium actiones, et ubicaones, oio carent Ipositione partium integrantium, et quacunque dimensione, lt habeant partes intonis gratia, e habitus, et ltta que distinguntr ins spiritibus a partibus integrantibus Istituentibus extensionem. Pro solutione obiectionum, que nullius ponderis sti notabis con- siderari posse dimensionem, l formaliter, l transendaliter: di- mensio formaliter sumpta dicit actualem Ipa raonem cum alio corpore, quoad longitudinem, latitudinem et ltta corpus ds in coi n explatr in ordine ad hanc dimensionem; tantum sumitr transendaliter, que s'm dicit Iposionem partium cuius corpus capax e ut quadet cum alio quoad trin- raone iam dimensionem. Rursus notabis, lt aia roalis Istituat hoem, qui e trine dimensus, n tn aia roalis Istituit di- mensionem, q illa s'm Istituit hoem in raone viventis, n in raone corporis.

Caput 2um

adhuc premittitr quorundam corporum diversa possibilitas.

In primis corpus in coi dividitr 1o in substale, et accidale, substale e substa, que petit sibi intrinse Istitutivum di-

dimensionis, et per se subsistit, ut materia, forma brutorum, necnon uniones, quae formae corporeae cum materia copulantur: accidentale accidens, sive absolutum, sive modale, quod petit sibi intrinsece constitutivum dimensionis, et inhaeret alteri; ut omnes qualitates corporeae, actiones, ubicationes, et uniones.

Quarto dividitur corpus in physicum, methaphysicum, et mathematicum, quorum explicationes initio praecedentis capitis, quae triplicem acceptionem corporis exposui. Quinto corpus in absolutum, et modale dividitur; modale, quod se ipso unitur alteri, ut unio: absolutum, quod medio alio unitur, ut materia, quantitas. Item in completum, et in incompletum; completum, quod non ordinatur ad componendum cum alio, ut homo; incompletum, quod ordinatur ad compositionem, ut materia forma. Utrumque autem tam completum, quam incompletum subdividi potest in physicum, methaphysicum, et mathematicum. Sexto in corruptibile, ut equus; et in incorruptibile, ut caelum.

Septimo dividitur corpus compositum, et simplex, idque substantialiter, seu essentialiter, et integraliter; corpus compositum essentialiter est, quod partibus constat physicis, nempe materia, forma, unitis: simplex essentialiter, quod eis partibus caruerit, ut anima equi. Compositum integraliter erit, et dicitur dictae, quod partes unione continuationis habuerit copulatas, quod si eas excluserit, erit integraliter simplex, et indivisibile. Hinc oritur duplex difficultas, prima an sit possibile corpus completum substantiale simplex, quod partibus essentialibus careat: ad hanc quae difficultatem affirmative respondi libro primo Physicorum sub initio primi capitis.

Secunda difficultas est, an sit possibile corpus integraliter simplex quod excludat ratione sui partes integrantes, et consequenter omnino indivisibile sit, sive illud compositum sit ex materia et forma, sive non. Suppono igitur tale corpus com-

pletum de facto non dari; sed quia cum corpora indivisibilia existunt, esse incompleta, ordinari quod ad componendum cum aliis. Posse esse eiusmodi corpus indicant Doctores, qui corpus per trinam dimensionem non constituunt. Inde dicunt etiam spiritualem per se componi partibus integrantibus non solum quoad intentionem sed etiam quoad extensionem: ita Pater Arriaga De la aia sectione, Pater Oviedo, et alii Recentiores, qui inferunt, posse esse corpus completum indivisibile quoad partes integrantes, quod etiam partibus essentialibus careret: item posse esse aliud quod esset compositum ex materia et forma indivisibilibus, carens quoque partibus integralibus.

Melius tamen cum Pater Hurtado, et quamplurimis Magistris, qui per trinam dimensionem corpus constituunt asserendum nobis est, implicare contradictionem eiusmodi corpus indivisibile integraliter, sive sit compositum essentialiter, sive non. Probo igitur conclusionem definitione statuta corporis antiquae, quam non ad libitum, sed solidis rationum fundamentis a nobis roboratam, et a calumniis facile vindicare ex ibi dictis valebis, praesertim si ad ceterarum definitionum confutationem factam mentem applices.

Unde sic arguo: corpus est quod petit sibi intrinsece constitutivum dimensionis; sed eiusmodi corpus completum indivisibile, id non haberet: ergo non posset participare rationem corporis: probatur minor, quia illud corpus indivisibile non haberet in se dimensionem dimensionem aliquam, cum ex partibus integrantibus non componatur. Insuper neque posset componere dimensionem, quia supponitur fore completum physice; punctum tamen indivisibile ideo petit constitutivum dimensionis, quia est corpus incompletum.

 quod illud corpus esset completum; quia ita supponitur, et non esset et non peteret constitutivum dimensionis.

Arguo 2°; aliquid praedicatum proprium quod sit differentiale cuiuscumque corporis debet assignari, per quod differat corpus a spiritu; sed si esset possibile corpus completum indivisibile integrabiliter, nullum assignaretur praedicatum differentiale corporis a spiritu: ergo non est admittendum eiusmodi corpus; probatur minor; quia illa substantia non posset dici corporea ex eo, quod penderet a materia, quia non implicat spiritus, qui pendeat a materia: item illa non foret impenetrabilis; quia potest dari, et de facto datur plura corpora penetrabilia, praeterquam quod, si illa substantia esset ex partis materiae, quia haberet, non posset impenetrabilitatem: rursus illa non haberet extensionem, nec dimensionem partium integrantium, nec peteret constitutivum dimensionis: ergo nullum assignaretur praedicatum differentiale corporis a spiritu, et consequenter corpus illud spiritus foret.

Dices illud corpus componi posse ex materia indivisibili, ex qua profflueret quantitas indivisibilis, eiusque effectus qualis est impenetrabilitas, et ideo eiusmodi substantiam fore corpus; quia esset quanta, et impenetrabilis; licet non sit de essentia corporis in communi quantitas, et impenetrabilitas, sed tantum sit passio proveniens ab aliquibus corporibus in particulari: insuper non foret corpus, quia non peteret sibi intrinsece constitutivum dimensionis, ut probatum est. ergo illud repugnat.

Ex dictis colligitur alia duplex difficultas; 1a an sit possibile corpus substantiale completum, quod careat sua quantitate et petat, sitque proinde penetrabile. alii defendunt, qui per impenetrabilitatem corpus in communi definiunt, esse impossibile praedictum corpus: alii etiam repugnare, qui dicunt, impenetrabilitatem, licet non sit essentiale constitutivum corporis, esse tamen passionem, et proprie-

tatem ita alligatam corpori, ut si ea deficiat, nullum reperiri indicium, quo agnoscamus rationem corporis.

Nos vero qui quantitatem constitutivum corporis statuimus, asserimus, non repugnare divinitus: et probamus, quia exclusa impenetrabilitate, manet adhuc indicium ad dignoscendam rationem corporis; nam adhuc haberet rationem dimensionis, et compositionem partium integrantium, quae extendi possent. Confirmatur 1o; impenetrabilitas est passio corporis in communi; nam dantur corpora ex se penetrabilia, ut gradus caloris cum alio: ergo non repugnat corpus penetrabile, quod quantitatem ex se non petat. Confirmatur 2o; nam adhuc sufficienter distingueretur ab spiritu: ergo.

Obicies; penetrabilitas est propria passio spiritus cuiuscumque: ergo impenetrabilitas est passio cuiuscumque corporis. Negatur, penetrabilitatem non soli spiritui convenire, sed etiam corpori, nempe calori: unde impenetrabilitas licet conveniat corporibus substantialibus completis, quae de facto existunt, non est proprietas cuiuscumque corporis possibilis; itaque bene infertur, est impenetrabile: ergo est corpus: non tamen e contra, est penetrabile: ergo spiritus est; male igitur comparat.

Secunda difficultas, an sit possibilis spiritus constans partibus tam essentialibus, quam integralibus? quae dicta a nobis lib. 1o Physicorum tractatu 2o circa repugnantiam materiae spiritualis assero, repugnare animam realem, et materiam spiritualis, et contra unicumque spiritum compactum ex materia spirituali, et forma unitis. Insuper ex antecedenti capite constat spiritum partibus integralibus constantem omnino impossibilem esse, tum propter definitionem spiritus a nobis statutam, tum etiam propter statutam quantitatem constitutivum corporis in communi.

Caput 3m.

 Præcipuus disputationis scopus attingitur.

Suppositis, quæ stabilita manent per præcedentibus cap. restat inquirere, an aiæ habeant de facto rationem spiritus, an corporis, et consequenter aliquam compositionem, seu partium essalium, seu integralium admittant. Et in primis de aia rationali certum est, carere eiusmodi partibus essalibus, ut patet ex dictis, utpote spirituali, et sua unitis, ut proxe dicebam.

Etiam apertum est apud Philosophos, et Theologos, aiam rationalem existentem de facto indivisibilem integraliter esse, neque partibus constare unitis quoad extensionem, quarum una sit in capite, alia in corde, et ta. Et pr. 1° authoritate Sacræ Scripturæ, ubi appellatur proprie spiritus Matth. 27 et clamans voce magna emisit spiritum; insuper Ecclesia definit in decretalibus de summa Trinitate, quod aia rationalis sit spiritus.

Probatur 2°. nam si aia esset divisibilis, et haberet tot partes extensas, quot habet subiectum, quod informat, sequeretur, quod esset corruptibilis, et mortalis, quod est contra fidem: ergo est indivisibilis integraliter. sequela probatur nam destructa aliqua parte corporis destrueretur pars aiæ, quæ correspondet illi parti destructæ corporis: ergo. si dicas, illam partem aiæ separari ab aliis; et quod destrui, aut consumpsi: contra est; nam illa pars, quæ in loco servatur, quoadusque iterum cum aliis partibus uniatur: deinde pars illa damnaretur si fuisset abscissa ob hoc iniustum; cæteræ autem in Cælum evolarent, si avellerentur ob hoc decedente in gratia quod est absurdum: ergo. Unde infertur ex dictis, aiam rationalem de facto existentem constitui totam in toto corpore, et totam in singulis eius partibus ea ratione, qua Christus Dominus in Eucharistia existit, et Deus in toto Universo, et totus in singulis partibus illius.

Loquendo nunc de aiabus corporeis de facto exis-

tentibus vegetativa ut, et sensitiva, videamus an componantur ex partibus essentialibus, nec non integralibus: de partibus essentialibus non est dubium, quod non constituantur ex illis; nam daretur in composito duplex materia, altera animae, et altera, quam informat; daretur quoque duplex unio adaequata, et consequenter duo composita absoluta: unde constat, animas corporeas carere compositione essentiali, esse quae formas actu apertas, et vivificantes materiam, cui inhaerent, et ex cuius potentia educuntur, ideo quoque materiales dicuntur.

Circa partes integrantes procedit praecipue disputationis sermo: 1a sententia defenditur ab aliquibus antiquioribus, docet quod omnes animas corporeas esse indivisibiles, sicut est anima rationalis. 2a sententia tenet, et est communis inter Thomistas, omnes animas divisibiles esse, partes quoque integrantes habere. 3a sententia media tuetur animas omnes sensitivas esse indivisibiles, vegetativas autem divisibiles esse; ita non nulli ex antiquis. 4a propugnat, animas imperfectorum animantium, quales sunt locustae, cancri, vermes, vespae, divisibiles esse, animas vero animantium perfectorum, quales sunt leo, equus, et elephantus, esse indivisibiles: apud Aristotelem enim ea dicuntur animalia perfecta, quae non possunt, nisi medio semine generari: illa vero dicuntur imperfecta, et insecta, quae ex putri[illegible] a congressu maris, et feminae procreantur; inde etiam plantae viventia imperfecta dicuntur; pro hac sententia stat Divus Thomas 2a Gentes cap. 72, Caietanus, Patres Conimb. Suares, et alii. Nobis placet inter omnes communis sententia, quae probat, animas omnes esse divisibiles; 1o constat, nam animae omnes quaerunt materiam sibi corpoream, seu corpus: ergo omnes animae sunt divisibiles: ans est certum, nec minus consequentia ex dictis pro essentia, et quidditate corporis à nobis statutis; secus autem si indivisibiles essent, spiritus censerentur. Secundo constat in animabus viventium imperfectorum; si dividas vivens imperfectum in duas

2-3º partes in qualibet manet aia; sed in qualibet non manet eadem pars aie: ergo diversa: ergo divisa aia in partes. maior probatur experientia; 1º in ramis arborum, qui separati ab arbore retinent eadem accidentia, eas dem qualitates, et virorem, et si serantur, novas agunt radices: similiter rosa in aquam immissa, et similiter cariophilus sese explicant, et crescunt. ergo. 2º probatur in lacerta; si caudam lacertae dividas à reliquo corpore, non solum remanet aia sensitiva in toto corpore illius, sed etiam in cauda divisa, cum videamus, ibi sentire dolorem, qui media contorsione extremitatum caudae indicatur: insuper movetur motu locali, videtur enim saltitare per multum tempus: ergo ibi pars aie adest.

Tertio constat conclusio de aiantibus perfectis; quia si eorum aie essent indivisibiles, quaelibet secundum se totam esset in toto corpore viventi, et in qualibet parte illius eadem ratione, qua aia rationalis existit in hoc; sed hoc est falsum: ergo. probatur minor, quia haec perfectio solum convenit spirituj et aeque urgentissimo, quod desiderium datur, uter solutione argumentorum constabit, nequit concedi corpori de facto existenti; licet concederetur corpori possibili.

Rursus, sequeretur, quod eadem aia mutaret subiectum inadaequatum; imo adaequatum; quod in sententia thomistarum absurdum est, cum aia sumat individuationem à tali materia determinata: sequela probatur; nam per nutritionem fra generata post longum tempus adquirit novam materiam adaequatam, deperdita priori per diminutionem, ut ipso experimento liquet in aia spirituali, ut pote indivisibili: ergo.

Dices tamen, quando nihil ex materia antiqua remanet, illa aia perit, et advenit alia: ergo nullum datur inconveniens. Sed contra, nam videmus bruta post multum temporis meminisse, et exercere, quae didicerunt: ut equus, qui scientiam equitaticam exercet, diu illam exercet.

quo manent species earum rerum, quas sensibus perceperunt; 241
quæ quidem perirent, si destrueretur prior anima, et adveniret denovo altera.

Caput 4. Argumenta diluimus.

Primum argumentum sic se habet, motus ille in cauda lacertæ tantum est commotio spirituum animalium, et vitalium, et non effusa ab anima causatus, qua ratione caput hominis abscissum moveri, et palpitare solet, neque ideo infertur, ibi adesse animam rationalem: ergo. Respondetur negando antecedens; quia motus lacertæ diu persistunt, et uniformiter exercentur; unde indicium, quod ab spiritibus non proveniant, sed a parte animæ ibi residentis: spiritus enim animales, et vitales vix tremorem aliquem in parte abscissa causant, quando cito pereunt, et corpus, vel pars illico iacet emortua, ideoque caput hominis abscissum, licet aliquanto moveatur propter spiritus cito elanguet; quia cito spiritus evanescunt; ast in cauda lacertæ diu persistunt motus.

Secundum argumentum; quando partes abscissæ a corpore non vivunt, signum erit, animam non esse divisibilem; at partes cuiuscumque perfecti viventis, imo etiam imperfecti abscissæ a corpore non vivunt: ergo non animæ indivisibiles; quare dicendum erit, animas quasdam corporeas indivisibiles esse, alias vero divisibiles, aut omnes indivisibiles esse, cum optime possit intelligi, quod quando lacertæ pars abscinditur, producatur denuo a Deo in parte illa nova anima. Confirmatur 1o; nam etiam lacerta, si a capite per corpus medium abscindatur, neutra pars vivit: ergo signum est animam esse indivisibilem, alioqui in dictas animæ in utroque medio corpore permaneret. Confirmatur 2o; si vermis percutiatur in parte una, et sibi altera eius, totum corpus movet se, videturque condolere: ergo quia anima, quæ est in hac parte est etiam in altera: probatur consequentia; nam si diversa pars esset hic, et illic una sola dolorem sentiret. Respondetur negando maiorem; nam licet non detur

232 indicium aliquod aiæ in partibus corporis separatis nõ inde arguitur indivisibilitas aiæ; quemadmodum signum realis distõnis ẽ posse unum perire, altero permanente, at verò ubi hoc signum nõ adest, nõ 3tinuo deest realis distio; nõ igitur id provenit ex divisibilitate, aut indivisibilitate aiarum; sed q partes aliquæ corporis mutuo pendent inter se, et maxime à capite, corde hepate, eorum q temperamento, quo deficiente p divisionem, statim pereunt partes aiæ. q d dicitur Vltº si Deo 3ervo aiam produceret in parte illa, caret fundamento raonis: q oẽs aiæ divis. nõ.

Præterea addit P. Hurtado, probabile eẽ in brutis perfectis manere partes aiæ in partibus divisis saltem p breve tempus, licet motum nõ exerceant propter raonem aliquam occultam: imo moveri, testatur Aẽs, qui quidem asserit, se vidisse arietem ambulantem postquam caput abscissum fuerat: et Gallenus ait, coram se victimas ambulasse, iam visceribus extractis: et magis mirandum ẽ, q d noster Josephus de Acosta 1º de historia Indica cap. 21 refert, Hispanum quem, cui extractum cor fuerat, in hæc verba prorupisse, q quites Nobilissimi peremptus sum.

Ad 3onfirmaonem patet ex dictis responsio. Ad 2on 3cesso antẽ, nego 3sequentiam, et añs probationis, qndo n percutitur vermis, aut equus in aliqua parte, cæteræ accurrunt ad leniendum dolorem, aut illum manifestando propter naturalem sympathiam, quam habent oẽs partes corporis viventis. Deinde q pars percussa mittit species, quæ sunt velut nuntia damni inflicti ad cerebrum, ubi residet cognitiva potentia; et à cerebro ad cor, ubi ẽ appetitus cõis, cui maxe displicet in percutione illius partis; et à corde adguttur, nuntiando damnum, et præcipiendo (si capax vocis aial ẽ) ut gemitus edat in tristitiæ signum; et hæc est raõ, quare, cum capiti imminet ictus, manus, ac totum corpus movetur ad vitandum capitis damnum, q n sequitur, q d eadem aia indivisibilis sit in manu, in cap. et toto corpore.

3m argutum, vehe=

mens dolor unius partis impedit functiones aliarum partium v.g. oculorum, ne videant, et aurium, ne audiant: item si aial pluribus operationibus incumbat, non adeo intense operatur, ac si unicam tantum operationem eliceret; intentius n. et perfectius videt obiectum, quando non attendit ad audiendum sonum, quam si et etiam audiret illum: imo aliquando contingit, ut totum aial ita attendat ad videndum obiectum, ut et attendere non possit ad audiendum sonum: ergo eadem pars aiae debet elicere utrunque actum; nam si diversa esset, non impediretur una a productione alterius, sed potentia visiva et auditiva est in diversis partibus corporis: ergo eadem aia est in ipsis.

Respondetur id provenire ex spiritibus vitalibus, et aialibus, qui necessario requiruntur ad hos actus eliciendos, et dum omnes accurrunt ad partem dolore affectam, et deserviunt operationi sui illius, ceteras partes destituunt, quae absque illis nequeunt operari. Item dum fere omnes spiritus insumuntur in eliciendam visionem, pene nulli supersunt ad auditionem eliciendam; ideoque non evadit quilibet ex iis actibus adeo perfectus, quando simul cum alio producitur, quod si nulli spiritus superessent ad alios actus vitales praeter visionem, nullus praeter ipsam eliceretur.

4m: aia est actus corporis phisici organici; ergo se ipsa debet informare plures materiae partes, quae sint dispositae per diversa organa corporis; quod secus non esset se ipsa actus corporis phisici organici. Confirmatur 1o. quia, quaelibet pars est aia, vel non? si 1m dicatur; ergo quaelibet est actus corporis phisici organici, quod est manifeste falsum: si 2m: ergo pars illa materiae, quae informatur non vivit. Confirmatur 2o. quia si esset divisibilis aia, dum augetur, produceretur nova pars aiae; sed hoc est augeri per compositionem, sicut augetur forma ignis: ergo requiritur, ut aia, quae fuerat, extendatur ad novas materiae partes, ut pote indivisibilis.

Respondetur, distinguendo ens; ergo se ipsa debet informare,

284 itaut tota sit in singulis partibg diversimode dispositis, neg. co am: itaut sm qui plures partes sit in pluribg partibg diversimode dispositis; ɔcedo co am: qndo n. dicitr aia actus corporis phisici organici, n intelligitr, qd indivisibilir debeat informare mam, que sit disposita sm organorum dispositionem; sed satis, qd aut indivisibilr, ut vitalis animus, aut divisibilr, q sm hanc partem sui afficit hanc mam partem, et sm aliam, sui partem afficit aliam mam.

Ad 1am ɔfirmaonem dico, qlibet partem aie ee suo modo aiam etiam ut definitr absolute, et De sequenti dicam. Ad 2am, ɔcessa sequela, negatr minor; nam adhuc augetr aia p intussumptionem, q p potias vitales disponit alimenti mam, et in omnes partes distribuit, qd n ɔtingit, dum ignis augetr: nam partes, que adduntr, manent, ubi fuerat ma ɔbustibilis, ut lignum, nec distribuuntr vitalitr p reliquas partes ignis.

Disputatio 4.

Utrum ptes aiarum sint homogene, an heterogenee? Caput 1m. Pre monitis aliquibus sente evulgantur.

Sicut lo de generatione tractatu 2o similem questionem instituimus de partibus qualitatis in ordine ad intentionem, quare presentis questionis sus satis ligui do statj; ast premonenda priusalia quae hic varia st. Primon premonentr, plures aiarum partes dequa presedenti De statui ee oio dilles, inave se ee homogeneas, et siles, seu similares (ut coitr vocantr) et solo nro differunt; ut ii ambe manus, ambo oculi, ambo brachia, et plures alie partes carnis, ossium, nervorum etc. de his n. disputatr, q substantialr et etiam accidentalr siles st: tantum q dissidium, de iis partibg aie inter se ɔparatis, que informant aialis partes dissimiles, ut pars, que caput, et que pedes

et coretta infrat, an differant inter se plus quam numero, et contra hete-
rogene, et dissimilares sint?

Praemonetur 2º, has partes dissimilares
habere heterogeneitatem, saltem accidentalem; habent enim diversissi-
mas dispositiones, et accidium diversa temperata complexionem quia cerebrum frigidum est; cor calidissimum, ossa dura, caro mollis. Ceterum hic loquimur de heterogeneitate substantiali; an partes dissimilares animalium habeant substantialem heterogeneitatem, id est an petant natura sua hoc temperamentum, illud aliud exposcant; nec partes istae possint persistere sub aliarum temperamento: vel an sint adeo partes omnes indiferentes subesse cuilibet temperamento, ut per accidens huic potius subsint, quam illi; et cum certum sit ratione animae quod non diversificari; quod omnes istae partes simillime sunt, et eadem in specie animae in omnibus compositis est, tota lis reducitur ad animam, et eius unionem cum materia.

Praemonetur 3º, hanc quaestionem procedere de facto, nam iudico 1º non implicare animas aliquas partibus heterogeneis constare, sive uniones sint heterogeneae, sive non: utrum vero specie incompleta differant eae partes; an formaliter, id est maiorem differentiam quam numericam, et minorem quam specificam habeant inter se, quaestio est de nostri nemine tamen dictio-nem hanc inficiari potest; probatur, tum, quia nulla datur repugnantia; tum quia ratio, qua probabimus intensionem posse ex gradibus heterogeneis componi de facto, idem probat a fortiori hic. Iudico 2º, non implicare etiam animas aliquas partibus, et unionibus homogeneis integratas: probatur eadem non repugnantia, et paritate rationis, qua gradus homogeneos, et illorum uniones qualitatis constituimus lib. citato de generatione.

Praemonetur 4, totum substantiale vivens ratione sui animae petere totam organisationem, et multiplicem accidium diversitatem, quae in eo reperitur; ut cerebrum, cor, iecur etc. et ratio est, quia totum

236 substale vivens petit raone sue aie producere plures, et diversas operationes vitales in diversis sui partibus, ut in naribus, olphactionem, in auribus, auditionem etc. Imo quelibet pars viventis n̄ s̄m exigit suum temperamentum, sd etiam temperamentum alterius determinate partis, cerebrum n. petit suum temperatum, et temperatum cordis, et cor exigit suum, et temperatum cerebri, et raod; nam cerebrum petit oē id ꝑ quo nequit naliter servari, et siliter cor, sd cerebrum, et cor nequeunt servari ꝑ taliby temperamentis, siquidem læso corde, aut eius temperato deficiente, n̄ s̄m deficit cor, sd etiam cerebrum.

His premonitis 1a sentª tuetr, partes aie ee homogeneas, et eiusdem raonis substaliter, diversitatem, quam habent, duntaxat esset accidalem, seu accium, ita philosophantr oēs ferre homines, qs sufragatr Pr Arriaga D. 1a de aīa sectio 6a. et probant, q pars illa, que resid et in capite, n̄ exigit determinate habere in se capitis temperamentum, sd indiferens ad illud, l ad aliud, temperatum qd ē in corde, l, in hepate, et siliter pars aie, que resid et in hepate n̄ exigit pse determinate hepatis temperatum, sd existere potest in capite, et sic eandem indifirentiam habent cetere partes. Qd si ab his Dbus petas, cur potius hec pars determinat caput, et n̄ hepar, cum ad utrumlibet sit indiferens, respondent a Deo determinari, ut potius existat in capite, q̄m in iecinore.

Senda sentª quam sequitur Hurtado D. 2a de aīa sectio 5a. sup. esse
2a opponitr prime, propugnat q, partes aie ee substaliter heterogeneas, et diversas, que apparent, et existunt sub diversis accibus; nam sicut temperatum cordis ē diversum a temperato cerebri, ita pars aie, que resid et in corde, ē diversa, et disimilis ab ea, que resid et in cerebro: diversitas autem in eo sita ē, qd pars cerebri exigit determinate illud cerebri temperatum, et n̄ potest existere sub temperato cordis, insuper elicere potest eas operationes, que fiunt in cerebro n̄ autem illas, que fiunt in corde; sic siliter de aliis partibus philosophandum.

unde quævis pars n̄ ē indiferens, ut existat sub quolibet temperamento. 357

Caput 2m

Vera doctrina roboratur.

Quam sententiam veram, et solidam propugno; sit igitur solutio in viventibus corporeis varietas accidentium arguit diversitatem spesificam in complexam in partibus animarum. Duplicem resolutionem continet assertio. 1a. quod diversitas accidentium arguit diversitatem, seu heterogeneitatem substantialem in animarum partibus: probatur inprimis; diversitas operationum arguit principiorum diversitatem, sed diversæ sunt operationes, quæ producuntur a corde, et quæ producuntur a cerebro: ergo principia cordis, et cerebri diversa sunt; sed principia hæc sunt duæ partes animæ: ergo sunt substantialiter diversæ.

Respondent adversarii operationum diversitatem causari ex diversis temperamentis, non vero ex diversis principiis radicalibus, et substantialibus. Contra est, nam eadem redit difficultas de temperamentis, nam diversa temperamenta, quæ semper eadem varietate producuntur, inferunt diversum principium radicale, et substantiale, sed cordis, et cerebri temperamenta sunt diversa, et in illa varietate producuntur: ergo inferunt diversa principia substantialia, quæ sint duæ partes animæ: ergo probatur maior, quia diversa temperamenta sunt diversæ passiones, et proprietates, sed hæ inferunt diversa principia substantialia, et radicalia, cuius sint passiones: ergo diversa temperamenta inferunt diversa principia substantialia.

Confirmatur ab exemplis, hac ratione; nam alia ratione homo, et equus differunt substantialiter, nisi quia diversas eliciunt operationes, et valde dissimiles habent proprietates, et licet per impossibile integrabiliter unirentur, eam diversitatem servarent: ergo similiter duæ partes animæ. Insuper in arbore arguimus diversitatem inter partes sub corporeitatis ex notabili accidentium diversitate, ita diversa est pars existens in radice ab ea, quæ ē in

 corticee, folliis, floribus, et fructibus propter actiã diversa, quam habent: 9 sibi ĩ partes aĩæ. Confirmatr 2o; eatenus partes aĩæ existentes in manũ manus ɔstituunt, et ñ pedes, neq caput; q ibidem petunt ꝑ figuram, organa, et dispositiones internas, quæ reperiuntur in aliis partibus ejusdem ɔpositi: 9 partes aĩæ, quæ afficiunt manus, ñ diverſæ raonis a reliquis, quæ afficiunt partes diversimode organicatas, ut oculos, aures ettã: 9 partes aĩæ dissimiles ss.

Probatr 2o; quoties pars aliqua corporis adeo male affecta e, ut ñ possit restitui ad pristina vitæ munia sibi propria; Vg cum oculi ex aliquo accidenti ita carnei fiunt, ut ñ possint deinceps ad visionis actum deservire; it cum pars carnea ob fractionem mutatr in osseam, tunc, inquam, ea pars nihil patitr, nullo dolore, seu angore afficitr, cum in initio mutationis eam pravam qualitatem, et affectionem, ut sibi dicentaneam sentiret: 9 ea pars, quæ modo recidet sub iis actibus, diversa aĩa e ab ea quæ initio mutationis fuit: ꝑ ɔ ɔã; nam si eadem, ꝑ sibi aĩa esset, ꝑ antea iis actibus, q valde nociva erant, torquebatr, ita propter eandẽ raonem modo torqueretr. Præterea si adesset sibi eadem, ꝑ similis pars alia aĩæ, restitueret sibi tandem antiquum temperamentum, qd consonum ipsi e; nam cum adest primum radicale, cui debetr alicujus qualitatis possessio, a cujus re ɔ aĩa, illam recuperat: 9 cum pars illa nunquam, et petito, signum e, valde dissimilem ẽẽ a antiqua, sed hæc initium cæteris aĩæ partibus: 9 in viventibus aliquæ ss heterogeneæ.

Secunda resolutio, quæ ɔtinetur in assertione proposita e, qd hujus modi partes sint dissimiles inter se specie in ɔpleta; ita P. Hurtado citatus, et alii docti. et rao e, q partes aĩæ ss radices diversarum operaonum et potentiarum in specie: 9 hujus modi partes debent inter se distingui specie in ɔpleta: ans ꝑ t; ɔã ꝑ; nam ex iis operaonibus colligimus in diversis formis distinctionem specificam; Vg ex operaonibus equi

et hois colligimus distionem specificam inter eorum aias; sed n̄ minus petunt diversas dispotiones, et operaones, cor, et cerebrum in eadem aia: ḡ eius partes distinguuntur specie. Confirmatur nam in cpositis specie distis dantur frē, et uniones totales substates specie diversę, ut detr radix substalis á qua oriantur accia diversa in specie, et proprietates, quę repetiuntr in illis; sed in partibus eiusdem cpositi aiati inveniuntr diversa accidentia, et proprietates diversę: ḡ in anima debent assignari diversę radices partiales á qq procedant huiusmodi áccia, et qq connaliter debeantr.

Ex supra dictis infero 1º unionem inter aiam corpoream, et corpus distare etiam ex partibus specie incompleta distis instar aię, quam ipsa unit, et modificat, ita comr authores citati pro nostra cclutione: et rao ē, ḡ unio sumat suam speciem et diversitatem integralem á partibus, quas inter se nectit tanquam extrema intrinseca; unde unde cum ipsa uniat partes aię specie incpleta distas partibus corporis, erit ipsa unio cposita ex partibus specie incpleta distis, per quas detr materia correa internexum partium, et ipsas partes unitas.

Infero 2º, unionem aię roalis cum corpore integrari etiam partibus specie incpleta distis; sicut reliquas uniones viventium imperfectiorum, et perfectiorum. hec illatio cōa Hurtado adductum, qui defendit unionem humanam ēē homogeneam et eiusdem raonis in oībus partibus cpositi: oppositum tn tenent DD, qui heterogeneitatem aiarum propugnant: etenim pres unionis, qq aia roalis unitr diversis partibus organicis sūt raones frales et pro quo, quare in ipsis producantr ab aia roali operaones et dispotiones distę in specie, et amiug recuperentr: ḡ unio aię

2.º 4.º vtalis constat partibus specie incompleta diversis: aiis pro, quia medius partibus diversis unionis, quas aia unitur nervis, ossibus, capiti, cordi etc., vtalis extra eminentialis virtus illius, ut in ipsis causet miram actionum vitalium diversitatem: consequentia prob.; quia si aia vtalis non esset indivisibilis praecise, quae est vatio formalis, ut quod diversorum effectuum, componeretur ex partibus specie incompleta distinctis, sicut aiis compositorum: quod idem asserendum est de illius unione, quae est vatio formalis, ut quo diversarum operationum in distinctis partibus compositi.

Ulterius probatur haec veritas; si unio contageret partibus illis cum in omnibus partibus compositi easdem in specie dispositiones, potentias, et proprietates produceret aia vtalis, ut patet in composito homogeneo, cum non esset ratio, quare de extraheretur aia omnino indivisibilis in materia homogenea, ut potius in his partibus, quam in illis; potius hanc actionem specificam, quam illam produceret. Probatur contrarium quia tales dispositiones, et operationes in his partibus, et non in aliis, non insunt per accidens, sed petuntur ex natura rei ab aliquo compositis intrinseco, cum non possit esse materia, quia est eiusdem rationis in omnibus partibus compositi humani, neque aia vtalis; quia cum sit indivisibilis et tota in qualibet parte materiae, non est ratio, cur petat hic tales dispositiones, et non alibi, vel in quo itaque; quod tale principium sit sola unio humana, quae cum sit divisibilis, et corporea, ut libro 1.º Physicorum tractatu statui, per diversas sui partes heterogeneas petit in diversis partibus heterogeneas dispositiones.

Sequitur in qualibet parte hominis reperiretur tota essentia hominis, quia in qualibet parte illius inveniretur eadem materia affecta eadem aia, et unione homogenea; atque ita in qualibet daretur eadem aia, et proprietates, siquidem in qualibet reperirentur eadem radices sensuum operationum: unde compositum humanum non minus esset compositum homogeneum, quam aqua, vel ignis, quod est absurdum.

Caput 3.^m

Argumentorum solutioni incumbit.

Opposita sententia argumentatur, si partes animae forent substantialiter
diversae, et illarum uniones, distinguerentur in specie completa; id
non possunt ita distingui: quoniam non est heterogeneus: consequentia est evidens, et maior
probatur; nam ea distinguuntur specie completa, quae tribuuntur in specie diversa
res principiunt; sed partes animae ita se habent: ergo distinguuntur specie completa;
probatur haec minor, nam ideo substantialiter distinguuntur, quia petunt diversa
temperata, et actus specie diversos producere possunt: illa pars, quae
residet in auribus actum auditionis, et quae residet in oculis ac-
tum visionis etc. Minor prioris syllogismi probatur; nam quae distin-
guuntur specie completa continuari non possunt, ut patet in ligno, et equo,
qui nulla alia de causa repugnant continuari, nisi quia distinguuntur
specie.

Respondetur primo, negando maiorem; nam non colligitur specifica div-
ersitas completa partium ex diversitate partium substantiali; nam
operationes unius partis non est trus adaequatus alius principii; quae
operationes [illegible] producit operationes, quae [illegible]
habet pars animae, et unionis [illegible]. Secundo respondetur. Concessa maiori, negando
minorem: ad probationem nego antecedens: nullum quod inveniens reperio
[illegible], quod partes specie completa diversae uniri possint quoad con-
tinuationem. Etenim si partes distae specie completa [illegible] et
[illegible] uniuntur unione informationis, cur non poterunt aliae duae in spe-
cie diversae copulari unione continuationis?

Praeterea [illegible]
unitivum duarum partium quantitatis quoad extensionem est distinctum
in specie completa a partibus, quia est entitas modalis, et partes sunt
absolutae, et tamen cum eisdem partibus quoad extensionem copulatur:
ergo bene sequuntur uniri quoad extensionem, et continuari duae specie com-
pleta diversae. Unde notabis, sunt res specie completa diversae,
quae possunt continuari, et sunt aliae, quae non possunt; nulla enim repugnantia
in utroque sit, si eorum altero reperitur; cur vero haec possint, illae non

242 nobis ignotum est; sed id in ipsorum naturam experientia, et ratione cognitam refundendum est: constat nimirum experientia, has esse talis naturae, ut continuentur inter se; illas vero esse talis, ut non continuentur: has vero pro arbitrio nostro specie incompleta distinctas vocamus; illas vero specie completa: neque petitio principii hic est, sed impositio nominum: quod si ita placuit nobis illas appellare; appellent eas, ut libuerit, qui in quaestione de nomine ita immorantur.

Secundo arguitur; si partes animae specie incompleta distinctae forent, iam duo equi distinguerentur specie, si alter habeat potentiam visivam, qua careat alter, et unus privetur aliqua parte substantiali, et a ceteris specie distincta, quam alter habet; sed hoc est falsum, quia ratio equi non est specifica, sed generica respectu omnium equorum: ergo partes animae non sunt specie distinctae: maior probatur, quia in eo casu daretur aliquod principium specificum, sive aliqua physica pars in uno equo, cui similis alia non est in altero equo; ergo distinguerentur specie.

Respondetur concessa maiori negando minorem; verum nimirum tunc ratio equi non esset specifica, sed generica, si exigeretur ab uno equo constitutio talium partium, quam integre alter non habeat propter defectum alicuius partis substantialis: ceterum communiter loquendo illa ratio specifica est; quia defectus visus per accidens in hoc equo caeco contigit illi advenit, et hic accidentalis defectus non est sufficiens ad distinctionem specificam ab altero hoc vidente.

3° arguitur; anima rationalis est radix diversarum operationum et potentiarum in specie; et tamen est idem principium in specie: ergo non quaevis diversitas operationum distinctarum in specie arguit specificam distinctionem in radice; quod confirmari potest proportionaliter in sole, qui est idem secundum omnes sui partes absque ulla heterogeneitate; et tamen est principium diversorum effectuum: ergo. Confirmatur 2°, nam in aliqua entia in quibus reperitur varietas actionum, vel colorum, ut in lapide, in plumis Pavonis, et tamen non datur diversitas principii substantialis in diversis

partibus talium corporum: quo ex diversitate accidentium non colligitur recte diversitas partium substantialis. Confirmatur, quia non repugnat aliqua corporea homogenea, quae in diversis partibus corporis habeat eandem virtutem radicalem eminentialem instar animae quoad alias: quod sic erit de facto.

Resp. concedendo totam argumentationem; quia non colligimus distinctionem specificam inter partes principii radicalis, ex eo quod sit causa diversarum proprietatum, et operationum, utcunque; sed ex operationibus, quae dependent, et oriuntur à partibus diversis principii, ita ut eaedem oriri ab eisdem partibus principii repugnet: quod patet, ex eo quod pars animae informans cor non petit dispositiones, et organisationem, quod fingitur etc.; alioquin illius dispositionibus posset produci, et conservari, quod est absurdum; et consequenter posset alicubi lingua esse caput, vel aliqua potentia vitalis. Exemplum autem Solis non est ad rem; nam cuilibet parti illius conveniunt operationes, quae procedunt à toto indistincte, quod aliter contingit partibus eiusdem animae; cum sit principium diversarum proprietatum, et operationum secundum diversas partes sui.

Ad 1am confirmationem resp. iam scilicet partes integrales esse eiusdem rationis, licet afficiantur variis coloribus, quod id provenit ex principio extrinseco, vel etiam ex Astrorum constellationibus, vel ex diversitate climatis, et regionis, ubi nascitur, iam conceptione, et sic contingit in homine nigro in Aethiopia nato; et in homine albo in Hispania orto: secus contingit in plumis avium, praecipue Pavonum, quorum colores non variantur pro diversitate regionum, ac proinde oriuntur ex principio intrinseco animae, quod ipsis impugnatur, contra nostram sententiam, quae vitam plumis concedit.

Ad 2am confirmationem concedo antecedens, et nego consequentiam; de posse aliqua anima concedi potest, quae non petat determinate secundum sui partes singula temperamenta, quod quoque necesse est existere: at quotidie experimur singulis partibus animae

24 Iveniire singula detrara temperata, et n̄ alia.

4 arguitur; partes aiarum specie distę habere possunt ęqualia temperam̄ta, et operaones, ut ii oculi, equi, et leonis: ergo etiam partes oio siles habere possunt diversa temperata, et operaones. Confirmatur 1o; sequeretur, q. d. duę partes ossę altera equi, et altera leonis n̄ distinguantur specie; q(uo)d falsum e. Ergo probatur ans; nam tam specifica diversitas partium aię sumitur ex operaonibus, et temperatis: ergo ubi operaones, vel temperata fuerint diversa, partes aię dissiles erunt, et siles, quando temperata, et operaones siles etiam fuerint; sed partes ossę equinę, et leoninę habent temperata, et operaones siles, vlt vegetare eas, et album reddere: ergo partes aię quę ibi radicantur sunt siles. Confirmatur 2o: aię pars quę in oculis e, potest nunquam operaones videndi exercere propter nocivum temperatum, quo aial execatum e: ergo siliter partes aliquę corporis poterunt exercere quantum e ex se oies operaones vitales; licet ex defectu proportionati temperati illas n̄ exerceant: ergo n̄ datur heterogeneitatis fundum.

Resp. omisso ante q. d. dubium valde e, negando cons; nam licet oculi equi, et leonis petant ęqualia temperata, et operaones siles producant, adhuc differunt illę partes specie: quia potentia visiva equi petit copulari cum cęteris partibus equi, quas quidem n̄ petit visiva potentia leonis; sed alias specie diversas, quę s. in leone. Ad 1am confirmaonem negatur ans; ad probaonem dico, ubicunque operaones, vel temperata s. diversa, partes ee diversas substantialiter, n̄ tn e contra; ubi s. operaones, vel temperata ęqualia, partes debere ee similes; nam possunt ex aliis capitibus differre, nempe ex conexione, cum aliis partibus specie distis: ut duo conveniant, opus e, q. d. in nullo differant; at vo ut differant, satis e q. d., vel in uno n̄ conveniant.

Ad 2am confirmaonem distinguitur ans: si aliquando potuit elicere operaones videndi, et habuit requisita

temperata, potest numquam illas exercere; nego antecedens; si numquam potuit elicere eas operationes, potest numquam exercere, concedo antecedens: itaque si ea potentia visiva semper habuit absque ulla violentia organum visus tersum; numquam potuit elicere actum videndi, et contra proprie loquendo non erit potentia visiva, licet cognitur talis dicatur: quod si aliquando fuit organum visus absque ulla lesione, resarcire conabitur anima, et restaurare antiquum statum, et illum assequetur: quod si non consequatur, quia prevalet qualitas infestans, erit in statu violento.

Caput 4m.

Aliis obiectis fit satis.

Primo in ordine arguitur; anima rationalis, licet indivisibilis sit, et partibus heterogeneis non distet, producit nimium calorem in stomacho, et intensam frigiditatem in cerebro: quod si amittat hec temperata, ea instaurat in eis ipsissimis partibus, ubi amittit: ergo ex temperatorum diversitate, et instauratione non arguitur diversitas substantialis in principio: ergo licet forma corporea tot actiones diversas conservet, et instauret, non inde colligitur habere partes essentialiter diversas.

Negatur, diversitatem actionum determinate petitam non arguere diversitatem in forma rationali, quia indivisibilis; dum enim in hoc anima careat partibus, que possint esse diverse rationis; et materia etiam sit eadem substantialiter in omnibus suis partibus, solum restat unio, in qua reperiri possit heterogeneitas, et diversitas; unio non, ut probavi, sive substantialis, sive spiritualis heterogenea est, petens sibi determinate diversa temperata, et actiones.

Insurgit hinc 1°. sit non arguitur in hoc ex determinata actionum exigentia diversitas in partibus forme, sed in partibus solius unionis; ergo similiter in ceteris compositis viventibus solum colli-

geri diversitas in partibus unionis, aut saltem sub disiuncto in partibus vel unionis, vel formę corporę. Resp. negando conseq.; nam cum temperamentorum diversitas potest ad formas formas illo in quomodo reduci, revocanda est; sed illo in eum modo potest reduci diversitas temperamentorum in partes, sic viventis, quia petit desyare tales partes materię his, et non aliis accidentibus dispositas; et sic in tales partes aiae producentes hęc, et non alia temperamenta: ergo. Praeterea eadem distinctiva respicit unio aiae atque ipsa aia; unde si propter respectum intrincum unionis ad diversa accia in diversis partibus materię variatur heterogenea ipsa unio sub talis; sequeretur, et ipsa aia, si sit capax, id est divisibilis.

Insurgit 2o; unio hois specificatur ab extremis unitis; sed talia extrema sunt diversa: ergo uniuntur in partibus aiibus hois: quia non debet esse divisibilis unio in eiusmodi partibus: probatur minor; nam materia est eiusdem speciei in omnibus partibus hois, et aia etiam est eadem omnino: ergo extrema non sunt in suis partibus diversa. Confirmatur 1o: nam modus non variatur in esse, nisi pro varietate extremi, quod modificat, vel pro varietate modi tendendi talis modi esse extremi; sed in composito humano non variantur extrema, neque modus tendendi unionis: ergo neque ipsa unio; ac pro inde erit eiusdem rationis, cum ad diversitatem illius requiratur diversitas extremorum, quae nulla in ipsis apparet. Confirmatur 2o; nam quando sanguis humanus convertitur in carnem hois, aia non amittit unionem, quam habebat cum materia sanguinis, qui convertitur; nam in materia sanguinis conversi manent dispositiones sufficientes, ut aia uniatur tali parti materię, et illam non relinquat per conversionem: ergo in diversis partibus materię diversimode dispositis datur unio homogenea.

Resp. concedendo maiorem, et distinguendo minorem; extrema in composito humano non sunt diversa praecedo minorem; ut specificant unionem, nego minorem; unionis specifi-

ficatur secundum diversas partes a diversis partibus materiae diversimode orga- 47
nizatis, et dispositis; nam prius intelligitur huiusmodi materia, sive pars
ipsius diversimode organizata, quam respiciat unionem: unde unio
habet varietatem in esse a varietate materiae taliter dispositae; nam
partialis unio capitis exigit ex natura sua non animam capitis cum dispo-
sitionibus, et accidentibus, quam non petit unio correns cordis in materia ipsius; et
sic de reliquis. Ad confirmationem dico materiam esse homogeneam,
non vero materiam secundam, id est dispositam, a qua unio specificatur, et reddi-
tur diversa: insuper, et a forma spiritualis specificatur, prout est primum
dispositionum diversarum; nam sicut anima rationalis dicit ordinem ad
materiam non utcumque, sed diversimode organizatam; ita unio eiusdem
animae specificatur a materia, ad quam dicit ordinem ipsa anima.
Ad 1am
confirmationem distinguitur minor in composito humano non variantur
extrema, id est non mutantur ab eo, quod antea erant, concedo minorem: id
est quod sunt varia, et diversa, secundum diversas partes ratione materiae diversimo-
de dispositae, ad quam dicit ordinem, unio, et respectum, nego
minorem. Ad 2am confirmationem, negatur antecedens; nam partialis unio,
qua anima uniebatur sanguini, petebat ex natura sua dispositiones
diversas, quas non exigit unio partialis ipsius animae cum materia carnis;
atque ita facta conversione sanguinis in carnem, amittit anima roa-
tis unionem, qua uniebatur sanguini, et acquirit unionem car-
nis in eadem coi materia, cui semper adest, et in qua dantur sufficien-
tes dispositiones, ut per diversas uniones anima illam informet.

Disputatio 5a

An eiusdem speciei animae omnes sint aequales in perfectione substantiali? Caput 1um.

Nostra resolutio traditur.

248 Ad resolutionem huius difficultatis suppono 1o, oēs aīas r̄oales existentes de facto ēē intrā eiusdem speciei, ut tenent oēs Philosophi, et theologi; nam si aliqua deberet ēē specie dista á cęteris, maxē aīa Christi Domini, et Beatissimę Virginis, s[e]d h[a]s n̄ ēē specie distas certissimum ē, ut c[on]stat ex Divo Paulo, qui Christum appellat fratrem nostrum, oportuit p[er] omnia fratribus assimilari, id ē in aīa r̄oali eiusdem speciei, et in eadem n[atu]ra specifica.

Suppono 2o, ut ēē præcens dubium cēa ęqualitatem, l[ice]t inęqualitatem aīarum accid[enta]lem, intra eandem speciem, cum ęquidae DD. etiam adversę partis certum sit, diversas aīas r̄oales habere in n[atu]ra diversa temperamenta; ex experia n[amque] c[on]stat, oēs hoēs n̄ ęqualis temperati, s[e]d aliquando inęqualis; unde unus exercet melius, et nobilius operaones vitę q[ua]m alter; in uno viget calor, in alio v[er]o frigus, unde hic flecmaticus, et ille cholericus etta; ast aliquando intra eandem speciem n[on] ęquales accid[enta]liter, uti n̄ solent ēē Gemelli.

Suppono 3o, l[ice]t inter DD. cōa aias roales quęstio agitari soleat, etiam posse de aliis aīabus, præter r̄oales sermonem instituere; ideo quē hoc 1o Lib. de aīa in cōi libuit disputationem hanc inserere; Videmus n[amque] unum equum perfectissimo temperato frui, alium v[er]o equum habere temperatum valde imperfectum, et diversum, et sic de aliis sensitivis, vegetativisquē, in q[ui]b[us] diversitatem maxam in temperatis, et organis, quę n[ecess]aria s[un]t ad operaones eliciendas, aperte cernimus.

Suppono 4, eandem præcise aiam ēē, quā Petrus c[on]stituitur, dum puer, iuvenis, senex, dum ęger, et corpore valet, dum unum temperatum in aliud commutat, v[t] g[ratia] temperamentum ad bene, et ingeniose discurrendum in aliud, sub q[u]o n̄ ē ingeniosus, s[e]d rudis, et tardus: alioqui prior aīa, quę erat in pueritia, evolaret ad pręmium, l[ice]t supplicium subeun=

dum adveniente secundo, et consequenter una posset damnari, altera vero 259
glorificari. Hinc, animas amentium, infantium, aut dormientium non
esse natura sua irrationales, quamvis tunc non exerceant operationes discursus;
tunc enim datur temperamentum, quod discursum impediat, aut alias operati-
ones, vel non deserviat ad illas.

His suppositis, rogamus, an animae intra eam-
dem speciem, quae dant individua naturae humanae vel equinae, sint inaequa-
lis perfectionis, ita ut unum sit perfectius alio non solum propter perfec-
tionem, seu inaequalitatem accidentalem, sed etiam substantialem; petens
de trate perfectius, vel diversum temperamentum, sine quo nequeat existere;
duplex sententia in hac difficultate est: 1a docet, omnes animas rationales (et animas
irrationales) exigere de trate diversa, et inaequalia temperamenta, et ideo
esse inaequalis dignitatis, et perfectionis esse: ita Pater Oviedo Contro. 3a
de anima puncto 8. Secunda sententia defendit, omnes esse perfectionis aequalis,
quia aequaliter indifferentes sunt ad hoc, vel illud temperamentum; ita est disputa-
tada De 2a de anima recceba.

Sit ergo nostra conclusio: in hominibus existen-
tibus de facto datur inaequalitas, et dissimilitudo intra eamdem spe-
ciem in perfectione substantiali exigente de trate hoc temperamentum cho-
lericum; et alia exigente de trate phlegmaticum: probatur 1o eisdem ratio-
nibus, quibus heterogeneitatem partium animae intra se De praecedenti com-
probavimus; nam sicut partes animae diversificantur, quia singulae petunt si-
bi singula de trata, et diversa temperamenta; sic similiter, quia anima Petri non solum
habet temperamentum diversum a Paulo, ut oculis perspicimus, sed pe-
tit illud natura habere; diversum erit principium substantiale unius a principio
alterius.

Probatur 2o: quia totum et adaequatum principium substantiale, quod
est Petro aeque indifferens ad hoc, vel illud temperamentum, nec ullum de tr-
ate petit, destructo per aegritudinem temperamento illius, ad aliud
perfectius, se reducet, et non restaurabit pristinum; sed hoc est contra experientiam ex-

260. experiam; nam si sit homo ingenio tardus ob imperfectum temperamentum, quantumvis corripiatur morbo, retinet eandem ingenii tarditatem, et econtrario antiquum imperfectum temperamentum restaurat, recedente ægritudine, et non aliud perfectius. Quod probatur maiori, quia destructo imperfecto temperato, illud prium substantiale est causa naturalis, quæ quidem operatur secundum totum quod potest: ergo producet perfectissimum aliud, præsertim, si nullum adsit tunc impedimentum. Confirmatur, quia si prium radicale esset indifferens ad perfectum, vel imperfectum temperatum, violentiam pateretur, dum haberet imperfectum, et ignobile temperatum; nam privaretur perfectissimis operationibus, et complexis ad eas determinantibus, quod est falsum: ergo animæ æquales intra eandem speciem completam petunt ex natura sua talia, vel talia determinata temperata, maiorem, ac minorem perfectionem.

Ex dictis infero 1º, quod de astra... endum sit de cæteris animalibus animabus. tenendum omnino est, animas corporeas valde dissimiles esse inter se; ita quod non solum partes animæ equinæ illius dissimiles substantialiter inter se; verum et dissimiles sunt a partibus alterius animæ equinæ, ut cor a corde, visus a visu, auditus ab auditu etc. quod quidem dicendum est de plantis inter se comparatis: probatur eisdem rationibus præcedentibus hæc resolutio; nam petunt determinate prædictæ animæ diversa, et dissimilia temperata, quod quidem colligitur ex eo, quod temperata deperdita nativa inclinatione restaurant, ut docet experientia.

Infero 2º; unionem informationis unius animæ rationalis diversam esse et dissimilem intra eandem speciem completam ab unione informationis alterius animæ rationalis; petit enim quælibet determinate sibi unire animam talem, vel talem producentem perfectiores, et nobiliores operationes, ut in antecedenti dictum satis est. Infero 3º, uniones informationis, et terminationis verbi unius lignei, dissimilem esse intra eandem speciem ab unionibus informationis, terminationisque alterius lignei propter eandem

rationem. Infero 4° hanc dissimilitudinem, et substalem diversitatem, quae in completa [illegible] aut malis, il. plusquam numerica, n. reperiri intra aia, et singula individua naturae humanae, il. equinae, il. vegetativae; quam plures hoes adeo similes inter se evadunt, Vg. Gemelli, ut nihil discrepare videantr, etiam in externa figura: et plura aialia mere sensitiva, Vg. duo pisces, et duae aves, omnimodam similitudinem referunt, sicut et duae arbores: unde s.m solutio nostra procedat in aliquibus individuis naturae roalis, sensitivae il. vegetabilis, in quibus [illegible] nata diversitas, et dissimilitudo substalis saepius reperitr.

Infero 5°. substalia pria humana ee inaequalia in perfectione, et alia ee aliis perfectiora; et g[illegible] petunt perfectiora temperata ad meliùs operandum; unde prium substale hois ingeniosi e perfectius prio substali, et radicali hois rudis, et general. ingenio; lt aia utriusq. sit eiusdem speciei completae; sic prium substale Christi Domini (ut pie credimus) substaliter perfectius e, quolibet alio prio substali humano existente de facto.

Sed hic inquiris, utrum aia roalis feminae sit imperfectior aia cuiuslibet hois? negative respondeo; nam aliqndo femina hoi praestat in perfectioribus operationibus eliciendis; saepius n. feminae excellunt hoes in prudentia, scia, et acumine intus, unde piam mihi e indicare aiam Sanctissimae Virginis fuisse perfectiorem qualibet alia hois existentis de facto praeter ipsum Christum.

Caput 2um

Obiectorum solutio.

Primum obtum sit; inaequalitas substalis intra aias roales e inaequalitas specifica; sed intra aias roales invenitr inaequalitas

212 substantiis: ergo et specifica, quod a nobis falsum. Confirmatur: si inter animas rationales daretur inaequalitas in perfectione substantiali, daretur inter illas prius, et posterius in perfectione; id est perfectior et imperfectior anima in dignitate; sed id negatur ab Aristotele 3° Methaphisices cap. 3° textu 11: ergo inter animas solum datur inaequalitas numerica.

Respondeo negando maiorem; inaequalitas substantialis non est inaequalitas specifica quia licet una anima sit magis, vel minus perfecta; ac proinde detur inter illas inaequalitas in ratione mali superaddita esse specifico illius, non tamen una est magis vel minus anima secundum suum conceptum formalem, et essentialem, quam alia; et ideo in conceptu primario specifico, et essentiali animae non reperitur inaequalitas: quare duplicem conceptum distinguimus, alium formalem primarium, et alium secundarium entitativum, ut videre licet in calore, ut uno, cui convenit tota essentia, et calori, ut duo aliquid aliud dicit praeter essentiam caloris, videlicet maiorem perfectionem in entitate mali.

Ad confirmationem dicendum est, dari inter animas rationales prius, et posterius, hoc est, sub conceptu animae perfectiorem, vel imperfectiorem esse unam ratione alterius maliter entative, et secundum quid; non tamen absolute, secundum conceptum primarium illius. Aristoteles autem loquitur de inaequalitate specifica absolute, et simpliciter, non vero de inaequalitate materiali superaddita conceptui specifico.

Quamvis obiectum sit, experientia reperitur maior diversitas inter temperata, quae ipse met homo adquirit pro diversis aetatibus videlicet pueritiae, adolescentiae, et senectutis, quam inter temperata duorum hominum; et tamen talis maior diversitas non arguit in eadem anima diversitatem materialem substantialem: ergo neque in diversis illam arguit. Ergo animae rationales solo numero distinguentur: maior patet, quia duo homines in florenti aetate, quorum alter sit cholericus, et alter melancholicus minus differunt quoad temperamentum, et actiones quam ille qui in iuventute hilaris cholericus, et perspicaci ingenio praeditus sit, et redditur

in Senecta, vetitus phlegmatitus, et tardus ingenio, ut do- 259
cet experia: minor etm ostat; q pro diverso statu n variatr
aia in hoc, sd eadem semper existat invariata.

Ad solutionem
obti suppono, prius dari temperatum adequatm, et inade-
quatm in quolibet viventi temperatm inadequatm dr illud
qd spondet, et petit aia in propria mª sub aliquo statu, ex
iis statibg, in qq potest informare corpus, qualis e mixtio connalis
qualitatum, quas petit aia dive, sl in pueritia, sl in iuventu-
te, sl deniq in senecta: adequatum vº temperatm censetr tota illa
collectio temperatorum, quam petit aia habere sub omni statu
collective sumpto.

Hinc notabis, qd qualitates illę, quę ostituunt
adequatum temperatum proprium viventis sub omni statu, argu-
unt diversitatem in aia illius, q illas respicit talis aia ade-
quate a/u intrinseco: cęterum illę, quę sunt extra debitum temper-
atum, nempe illę quę introducuntr, sl ratione ęgritudinis, sl at
ciborum, sl aliorum adventitiorum, nullam arguunt diversitatem in vi-
venti, ubi reperiuntr, qr non respetunt talem aiam, nec ab illa pet-
untr.

Reo, modo in forma, omittendo maiorem, et concedendo norem;
sd nego conām, rao disparitatis ē; qa quęvis diversitas temperati,
quę reperitr in distinctis viventibg ē diversitas adequata, ac
proinde ostituens temperaturam adequatam, unde qualitates
illę, quę huiusmodi temperata ostituunt, ordinantr ad distinc-
ta adequata posita. At diversitas unius viventis, esto sit
maior sub quolibet statu ex illis dive sumpta, quam illa, quę re-
peritr in duobus, est tn inadequata, et partialis, qr se sola n ons-
tituit unicam adequatam temperaturam; ac proinde n arguit
in eadem aia diversitatem realem, sd tota collectio temperato-

254 torum sub omni statu collective illam arguit, et distincti, et adequati oppositi.

Arg.um 3um sit, si animae perfectiores, quae perfectiores dispositiones reperiuntur in corpore; ita etiam erunt imperfectiores, quae imperfectiores petant dispositiones: ergo anima illa, quae petat dispositiones omnino ineptas ad discurrendum, et ad utendum libertate, et libero arbitrio, ut patet in fatuis, et amentibus, erit fatua, carens libero arbitrio, et irrationalis, quod est absurdum. Confirmatur, quia ex inde sequeretur, quod aliqui homines haberent melius liberum arbitrium, quam alii; quod est impium. Sequela patet, quia illi qui haberent dispositiones magis aptas ad discurrendum, et eligendum bonum, et malum, pollerent libero arbitrio meliori, quam, qui easdem non ita aptas sortirentur. ergo

Resp.o, concesso antecedenti negando consequentiam; quia licet animae rationales possent esse perfectiores, et imperfectiores ex nobiliorem, vel ignobiliorem temperaturam, quam possent petere; non tamen possunt ex se petere tale temperatum adeo imperfectum, ut impediat usum liberi arbitrii, et potentiarum spiritualium, unde animae, quae informant corpora insensati, et amentis, non sunt insensatae, amentes, et irrationales ex natura sua; quia temperata illa impedientia usum rationis, et liberi arbitrii non petuntur ab huiusmodi animabus; atque ita subtractis dispositionibus, animae illae sunt violentae, et in statu praeternaturali; quod si decursu temporis huiusmodi animae valeant superare has violentas qualitates, sese reducent ad debitas, et connaturales dispositiones aptas ad exercendum ratiocinium, et libertatem, ut contingit illis, qui a pueritia sunt quasi insensati, et decursu temporis exercent actus prudentes et rationales.

4. Arg.tum Ratio rerum inanimatarum non est diversae naliter intra eandem speciem. ergo neque viventium: antecedens patet in elementis, neque enim unus ignis est naliter perfectior, quam alius. Confirmatur 1o. quia si anima unius hominis esset perfectior, quam alia alterius, talis homo esset magis homo,

quam alius, ideo hoc est falsum: ergo. Confirmatur 2o; diversae uniones materiae sunt in diversis compositis animatis sufficiens principium, a quo petantur diversae dispositiones: ergo non requiritur diversitas materiae in ipsis animabus: antecedens probatur, tum, quia diversae uniones materiae sunt principia inaequalia, quae debent inaequales dispositiones; tum etiam, quia diversitas temperatorum, quam experimur in diversis partibus hominis arguit solum diversitatem in unione illius: ergo in duabus animabus diversitas dispositionum oritur tantum ex diversitate unionum utriusque.

Respondeo distinguendo antecedens; formae rerum inanimatarum non sunt diversae omnes intra eandem speciem, concedo antecedens, non sunt aliquae, nego antecedens: mixta enim inanimata eiusdem speciei sortiuntur diversa temperata, atque ita ex illis possunt formae inanimatorum materialium diversificari, ut inter duas formas argenti, et duas auri: cum hoc tamen stat, quod corpora simplicia, qualia sunt elementa, non habeant diversitatem ullam intra eandem speciem, quia petunt aequalia temperata: similiter dicendum est de formis viventibus, licet forte non de omnibus. Ad 1m confirmationem negatur maior: quia licet detur inaequalitas inter homines in ratione materiali, non tamen in ratione specifica; nam quilibet homo participat aequaliter rationem hominis, non minus, quam rationem animalis.

Ad 2m confirmationem distinguitur antecedens; uniones diversae sunt sufficiens principium, ut quo, a quo petantur diversae dispositiones, concedo antecedens: sunt sufficiens, ut quod, nego antecedens; sicut enim dispositiones inaequales petunt uniones inaequales; ita similiter inaequales, et diversae uniones, seipsis, ut quo petunt diversas, et inaequales radices, id est formas suppositales, tanquam principia, ut quod: unde patet ad confirmationem probationem. Ad 2m Respondeo, unionem hominis saltem arguere inaequalitatem et diversitatem virtualem in tali anima, quae inaequalitas virtualis vel unius eiusdem animae comparata vel unius alterius est radicis inaequalitas, quae deservit materiae ab illa.

256

Disputatio 6.a

Utrum potiae realiter distinguantur ab anima.

Caput Im.

Praemittitur, animam immediate actus vitales efficere, ac recipere.

Celebrem adeo inimus quaestionem, Iesuitis, et Thomistis utrinque dimicantibus. ee in animabus potias quasdam operativas, certo certius est; efficiunt enim actus nutritionis, qui pertinent ad facultatem vegetativam, et actus sensationis, qui ad sensitivam pertinent, quinque sensus distributam; denique efficiunt actus ratiocinii, qui ad rationalem facultatem in tres divisam spectant; insunt enim corporibus viventibus facultates activae, quas animarum potias appellamus.

Dubium ergo est, an hae potiae ab anima ipsa realiter distinguantur? tanquam certum suppono, saltem ratione distingui; nam si forte identificentur cum anima, et inter se, explicantur in ordine ad diversos actus, quos producant, et ipsa anima explicatur in ordine ad unum connotatum, v.g. intellectum, et non in ordine ad aliud, v.g. voluntatem, ut talem, ex nostra de distinctione rationis doctrina in Logica statuta. Deinde certum est, harum potiarum aliquas esse corporeas, alias spirituales, ut suo loco dicemus.

Sed antequam meam mentem depromam, praemitto in hoc capite stabiliendum, ac probandum, animam immediate, renuente Thomista, producere actus vitales ac illos in se immediate recipere; quod quidem per duplex assertum sic propono.

Primum assertum sit; anima reipsa concurrit immediate, et effective ad actus vitales: probatur primo iis rationibus, quibus in Physicorum ostendimus, substantiam posse, ac reipsa immediate producere substantiam aliam, et etiam accidentia,

quę quidem rationes validiores sunt ad probandum decursum effectivum aię in actus vitales; et l't probabiliter thomistę id negarent de facultate illius operationem immatam in extraneo subto; immanenter tn in proprio subto operari posse, n videtur dubitandum, nec aliquo fundto probari.

Probatur 2o privatim; actus voluntatis immatę efficitur ab aia ipsa, quam alioqui neque premium bonorum operum, neque supplicium malorum aia mereretur: ergo aia immatę producit actus voluntatis; p. 2 ans; quod illud prium non meretur premium, neque supplicium, quod non potest, aut impedire mala, aut imperare bona; aia vo neutrum posset, sed sola potia voluntatis: ergo. Confirmatur 1o; nihil potest imputari alicui ad culpam, nisi qui dominium habet directe, vel indirecte in actionem ipsam aut pp; sed aia dominium non haberet in actus voluntatis directe, neque indirecte: ergo; p. minor, nam illę actiones voluntatis non pendent ab aia, ita ut possit illas cohibere, neque pendent in causa ab illa; nam causa e voluntas: at quod voluntas sit aię unita non sufficit, ut actus, quos elicit dependeant ab aia, taliter ut hęc possit illos frenare: ergo.

Confirmatur 2o; exemplo a thomistis adducto; peccata non filii non tribuuntur Patri, nisi p ea potuerit prohibere: ergo nec peccata voluntatis tribuerentur animę, cum non posset illa prohibere. Confirmatur 3; unita voluntate cum aia, si voluntas vellit peccare, reipsa peccabit, quovis modo se habente anima: ergo anima non peccat; probatur consequentia, quod cui quod cui non e liberum ans, non e liberum cons, sed ans illud nempe voluntatem velle peccare non e liberum aię: ergo neque cons scilicet actuale peccatum.

Probatur 3o; actus intellectus ab aia efficitur immatę; nam idem prium libere volens, necesse e intelligat

258 id quod amat; sed aia amat libere obta: ergo aia intelligit ea-
dem: probatur maior; quia libertas in exercitio non solum stat in eo, quod prius
possit operari, et possit non operari quovis modo; sed in eo, quod, propo-
sita sibi utraque parte contradictionis, unam eligat; propositio autem fit
per cognitionem repraesentantem eligenti utrumque extremum.

Confirmatur 1o,
quia voluntas non cognoscit: ergo non eligit libere, quod amat; libertas enim actua-
lis supponit arbitrium. Confirmatur 2o; quia ex opposita sententia se-
quitur voluntatem operari tantum per sympathiam; sed modus ope-
randi per sympathiam est necessarius, et non liber; imo et sympathia
potentiarum est quaedam subiectio unius ad alteram ratione cuius ex actu
unius, sequitur actus alterius: ergo si voluntas operatur per sympathi-
am, cum actu intrinsece necessario operatur.

Ex dictis infertur, caeteros quo-
que actus vitales corporeos immanenter produci ab ipsa aia; nam si
semel concedatur immanens aiae concursus in actus aliquos vitales; nihil
est cur ad omnes negetur, praesertim cum sint ignobiliores actus corporei,
quam spirituales. Confirmatur; quia non solum verum est, aiam amare, et intelli-
gere; sed etiam sentire, videre, odorari etc.: ergo si ex eo efficit intellec-
tionem, quod vitaliter intelligit, efficeret eam visionem, qua videt.

2m
assertum sit; aia immanenter quoque suos omnes actus vitales in se re-
cipit. huius asserti probatio praecipua sumenda est ex ratione vitae
in actu 2o; illud, quod vivens creatum vivit actu, quod movet se ab in-
trinseco: ergo aia recipit actus vitales, quos producit: probatur consequentia; quia si non
reciperet, moveret aliud a se, non se ipsam. Confirmatur; producere
actum vitalem praecise non est vivere: ergo vivere affert necessario receptio-
nem actus in vivente; probatur consequentia; quia prius vivens ut tale exercet aliquid
aliud circa actum vitalem praeter mere producere; sed nihil aliud est,
quam recipere: ergo; probatur antecedens; nam Deus etiam producit actum vita-

rem creatum; et tn n vidit p eum actum, q illum n recipit. 2. 19

3.

Dices, fortassis satis ee, q actus vitalis recipiatur intra suppositum vivens, lt non in ipso prio frali vitę. Contra e 1o, q ob eandem raonem m'a q quę, dt q aia diceretur sentiens. 2o, q ideo totum suppositum dicitur sentire, et intelligere, q vere totum raone alicuius partis recipit sensationem, et intellectionem; sd n minus proprie dicitur aia sentiens, et intelligens: q vere etiam recipit sensaonem, et intellectionem, cęteros q vitales actus: ubi nota, n sm totum compositum sm oies partes collective vivere; sd verissime etiam aia divisive vivere, q d de m'a divisive n verificatur.

Caput 2m.

Sententię thomisticę refutat responsa.

In pręsenti difficultate S. thomas 1a parte docet aperte, diam n influere p se ipsam immaae; sd mate, et p intr positas potias in vitales actus; imo tot dari virtutes, et potentias realiter distas, quot ß genera actuum vitalium, unde in aia reali constituit supperadditam potiam realiter distam, quę sit ad actus intus, aliam ad actus voluntatis, aliam ad videndum, et alteram ad audiendum etta.

Pro hac senta stant oies thomistę, et nostris diebg ptendit illam stabilire Ioannes á S. thoma quę 2a de aia arculo 2o: hęc tn senta fere oium DD pręcipue recentum Societatis, et Scholistarum cum suo Doctore in 2o quę 16, iudicio expungitur, in quam conspirant Nominales, quam plures quę

260 Magistri doctrinę thomisticę refragantes, cum quibus, et nos in eam actum ire impugnationibus hic proponendis accingamur.

Ad rationes igitur factas cap. præcedenti pro 1º asserto his responsis quæ, et suam sententiam comprobant, satisfaciunt: respondent 1º, peccata voluntatis dicta imputari animæ propter phisicam iunctionem, et unionem, ut supra attigi, quam habet cum voluntate; sicut propter moralem iunctionem peccata filiorum tribuuntur parentibus, et peccata pupilli tribuuntur tutori. Contra est 1º; quia hæc phisica iunctio non sufficit, si alioqui anima nullum dominium habet in operationes voluntatis, easque cohibere potest, et ideo corpori non tribuuntur peccata animæ, licet phisice uniatur cum anima; quoniam a corpore non gubernantur actiones animæ.

Contra 2º; quia ideo filiorum peccata Parentibus tribuuntur; quia verbo, et exemplo inducunt filios ad peccandum, aut saltem, quia eorum peccata vitare possunt, et tenentur propositis minis eorum actiones gubernare, quod si non possint, minime peccant, neque ipsis imputantur filiorum peccata; sed sic est, quod anima non potest inducere voluntatem superadditam ad peccandum, neque potest voluntatis peccata evitare, quia nihil operari potest iuxta Adversarios, neque ab alicuius rei productione cessare: ergo non possunt animæ voluntatis peccata distincte imputari.

Respondent adhuc 2º; peccata voluntatis animæ esse imputanda; quia voluntas movetur, tanquam instrumentum ab anima, et eius nomine operatur. Sed contra est, quod voluntas moveatur tanquam instrumentum ab anima, et quod eius nomine operetur, non est aliquid liberum, et imputabile animæ: ergo ratione talis motionis nequit peccatum voluntatis imputari animæ; consequentia evidens, et antecedens probo, quod voluntas moveatur tanquam instrumentum ab anima, et quod eius nomine operetur, provenit naturaliter ex eo, quod voluntas per actionem emanativam fluat ab anima, et cum ipsa uniatur;

sed qd fluat, et uniatur, n e aliqd liberum, et imputabile aiae; 261
imo neqe ipsi voluntati; nam e actio quedam nalis, et naria in=
capax meriti, l demeriti. ℞ qd voluntas mouetur ab aia tanq=
tam instrum, et noe aie operetur, n e aliqd liberum, et imputa=
bile aie.

Respondent 3o; corpus eternis cruciatibus punitur, et tn
n e capax demeriti: ergo similiter aia etsi n peccet fraliter, suppli=
cium, l premium subire potest. Contra prima; q corpus proprie n pu=
nitur; nam duplex e pena, altera damni, et altera sensus; cor=
pus n n sustinet penam damni, que coiter dicitur ee privatio visio=
nis beate in eternum, l ad tempus; et corpus n habet privatio=
nem visionis beate, siquidem incapax e illius. In pena aut=
em sensus duo distingue, et ipsam penam, que e dolor ille, sive
displicentia de combustione, ut corpori noxia, et hanc aia sola pa=
titur; et etiam ipsam combustionem corporis, atq introductionem
nocivarum qualitatum; et hec omnia subit corpus, eo mortuo
modo, sicut lignum, l aliud simile corpus, qd fraliter n patitur,
neq sentit: unde nulla e paritas

Respondent 4, voluntatem
excitari ad suos actus p nalem sympathiam ex proportione,
et representatione obti facta intrui, que opus n e, ut im=
mediate fiat presens ipsi voluntati. Contra e; nam hec doctri=
na destruit voluntatis libertatem; tunc modus n operandi
p sympathiam n e liber, sed narius; sympathia duo dicit, tum
subiectionem illius potie, que operatur ex determinatione alte=
rius: tum qd ex actu unius nario sequatur actus alterius
potie, que subiicitur: et ideo externe potie dicuntur operari p
nalem sympathiam cum voluntate; qa subiiciuntur illi, et
ex eius imperio sequitur nario externe potie operatio: ergo
si voluntas p meram, et nalem sympathiam ad intrum
operatur, subiecta e intrui, et ex actu sequitur nario

262 voluntatis operatio: ergo sic libera non est: probatur consequentia, quia illud non est liberum voluntati, quod infallibiliter infertur ex aliquo non libero voluntati; atqui voluntatis operatio sequitur infallibiliter, et per naturalem sympathiam ex actu intellectus, qui non est liber, sed necessarius voluntati: ergo talis operatio non est libera, sed necessaria.

Respondent adhuc quinto voluntatem cognoscere saltem materialiter obiectum propositum intellectui, quia utraque potentia unitur, et radicatur in eadem anima. Sed contra; nam licet ita fieret radicatio utriusque, non ideo cognosceret materialiter voluntas; quia licet visiva, et auditiva potentia radicentur in eadem anima, non ideo visiva materialiter audit, neque auditiva materialiter videt, et sensitiva in actus materialiter non amat: ergo neque voluntas materialiter intelliget; nam ad hoc opus erat, quod voluntas in se reciperet intellectum, ut sic materialiter reciperet intellectionem.

Rursus, licet concederemus hanc materialem cognitionem, adhuc non sufficeret ad libertatem voluntatis, cui oppositum est, ut idem principium liberum dirigatur a propositione obiecti; sed non dirigitur liberum principium a directione obiecti: si materialiter fiat: ergo non operatur libere: probo minorem, quia neque formaliter dirigitur, siquidem cognitio non est formalis directio nisi; neque effective dirigitur, siquidem non concurrit cognitio effective ad directionem: ergo non dirigitur ullo modo a cognitione materiali.

Respondent; animam denominari absolute intelligentem, et amantem ex eo quod suae potentiae intelligant, et ament; et consequenter idem principium esse quod intelligit, et amat. Contra est; nam anima neque efficit, neque recipit intellectionem, aut volitionem ex Thomistas: ergo neque intelligit, neque amat, ut praecedentis capitis calce probatum est.

Caput 3um

Potentias realiter identificari cum anima nostrum placitum est.

Sufficienter manet expositum, aiam necessario debere influere immediate in vitales actus, et non satis esse, quod habeat superadditas potentias tanquam instrumenta, quæ se solis nomine aiæ producant actus vitales. Adhuc tamen inter nostros DDs maximum dissidium est, utrum aia iuvetur superadditis potentiis, vel per illis se sola efficiat vitales actus? opinantur quod Pater Suares De 18 Methaphisicæ sectione 3a numero 13, Pr Vasques 1a secundæ De 14 cap. 3o dari in aia potias superadditas ad eliciendos actus vitales adiuvantes aiam, sicut calor tanquam causa partialis adiuvat ignem, et frigiditas aquam ad suos effectus producendos. Opposita sententia omnino negat eiusmodi potias distinctas, ita Scotus 3 citatus, eiusque asseclæ, et ex nostris Pater Oviedo, Pr Fransiscus Alfonsus De 6a sectione 2a. Sed inter has media sententia tenet, aiam ut actus corporeos efficiat, habere potias distinctas; non autem, ut spirituales actus eliciat, ita non nulli DDs; nos vero quod statuamus, iam producimus.

Sed in primis censeo, repugnare etiam de potentia Dei absoluta potias corporeas, et spirituales realiter distinctas ab aia, quin sit aia cum ipsis immediate concurrat; quod quidem satis superque probant argumenta in præcedentibus facta a nobis contra Thomistas; nam non sum defacto, sed omnino repugnantiam oppositum convincunt. Præterea censeo, nullam repugnantiam reperiri in eo, quod divinitus omnes potiæ distinguantur ab aia præter voluntatem: quæ quidem tanquam causæ partiales concurrant simul cumque immediate ad productionem actuum vitalium; nam sicut ignis potest habere superaddita accidentia quæ concurrant immediate ad suos effectus, ita similiter non repugnat aia, quæ taliter habeat instrumenta ut eis utatur, licet illis non egeat ad producendum suos actus, sicut non eget calore ignis ut producat.

Ulterius censeo, non implicare voluntatem ab aia, et intellectu distinctam, dummodo ipse non sit prium liberum:

264 nam si voluntas per se libera e, n potest ab intru s. atque ab aia distingui, alioquin nequit ee intelligens, neque libere volens: necesse est, ut supra diximus, voluntatem liberam, vel cum intru, vel cum aia identificari: unde voluntas oio dista ab aia, et intru, n esset in se formaliter, et immate libera, vel est produceret, reciperetque in se volitionem; nam traheretur, et raperetur ab aia pro suo arbitrio ad actuum productionem; ideoque productio actus tm esset libera aiae, quae ex proprio dominio, et praecedenti obiti notitia uteretur voluntate superaddicta sibi subiecta, et subordinata.

Oppones; in tali eventu, vel voluntas n intelligeret, amaret tn, et consequenter libere; quia produceret, et reciperet in se amorem; ergo ut esset dista voluntas, quae libera. Resp. 1º. voluntatem tunc bene posse nario amare, ut libere amet, clarius prius debet cognoscere. 2º, voluntatem n ee denominandam amantem, licet efficeret, et reciperet in se amorem; quia talis denoatio petit, ut subiectum illius sit cognoscitivum.

Hucusque de poli, de facto autem nobis loquendum e: aia rialis, quae nunc existit, habet se cum idatas potias oies spirituales; et haec sit 1ª conclusio; cuius rao 1ª sit authoritas SSmi Bernardi, Augustini, sic expressis verbis loquitur Augustinus: aia dum vivificat corpus aia e, dum vult voluntas, dum intelligit mens, dum recolit memoria, dum sentit sensus. 2ª rao sit odium nare in multiplicandas entitates rerum absque gravi, et urgenti fundamento et necessitate; sed nulla e necessitas, nulla rao, nullaque experientia cogit ad adstruendas has potias superadditas: quia denegandae sunt: minor probatur: nam ipsa aia, quae potest efficere immate oies actus vitales, dicitur efficere has potias immate: ergo.

3ª ratio sit, quia perfectius e operari per suam substam quam per accia, et ideo Deus, qui e perfectissimum, et infinitum

ens operatur per suam substantiam: ergo non operatur anima mediis superadditis potentiis. Confirmatur: principium operandi est potentia; sed anima est principium operandi, ut constat ex definitione Aristotelis; nam illa vivimus, sentimus, et intelligimus: ergo anima est potentia indistincta. Confirmatur 2o: quia si potentiae essent realiter distinctae, possent ab anima separari; sed hoc repugnat: ergo.

Sit 2a conclusio; omnes potentiae corporeae tam externae, quam internae, quae nunc sunt, identantur realiter cum ipsismet animabus spiritualibus et materialibus: non minus ac praecedens conclusio, haec stabilitur: quare denuo sententiae oppositae mediis in relata impugnatione amplius firmabitur. Dicunt enim saltem distinctione includentis ab incluso potentias corporeas ab anima distingui; siquidem non est accidens quoddam ab anima, organis, et dispositionibus sensuum corporeorum adaequate distinctum; sed esse substantiam ipsam animae simul cum organis corporeis, quod totum distinguitur ab anima sola: unde tenent omnia illa accidentia, et temperata esse constitutiva potentiarum corporearum, et tanquam causas partiales concurrere ad actus vitales corporeos.

Sed procul a nostra Philosophia hic philosophandi modus, qui [illegible] fundo concedit temperatis virtutem effectricem actuum vitalium; quis enim unquam dixit, calorem habere virtutem ad producendam visionem, vel auditionem? 2o hic arguendi modus nullus est, haec entitas requiritur, ut fiat effectus: ergo est virtus productiva illius; ut patet innumeris exemplis; cognitio requiritur ad amorem, applicatio agentis ad passum necessaria est, ut effectus fiat; et tamen neque cognitio influit in amorem, neque applicatio in effectum: ergo male infertur ex eo quod anima requirat temperata ut producat actus vitales corporeos, temperata habere virtutem ad eos producendos simul cum anima.

Praeterea in sententia adversariorum ad eliciendos actus internos intra corpus, necessarium est temperatum cerebri, et tamen hoc temperatum non concurrit effective ad actus

2°. l. intrus: ergo unde temperata l[ice]t n[on] sint applicatio virtutis, l[ice]t ablatio impedimenti; erit igitur conditio requisita, et dispositio prævia nario petita ad eliciendos actus corporeos.

Caput 4.^{m}

Vires adversariorum infringit.

Opponunt 1°; thomistæ; quæ in Deo reperiuntur unita, et identificata, in rebus creatis debent esse dispersa, et distincta; sed in Deo reperiuntur unita, et identificata essentia, et potentia: ergo in anima creata debent esse dispersa, et distincta. Sed quam inepta ratio hæc sit, videant ipsi thomistæ, qui in se tella contorquent: si n[on] potentia, et essentia in creatis debent esse distincta, ergo potentia, et virtus, qua anima producit potentias superadditas tanquam sua instrumenta, debet etiam esse distincta ab anima ipsa, et sic in infinitum: insuper potentiæ superadditæ distinguerentur a virtute, et potentia, quam producunt actus vitales, quod ipsi n[on] admittunt; ergo: quare neganda est maior argumenti; quia plura, quæ in Deo reperiuntur unita, et identificata, sunt etiam in creaturis identificata, ut ratio entis, substantiæ, et spiritus identificatur cum angelo; l[ice]t verum sit quod plura sint in Deo identificata, quæ distincta reperiuntur in creaturis.

Opponunt 2°; voluntas n[on] intelligit, neque intellectus amat; ergo voluntas, et intellectus realiter distinguuntur. R[espondetu]r, distinguendo antecedens; voluntas realiter n[on] intelligit, nego antecedens; voluntas, quatenus formaliter est voluntas n[on] intelligit; concedo antecedens; et nego consequentiam; itaque propositio hæc voluntas n[on] intelligit (similiter intellectus n[on] amat) habet duplicem sensum; 1us est, illamet entitas, quæ est voluntas, n[on] intelligit, falsa propositio: 2us sensus est, illa formalissima perfectio voluntatis, quæ formalissime est ad actus voluntatis, n[on] est ad actus intellectus; vera ratio; nam duæ formalitates diversæ sunt respicere actus intellectus, et respicere actus voluntatis, quæ quidem tantum arguunt distinctionem rationis; n[on] autem realem, nam quæ formaliter

distinguuntur, identur realitr; si p̄ n in sensu reali verificatr, aial rationale, ratiosinatr n̄ v° in sensu f'rali preçissivo.

Sed instantes voluntas e potia caeca: q̄ ñ potest ipsa cognoscere obiectum: ẽ debet dari alia potia realitr dista, quę illud cognoscat. Retr, ñ ideo potiam caecam dici, q̄ ñ cognoscit; nam hoc e impole; sd q̄ voluntatis actus n̄ st cognoscitivi, et coentr voluntas n̄ habet ee cognoscitivam in ordine ad illos; sd in ordine ad alios, qui cognoscunt, et explicant obiā: unde distinguitur aūs; e potia caeca f'ralitr, quā voluntas pręcise e; Concedo aūs, vere, et realitr. nego aūs.

Opponunt 3°; aliis substantiis tributa ss accia, qb operentur, ut ignis habet calorem, et aqua frigiditatem: q° similitr aia habet virtutes distas, et accia, qb operetur. Retr 1° conseqanti, negando coam; et rao e; q̄ nobis constat evidentr, frigiditatem distingui ab aqua; cum de facto p introductionem caloris frigiditas separetr ab aqua: etiam calor distinguitur ab igne; q̄ existit in manu, qn existat ignis. 2° licet calor, et frigiditas distinguantr ab aqua, et igne; ignis tn, et aqua p virtutem ididatam producunt immanentr calorem, et frigiditatem: q° similitr aia producit immanentr in se suos actus vitales p idatam virtutem, et potiam.

Opponunt 4; actus, et potia debent ee in eodem genere sm S. Thomam; sd actus vitalis e in genere accidentis: q° potia vitalis debet ee in genere accidentis, et coentr nequit idari cum substa, nempe aia. Retr, negando marem; q̄ saepius potia e de genere substę; et effectus e de genere accidentis, ut p̄ a in omnipotia diva, quę producit accia; et in Thomistarum senta aia p virtutem, et potiam substalem se eam idatam producit supperadditas potias accidales: q̄d autem interponatur authoritas S. Thomę, nihil ad rem, tum q̄ Sanctitatem exosculor; veritatem

268 An requiro; tum, quia longe diversa est mens Doctoris Angelici: loquimur enim de methaphisica potentia, quae est in ordine ad existendum, quasi dicat; eadem entitas, quae est in potentia ad existendum, ponitur in actu, sive extra causas, quando actualiter producitur; non vero loquimur de phisica potentia productiva actus.

Opponunt 5º; anima est indiferens ad intelligendum, vel amandum; ad audiendum, vel videndum: ergo eget potentiis realiter distinctis, quae determinent ad eficiendum hos potius actus, quam alteros; probatur consequentia, nam principium indiferens ad plura genera actuum, eget aliquo determinativo, ut hoc potius, quam aliud eliciat, sed hoc determinativum est potentia supperaddita: ergo.

Respondetur; concesso antecedenti, negando consequentiam, et illius probationem, nam positis his potentiis distinctis, adhuc anima esset indiferens ad intelligendum, vel amandum, ad audiendum, vel videndum; ab aliis enim comprincipiis, praeterquam á potentiis determinatur anima; ad intelligendum vero determinatur á specie intelligibili, ex praesentia huius speciei potius, quam alterius intelligit hoc obiectum, potius, quam aliud: item ex apprehentione terminorum frequenter determinatur ad eficiendum iudicium, et ex inditio ad discursum; ad actus vero voluntatis in genere determinatur anima á malitia, vel bonitate sibi proposita per cognitionem; quoad exersitium vero anima á seipsa determinatur, eficiendo actum, vel ab eo se abstinendo; causa enim libera non eget determinativo extrinseco quoad exersitium: denique ad alios actus corporeos determinatur ex praesentia obiecti, vel speciei.

Ultimo opponitur contra 2am conclusionem: potentiae ad actus corporeos sunt corporeae: ergo non possunt identificari cum anima spirituali. 2º Saepius deficit ab homine potentia visiva (et quaevis alia interna corporea) perseverante anima: ergo potentia visiva non est idem cum anima. 3º nihil spirituale potest referri ad corporeum, sed anima est spiritualis: ergo producere nequit actus

corporeos: quia illos saltem partialiter temperamenta produ- 269
ducunt.

Resp. ad 1um distinguendo ans: sunt corporeae formaliter seu in se nego ans: sunt corporeae extrinsece ex actibus corporeis, quos producunt, et temperamentis, quae petunt, concedo ans: siquidem prius nomen ens accipit denominationem a termino, quem intuetur; sic actio dicitur substantialis; quia terminum substantialem producit; licet ipsa formaliter se sit accidentalis: calor item requisitus ad conservationem vitae dicitur vitalis extrinseco, videlicet anima, licet in se sit aliquid non vitale: quo similiter potentiae licet spirituales in se, dicuntur corporeae; quia trahuntur ad actus, et temperamenta corporea. Sed adverte materiam in argumento supponi potentias corporeas distingui realiter ab anima.

Ad 2um;

nego ans; quia tunc solum deficit temperatum, et organum requisitum ad videndum; non tamen potentia visiva; quia non deficit ipsa anima; quod quidem tenentur respondere adversarii; siquidem respondent in fatuo, et amente remanere potentiam intellectivam, et perire solum temperationem ad perfecte intelligendum.

Ad 3um; nego maiorem; quia licet substantia potest producere accidens; ita spirituale potest corporeum producere; et Deus spiritualis est; cum tamen res omnes corporeas producat.

Ex dictis a Disputatione, infero 1o omnes potentias enumeratas, et inprimis spirituales; intellectum, voluntatem, et memoriam indistinctas realiter inter ab anima, et similiter inter se. 2o, omnes potentias corporeas omnium viventium rationalium, et irrationalium, quinque externas, videlicet auditiva, visiva etc., et quinque alias internas, ut aliqui volunt, nempe aestimativam, phantasiam, appetitivam, imaginativam, reminiscentiam ab anima, et inter se se nullatenus

27º secerni realiter. 3º potentias nutritivam, vegetativam, et si quae aliae ipsis subordinatae eadem reali identitate gaudere: de potentia autem generativa nihil est dicendum: quia realiter non est potentia vitalis; quod est veluti passio ex vivente adaequato constituto consequuta. 4º omnes praedictae potentiae sunt in ratione ratiocinata distinguenter ab anima, et inter se; quatenus eadem entitas indivisibilis potest concipi, ut voluntas v.g., et non ut substantia, et eadem, ut substantia, et non ut voluntas; et similiter eadem, ut est intellectus, et non prout est voluntas.

Disputatio 3.a

de actibus vitalibus potentiarum in communi.

Caput 1m.

Aliqua ad quaestionem conducentia, praemittuntur.

Primo praemittendum nobis est, quaenam a Philosophis appellentur viventia appellantur enim viventia omnia, quae intelligunt, et amant; item quaecumque in genere appetunt, et cognoscunt obiecta; appetitus autem est, quo appetens fertur in bonum, et quo malum fugit; ferri autem potest appetitus in bonum, aut malum fugere actu spirituali, qui dicitur amor, et odium, procedentque a voluntate; quod si feratur actu corporeo, eiusmodi appetitus corporeus est, et appetens erit vivens corporeum, quatenus eo appetitu vivit.

Similiter dicendum de cognoscitivo; sive enim cognoscat actu corporeo, sive spirituali; id vivens erit. Eodem pacto dicendum de vegetativo, quod licet non cognoscat, neque appetat, exercet tamen aliam vitam, quae dicitur vegetativa;

vegetativa; unde Deus, Angelus, homo, bruta, et plantę viventia sunt: hęc viventia ab aliquibus, si vo alia sint, dicuntur intentionalia, vel phica, et coentr eorum vita dicitur intentionalis: si autem irrationalia phica tantum, et eorum siliter vita, vocantur.

Pręterea distinguendus venit triplex viventis gus; vivens vlt in actu 1o; idē priu͠m vitę: vivens in actu 2o, qd ē ipsum, qd in actu 1o erat vivens, adiuncto actu vitali, quo redditur actu vivens: etiam dicitur vivens actus ipse vitalis, quę potius vita ipsa dici debet. Pręterea vivens in actu 1o, aliud ē substale, ut aīa, Angelus, aut totum suppositum; aliud accidale, l' proximum, ut potię ipsę si ab aīa distinguantur. Unde Deus, Angelus, homo, bruta, et plantę dicuntur pria vitalia substalia in actu 1o. insuper oīes potię s enumeratę, ut potē idatę cum aīa, prętr potiam generativam, et habitę potiarum, et species, quę dici solent intonāles, dicuntur etiam vitalia pria substalia. Ubi nota, pr incipia vitalia prędicta n̄ vivere actualiter, prętr habitę, et species productas: neq̄ rursus habitę, et species vivere p actus vitales, ad quos producendos ḋcurrunt: sed mq actus prędictarum potiarum vitalium, dicuntur vitales; idē vita ipsa fvalis, et accidalis.

2o prętmittendum

ē, in quo ḋsistat rao coīssima vitę? res adeō difficilis captu; nam in primis, qdqd asseratur ēē rao vitę; l' n̄ ḋpetet Deo, qui ē perfectissimum vivens; l' si Deo ḋpetit, n̄ ḋpetet plantis; l' si his, n̄ Angelis; et pręterea ḋveniet etiam igni, et agentibus aliis, quę viventia n̄ sunt. Coitr á Phlbus definitur vita: ē motus ab intrinseco: nequit q ḋvenire Deo hęc defio, qui nequaquam movet se, neq̄ motus illi ab intrinseco, neq̄ ab extrinseco potest quadrare, quippe Deus immutabilis ē. Respondent, n̄ ēē proprium motum, quo Deus redditur intelligens; sed improprium, aut n̄ ēē realem, phicum q; sed intonalem, et methaphoricum; ita ut cum fundo

272 inre intelligamus, actum divę cognis procedere, et fluere à prio radicali intelligendi divino; atq̃ in eodem recipi n̄ reali receptione, sd metha phorica, et intionali.

Sed dª ē 1o; q̄ vita ē proprie motus, l n̄ ē: si 1m: g̃ Deo n̄ ɔvenit vita, cui n̄ ɔcedit proprie motus: sin autem 2m: g̃ rao vitę n̄ ē cois Deo, et Creaturis, siquidem motus nunc accipitr proprie, nunc improprie; s't visus n̄ ē rao cois visus hois, et prati; q̃ prati visus improprie dicitr; hois vº proprie. Neq̃ potest dici ēē motum abstrahentem à propriis, et improprio; nulla n. eiusmodi rao potest abstrahi; s't neq̃ à visu proprio, et improprio abstrahi potest alia rao visus. Contra 2o; q̃ motus, seu mutatio in rtaone talis affert negaonem fr̃ę antea n̄ prę existentis in subto, q.d mutatr, et movetr; sd nunqm fuit, neq̃ fuisse potuit in Deo carentia, l negatio cognis, ad quam postea Deus transiret: g̃ neq̃ poterat ēē in Deo motus: maior ē certa; minor constat; nam Deus immutabilis ē.

Dicunt, his probari, n̄ dari in Deo motum phicum, benè tn intenialem; eo q.d prius in 1o signo raonis intelligatr in divum divum, n̄ intlla cogne, at sic adeó carens intentionalitr cogne. Deinde in posteriori signo raonis intelligatr transire ad cognem. Contra tn̄ ē; nam ex hoc tantum colligi potest motus in intru nostro cognnte prius in divum divum, et n̄ intellectionem, et deinde etiam intellectionem divam; arguit n. hoc, q.d noster intrus transeat à carentia unius suę cognis ad cognem divam, ad cognem suam cce divam cognitionem; sd iste motus n̄ ē in Deo: g̃ neq̃ vita: vita n. talis debet ēē, ut sit motus intrus ipsi viventi, n̄ tn extrincus, qui potest aptari p extrinsecam denoaltionem.

Insuper impugno prędictam defionem; nam sequeretr, ignem vivere, siquidem in proxum fomitem operatr motu intrinsico: p'r ans; nam 1o ignis movet se, siquidem producit in se unionem partis alterius fr̃ę productę: 2o; nam s'h producit ignem, et sibi unit. Respondent, ignem n̄ vivere, eo q.d n̄ se moveat p intus sumptionem; sd p Xª

Ad 2.ᵃ positionem. Contra est: vel ratio vitæ in com̄i importat, quod sit motus per intus sumptionem; vel non? si id importat: ergo non convenit Deo, qui non movetur per intus sumptionem: si id non importat: ergo licet ignis non se moveat per intus sumptionem, erit vivens. 278

Propter hæc mihi certum videtur, nomen viventis, et vitæ, æquivocum esse ad ea omnium, quæ viventia appellantur, nec unam rationem com̄em ipsis assignare posse. Quare duplex ratio viventis, et vitæ com̄is assignatur: 1.ᵃ ratio viventis, ut præcisse cognoscentis, et appetentis, vel vivens esse principium cognoscendi, et appetendi, quæ ratio convenit Deo, Angelis, hominibus, et brutis etiam, quatenus habent sensum, et appetitum: et definitio vitæ, ut sic erit, cognitio, vel appetitio eiusdem principii: unde vivens increatum erit, principium cognoscendi, et appetendi sine motu sui: et sic illius vita sine motu sui definietur. Vivens autem creatum, et eius vita, addita voce cum motu sui recte definientur: at definitio vitæ creatæ sic conficienda; vita est motus ab intrinseco per actionem, et receptionem, ab emanatione distam: cum hic motus distinguatur ab emanatione, seu motu passionum, et proprietatum a radice; si non potius aia ab ipsa distæ essent, ipsas produceret aia, ac reciperet tanquam passiones; nec tamen istæ essent vitæ, nec aia per earum productionem viveret actualiter.

Restat aliud vivens vegetabile, vita quæ vegetativa; vivens definiri potest, quod se movet per intus sumptionem; et vita vegetativa, quæ est motus ab intrinseco proprio per intus sumptionem: ultimæ partes additæ sunt ad distinguendum vivens vegetabile ab igne, aliis quæ eiusmodi agentibus, quæ licet moveant se, non tamen per intus sumptionem: id per 2.ᵃ positionem. 2.ᵃ positio igitur fit, aut per solam immediatam consecutionem, etiam addita unione eorum, quæ immediate ponuntur, ut pars, quæ addita lapidi, quam lapis exercecit, et ignis igni: aut per fortuitam mixtionem duarum rerum miscibilium, ut contingit in aqua, et vino; vinum enim non attrahit ex natura sua aquam, ut eam in suam substantiam convertat. Intus sumptio vero est, quando id, quod adquiritur, non præcise ponitur immediate;

2.] 4. id intra ipsum principium trahitur, et sugitur, quae attractio debet esse intrinseca, et naturaliva virtute principii sugentis alimentum, ut eo augeatur, et crescat.

Caput 2m: naturam, et essentiam actus vitalis expendit.

Actus vitalis est operatio procedens á vivente iuxta suam naturam, naturaliter petens effici ab illa actione propria ab emanatione diversa; quod manifestum est ex dictis supra; sic, non vivere est movere se, et se perficere motu proprio ab emanatione diverso; unde vitalis actus erit ille, qui procedit á vivente ab intrinseco, et per quem vivens movet se actione propria; idest, ut clarius dicam, est exercitium moventis se ab intrinseco; quod dupliciter accidere potest: 1° ut vivens ita se moveat, ut operatio illius sic maneat intra ipsum suppositum, nec extra procedat; sicut actus nutritionis, actus elaborationis sanguinis etc.; hae quidem operationes vitales sunt, tum; quia naturaliter procedunt á principio vivente, et exercentur ab intrinseco, tum quia perficiunt ipsum suppositum, et intra illud exercentur, non tamen recipiuntur in principio, á quo fluunt eiusmodi operationes, idcirco improprie immanentes appellantur.

2° vivens se movet á seipso, et non ab extrinseco per operationem manentem in ipso principio, á quo efficitur, ut se habent actus visionis, et intellectionis, qui efficiuntur, et recipiuntur in ipso principio, et sic huiusmodi actus proprie immanentes appellantur, quia manent recepti in ipso principio, á quo fluxere, perficiendo intrinsece ipsum principium.

Hoc posito, gravis, et antiqua controversia orta est inter Philosophos, et Theologos circa naturam actuum vitalium proprie immanentium (de immanentibus improprie nulla potest esse controversia) utrum videlicet eorum essentia consistat in entitate actionis, passionis, vel qualitatis, seu termini ab actione distinguitur, quae recensentur sententiae: 1a docet, rationem actus vitalis consistere solum in actione quadam vitali procedente á principio vitali absque illo termino: ita communiter thomistae; sed confutantur aperte; quia actio est essaliter fieri termini; ergo nequit dari actio sine termino: ergo nequit consistere actus vitalis in actione sine termino. Confirmatur; quia sicut unio nequit esse sine extremis, et cognitio sine obiecto cognito; ita actio nequit esse sine termino: ergo nequit consistere actus vitalis in actione sine termino. Dicunt, actionem

dixisse, p actionem immanentem, qualis e actio Vg intrus nihil produ= 273
ci: bene tn p actionem transeuntem: g intellectio, que e actio immanens nihil
producit. Rsetr, animum Philosophi n ee ponere actionem i tro: q hoc e oio
impole, s't impolis e unio i extremis; sd sm otendere p actionem immanentm
nihil ad extra produci; q e verissimum e.

2a senta admittit trum realitr dis=
tum; sd tn cognitionem (idem dictum de appetitione) ostitui in sola actio=
ne productiva illius tri. Contra e; q si trus ille e obti repratio, t n ? si tm:
q e cognio; si 2m abiq fundo ponitr ille trus realitr distus, qndo aia intel=
ligit Vg, sufficiet n actio seipsa reprans obtum. Dices, illum trum ee
reprationem obtivam, sive medium, in quo cognio reprat suum obtum.
Contra e, qndo cognosco Petrum Vg, n attingo semper aliqd medium, in quo,
tangm imagine existente in intru cognoscam Petrum; sd immate illum at=
tingo, ut ipsa experia docet.

3a senta tuetr, intellectionem ostistere in actio=
ne, et tro, realitr distis, et probat; q ex una parte cognre, e vivere; sd vivere
e operari: q cognre e operari: ex alia v parte cognre e etiam reprare obtum:
q includit qualitatem reprativam obti: q ostituitr adequate ex actione
operativa, et ex qualitate reprativa obti producta p talem actionem.
Contrat; q prim cognitivum, ut cognitivum duo dicit, et ee operativum, et
ee reprativum obti: q ut reducatr ad actum 2m cognendi, duo dicere
debet, et operaonem, et reprationem obti, que trus e. Impugnatr tn
eisdem raonibq, qq infra probabimus, actionem, et reprationem obti intr
se idari realitr, et si fralitr possint distingui.

4a senta ponit actionem
in sola qualitate, s't de connotato requirat actionem. Contra e; nam pretr
impugnaonem Connotatorum alibi a nobis traditam; cognio essalitr e vita;
sd vita essalitr e actio: q cognio essalitr e actio, et esentr actio n affertr de
connotato in oceptu cognitionis, s't aial n affertr de connotato in
conceptu hois. Contratr, ex raonibq infra adducendis, pro nostra

27b resolutione. Quinta senta. constituit actum vitalem in sola qualitate absoluta unita cum anima; sicut calor, et albedo, et plura alia accidentia, ii qualitates absolutæ, quæ præbent suas denominationes, quatenus uniuntur cum subiectis. Contra e; quia actus vitalis est vita; sed vita est actio: ergo actus vitalis est actio; sed actio est modus, et non qualitas absoluta: ergo actus est modus, et non qualitas absoluta. Confirmatur ex dicendis capite sequenti.

Caput 3m.

Vera doctrina tenenda.

Suppono 1o, animam, quando cognoscit, ac appetit, habere aliquid, quod, non habebat antea, quando non cognoscebat, aut appetebat. Secundo, hoc aliquid, quod anima de novo habet esse aliquod productum; quia est aliquod ens reale creatum; imo est aliquod productum ab ipsa anima: tum; quia, ut ostendam, animam cognoscere, est formalissime aliquid producere; tum; quia quando accidens producitur, semper ad præsentiam alicuius substantiæ, congrue, dicimus ab ea produci, nisi aliquod oppositum suadeat: cum ergo cognitio semper fiat ad præsentiam animæ, congrue dicimus ab anima produci; præsertim, cum nihil sit, quod oppositum suadeat. Tertio dic nos tantum loqui de actu vitali creato; nam de increato agere ad theologos spectat.

His suppositis sentio, omnem actum vitalem consistere in sola qualitate, se ipsa procedente ab anima. Pro hac resolutione stant Ripalda de ente supernali, disputatione vigesima tertia, sectione octava, numero quadragesimo octavo; Oviedo controversia sexta, puncto primo, numero 19, et alii docti RR., et alii docti Recentiores

et alii docti Rtes: sed q triplicem partem continet resolutio trifariam clarius me expediam.

Sit 1a conclusio, cognitio creata, (et appetitio) consistit in actione: probatur 1o, quia cognitio est vita; sed vita est actio: ergo cognitio est actio. Confirmatur, quia cognoscere est vivere; sed vivere est agere: ergo cognoscere est agere: ergo ratio formalis cognoscendi est ratio formalis agendi, et consequenter actio. Sed insurgit contrarius distinguendo duplicem vitam aliam physicam, quae consistit in actione, aliam vero intentionalem, quae consistit in qualitate absoluta unita cum subiecto, quin conceptus talis vitae dicat actionem; et hoc 2o modo denominari vivens actualiter cognoscens.

Contra est 1o, quia vivere est se movere ab intrinseco, et consequenter vita est motus ab intrinseco: ergo impossibile est, quod detur vita creata, quae non claudat motum, et quod detur vivens creatum, quin constituatur in ratione talis per motum; sed motus est actio: ergo nequit dari vita etiam intentionalis, quin dicat actionem. Contra 2o, quia cognoscere est attendere obiecto; sed attendere obiecto dicit actionem: ergo cognoscere dicit actionem: ergo vita etiam intentionalis actionem dicit: probatur minor, nam attendere obiecto dicit conatum, et concursum eius potentiae, quae attendit; non enim lapis attenderet obiecto, si reciperet tantum cognitionem à solo Deo productam. Ergo nam deinde emortuam vocamus illam, quae non habet vim intrinsecam, neque principium internum, à quo se moveat; vividam vero dicimus eam, quae se agitat ab intrinseco: ergo ad vivendum non sufficit mere passive se habere; sed opus est agere.

Probatur 2o conclusio; amor consistit essentialiter in actione: ergo etiam cognitio: consequentia patet, quia utriusque actus eadem est ratio: probatur antecedens, quia cognitio requiritur necessario ad actum amoris per se; sed solum requiritur ad actionem, qua fit: ergo actus amoris consistit essentialiter in cognitione: maior constat; probatur minor, solum requiritur, ut

278 voluntas se determinet ad amandum ex praecognita bonitate obiecti; id quod se determinet ad amandum dicit actionem, qua, qua producit: ergo cognitio solum requiritur ad actionem voluntatis.

2a conclusio; cognitio formaliter consistit in repraesentatione obiecti: probatur 1o, quia cognitio est forma, qua anima versatur erga obiectum; sed non alio modo versatur, nisi exprimendo, et repraesentando illud: ergo cognitio est forma, qua anima exprimit, et repraesentat obiectum. 2o; cognitio est forma, qua obiectum denominatur cognitum; sed obiectum esse cognitum provenit formalissime a repraesentatione, et expressione: ergo intellectio est forma, qua obiectum denominatur expressum, et repraesentatum; et consequenter terminus, et qualitas procedens realiter ab anima.

3a conclusio; ista repraesentatio obiecti, seu terminus realiter identificatur cum actione, qua producitur ab anima; et consequenter non datur duplex entitas, alia quae sit obiecti repraesentatio; et alia, quae sit actio; sed una et eadem procedendo ab anima repraesentat obiectum, et repraesentando obiectum procedit ab anima: probatur 1o, quia non habemus fundamentum, quod habemus pro aliis terminis, seu effectibus, ad ponendam distinctionem realem inter actum vitalem, et actionem, qua producitur ab anima: ergo ponenda non est; maxime cum nullum aliud specialiter hic urgeat: antecedens probatur: nam ex eo colligimus calorem fieri a causa per distinctam actionem, et non per se ipsum; quia potest ipse persistere, et persistit de facto pereunte causa, et consequenter pereunte actione, qua producitur: hoc autem non experimur in actu vitali, quem numquam videmus separari ab anima, a qua semel fit: ergo. Vide a nobis dicta lib. 3o Physicorum de actione identificata cum termino.

Probatur 2o; quia vita actualis est operatio immanens, ut tenent Philosophi; sed cognitio ratione sui praecisse est vita actualis: ergo ratione sui praecisse est operatio immanens, et consequenter terminus, et actio. Confirmatur; quia intellectio cognita ut quo, quae est ratio formalis, media, qua anima cognoscit.

q etiam vivit utquo, quatus ē vao fralis media, quā subtum actualitr vivit: coā ē evidens: nam cognere, et vivere ss idem: q eomodo, quo intellectioni venit cognere, venit vivere; tunc sic; sd vivere utquo, ē actio, st vivere utquod ē agere: qo intellectioni venia ēē actionem, et ēē actum vitalem, seu immanentem operationem

Ex

prēiactis dclutionibq colligo 1o, passionem ēē de conceptu essali cuiuscunq actus vitalis existentis defacto: vaoē; q actio generativa ē essalitr passio, ut in Phisicis lib. 3o exposui; sd actio generativa ē de ceptu cuiuscunq actus vitalis existentis defacto, siquidem p illam procedit essalitr à suo prio: qo. 2o colligo, unionem sui cum aīa ēē de ceptu cuiuscunq actus vitalis; et vao ē. q quicunq actus vitalis ē actio, ut probatum ē; sd actio ut pote modus unitr seipsa cum subto, id ē aia: q de essa illius actus ē unio. 3o impolem ēē actum vitalem accidalem qui n sistat in actione; et constat; q impolis ē actus vitalis, qui n sit vita attentio ad obtum, et respratio; sd hęc oīa claudunt fralitr actionem: qo.

Caput 4.

Obviam itur obiectis.

Obiicitr 1o. n potest dari trus productus ē actione realitr distā: q n sistit intellectio in qualitate seipsa procedente ā prio: ans pr. q actio ē ordo realis ad trum: q distinqui debet ā trō. Ego cum pluribus, qui admittunt, posse trum se ipso procedere à causa, qndo n ē indiferens, ut ob illo, l ab alia procedat, et consequentr actionem creativam Angeli idari cum illo, ut à nobis defenditr lib. 3o Phicorum; neg inquam, negando ans ad probaonem dico, actionem ēē ordinem ad trum, qndo ab eo distinguitr, n tn qndo idatr.

2 8o quare terminus poterit seipso procedere ab principio; sicut actio seipsa fit a causa; et unio seipsa potest uniri cum subiecto, sine intermedia alia actione, vel unione. Instas: ergo iam datur actio sine termino; siquidem est praeter actum vitalem non datur aliquid, sed actus vitalis est actio: ergo praeter actionem non datur terminus, quod impossibile est. Respondetur ultra actionem non dari terminum realiter distinctum; dari tamen terminum cum ea identificatum, in quo non est inconveniens; sicut non est in eo, quod detur unio sine duobus extremis realiter distinctis.

Obiicitur 2o, nutritio est operatio vitalis; et tamen in illa non identificatur actio cum termino: ergo ex eo quod actus internus sit vitalis, non infertur, quod debeat identificari cum actione: probo minorem; quia id quod producitur, vel adquiritur a vivente per nutritionem, produci potest ab agente extrinseco scilicet Deo: ergo id quod producitur, vel adquiritur per nutritionem, non identificatur cum actione, quia de facto producitur a vivente. Respondetur concessa maiori, et minori negando consequentiam; ratio est, nam quando terminus est vitalis in actu 2o debet identificari cum actione; quando vero non est vitalis esse, opus non est, ut identificetur cum actione: hinc est, quod actus internus cum sit vitalis in actu 2o, debeat identificari cum actione: at augmentum quod producitur, vel adquiritur per nutritionem, non est aliquid in actu 2o vitale, et ideo non est opus, quod cum actione identificetur.

Obiicitur 3o, intellectio divina non est actio: ergo neque intellectio creata est actio: probo consequentiam; quia ideo creata intellectio est actio secundum nos, quia est vita in actu 2o, per quam formaliter vivit, et intelligit subiectum, sed etiam intellectio divina est vita in actu 2o, per quam formaliter vivit, et intelligit Deus, et tamen non est actio: ergo neque intellectio creata erit actio. Primo respondetur, intellectionem, et vitam divinam non esse vitam in actu 2o physicam, et accidentalem; sed methaphysicam, et substantialem: asserit intellectionem creatam esse vitam in actu 2o physicam, et accidentalem; ideo quia debere consistere in actione, licet in ea non consistat vita, et intellectio divina: et propter eandem ratio-

rem vita, et intellectio diva n̄ sistit in unione, bene tn vita
creata. 2o velr, vitam divam ex eminenti sua perfectione habere raonem vitæ, et denominare Deum viventem, lt a producta n̄ sit à p̄rio intrinco: at vo vitam creatam propter limitationem suam tn posse habere raonem vitæ, neq denoare subtum vivens nisi sit motus ab intrinco p̄rio.

Obiicitr 4, sequitr ex nostra senta intellectionem, et cæteros actus vitales eē modos; sd hoc ē absurdum: g falsa ē nostra senta: pr maior; nam intellectio, et quilibet actus vitalis se ipso producitr à potiâ, et unitr cum subto, qd proprium ē rei modalis. Confratr; calor, et alia accia n̄ sūt fræ modales: g neq actus vitalis modalis ē. Retr scessa mari, negando mnorem; n̄ g ē s raonem modi eē operativum, ut tenent plures Philosphi. Ad sraonem scesso anti negatr csa; g calor n̄ ē fra vitalis; at vo actus vitalis ē vita; nec opus ē, qd calor sit fra modalis, s't requiritr in actibq vitalibus.

Obiicitr 5o, si actus internus idaretr cum actione sui, habitus nalis requireretr tn̄ s'm ad facilius operari; s'd etiam ad posse absolute operari; hoc ē falsum: g. pr maior; g id qd ē prium phicum actionis requiritr, n̄ ut facilius ponatr, sd ut absolute ponatr talis actio, et qdqd cum illa idatr; sd habitus ē prium phicum actionis, et actus, qui cum illa idatr: g habitus requiritr, n̄ ut facilius ponatr; sd ut absolute ponatr actio, et actus, qui cum illa idatr: minor, et csa patent; maior probatr, g neq de potiâ Dei absoluta potest poni actio, et qdqd cum illa idatr s suo phico p̄rio: g tale prium requiritr n̄ ut facilius ponatr; sd ut absolute ponatr eius actio, et qdqd cum illa idatr.

Confratr 2o, habitus nalis scurrit s'm ad actus sibi ēs iis, à qbq genitus ē, sd hoc avet falsum; si actus idaretr cum sui actione: g n̄ idatr; pr minor;

282 q̃ actus à quo genitus ẽ habitus, esset actio solius intell.us, actus
v.o ad quem habitus concurrit esset actio intell.us, s.l et habitus; sed istæ
duæ actiones n̄ s.t siles: q̃ neq̃ actus s.t siles: probo minorem; q̃ istæ duæ
actiones s.t distæ in specie, ut poté procedentes à priis distis in spe-
cie. Confirmatr 2.a eosdem actus, quos potest intell.us producere se solo,
potest facilius producere cum habitu; sed hoc n̄ ita contingeret, si actus
idparetr cum actione sui: q̃ n̄ idpatr: probo minorem; q̃ actio, quam pro-
ducit solus intell.us n̄ potest ẽẽ idem cum actione, quam producit intell.us
s.l, et habitus: q̃ neque actus potest ẽẽ idem, si idetr cum actione.

Resr
ad argutum concessa mari, negando minorem; q̃ habitus n̄ requiritr s.m ad
facilius operandum; sed etiam ad operandum absolute; et ao s.a q̃ sit pa-
rietr habitus nalis, de quo hic ẽ sermo, cum iis actib.s, quos producit,
n̄ s.m confert potiæ, ut facilius possit eos producere; sed ut absolute possit;
nam sine habitu nequit potia illos producere, cum sint essaliter ac-
tiones procedentes ab habitu, et potiaq; si v.o comparetr cum iis actib.s
quos t.n producit, neq̃ producere potest, n̄ dat potiæ, ut facilius
possit illos producere; sed potius reddit potiam inhabilem, et oio
impeditam ad illos producendos; nam potia dum habitu induitr
producere n̄ potest nisi actus, ad quos habitus concurrit: q̃ quan-
quam habitus nalis dat facilius posse operari, quam etiam det posse
absolute operari; confert n̄ utrumq̃, siquidem potia facilius potest
habitu præsente elicere actum qui pendeat essaliter ab habitu, et
potiaq quam absente habitu elicere actum ẽẽ idem obtum, qui pen-
deat essaliter à sola potia.

Ad 1.m confraonem distinguitr maior;
concurrit s.m ad actus siles oio iis, à qb.s generantr; negatr maior:
siles in obto; concedatr maior; nam ut bene probat argutum, actus
à quo habitus generatr, dissilis ẽ absolute actui, quem generat ipse
habitus: conveniunt t.n in obto; nam habitus s.m inclinat, et concurrit

ad actum habentem idem obiectum, quod habebat actus, a quo 2. genitus est. Ad 2am Resp. distinguendo similiter minorem; eosdem numero, vel specie actus, quos potest intellectus producere se solo, potest facilius producere cum habitu, nego maiorem; eosdem quoad obiectum, concedo maiorem: verum non dico, quod non potest idem actus, qui procedit ab intellectu solo, procedere ab intellectu simul cum habitu; ast potest uterque actus respicere idem obiectum.

Caput Sum.

Circa actus vitales aliquae quaestiunculae enodantur.

Prima quaestiuncula sit, utrum vitalitas actuum vitalium sit illis intrinseca, vel extrinseca denominatio? sit nostra conclusio; vitalitas in actibus proprie immanentibus est perfectio illis intrinseca; ita Suarez disp. 18 Methaphisicae, et communiter RR. Probatur 1o; quia vitalitas actus est illud speciale, quo actus constituitur exercitium speciale virtutis radicalis; sed actum esse exercitium virtutis radicalis, est illi aliquid intrinsecum: ergo vitalitas in actu est aliquid intrinsecum: maior est certa; probatur minor, quia actus in esse exercitii potentiae constituitur per respectum transcendentalem ad illam; cum actus 2us virtutis aliud sit, quam respectus ad actum 1um, non minus, quam actus 1us est respectus ad actum 2um; respectus autem transcendentalis est intrinsecus, et entitativus: ergo.

Probatur 2o, quia actus vitalis, ut vitalis est, distinguitur essentialiter a non vitali; sed id, per quod aliquid distinguitur essentialiter ab alio est aliquid illi intrinsecum: ergo vitalitas in actu est intrinseca denominatio: maior probatur; quia vivens in actu 1o distinguitur essentialiter a non vivente, ut homo vivus a mortuo: ergo etiam vivens in actu 2o, seu actus vitalis a non vitali distinguetur essentialiter, sicuti distinguitur

284 actus visionis à calore.

Obiicies: actus visionis v.g. e formaliter vitalis à vita substali, et accidali, nimirum ab aia, et potia (si forte distinguatr) visiua illius: ergo vitalitas in actu e denoatio extrinseca: ans pr; q n e unde possit actus ee vitalis, nisi à propriis priis vitæ; coa pr, q eo ipso vitalitas in actu proveniit à priis extrinsecis, cum nec vita substalis, neq accidalis sit de cstitutione intrinseca actus vitalis.

Respondetr distinguendo ans; actus visionis e formaliter vitalis à vita substali, et accidali in genere causæ formalis; nego ans: e formalitr vitalis ab illis in genere efficientis causæ; concedo ans; itaque lz actus vitalis denoetr vitalis formalitr extrinsece, q efficiatr à propriis causis effectivis, quæ in suo genere ss vitales; ast praetr hanc vitalitatem coicatam actui à propriis priis vitalibq, reperitr in illo vitalitas spetialis propria illius in genere actus, et exersitii, quæ consistit in eo, qd sit formalitr motio ab intrinseco, et contr illi intrinseca denoatio proveniet.

2a quæstiuncula sit, unde desumatr distio spesifica actuum vitalium? dico igitr, distionem spesificam actuum vitalium desumi ex triplici capite, vltz; à prio, à quo physice procedit talis actus, 2° ab obto formali illius; 3° denique ab obto disto in specie, qd attingit separatum a qualibet: ita cois senta, et pr a fortiori pars; nam actus, qui procedit ab Angelo v.g., et qui procedit ab hoe, et qui procedunt à potia visiva, et olfactiva, n possunt in eadem specie coalescere; cum in nulla potia, l causa ex assignatis detr virtus ad illos saltem successive eligiendos: ergo ss disti in specie: ans pr; nam ss tendentiæ determinatæ unius potiæ, et n alterius, tn minus qm actiones alicuius propriii principii.

Secunda pars etiam pr; nam actus fidei diuinæ, et

actus scis distinguuntr in specie propter obta spalia, et motiva, ut Q. 8.
diximus De ultima logices: q. 3.d deniq pars pr; nam in eadem
potia actus visionis Vg tendens in obtum album n potest distinguj
tantum malitr ab eo actu, qui tendit in obtum nigrum; nam obta
intr se p diversos actus cognita distinguntr plusqm malitr: q ref-
undunt in actus distionem spesificam.

3.a questiuncula; utrum
actus vitales sint perfectiores, l imperfectiores suis priis, a qq
procedunt? Rtr actus predictos ee imperfectiores ablute, et
simplicitr; q cparantr cum suis causis, seu priis, tanqm effus,
qui procedunt a causis equivocis; causa autem equivoca perfectior
e simplicitr, et ablute suo effu. Ast predicti actus st perfectio-
res sm qd rationi suorum priorum; q in ee actualitatis marem
perfectionem participant actus, qm pria; nam liqc ssentates,
que vivunt radicabitr tantum; illi vo st actuales imagines obtor-
um, p quos agens actu se movet, et vivit actualitr.

4.a questiun-
cula; qualis sit causa efficiens, et causa malis actuum vitali-
um? ex dictis De precedenti constat, causam efficientem im-
matam actuum vitalium; sl que causam malem, seu recestivam
eorundem ee ipsam aiam; ut pote nullum datr aliud priam eff-
ectivum, et recestivum, a quo efficiantr, et in quo recipiantr ac-
tus proprie vitales, et immanentes: potis n. ut dictum e, nullo
modo realitr ce serni valent ab aia. Ceterum si loquamur de
poli, casu, quo potis realitr ab illa distinguerentr, utique, et ipse
essent prium effectivum, et receptivum illorum actuum inadeq quaten
tur constituens prium unum adequatum cum ipsa aia.

Quinta
questiuncula sit; utrum actus vitales sint capaces intonis? ad
cuius resolutionem, in memoriam revocabis dicta tractu 2o libri

286 de genere qualitatis, et cum de potiis realiter distis a pa anima de poli admisce ximus, ee capaces intonis: contra de actibus vitalibus ab aia elicitis de facto, similiter iudicii discurrendum, quare dicendum e cum com senta, oes actus vitales, qui pertinent ad pradicamentum qualitatis admittere magis, et minus.

Probatur 1º: intentio e augmentum qualitatis in eadem parte subiti; sed actus vitales de genere qualitatis admittunt augmentum in eadem parte subiti propii: ergo actus vitales de genere qualitatis sunt intonis capaces: minor constat ex S. Scriptura, ut Luce septimo nuro 47, quoniam dilexit multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit. et Luce 17 nuro 5º, adauge nobis fidem: ex quibus testimoniis aperte colligitur augmentum, et intentio, vel remissio in actibus intus, et voluntatis.

Probatur 2º: in actibus intus, et voluntatis reperitur augmentum; sed hoc e augmentum permanens in eadem parte subiti, ergo reperitur in illis intentio. Dices, produci successive plures actus indivisos quoad augmentum, non tamen unicum, ex diversis partibus intensive conflatum, qui permaneat. Contra e: quia id gratis dicitur; tum, quia tanta multitudo actuum successiva e superflua: tum; quia augmentum caloris fit per additionem gradus ad gradum in eadem parte subiti; eadem in inditia, que ostendunt, augmentum calorificari non per plures calores adequatos; sed per diversas sui partes reperiuntur in actibus vitalibus. Confirmatur 1º; nam alioqui possemus admittere sententiam Durandi loco citato relatam, et impugnatam, vel augmentum caloris fieri per diversos calores adequatos, quorum perfecti manerent, destructis imperfectioribus. Confirmatur 2º: quia quidquid prestat illa multitudo successiva actuum distorum prestari potest per plures partes permanentes eiusdem actus receptas in eadem parte subiti. Opponens tamen; actus intus sunt formaliter imagines obiectorum; sed ratio imaginis non suscipit magis, et minus, ergo neque intonem: ergo actus

intrius non intenduntur: probatur minor, quia ratio imaginis consistit in indivisibili; unde nequeunt dari plures gradus imaginis, quorum unus sit magis imago quam alter. Resp. distinguendo maiorem; ratio imaginis naturalis non suscipit magis, et minus; concedo maiorem: sic Petrus est imago ... sui Parentis: ... non subest ... incapax intentionis: ast ratio imaginis intentionalis non suscipit magis, et minus; nego maiorem; quia talis ... est de genere qualitatis; qualitati ... hoc ... repugnat. Ad probationem maioris dico; ex eo, quod imago consistat in indivisibili, non sequi carere ... intensiva; nam et calor Solis non sit magis calor, quam calor ignis, et eo ... quilibet consistat in indivisibili essentiae; constant tamen ... graduali intensiva, eo quod unus sit calor magis intensus, quam alter.

Disputatio 8.

Utrum divinitus possit fieri actus vitalis sine concursu proprii principii vitalis?

Caput 1m.

Nostra opinio aliquibus praescitis profertur.

Praesciendum est 1o ex praecedenti disputatione, duo esse genera actuum vitalium; aliud eorum, qui non sunt proprie immanentes, quales sunt nutritio viventis, augmentum ... viventis, et ... certum ... est, eiusmodi actus a solo Deo produci posse; nam posset optime Deus alimentum intra vivens disponere, et dispositum ... convertere in substantiam viventis, cuius nullus interveniret actus, neque ad dispositiones ... neque ad substantiam; ... vivens nutriretur ... praedicti actus ... produci possunt a Deo, ... non concurrat vitale principium: ... Deus ... viventi potuit inducere formam in materiam; ut certissimum est; cum non concedatur pro=

 processus in infinitum; sed in aliquo viventi sistagnus, quod à solo Deo productum sit: ergo qui potens fuit inducere 1. formam in materiam, potens erit per actio inducere partes fig., aut formam extendere ad novas materiae partes, illas uniendo cum antecedentibus; sed ex hoc praecise vivens nutriretur à solo Deo: ergo actus, qui per nutritionem augmentativam vere producuntur, possunt à Deo produci absque interventu vitalis principii: Aliud vero genus actuum, qui sunt stricte, et proprie immanentes, ut cognitio, amor, sensatio etc., et circa illos procedit praesens quaestio.

[...] 2o, nos in hac quaestione debere procedere, ut non dicamus, qualitatem cognitionis produci posse à Deo secundum rationem qualitatis, et non secundum rationem cognitionis, quo pacto non nulli voluerunt à Deo produci [...]; nam contra est; quod ratio cognitionis tunc daretur à parte rei; sed non daretur producta à principio creato: ergo à solo Deo, atque adeo repugnat, illam qualitatem produci secundum rationem qualitatis, et non secundum rationem cognitionis: maior probatur, quia daretur entitas, quae est repraesentatio obiecti; sed repraesentatio obiecti est cognitio: ergo daretur cognitio: tunc sic; sed illa ratio cognitionis est quid creatum: ergo illa nequit dari sine principio, et causa; cum ergo supponamus, non dari causam creatam, opus est ut Deus sit principium: Asserendum est, huiusmodi qualitatem à Deo provenire non posse, nisi etiam concurrat causa creata, vel procedere à solo Deo tam secundum rationem cognitionis, quam secundum rationem qualitatis.

[...] 3o, non consequenter eos procedere, qui dicunt, qualitatem vitalem à Deo produci posse extra vitale subiectum sine concursu ipsius; impedicaretur, ut intra subiectum vitale producatur à Deo, nisi concurrat efficienter subiectum vitale: probatur; nam tota cognitionis essentia produci à Deo potest, quamvis non concurrat subiectum in genere efficientis: ergo et iungi potest cum subiecto, quin illud concurrat in genere efficientis: consequentia probatur, nam, ut coniungatur subiecto satis est, in ipso recipi entitatem illam, nec opus est dari novam actionem circa entitatem rei, quae iungitur, sicut non alia

vitalis eandem habit actionem creativam, post unionem cum corpore, quam habat in statu separaonis.

Circa praesentem difficultatem duplex circumfertur senta; prima cois defendit, nullam dari repugnam in eo, q[uo]d solo Deus illam qualitatem producat intra subiectum vitale absq[ue] concursu effectivo ipsius: 2a senta Patris Vasq, et aliorum DD, oio id repugnare, propugnat, addita authoritate Sancti Thomae qui aperte illam tuetur, nec minus Aristot. 3o Ethicorum cap. 1. ubi definit voluntarium: quapropter 2a senta magis nobis arridet, et probatur 1o.

Actus vitalis e vita, ut opponitur vitae potiali, siue in actu 1o. ergo e vita actualis per modum actus secundi; sed vita actualis e formaliter motio ab intrinseco: ergo nequit produci sine motione ab intrinseco intra ipsum subiectum: ergo nec potest sine concursu immanente prii proprii vitalis: maior, et minor sunt certae; 1a coa constat, q[uia] nihil potest produci sine eo, q[uo]d e de tali essa: 2a coa liquet ex eo q[uo]d concursus immanens principii vitalis e idem, q[uo]d motio ab intrinseco.

Confirmatur; q[uia] actus immanens impropriè, ut actus nutritionis, potest divinitus produci à Deo iuxta probabilem sentam DD: ergo actus immanens propriè nequit nec divinitus produci à Deo; ans probant ipsi DDs, q[uia] actus immanens impropriè n[on] e propriè vita, seu vitalis; atq[ue] ita n[on] necessario producit debet ab intrinseco prio; et sic potest produci ab extrinseco modo n[on] vitali, seu actione n[on] vitali, nempe à Deo; sed actus immanens propriè, ut visio, e vita proprissime: ergo necessario debet produci à prio intrinseco moventi se; et n[on] à prio extrinseco sine concursu sui proprii principii.

Secundo probatur; nihil potest, nec divinitus produci sine eo, q[uo]d e de essa; hi de essa talis rei; sed de essa actus vitalis immanentis propriè e influxus activus, et passivus sui principii: ergo tali prio n[on] concurrenti

2.9º nequit divinitus produci à Deo: maior è certa; alioquin res ex-
isteret s. sua essa, quia Istituitr in suo eē tanqm pr formalēm,
quę aperta ē Dictio; nō minus qm, quod existat album quidditative s.
albedine, et continuum s. Istinuativis: minor Istat ex dictis Dp, et con-
vecta infertr.

3º pr; ex opposita senta sequeretr, posse intellectum creatum
p solam receptionem visionis beatę divinitus à solo Deo productę fieri
beatum: quod quidem è Da coem theologorum scholam: pr; sequela pr;
quia fra unita subto capaci et apto ad illam, nequit nō tribuere tali
subto proprium effum fralem; sd fra adęquata beatitudinis è visio
beata; et ex eo qd produceretr à Deo in intellectu humano, esset unita subto
apto, et capaci talis effus fralis: q visio beata precise ex eo qd uniretr
divinitus intellectui humano, Istitueret hoem beatum, nō minus, qm albedo
precise unita subto apto, illud denoat album.

Caput 3m

Obiectiones diluit.

Arguitur 1º; qualitas actus vitalis potest divinitus à solo
Deo produci intra, et extra potentiam vitalem: qa nō implicat,
qd actus vitalis producatr sine concursu potentię vitalis: ans pr 1º. qa nō
ostenditr repugna illa. 2º; qa illa qualitas nō è modus, sd res absoluta;
atqui quęvis res absoluta potest divinitus separari à suo subto: q
et actus vitalis. Rr, negando ans; et illius 1am probaonem; re-
pugna autem in eo stat, qd qualitas illa esset exercitium pottis vita-
lis, ut pote actus 2us vitę; et nō esset, qa à Deo precise produceretr,
cum nō sit exercitium causę mutantis se ab intrinseco: item esset
vita, et nō esset: esset ex suppositione, qd sit actus vitalis, et nō esset,
ex eo ipso, qd nō esset actio vitalis, nec motio ab intrinseco, et consequenter
nec esset vita, in quo potissimum rao fralis vitę consistit: maior secundę
probaonis negando è, ut Istat ex dictis cap. 4 Dis precedentis.

Arguitaris 2o: Lt Deus n̄ possit ut causa particularis 1o producere habitum vitiosum, et consequenter eidem derivare malitiam; potest tn ex lege authoris unalis eundem habitum conservare Deum particulari, ut c̄a particularis: q̄ similiter per q̄m potentia visiva Vg dedit vitalitatem entativam actui vitali, ut c̄a partis poterit Deus eundem 1o productum vitaliter conservare concursu n̄ vitali. Retromittendo ans: s; negatur conq.; q̄ actus vitalis semper e vita, siquidem id habet essentialiter: atq̄ ita debet mutare se primum intrinsece à quo oritur: q̄d nequit Deo convenire.

Instabis; actus vitalis e indiferens, ut procedat a buna causa vitaliter, et ab altera n̄ vitaliter: q̄ actus vitalis producibilis e à Deo actione n̄ vitali: ans e certum; q̄ lt ad actum visionis concurrat effective potentia visiva, et species impressa obti; n̄ tn actus vitalis habet ee vitale ab specie, s; à potentia, q̄d patet ex hac causali, quæ e vera loquendo de potentia vitali; ideo actus visionis e vitalis, q̄ oritur à potentia vitali; et falsa præcise loquendo de specie; ideo talis actus e vitalis, q̄ procedit ab specie impressa: et ratio à priori e; q̄ vitalitas actus derivatur ex primo moventise; nam actus 2s vitæ e talis p̄ ordinem ad actum 1m vitalem; cum autem sola potentia visiva moveat se p̄ illum actum; q̄ e primum movendi se, n̄ tn species obti; fit, q̄d visio procedat ab specie, n̄ tn ut vitalis, s; ut imago obti.

Ad solutionem instantiæ huius suppono, ut oi certum, quamlibet causam actus vitalis illi tribuere identice ee vitale, itaut entitas actus vitalis habeat entitatem vitalem n̄ s; m à potentia vitali, s; etiam q̄ ab specie, et ratio e; q̄ cum vitalitas actus sit formalitas illius, et formalitates procedant identice à qualibet causa attingente entitatem: q̄ terminus productus n̄ e aliud ratione nostra, quam suæ formalitates, et proprie formalitates reipsa n̄ ss aliud, quam terminus ex quo præscindunt; fit, q̄d causa, quæ efficit reipsa actum,

292. efficiat etiam reipsa, et identice vitalitatem illius, atque formalitatem eiusdem; neque non reipsa produci potest res secundum unam formalitatem, et non secundum aliam; quia totus effectus attingitur a qualibet sui causa. Cum hoc tamen stat, quod actus formaliter ut vitalis, procedat a potentia vitali, et non a specie; quia potentia vitalis est ratio quare actus sit vitalis, et non species, quae vitalis non est.

Quare posito, omitto antecedens; sed distinguo consequens: quod actus vitalis producibilis sit a Deo actione non vitali saltem identice, sicut cum aliis causis vitalibus; nego consequentiam: actione non vitali formaliter; concedo consequentiam; nam Deus concurrens, ut causa universalis ad actum visionis cum potentia visiva, non concurrit, ut principium vitale; et consequenter neque per actionem formaliter vitalem; et ratio est; nam ad hoc ut effectus sit vitalis, non opus est, quod a qualibet causa sui derivet vitalitatem; sed ab aliqua; sicut ad hoc, ut sit imago obiecti talis actus, non opus est, quod a qualibet causa derivet huiusmodi perfectionem imaginis; sed ab aliqua, nempe a specie; alioquin diversae formalitates effectus non corresponderent diversis causis. Unde licet actus vitalis, seu entitas illius sit indifferens, ut procedat a propria potentia, ut vitalis, et a Deo ut non vitalis; at non est indifferens, ut vitalitas illius procedat a causa vitali, et a non vitali.

Arguitur 3°. effectus potest produci divinitus a duplici causa adaequata: ergo concurrenti potentia vitali ad actum proprium vitalem per actionem totalem, poterit Deus, sicut alia causa non concurrens vitaliter eundem producere per aliam actionem totalem. Ad solutionem scies, dupliciter posse Deum excogitari concurrere cum potentia vitalem in ordine ad productionem actus vitalis: 1° ita ut Deus elevet potentiam vitalem duplici adaequato concursu ut ipsa concurrat duplici concursu vitali adaequato circa eundem actum vitalem, ac si ipsa esset duplex causa adaequata realiter distincta. 2° ita ut concurrenti potentia vitali naturaliter, vel supernaturaliter actione adaequata ad actum vitalem, concurrat Deus alia actione non vitali ad eundem

actum: Ls modus n̄ implicat; Lt v° implicatorius ē. Quare q. 93 omissoanti cē actum, seu effum n̄ vitalem, negatur cōa; q causę totales ii talis 9ditionis, atque nārę, ut quęlibet sufficiat se sola ad dandum ēē effui, ut liquet ex 2° Phicorum cē 9ceptum causę adęquę: quod n̄ ita in presenti accidit; q Deus se solo nequit dare ēē actui vitali; nam dum sit exercitium mutantis se, Deus mutaret se p illud, atque ita nequit sortiri raonem causę adęquę 9u productionis actus vitalis, b̄ ene tn̄ potia vitalis.

Arguitur is q ad actus supernales nequit potia vitalis movere se: q actus vitalis n̄ requirit actu produci ā potio vitali, ut vitali, et cū actione vitali: q poterit produci divinig ā Deo actione n̄ vitali: ans pr: q potia intiva 9 eo ipso, q elevatr divinitg ā Deo ad actum supernalem cē dsam dēdam dare vitam n̄ movet se, et agit exercendo suam virtutem; s agitr, et movetr ab extrīnseco prio scilicet ā Deo. Confiratr q inspirationes, et illustrationes, id ē affectus voluntatis cē bonum, et actus intūs proponentes pulchritudinem virtutis, et moventes ad illam, ut pote supernales, et mere gratuiti, fiunt ā Deo in nobis s nobis, ut docent Concilia, ac s. PP: q actus vitalis potest produci independentr ā 9cursu vitali.

Retr negando ans, cuius probatio s m̄ 9vincit, potiam vitalem n̄ posse movere se ad actum supernalem, ut causa prālis; bene tn̄ ut causa instralis, n̄ ex nāra sua, sd divinitg elevata et: q ita n̄ movetr ab extrinseco; sd movet se dependentr ab extrinseco prio prali nempe Deo. Quod alitr 9tingit r u actuum vitalium nāalis ordinis; q ad illos se movet prium vitale, ut ē prālis, dentr tn̄ ā 9cursu instrumentali nempe speciei, ũ alterius 9prii. Ans 9fraonis 9ceditr; s d negatr cōa; et enim l r actus hi supernales ut pote gratia preveniens, fiant in nobis s nobis libere 9currentibg, n̄ tn̄ s nobis phice influentibg

294 activè, et passivè in actus vitales supernales: unde movet se ad illos prium vitale.

Caput 3m.

Aliqua corollaria deducuntur.

Ex hactenus dictis deducitur 1º, qd una potia Physicaliter tantum distincta ab aia non potest à Deo elevari, ut possit exercere munus alterius; v.g. potia visiva non potest elevari ut sit auditiva, ita ut percipere possit sonum per actus auditionis: et rao est, qa huiusmodi conceptus potiae ex parte illius est conceptus 1us primitivè primo talis, et Physicaliter potiam constituit; qd autem distingit potiam per supernalem elevaonem, evenit tali potiae extra conceptum primarium; qd advenit eidem ex divina ordinaone, atq. ita superadditur conceptui primario, et est ali tanqm accidens; quare illa nisi mutet essentiam cuiuslibet potiae nequibit induere essam alterius.

2º deducitur, qd nequeat potia volitiva efficere, et recipere in se actus intellectionis; et rao est, qa conceptus primarius potiae, ut potentia immanens, et constitutivus conceptus prius activi, et passivi se egrediet, et reducit se in actum 2m, per exercitium proprium talis potiae, id est per actum 2m, qui supponit actum 1m, ad quem dicit ordinem, tanqm ad causam sui, neq. non reducit se in actum 2m potia calefactiva per frigefactionem; sed per proprium actum 2m, v.g. per calefactionem: unde potia volitiva nequit exercere munus intellectivae potiae, et exercere in se actus intelligendi; nam actus intelligendi non est actus 2s, seu exercitium proprium potiae volitivae; cum talis actus non respiciat, neq. spectat oriri à tali potia volitiva.

Sed rogas cur debeat potia vitalis se exercere per proprium actum 2m, ut se moveat? Reo 1º, qa ex hoc ipso, qd moveatur per actum 2m alienum

idem ex̄ stineptem ad alteram potiam, ut potia appetitiva pactum intellectionis movet ꝑ ꝑ exersitium alienum; et econtrā n̄ movet se, s idem movet trā potia aliena v̄ u illius; q̄ n̄ ē propria; motio autem fit ā potia propria, et virtute intrinca entitiva. 2°; q̄ potia, que se exercet, reducit potiam propriam in actum 2m ꝑ actum 2m illius: q° actus 2s potiē exercentis se, debet ēē proprius, et exersitium speciale illius: cum actus 2s nil aliud sit, q̄m potia vitalis exersita, seu reducta ad actum: q̄ si actus 2s potiē ē intrinecus, et proprius; econtra actus 2s illius debet ēē proprius.

Tertio deducitr, q̄d actus vitalis n̄ possit produci ā Deo in subto alieno, ut in lapide cognio; aut actus amoris Angeli in hoc, l extra omne subtum, ad modum quo qntitas in Eucharistia, l deniq̄, q̄d volitio creata n̄ possit ā solo Deo uniri voluntati sine cogne creata precedenti ad talem amorem; q̄d intelligendum ē de actu vitali, ut vitali; n̄ tn de actu, qui inanimis eset, et aliqd emortuum.

4 deducitr, reiiciendam ēē doctram DD, qui tuentr, posse Deum producere se solo actum vitalem, ut talem in subto capaci, et proprio, n̄ tn cum denoatione actus vitalis, nec denoaret subtum vitale: q̄ ad id, inquiunt, opus ē concursu vitali potiē vitalis. Sed contra ē 1°: q̄ effus fralis, et denoatio, proveniens ex sola frā, n̄ potest ab illa separari: q̄ ubicunq̄ collocetr actus vitalis ut talis, erit actus vitalis, quoad fralem effum, et denoationem vitæ. Secundo; q̄ si tota rao actus vitalis, ut talis ponatr in subto capaci, poterit Deus utiq̄ producere actum vitalem, cum denoatione vitalis sine concursu potiē vitalis: nam effus fralis, sive denoatio illius cum proveniat ā subto capaci, et ā frā illi unita, ex eo preciso, q̄d detractus intellectionis unitus intrui sine concursu illius, erit, et denoabitr intelligens; atq̄ adeo cum denoatione intelligentis

 ostituetr i. Dcursu pro prię potię.

Liber 2us de aia. De aia in coi precedens lib. ervat de ad subsequentes deservit; ubi ad aiarum species descendamus, congruum erit: in hoc 2o de aias vegetativam, et sensitivam futurus nobis e sermo, ac perbrevi percurrere earum discutionem, in proposito: ut ad ulteriorem libri 2i expotionem gradum maturemus.

Disputatio 1a.

De aiam vegetativam varię questiones.

Caput 1m.

Quomodo definitur aia vegetativa, et dividitur.

Ex precedenti lib. De 1a liquidum constat, aię vegetativę convenire debere ronem coem aię; cum aia vegetativa sit species partis aię contrahens ronem coem aię radicalis, seu aię, addensque specialem diffiam ultimam; quare sic definita e, aia vegetativa e actus corporis physici organici, potia vitam vegetativam habentis: ultima particula e diffa ultima aię tantum vegetativę; non tn aię habentis alios gradus fr̄aliter, vl e gradum sensitivi, si vivens e fr̄aliter irrationale; et gradum roalis, si fr̄aliter roale e.

Alia etiam definitio clarior assignari potest, et primum, et substale prium, quo vivens nutritur. qd nutritio sit constat ex 1o lib. de generatione, et illam plantis arboribusque convenire, evidens e; cum in dies crescant, usque ad magnitudinis suę debitum trum: q habent in se pria, quę requiruntur, ut partes adquirant, et horum dantr primum prium, qd e aia vegetativa. Sed advertendum 1o, non ee de ratione, et conceptu aię vegetativę, ut ipsa novas sui partes adquirat, qq

substaliter crescat, sed sufficeret, ut sit pa radix, et principium activum, quo vivens per ipsam constitutum substales partes adquirat; ideo dcdalis aia vegetativa, quae tn novas sui partes requirit adquirere; cum indivisibilis sit; sed e primum principium, quo novas partes substales homo adquirit mediate, ad quas extenditur aia secundum se totam.

Secundo sit aduertendum composita vegetativa requirent essaliter ee principium aliquorum ejusdem speciei compositorum per virtutem generandi, adhuc habere dicerentur aiam vegetativam, si possent adquirere novas sui partes vitali modo; neque non ut potentia illius sic nutritiva, requiritur, ut deservire possit propagationi alterius, sed satis est, ut deserviat ad nutriendum vivens, in quo residet; nulla enim formaliter potentiam producendi in ratione vegetantis constituitur, licet in re aliter contingat; et sic intelligendus est Aristoteles, qui cap. 4o text. 49 asseruit, finem huius aiae ee generationem talis, quale est id quod ipsam habet.

Tertio advertendum est; si Deus alimentum disponeret, et uniret viventi producendo formam substalem, tunc aiam non ut vegetativam se exerceret et ratio est; quia aia vegetativa non e, cuius composito addi possunt novae partes; sed quae est radix adquisitionis, seu additionis illarum partium, ad quam additionem non ut recipiens praecise, sed ut efficiens concurrere debent; quod si Deus augeret viventem ea ratione, qua dictum est, non se exerceret aia, ut vegetativa, alioquin si sufficeret ad vitam vegetativam additio partium a Deo facta; omnia composita non viventia dicerentur habere aiam vegetativam, quia Deus addere potest cuicumque composito partes, convertendo illas in substantiam aliti.

4 advertendum est; plantas vere hac aia vegetativa vivere, non tn sentire, ut tenet ois Philosophorum schola; et ratio est; quia vita substalis consistit in hoc, quod sit principium substale

298 movens se ab intrinseco, et perficiens se per suos actus modo heterogeneo: sed id competit plantis, siquidem sugunt humorem, et convertunt substantiam aliti in propriam substantiam, quae heterogenea est, ut liberè constat; habent namque suam diversitatem partium trunsi, radicis, foliorum, fructus etc.

Quod autem non sentiant constat experimento, neque enim fugiunt sectionem, aut aliquod signum sensus ostendunt, sicuti reperitur in sensitivis animantibus: quod vero un de plantis dicuntur vita privari, sit quia sensitiva animantia, cum secantur, et abscinduntur, et coquuntur mors illis competit, quae in negatione vitae consistit: at quod metaphoram plantae dicuntur mas, et femina, non quod vere habeant rationem animalis, et viventis sensitivi, quia per cognitionem, se moveant, sed quia per quandam sympathiam non nullae arbores ex consortio aliarum magis vigent, augentur, et crescunt.

Ex dictis colligitur divisio animae vegetativae, quae secatur in animam praecisse vegetativam, et in sensitivam, et rationalem: ratio divisionis est, quia omnes hae animae sunt primum, et substantiale principium, quo possunt vegetari viventia, quibus ipsis constant, quare omnes illae habent rationem animae vegetativae: ex his primum locum obtinet quae vegetativa est, et rationalis. secundum, quae vegetativa, et sensitiva, postremum, quae vegetativa dantaxat: unde fit, nullam animam esse, quae non sit saltem vegetativa.

At nulla datur repugnantia ut anima sensitiva sit realiter, et non vegetativa: et constat, quia non repugnat separari principium radicativum sentiendi a principio vegetandi: quare non repugnat anima, quae sensitiva sit, et non vegetativa: posset namque habere organa, quae requiruntur ad actus sentiendi, non vero dispositiones, quae requiruntur, ut vivens novas partes acquirat, quae licet illi a Deo addi possent, non augeretur vitaliter: sed se haberet, sicut ignis, qui per additionem partium per extrinsecam appositionem fit maior, et crescit.

Caput 2m.

aliquibus quæstiunculis satisfactum it.

Sit 1a quæstiuncula, utrum aia vegetativa habeat potias re=
aliter distas à se, et à primis qualitatibus. Suppono prius, qua=
litates has paratas oivee operaonibus qitis substalis corporis viven=
tis vegetabilis; et patet ex dictis lib. 1o de generatione: namque=
libet fra mixti pendet à temperato prarum qualitatum;
sed fra viventis vegetabilis est fra mixti; ergo pendet à temperato
prarum qualitatum. Confirmatur, quia ut constat ex experientia, calor val=
de conducit ad nutritionem, et decoctionem alimenti facien=
dam, et quod de calore, idem de reliquis qualitatibus constat
pro diversis operationes, ad quas disposuerint.

Suppono 2o: tres as=
signari potias aiæ vegetantis coi Philorum, ac Medicorum
consensu, videlicet potiam altricem, seu nutritivam, augmentati=
vam, et generativam; quarum necessitas in vivente aperta est;
Etenim cum vivens, tum proprio, et nativo calore, tum, causis
extrinsecis sæpe lædatur, et imminuatur, necesse est, ut illud
perseveret, quod in eo deperit, potia quâ sic illud damnum restau=
retur, et resarciatur; et id recte fit per potiam nutritivam, quæ
sumpto intus alimento, illud disponit, et immutat, conver=
titque it in substantiam viventis, quæ est propria illius; et sic vi=
vens non absumitur, sed diu perseverat, ac viget.

Augmentativa
vero potia valde necessaria viventi est; nam cum vivens imperfec=
tum, et pusillum oriatur, vi huius potiæ incrementum acqui=
rit, et perfectionem debitam tali substantiæ secundum mensuram mag=
nitudinis, quam petit. Tertia denique generativa potia

300 vasse despeciei concertandő, nam cum individua subobtependere ad interitum ruant, ad hoc, ut perseveret, et persistat in rerum natura illorum species, necesse ē, dari potiam, qua sibi provideant indua de hoc damno, et quę impropria entitate diu persistere n̄ possunt in posterioritate aliorum diutius perseverent.

His suppositis resolutio quęstiunculę liquido stat ex dictis ad calcem capitis 4i Dis o sextę; asserimus n̄ has tres potias assignatas realitr i dari cum aia vegetativa; et silitr inter se; eadem aia oēs suas functiones exercere potest, qn naruę suppeeradda ntr potię: s m n̄ intr se, et ab aia p diversos effūs, seu connotata cōcipi possunt diversę: quare, et q primis qualitatib illas secerni, necessum ē aia equidem sm diversas sui partes heterogeneas talem, il talem qualitatem, talia, il talia temperata essalitr presentes, operatr in diversis partib corporis, ut tractu prędedenti satis abunde expositum ē.

Ast notandum, aliquam potiam generativam distingui realitr, et essalitr ab aia vegetativa, et ab ipsis potia generativa, nutritiva, et augmentativa: duplex igitr ā Philosophis numeratr potia generativa; una quę semen cōficit in vivente, et absolute potia generativa nuncupatr, cui ut nobiliori attribuitr propalitr huius nois significatio; hęc n̄ n̄ distinguitr, nec ab aliis potiis, nec ab ipsa aia vegetativa: altera vō ē, quę in semine insidet n̄ ita nobilis, et pręcipua, quę dicitr efformativa fętus, et hęc distinguitr realitr ab aia, aliis q potiis, et ci i datr cum ipso semine; semen igitr decisum, ut potę subsita separata suas operaones exerceat effirando fętum heterogeneo modo.

Secunda quęstiuncula sit, quę sedes assignanda sit prędictis potiis saltem fra-

liter dictis a bata vegetativa? Premitto prius, potiam generativam propriam nobiliorem, q̃ ēē oio homogeneam, idē partibq homogeneis fraliter dictis ↄstantem: ī m.ṇ deservit ad functionem unius operaonis: Et altera generativa potia animus precipua heterogenea sit propter partes frā corporeitatis heterogeneas, quas producit, et affrat. Aps super premitto, potiam nutritivam ↄstare partibq raone dictis oiō heterogeneis, nam pars, quæ recidet in manulbq detrapa ē ad nutriendam manum, n̄ in aliam partem corporis. hoc idem dicendum ē de potia augmentativa. 30 L

Modò veo ad quæstiunculam, jā prim̄ omis potiam generativam propriam locum habere ubi asservatur semen, ut dictum ē, in lib. de generaone. 2o potiam nutritivam, idem terendum de potia augmentativa, toto corpore difundi, et ponitur residere in oibq partibq aiatis, in viventis vegetabilis: etp̄ r; nam ī te calor in viventi toto corpore difunditur, et ita detrahit aliqd proprię substię viventis ex oibq partibq corporis; ita necesse ē ad resartiendum hoc damnum dari in oibus partibq viventis virtutem nutrivam, quā possint oies partes illius resarcire hoc damnum, et augmentum adquirere ad viventis ↄservaonem.

Ceterum assero 1o, potiam nutrivam quoad vim ↄficiendi sanguinem residere in jecinore; et pq ex arte anathomica, quā ↄstat, venas, quæ ss ductus, et cavitates, oies ex hepate originem sumere: insuper ē manifestum, cibum in aiali ↄversum in chilum tendere p venas messaraicas ad hepar, ibiq̃ in sanguinem ↄverti.

Assero 2o, ea pars potię nutrivę quæ elaborat spiritus vitales inest cordi: ita coiter Philosophi, raō ē; q̃ cor ē p̄rium et fons vitę, quæ

302 dependet, seu ditistit in calido, et humido: q ab eo necesse e deri-
vari in reliqua membra facultatem vitalem, ut coicetur calor;
cordi calidissimum; ac proinde esset flabellis, ut ita dicam, ne
suffocari. Praeterea sedes cordis medium locum obtinens in aiali
ideo a nara videtr, ibi fuisse prefixum, tanqm parti qua pars, a qua
vita dependet: qua rone presto sit ad auxiliandum reliquis parti
bus corporis coicando calorem mediis spiritib. vitalib., qui attra-
huntr a virtute atractiva partis cuiuslibet corporis.

Assero 3o pa-
ars potie nutriue, que elaborat spiritus aiales deservientes ad sen-
sibilium functiones, residet in cerebro: et dstat; nam in cerebro (et
et in corde ad spiritus vitales) reperiuntr aligt cavitates,
que cum a. sint a nara frustanee, has deservire illorum elabora-
tioni videtur, qui quidem, ut fluidi, et levissimi subito mor-
tuo aiali evanescunt. Sic similiter alie partes potie nutriue as-
signantr locum spetialem habere in diversis partib. corporis ex
placitum Medicorum.

2a questiuncula sit, quenam sint potie,
que iuvant potiam nutritivam ad sui operationes? quatuor igitr
a Medicis numerantr potie: 1a datr in quolibet membro facul-
tas attrahens cibum, et alimentum, qd nara sua degrave, atq
ita ad ima fertr: 2a datr post, que retentiva dicitr, illa alim-
entum detinet, ne diffluat; 3a qie conquoquit, et disponit ali-
mentum, et in substam aliti illud vertit, et qa oes partes
illius alimenti dgrue ss substentationi viventis, datr 4 potia
expellens sordes, alimentum expurgans.

Praeterea alie tres addun-
tr, Vltra appetens cibum, distribuens illum, secernens utilia ab in-
utilib. Hinc scies, oes has potias adiutrices tum inter se, tum
a potia nutritiva, et ab aia nullatus realiter differre propter 3

ꝯª dicta; valet n. ipsa aia oia predicta munera exercere; neq ad id aliqua adiuvante potia indiget: q d si dicas, n nunqm in aliquibq deficere vim retentivam: ꝯª, quia tunc s.m deficit temperatum qualitatum narium, ut ibi t aia exerceat suam operaonem, ut sepius dictum e. Ultra advocabis alias questiunculas a me agitatas iam lib. 1o et 2o de genraone; ne bis easdem repetere videamur miscis aliis, q ad s.m ad medicam spectant facultatem; illis n. supersedeo; Philosphum, n. Medicum ago.

Disputatio 2a.

Cc aiam sensitivam minutiora quedam indagat. Caput 1m, q d aia sensitiva, q d illius potia, et obiectum sit?

De aia sensitiva tractaonem inimus ad cuius accuratiorem indaginem, ut lib. 1o exposui, sic exponendam iudico; aia sensitiva e actus corporis phisici organici potiâ vitam habentis sensitivam: p ultimam partem differt ab aia tantum vegetativa, que nullatus cognitiva e: ast si defioni superaddatr tantum, differt etiam ab aia raonali, que n s.m sensitivas, sed et raonalis e. Preterea sensus, seu potia sensitiva, in coi sic definitr, e facultas vitalis corporea, que subordinatr aie ad actus cognoscitivos, et appetitivos corporeos.

Hinc e, q d aie sensitive, quâ tali, debeantr potie, quarum alie sunt cognoscitive, ut potia visiua, et imaginatiua, et alie sunt appetitive, ut appetitus concupiscibilis, et irascibilis, oes n. sub noe sensus solent comprehendi, et appellari, his potiis annumerari solet potia progresiua;

30.4. et male; nam illi proprie n̄ 9gruit defi͡o tradita potiæ sen=
sitiuæ: oi͡es deniq̄ pręd. dictæ potiæ, seu sensus alii dicuntr interni,
alii externi, ut inferius videbimus; cæterum racone ratio nata dun
taxat ab aia, et intrse valent distingui.

Modo restat explanare
qd, et quotuplex sit obtum potiæ sensitiuæ, qd sensibile dicitr;
illud igitr, sic exponitr, qd potest intonalitr attingi à potia sen=
tiente: sensibile itaque ē, qd sentiri potest; sd sentiri potens
9stituitr p potiam, valitr qo recte exponitr obtum in racone sen=
sibilis: dixi intonalitr; qa actus attinguntr à potia sensitiva
tanqm à vera causa producente, nec ex eo ii obtum potiæ, nisi po=
tia p illos reflectat; obtum vo n̄ attingitr à potia tanqm à vera cau=
sa, sd s̄m intonali, et metaphorica.

Dividitr 1o obtum sensibile,
in sensibile pse, et p accidens: sensibile pse ē qd immate, et in
se ipso attingitr p actum, qui sit repñtatio ipsius; huiusmodi ē lux,
quam actus exprimit potiæ visivæ; et silitr sonus ad actum audi=
tivæ potiæ ē obtum sensibile pse. sensibile p accidens dicitr il=
lud, qd n̄ exprimitr ab actu; sd subest obto, qd immate repñtatr sen=
titr; sic se habet subsa equi; neq n̄ attingitr aut exprimitr ipsa
immate p actum, sd color, cui subest subsa equi.

Unde lz subsa
deficiat, n̄ deficiet actus, qui fuerat; sd persistet idem oio, si
color persistat; sic in Eucharistia potest idem actus persistere,
qui ad colores trahebatr, antequm 9secratio panis, et vini in corpus,
et sanguinem Xpti Domini perageretr; qo color ē obtum sensibi=
le pse; subsa vo p accidens. quare obtum sensibile p accidens n̄ ve=
re percipitr, à sensu; qa repñtari, et exprimi cadit i colorem; et ni=
hil aliud videri subsam, q̄ iri, qd detractus colorem exprimens.
Dividitr 2o, in sensibile, coe, et proprium: hoc appellatr, quod

ab uno tantum sensu percipitur, qualia sunt lux, et color, quæ percipiuntur á potentia sola visiva: illud est, quod obiicitur pluribus sensibus, ut figura, quæ percipitur tactu, et visu, et asperitas, et levitas eisdem potentiis.

Hinc inquiris, quæ conditiones opus sint, ut sensus versetur circa suum obiectum? 1a est, ut detur localis extentio obiecti, ad cuius expositionem proponitur 1a difficultas, utrum ita requiratur localis extentio, ut nequeat per sensum attingi obiectum indivisibiliter constitutum? plures sunt sententiæ, 1a sententia tenet, etiam naturaliter percipi posse á sensu obiectum indivisibiliter constitutum: 2a nec de potentia Dei absoluta id fieri posse absque locali extentione: 3a licet naturaliter non possit, id supernaturaliter posibile esse affirmat; ita S. Thomas, et plures Nostri Magistri.

Hanc postremam sententiam amplector, cuius 1a pars sic suadetur; color, aut quodlibet aliud sensibile obiectum semper mittit speciem, quæ respiciat, et obiectum, et extentionem, quibus potentia determinatur ex vi speciei ad utrumque cognoscendum: ergo quando non adest extentio, ratione cuius partes sint extra partes, naturaliter non producitur species illa, quæ sufficiat ad actum cum potentia sensitiva: unde iudico, aut eandem speciem provenire tanquam ab adæquato principio obiecto videlicet, et extentione; et ideo altero deficiente, naturaliter speciem provenire non posse; aut si diversæ species mittantur, non sufficere singulas sicut cum potentia; sicut species, quas emittit color, non sufficiunt in aliquo vivente, nisi lucis etiam adsint species. Ast si poneretur obiectum, cum penetratione partium, posset non percipi á sensu, sicut partes caloris intensi, quæ penetrantur, et tamen percipimus tactu.

Secunda pars etiam suadetur; nam illud obiectum est aptum attingi per potentiam corpoream: ergo licet hæc illud attingat, non obstat, ut actus ipsius visionis non attingat extentionem. Deinde partes in toniis vere attinguntur

306. p sensus externos: q̄ n̄ repugnat sic attingi partes p illos, ut n̄ attingatr illarum distantia intr se, sz subtum, q̄d esset indivisibilitr constitutum si res se haberet, ut partes aliq̄ essent intra locum aliarum, atq̄ adeo n̄ distantes invisem: q̄ silitr cum n̄ repugnet attingi partes indistantes, nec repugnabit attingi obtum indivisibilitr existens.

Arguitr tn̄: impole ē, percipi ubi, q̄d habet corpus indivisibilitr constitutum; q̄ impole ē percipi tale corpus: cōa p̄r, q̄ si videretr corpus, etiam perciperetr ubi, q̄d habet. Rdetr negand. cōam, q̄ ut percipiatr obtum illud, satis ē n̄ percipi localem extentionem, nec opus ē, percipi modum ipsum, quo collocatr; quare sic videmus lucem, et albedinem, nec tn̄ videmus negaonem, quā n̄ distant; sic etiam videremus partes illas indistantes invicem; nec opus esset, attingi n̄ distantiam, aut modum positivum, quo afficiuntr.

2a conditio ē, quod dety corpus intr medium intr obtum, et organum, sensus, circa quam 2a diffās proponitr, utrum narium sit tale corpus medium, ut obtum percipi valeat? cōis sententia tenet, ad actus potię visivę requiri medium, si de coloribę intelligatr; nam ad actus potię visivę requiritr obtum perfundi lumine, et per nimiam iunctionem obti colorati cum potia visiva impeditr illuminatio obti: q̄ et impeditr ipsius sensatio: q̄ debet intrcedere corpus luminosum, ut obtum percipiatr. Unde colligitr, ut visiva potia lucem percipiat, n̄ indigere medio; q̄ lux p se ipsam sufficit speciem immittere, licet approximetr nimis potię visivę.

Praeterea sentio, reliquos sensus n̄ indigere medio corpore, ut sua obta percipiant, et p̄r, q̄ manus sensit calorem aquę, cum tn̄ calorsit impositus manui, et immatus sensui, qui recidet in carne: gustus etiam, qui recidet in lingua, et pallato, neque-

quam sentit, nisi appli centri sibi imonate: idem de odore 3o.
q̃ ū olfactus, et de sono q̃ ū auditus potius dicendum.

3a conditio
ē, actualis obti exista, et presentia ad operaones sensuum externorum; nisi calor existat, aut presens sit, quomodo poterit á potia sentiri? nihilominus tn̄. 3a diffis proponitr, utrum sit sadeo naria exista obti, ut nec supernalitr videri, aut tangi posit obtum n̄ existens, aut absens? tenendum ē 1o, lt naliter n̄ posit adhuc supernalitr obtum absens potest attingi á potia externa sensitiva: nulla n̄ repugna involvitr in eo, qd Deus speciem alicuius dinis absentis producat in visiva potia; sed qndo datr species in potia sensitiva, datr adequatum sensaonis prium: ḡo producitr sensatio; atq̃ adeo n̄ repugnat obtum absens attingi a potia: sic tactu attingeret, si auditiva potia sonum illum perciperet, qui longissime ab illa editr; nec tn̄ hoc apparet ulla repugna; cum obtum sit vere existens á parte rei, et sm suppleatr á Deo approximaonis defus; qua raone attigisse, pluribq̃ sanctis historiq̃ narrant: nam ad multam distam, dum verba faciebant ad populum audivissi.

tenendum
ē 2o; n̄ repugnat attingi p sensaonem externam obtum n̄ existens: pbatr authoritatem S. thome, et aliorum, probatr raone, q̃ Deus potest servare speciem in potia visiva, et obtum destruere; si tunc potia eliceret sensationem; ḡo potest dari sensatio externa circa n̄ existens obtum: minor pr; q̃ adessent omnia pria requisita ad sensaonem. Confiratr; q̃ fantasia (idem tenendum de reliquis sensibq̃ internis) p speciem obti, qd retinet, potest in illud tendere, lt n̄ existat eadem prorsus raone, ac si existeret: ḡo n̄ repugnat, ut externus sensus ita p speciem á Deo servatam tendat in obtum n̄ existens, ac si vere existeret.

Caput 2um.

de actibus externorum sensuum aliqua indagantur.

Circa actus sensuum externorum rogabis 1º, an huiusmodi actus sint intuitivi, an abstractivi? et ut responsioni satisfiat, observare debes, quid sit cognitio intuitiva, quid abstractiva: Circa primum enim brisenses, omissis aliorum explicationibus, quae falsae mihi visae sunt; cognitio intuitiva est notitia rei praesentis in se, ut praesens est; quare tres conditiones requiri videntur ad illam: 1a est, ut videatur secundum quod existit in aliqua differentia temporis; quod non ita debet intelligi, ut cognitio intuitiva debeat rem ipsam conjunctam existentem attingere, id enim repugnat externis sensibus; sed ita debet intelligi, ut res attingatur sub ea ratione, qua existitura est, aut actu est: unde ob hanc conditionem excluduntur cognitiones, quae feruntur circa res possibiles, nec illas attingunt, ut existentes.

2a est, ut cognoscatur prout est in se; quapropter a ratione intuitivae cognitionis reiiciuntur cognitiones, quas habemus de rebus spiritualibus; quatenus ad modum corporis illas attingimus. 3a est, ut habeatur per propriam speciem; quare notitia, quam habet Astrologus de Eclypsi, quae futura est, non dicitur intuitiva; quoniam non per propriam speciem; sed per illationem ex aliis prius.

Hinc infertur 1º, cognitionem, quae non habet tres assignatas conditiones, esse abstractivam, prout opponitur intuitivae cognitioni. 2º infertur resolutio difficultatis, nempe actus sensuum externorum esse intuitivos cum versentur circa res existentes per propriam speciem, licet non requiratur, ut tunc existant. tertio si Deus Astrologo imprimeret speciem Eclipsis futurae, iam illa cognitio esset intuitiva; quia esset per speciem propriam obiecti, cuius defectu cognitio, quae datur in Astrologo non dicitur intuitiva. Rogabis 2º,

an sensus errare possit circa suum obiectum? certum non est, proprium errorem, aut falsitatem non reperiri nisi in iudicio, aut in apprehensione complexa, quatenus apponit intellectus obiecto praedicatum, quod in ipso non est: similiter propria veritas solum in actibus intellectus competit, quando decipiunt in obiectis rationem, quae in ipsis reperitur; quare de errore improprio loquimur, quatenus ita versantur sensus circa suum obiectum, ut intellectum in errorem inducant.

Sit 1a assertio, sensus nequit errare circa sensibile proprium, et per se saltem in communi: probatur; quia sensus versari nequit extra suum obiectum per se, v.g. visus nequit versari, nisi circa colorem, aut lucem: ergo nequit errare circa sensibile per se saltem in communi: consequentia probatur: quia deberet extrahi a proprio obiecto. Praeterea tunc errat sensus quando est causa deceptionis; sed si indicet intellectus adesse colorem, aut lucem, quando exercet actum visiva potentia, non eliceret actum, per quem decipiatur: ergo. Sed nota, posse errare visum circa obiectum per se v.g. colorem, ita ut lux appareat ut color, et sic ex vi visionis inquiritur in errorem intellectus: item siquis a longe videat colorem viridem, solet illum iudicare, ut nigrum.

Sit 2a assertio, circa obiectum per accidens sensus errare possunt: probatur experientia, solet enim non raro fieri, ut quia facia duorum hominum sunt valde similia, dum unum videmus, alium putemus obiici: ergo potest errare sensus circa obiectum per accidens: deinde dum a longe videmus venientem hominem, decipimur, dum Petrum existimamus illum, qui est Paulus.

Rogabis 3o, an iudicent sensus? negative: ratio est quia tunc fertur iudicium, quando tribuitur aliquod praedicatum subiecto, vel de illo negatur: sed sensus externi nullum praedicatum tribuunt, aut negant de obiecto: ergo de illo non ferunt iudicium: supposita maiori probatur minor: quia sensitiuae potentiae simplici quodam modo sua obiecta percipiunt, nec affirmant, nec negant praedicatum de subiecto. Confirmatur, quia nec

3.º p apprehentionem simplicem imo complexam vere iudicamus: quo à fortiori, nec per actus suos sensus externi de obiectis ferunt iudicium.

Quod si latius accipiamus iudicium, prout afferit quandam repraesentationem, seu cognitionem, per quam de veritate ferimur in hoc obiectum, et in aliud, et discernimus inter hoc et illud obiectum, sic datur suo modo iudicium in sensibus, et illud Iobi cap. 12 vanae auris verba diiudicat, et fauces comedentis saporem.

Caput 2um.

an dentur species impressa obiecti?

Nomine speciei impressae intelligo qualitatem productam ab obiectis, ut loco illorum detrmet potentiam ad operationem: petimus ergo, an dentur hae species, vel an sint aliquid confictum? ad resolutionem animadverte, vocem species tripliciter accipi posse, 1º pro formali imagine, et sic appellamus speciem Petri obiectivam repraesentationem ipsius, quae nos ducit, ut in naturale signum in ipsius Petri cognitionem: 2º pro similitudine, seu imagine expressa, quae cognitio formaliter repraesentans ipsum Petrum: 3º pro impressa quadam imagine, quae determinat potentiam, ut expressam imaginem efformet: et in hac 3a acceptione praesens lis est, circa quam Gassendus, atque Philosophi negarunt tales species, sufficienter indicabant obiectorum approximationem sensibus cum, nec opus esset nova qualitate, quam dicimus speciem.

Nihilominus tenenda sententia Aristotelis cap 12 textu lo 21, quam plurimum Doctorum electis, fere omnium quos Doctorum defendit, dari species sensibiles et intelligibiles impressas, ut sensus, et potentiae operentur circa obiecta propria: probatur 1º a priori; quia potentia per se est indifferens ad plura obiecta percipienda: ergo ut potius hoc, quam illud obiectum attingat,

eget aliquo extrinseco detrativo; q̄ n̄ potest seipsam detrare, hoc autem detrativum n̄ ē aliud, q̄m species ab obiecto producta: ergo. Probatur minor, quia nihil aliud potest assignari, quod detrat potentiam praeter obiectum; obiectum autem n̄ potest per se immediate detrare, saepe n̄ distans est, saepe est impossibile per se causare actum; quare opus est, ut detret per species obiecti vicarias.

Probatur 2°. quia actus potentiae est imago obiectivitatis; ergo debet obiectum ipsum concurrere, aut aliquid ex parte obiecti; n̄ autem obiectum concurrere per se potest: ergo debet aliquid aliud concurrere ex parte ipsius, quod speciem vocamus: ans probatur, consequentia patet, tum, quia imago ut talis debet ab eo produci cuius est imago; tum, quia duplex gravitas praesens cernitur in actu, una repraesentationis, quae tribuitur potentiae: altera talis repraesentationis talis obiecti, quae n̄ potest potentiae tribui: debet ergo tribui obiecto, et consequenter debet obiectum ad illam concurrere; et ratio est, quia potentia se habet ut causa universalis actu talis repraesentationis; quare eget causa particulari ad hunc actum detrante.

Probatur 3° experientia, qua colligimus, quod potentiis adiungendae sint hae species; et ut incipiamus ab externis, potentiae visivae adesse debent species ut operetur, et constat reflexione specierum in speculo, in quo obiectum videtur, quod aliter fieri n̄ potest, nisi quia obiectum producit species ad obiectum usque et iterum reflexae ab obiecto ad potentiam: etiam constat in iis, qui utuntur perspicillis, quae aut multa specierum vehementia cohibent, ne laedant potentiam; aut potentiae debilitas roboretur: unde oritur, aliquos egere perspicillis, pluribus species conglobantibus, ut debilitatem potentiae iuvent, et alios egere illis disgregantibus species ipsas, ne vehementius conglobatae potentiam laedant.

Potentiae etiam auditivae adest species obiecti sonori; nam sonus, qui longe fit, auditur,

312 q̃d ille sonus n̄ p se ipsum detrat efficienter ad auditionem: q̃ p speciem productam: minor p̄r: q̃ sonus ille n̄ adest auditiui potiis, id ut detraret p se ipsum efficienter, deberet adesse: q̃ ille p se ipsum n̄ detrat potentiam, sed p qualitatem emissam. Confratr, q̃ dum sonus audiatr, discernimus, ubi factus sit; q̃ q̃a inde emittit species, quę ipsum reprę sentent, ubi factus ē. Confratr item ex echo, q̄ n̄ videtr alia rãone fieri, nisi q̃a species á loco concavo ad auditum reflectuntr. Nec dici potest, aërem percussum immate ad actum auditionis concurrere; quo n̄ modo soni tam diversi audiuntr, eorumq̃ percipitr maxa diversitas, si oium detrativum esset unus, et idem aër percussus?

Tactui, gustui, et olphactui species n̄ ēē tribuendas, plures tñ affirmant, eo q̃ cęteris sensib' ideo tribuantr, q̃ obtum cum distans percipiatr nequit p se concurrere: cęterum obtum tactus, gustus, et olphactus p se immate concurrere potest, et debet ēē pręsens: q̃ nulla ē necessitas specierum: et constat in olphactu, nam res odoriferę mittunt quasdam exalationes, et corpuscula, quę deferunt odores ad sensum; deinde qualitates tangibiles, dum sentiuntr, et siliter sapores s̄t immediati sensib': q̃.

Alii tñ existimant, dari species ad prędictos tres sensus externos; iudico tñ revera aliquando dari, et nãrias n̄ ēē absolute, et simpliciter tales species, ut sensus illi operentur: nam si detr eiusmodi pręsentia obtorum, aut corpuscula obti odori, species oio superfluunt: ast potest dici, et defendi illas nãrias ēē; nam s't intellectus ad aïam cognoscendam indigeat speciebus, quę tñ aïa intime pręsens ē in corpore: q̃ intima pręsentia obti in sensu n̄ ē rão sufficiens ad hoc, ut obtum detrret sensum: q̃ l'ꝫ obtum tactus, gustus, et olphactus pręsens sit itime sensib', n̄ propterea negandę s̄t species: quapropter dicerem ego, n̄ ideo requiri species, q̃ obtum distans ē

et cognitr nequeat decurrere in actum; sed quia ipsum per se impotens est ad decurrendum; quare etiam si presens, et proximum sit, eget speciebus, cur vero sit impotens obtum rogabis? Reo id provenire ex natura rerum ipsarum experientia cognita, et paritate intus, et obtorum aliquorum intus, que licet presentia esse possint, intus tamen eget speciebus.

Etiam debere ad internos sensus species has pertinere, probatur; quia per sensum internum ferri solemus in ea, que aliquando cognovimus, quavis presentia non sint: ergo in sensu interno relictae sunt species: consequentia probatur; quia si nihil esset relictum in sensu, eadem ratione se haberet, ac si nunquam obta perseipsisset; sed hoc dici nequit: ergo maior probatur; quia nihil amitteret, quod habuisset ante sensationem, nec haberet postea, quod non habuisset: ergo si aliquod relictum est in sensu, signum est, per illud ferri in sensationem obti preteriti, confirmatur; quia eorum, que nunquam vidimus, aut attingimus alio sensu, non recordamur: at eorum, que sepius obversantur ante oculos, facilime recordamur, imo, et ipsa bruta: huius vero recordationis, et memorie, nulla alia causa assignari potest, nisi decedamus relictas in sensu interno species.

Contra intrum fateor, difficile posse eum convinci, qui species intelligibiles negaverit, et omnem activitatem obti actibus fantasie tribuerit; phantasmati representantis obtum: quia sufficiens est phantasia deferat potentiam intellectivam; sicut haec deferat sufficienter voluntatem per obti propositionem; nihilominus tamen cum communi sententia theologorum, ac Philosophorum, dari predictas species affirmo.

Et probatur; quia ex obto, et potentia paritur notitia: ergo obtum intelligibile, cum per se ipsum applicari non possit, debet dari species, que vicem illius agat. Contra quia licet omnes admittunt non posse voluntatem spiritualem deferri ad amandum ex cognitione mali, sed requiri spiritualem; quia potentia spiritualis

Sicut exigit proximum determinativum eiusdem ordinis cum ipsa, ita etiam videtur dicendum, intellectum ad cognoscendum indigere determinativo, et completivo spirituali, quod speciem dicimus: unde non sufficiunt species phantasiæ; quia non debemus illi concedere influxum immanatum in perfectissimos actus sine necessitate, quæ in præsentiarum non est.

Ultimo pro potentiis appetitivis non sunt concedendæ species; sufficiunt cognitiones expressæ potentiarum perceptivarum, ut illæ operentur; voluntas non satis determinatur ad obiectum tale, si tale hoc ipso, quod per cognitionem sibi proponatur: quod idem dicendum de appetitu corporeo. Deinde species obiectorum impressæ deserviunt ad imagines, et repræsentationes expressas, ut ad cognitiones causandas; sed actus potentiæ appetitivæ non sunt imagines, nec repræsentationes obiectorum: ergo non sunt necessariæ species ad has potentias.

Disputatio 3a

potentias externas singillatim expendit

Caput 1um.

potentia visiva examini subijcitur.

Singulorum sensuum definitiones facile deducuntur ex tradita pro sensu in communi definitione; potentia visiva est facultas corporea vitalis, quæ subordinatur ad actus cognitivos, quibus ad lucem, et colorem feruntur: per ultimas particulas explicatur differentia visivæ facultatis ab aliis: visiva si potentia supperat omnes externas; tum quia ab illa certius quam alia facultate sensitiva, ducitur intellectus, ut iudicium verum de rebus efformet: tum quia ad magnam distantiam obiecta percipit per species: tum etiam, quia plures rerum differentias comprehendit.

Sed quæritur, qua ratione visio fiat? dicendum est, cum communi sententia, visionem fieri receptis ab obiecto imaginibus, non emissis ab oculis radiis lucis, qui simul cum luce externa obiectum quasi manu prehendant, et suo contactu efficiant visibile,

ut intendunt plures Aut. citati apud Conimb.: p. r. 1º. nostra reso- § 13
lutio; nam radius lucis, qui ab oculis difundi asseritur, vel pertingit
res, quæ videntur, vel non pertingit; hoc 2m dici nequit; quia non nequiret
ad oculos redire alteratus, ut ipsi aiunt: 1m etiam dici nequit, quia non
videtur credendum, a pupilla adeo exigua diffundi tantum lumen,
ut ad res tam varias, tamque distantes pervenire possit: et quidem mag-
nam cœli partem occuparet, hoc lumen, quod a pupilla exiliret.
Probatur
2º. quia qualitas illa, quam radii emissi ab oculis imbuuntur, e similitu-
do obiecti, tunc sic si 1m; ergo tam visio fit receptis imaginibus ab obiecto; et cum
illa lux, quæ in medio e imbui possit illa similitudine, frustra indu-
citur lux nova ab oculis emicans, et immissa ad obiectum, quæ videnda
sit: si 2m; non apparet quæ sit illa qualitas: ergo non e admittenda lux,
quam oculi emittant.
Quæritur 2º, an requiratur lumen ex parte
medii, ita ut nisi medium illustretur aliquo pacto, nequeat obiectum
attingi a visiva potentia? Suppono prius, lumen ex parte obiecti requiri,
ut illud videri possit, et si medius aër sit illuminatus, etiam
visiva potentia, nequaquam potentia attingit, quæ in tenebris posita sunt.
Præterea certum e, ex parte medii non impediri visionem, cum ex-
periamur obiectum in eadem distantia videri melius, si medium
magis illuminetur: et quidem lux in aëre recipitur, cum fit utrumque
sit medium aptum, ut per illud color, et alia obiecta videri possint: cum
tamen hoc fit stat, ut adeo intensum esse possit lumen, quo medium per-
funditur, ut impediat luminis alterius, vel coloris distantis visio-
nem; qua de re lunæ, et stellarum lumen die non videtur.
Communis, et vera
senta tenet non requiri lumen ex parte medii aëris, ut obiectum a
potentia visiva attingatur: p. r. 1º, quia oculus in obscuro constitutus videt
obiectum prout si affectum sit lumine: 2º. Confirmatur, quia quo magis

316. ē medium tenebrosum, eo melius conspicitr lumen distans, ut patet in stellis noctu: 9°. Si dicas, tunc diffundi lucem p totum medium, qnvis exiguam, nec potentem visu dignosci; nulla sufficienti rōne pr, et experientia oppositum docet.

Quæritr 3°. unde proveniat, ut color, nisi luce perfundatr, videri ñ possit? id ex duplici capite provenire potest, aut q species coloris, quæ à solo ipso emittuntr ad actum visionis, ñ sufficerent, aut q color requireret suam speciem emittere, nisi perfusus lumine: hoc 2m debet dici; q si ex 1° capite proveniret, videri posset color ñ illustratus lumine, dummodo potia visiva infraretr lumine, et ipsius speciē; sd hoc ē falsum. 9°. minor experiētia ɔfratr; maior pr; q qndo st oīa requisita, visio elicitr; sd tunc essent oīa requisita: 9: at in nostra senta ñ videtr obtum, qndo ñ luce perfunditr, q lux cum colore ɔcurrit, ut color emittat speciem suī ad visivam potiam.

Quæritr 4: utrum color habeat distam nāram à luce? Plato in Thimæo docuit coloris, et lucis ēē eandem nāram, atq adeo colorem ēē vere lumen; unde absente lumine, nullum in corpore colorem ēē, ut cecinit Poëta sexto Eneidos, ubi cælum ɔdidit umbra, Juppiter, et rebus nox abstulit atra colorem. Probabilius ē, colorem ēē qualitatem realitr à luce distam, qd de veris coloribq intelligendum ē, ñ de apparentibq, quales in Iride videntr, in columbarum cervicibus, et Pavonum caudis, hi ꝗ colores diverso lucis aspectu variantr: idem dicendum de coloribus, qui p vitrum triangulare in rebus apparent; quare ñ st à luce disti; cum diversus lucis aspectus nequeat efficere novas qualitates.

Veri autem colores oīo à luce secernuntr; nam albedo ē intensissima, qnvis lux sit valde remissa; 9 albedo ñ ē lux. Præterea albedo, et nigredo st ɔtraria; q ñ st lux; patet cōa; q lux alteri luci ɔtrariaē

unde lux eadem in caudis Pavonum, et columbarum cervici-
bus in eodem instanti diversis hominibus sub diversis coloribus apparet.
at verus color sub eadem ratione coloris semper apparet idem: et licet con-
veniat cum coloribus Iridis in ratione coloris visibilis, non tamen in ratione veri
coloris.

Caput 9um.

Reliquos sensus externos evolvit.

Inter sensus externos 2um locum dignitatis auditiva potentia obtinet,
quae quidem deservit, ut sonos percipiat; sonus enim est proprium, et adae-
quatum huius potentiae obiectum: maximum conducit haec potentia ad plura
munia vitae, praesertim humanae, ad scientias, et disciplinas a Mag-
istro ediscendas, ut ait Aver. In auribus igitur intra medietatem
capitatis, quae ibi reperitur, in quam desinit via angustissima, reci-
det substantia, quae propter similitudinem cum aëre appellatur aërea; in
hac enim residet potentia auditiva, id est ipsa anima cum tali temperato
ad sonos percipiendos apto.

Definitio soni, qui obiicitur potentiae auditivae,
sic habet, sonus est qualitas producta concitata ad motum quo corpus
verberatur, et cum motu fluit: certum enim est, motum localem duo-
rum corporum se collidentium esse extra conceptum essentialem soni: quare
motus localis non est formaliter sonus; nam motus localis corporis resili-
entis ex alio corpore, non percipitur auribus; sed sonus auribus percipitur:
quis enim unquam licet sonum percipiat aëris, motum percipit aëris?
Confirmatur, quia alioqui sonus videretur, cum motus videatur; et consequenter so-
nus non esset proprium obiectum auditivae potentiae, et non visivae. Particulae cum
motu fluit denotant, sonum esse qualitatem defectibilem, cuius
partes, sicut ad motum corporum paullatim acquiruntur, sic etiam
paullatim desinunt, quia motui locali sese accommodant.

Sed petitur 1o, an sonus consequatur collitionem duorum corporum,

318 an fractionem aëris? dicendum est, sonum fieri post fractionem aëris; probatur; quia non sola collisio duorum corporum, sed fractio etiam aëris concurrit ad sonum: ergo sonus fractionem sequitur: antecedens ostenditur; quia corpora, quae vehementer colliduntur, solent minus sonare, ut in duobus lignis cernere est, et quae parum colliduntur, sonum vehementem facere solent, ut tintinnabulo: id autem provenit, quia haec sua duritie aërem magis frangere apta sunt; mollia autem corpora non se apte feriunt, nec aërem vehementer excutiunt: ergo fractio aëris immediate conducit ad sonum; licet corpora, quae colliduntur, sint causa praecipua sonum efficiens.

Petitur 2o; an sonus tantum recipiatur in aëre, an etiam in aqua? probabilius dicendum est, etiam in aqua recipi: probatur; quia si parum moveantur aquae sonus quidem auditur; ergo sonus ille intra aquas efficitur: praeterea saepius audimus lapillorum, qui intra aquam moventur strepitum; sed ille fit ex aquae percussione, seu collisione: ergo aqua soni capax est.

Tertia potentia externa est olphactus, qui deservit animali, ut odores percipiat: in naribus autem datur virtus, quae aërem attrahit, vehementer emungit, et odores hauriet: ibi autem resid[et] et organum olphactus postulans tale temperatum fere calidum, et siccum, quod est aptissimum ad odorem: unde cerebrum cum sit maxime humidum et frigidum, non videtur esse aptum olphactus subiectum, ut aliqui intendunt; nam licet cerebrum confortetur, aut laedatur, dum odores a naribus percipiuntur, non tamen ab illo sentiuntur; sed confortatur, aut laeditur ab exhalatione, quae odorem defert; itaque non a perceptione odoris, sed ab exhalatione provenit illa confortatio, aut laesio cerebri.

Notandum est; ad odorem non sit exhalatio quaedam fumosa, ut aliqui volunt; haec enim substantia est formaliter, odor tamen accidens; cum in Eucharistia maneat odor panis, et vini, nec maneat substantia aliqua: at improprie, odor exhalatio dicitur. Odor autem est qualitas

qualitas, quâ olphactu percipimus, et resultat in corporibus ex primarum qualitatum detectione dominante siccitatem, et calore humiditatem decoquente: tempore n. verno sentitur florum odor, si tu pluat, aut nihil, aut parum percipitur. Quo pacto dic. fundatur olor dstat, diffundi per fumosam substam, quae sit odoris vehiculum.

Quarta, et quinta potia, Ut gustus, et tactus ex dictis, pro aliis potiis defiones effrantur: nam in ordine ad sua obta definiuntur, sic tactus, ut percipiat tas qualitates; et gustus, ut sapores percipiat. Aliqui voluerunt, hos sensus nullatus inter se distingui, sed gustum ee eundem cum tactu; in lingua tn habere specialem quendam actum cu ciborum sapores, qui actus e specularis potia tactus: vera tn senta docet, eandem distionem habere inter se, ac habent reliqui sensus: pr.; nam ideo alii sensus dicuntur distingui, q. diversa organa petunt, et feruntur obta diversa; sed sic se habent hi sensus. q. minor pr.; q. sapores, et qualitates obta di. versissima; tactus per totum corpus diffunditur, gustus n. item; nam hic ut sentiat, diversum organum, nempe linguam petit, qd tactus, tantum n petit; sed et alia organa, Ut nervos, cutem, carnem, et membranas. Confratur, q. aliq qui tactus nullo pacto distingueretur etiam a visu, auditu, olphactu q. q. ibi etiam residet; hoc e falsum: q.

Petes, an tactus sentiat solum gradum excelentem obti tangibilis, an etiam aequalem, aut inferiorem illo, quae habet organum tactus. R. sp. rius n. attingit, tantum ee calorem in corpore, qd applicatur viventi, quantum habet vivens in organo tactus, aut forte ee remissiorem; Vg si obtum sit affectum calore, ut quinq, et calor tactus sit ut quinq etiam, l ut quatuor, quare ves, nec aequales, nec in-

2º inferiores gradus qualitatis, quæ est ~~in organo~~ obiectum sentiri a tactu; sed illos in quibus obiectum tangibile excedit intensionem qualitatis, quæ est in organo: hinc est, ut non semper sentiamus aërem; sed dum magis est calidus, aut frigidus etc. et licet revera omnes gradus tam inferiores, quam excedentes qualitatis sit obiectum tactus, et omnes sentiantur; attamen, ut sentiantur excessus aliquis saltem in uno gradu debent dari in obiecto tangibili.

Disputatio 4.

de sensibus externis altercatio.

caput 1um.

quid sensus internus, quæ sedes illius, et obiectum.

Dari sensus internos, qui obiecta percipiant, plures experientiæ docent: bruta enim repetunt loca, ubi cibos aliquando gustarunt: ergo cognitione ducuntur, sed non cognitione sensuum externorum, cum sæpius loca distant longissime, et nequeunt mitti species ad sensus externos. Insuper circa res absentes, aut non existentes versari nequeunt sensus externi: ergo dantur alii per quos bruta cognoscant res illas, ad quarum investigationem sæpius moventur. Ulterius caudas movent canes viso domino in signum lætitiæ: ergo memoriam habent accepti beneficii; et illos fugiunt, qui ipsis damnum intulerunt.

Plures operationes tribuuntur internis sensibus, et inde ipsorum numerus investigatur, et essentia exponitur. In primis ponitur sensus communis, qui non limitatur ad colores v.g.; sed ad sonos, qualitates tangibiles, odores, et sapores; ideoque dicitur communis sensus. 2º conservantur species, seu phantasmata, mediis quibus etiam absentia cognoscuntur sensuum externorum

obta: ad has operaones datr pota imaginativa. 3º ad cognoscenda insensata obta, vlt volitatem eorum, quę utilia, aut nosiva sunt aiantibus, datr potia estimativa, quę appetitui aialium proponat bonum ee fugere lupum, et pabula salubria quęrere, et ea vitare, quę nocumentum alatura sunt. 4º, ex obtis diversis, et speciebus eorum cognitio, vg hircocervus, et potia, quę defingit, phantasia nominatr. 5º memoria, seu reminiscentia datr, ut serpet ea, et retineat, quę percepta sunt p phantasiam.

Unde quinq sensus interni sententiam aliquorum Medicorum, ac Philorum adnumerantur, quem numerum etiam admitto, prąsertim cum non distinguantur realiter inter se, nec ab aia, sed tantum fvaliter: in ordine ad prędictas operaones, et obta optime possunt prascindi in aia quinq prędictę fvalitates sensus interni. Et licet plures Drs assignent, alii quatuor, alii tres, alii, unum sensum internum: cum distionem realem oes versantr; ideoq in nos nullam raonis efficaciam intorquent.

Restat examinandum, ubi resideat sensus internus? quem is tres 1º de partibus aialium cap. 1º putarit, internum sensum in corde residere: attamen cois sententia Galleni dicentis hac in re Aristotelem secutisse et fere oium Philorum, constituit sensus internos in cerebro. Probatr, q nimio studio defatigatr imaginatio, sed illa defatigatio, seu dolor sentitr in capite, seu in cerebro: q in illo e sensus internus, qui phantasmata format, dum intus discurrit; caput enim instrumentum e, q ad discurrendum requiritr, non tn cor. Hinc etiam e, ut studium noceat post prandium; q cerebrum attrahit spiritus, quorum defectu non recte peragitr ciborum concoxio, atq adeo debilitatr stomachus. Item dolente capite leditr imaginatio, nec eaum manus recte exequitr, q non ita accidit

322 corde dolente. Rursus somnia videntur in capite fieri, quod propterea maxime laeditur, et defatigatur, dum somnia plura confingant. Si roges, in qua cerebri parte constituendus sit sensus internus? rebo cum meliori sententia illos residere in duabus cavitatibus, quae cernuntur in anteriori parte cerebri supra cavitates oculorum: illae cavitates medulla cerebri plenae sunt. An vero ipsa medulla, an membranulae, quae medullam continent, sint propria sedes illorum incertum est. Ratio autem resolutionis est; quia in duas cavitates decurrunt nervi, qui deferuntur ad sensus externos: ergo probabilius apparet residere ibi sensus internos.

Quod vero affert Aures, ut suam sententiam probet nihil convincit. Primo; quia cor est primum spirituum, et mediam sedem corporis obtinet. Secundo; quia fatui homines vocantur excordes. Respondeo ad primum, cor sine esse primum spirituum vitalium, non vero aliorum, qui ad sensationes requiruntur, et quod mediam sedem teneat nihil probat, cum cerebrum teneat supremam, ac regiam. Ad secundum, dico amentes dici excordes; quia parum de rebus curant; sicut hominem cordatum dicimus, qui omnia perpendit, ac providere curat: hoc autem medio cerebro, non corde fit.

Caput 2um.

Querelarum aliquot examen.

Prima querela sit, utrum omnibus animantibus concedendi sint sensus interni? Licet quamvis negent aliqui imperfectissimis animantibus, probabilius est, sensus internos in omnibus reperiri: probatur; quia animantibus etiam imperfectis negari nequit appetitus sensitivus, cum motum aliquem exerceant, et se contrahant, dum compunguntur, et cibos applicent, sed ad id requiritur internus sensus: ergo; minor probatur; quia sensus externi non attingunt

rem, ut bonam, aut nocivam, qua raone debet proponi appetitui; sed ut appetitus eliciatur debet illa rao proponi; ergo ad illas operaones requiritur sensus internus in animalibus.

2a questiuncula, an sensus interni operentur per species eiusdem raonis cum iis, quae deserviunt ad operaones sensuum externorum? tenendum est, dari speciem ad actus sensuum internorum eiusdem raonis, ac sunt species sensuum externorum; illa enim quae provenit efficitur ab externis sensaonibus sic; et a speciebus, quae adsunt, dum operatur sensus externus, ab hac tamen specie, detrahitur internus sensus, cuius actus relinquunt sui speciem, quae deservit, ut iterum percipiant, quae prius obta fuerant.

3a questiuncula; utrum animantia percipiant obta insensata, vg convenientiam, aut disconvenientiam obti? cum Patre Suar De Lopheaia negative reo: probr sensus nullus animalis discurrit, sed discurreret, si perciperet obta insensata: ergo illa non percipit. minor probr; quia ex cognita figura, et colore obti externi deduceret, et inferret convenientiam, aut disconvenientiam. 2o quia talis cognitio non requiritur, ut ovis verbi gratia Lupum fugiat; sed sufficit si viso lupo, per naturalem institutum fugiat, aut viso pabulo, feratur ad illud: deinde, nec ad cognitionem illam dari possunt species; nam illae aut producuntur a sensibus externis, nec ab interno, cum iste debeat per species detrahi, quae aliunde proveniant. 3o quia rao convenientis, aut disconvenientis non est cognoscibilis, nisi per intellectum; sed si cognoscerent aliquid insensatum maxime predictam raonem: ergo nihil insensatum cognoscunt: maior constat; quia rao convenientis est relao raonis, quam nequit sensus percipere.

4a questiuncula, quid sit appetitus sensitivus? est facultas corporea, quae deservit animantibus, ut obta, quae illis proponuntur, aut amplectantur, aut fugiant. hunc appetitum in animantibus reperiri certissimum est; quando ad pabulum visum naliter feruntur excitante, et movente appetitione;

324 sic se habet in hoc, in pueris, et amentibus. Sed hic rogas 1°, quomodo detur in appetitu corporeus? quo requirit cognitionem proponentem appetitui obiectum, cum quo operetur; alioquin appetitus aliquod obiectum amplecteretur, aut odio haberet non posset: ast talis cognitio non sufficit ad libertatem; quia nulla ratio meriti, aut demeriti in brutis reperitur; et consequenter, nec libertas.

Dicendum cum Patre Molina, reperiri in brutis quoddam quasi libertatis vestigium, ratione cuius fiat, ut se in unam, aut alteram partem detrent, quando licet proponuntur obiecta cum aequali bonitate; cum non ratione cognitionis non trahantur bruta potius ad hanc partem, quam ad illam in ipsis est, ut potius huic parti, quam illi se applicent. Contra est cum communi sententia; nam iam vere eligerent bruta, et diceremus, ideo ad hoc pabulum accurrisse, et deseruisse aliud, quia voluerunt, quod quidem libertatem in ipsis denotat; quapropter si casus daretur, in quo aequalia duo sub eadem mensura, et distantia famelico bruto proponerentur pabula, tunc ad nullum accurreret, sed suspensum maneret, licet cum utrumque appetitus actum eliceret, ut experientia comprobant fide digni Auctores. Unde nec in hominis appetitu sensitivo reperitur libertas, cum haec formaliter consistat in voluntate.

Rogas 2°, qua ratione pendeat motus animalis ab appetitu? dico 1° motus cordis non pendet ab appetitu; quia licet appetitus nihil imperet, imo licet motum illum vellet suspendere, semper cor movetur; quia motus cordis non pendet ab appetitu, cum ad motum cordis moveantur arteriae, nec motus arteriarum pendeat ab appetitu, cum quo postat, ut diversus motus oriatur a corde ratione efervescentis sanguinis, aut alterius humoris. Dico 2° motus progressivus, motus item manus, pedis, aut capitis proveniunt ab appetitu imperante, qui quidem supponit cognitionem: unde motus illi absque cognitione non fiunt: idem dicendum de motu, quem non nulla exercent animantia, dum se deducunt, et contrahunt.

Liber tertius.
de anima rationali.

Cum libro 1° de aia in coi ñ nulla ad aiam roalem etiam spectantia expensa maneant, hic duntaxat, qd peculiare occurrerit agendum tertius liber propinabit: faxit, Deo annuente, calamus stylum perspicuitatem, methodum hucusq vobis probata promovere.

Disputatio 1a.
Natz, et proprietatum raonalis aiz indagatrix.
Caput 1m.
Leviora expenduntur.

Exista aiz raonalis á posteriori ex operaonibz ipsius recte colligitr, sicut ex operaonibz vitz vegetativz colligitr aia vegetatria, et ex actibz sensitivis aia sensitiva; cur ñ ex discursu, et ex affectu colligetr sufficientr exista aiz roalis? cuius defi quidditativa ex dictis libro 1° sic construitr; é actus corporis phisici organici potiá vitam raonalem habentis, quare ñ eget expositione. Hinc inferes definitionem ᴐpositi raonalis, methaphisicam vlt, homo é aial roonale: phicam vº, homo é ᴐpositum ex aia raonali, et materia unitis.

De spiritualitate aiz roalis diximus, quz sufficiunt agendo lib. 1° de indivisivilitate eiusdem, qd autem sit vera fra corporis, et substalis ᴐstat; qa é actus ls corporis, qui includitr in ᴐceptu essali ᴐa illius definitionem; ᴐceptus autem pvarius rei substalis, qualis é ᴐpositum humanum, nequit eé accidens; sd fra intrinca substalis unita; praeterea ᴐstituit unum pse substale cum corpore in ᴐpleto substali: qd debet eé

qd unitum, et substale. Sed inquires 1°, an aia roalis sit fra corporis etiam, ut roalis? quaestio haec movetur propter Caietanum statuentem in 1a parte quaest. 76, aiam roalem, ut sensitivam, et vegetativam, non vero ut roalem, uniri materiae: contra quem arguitur; nam tota, et integra aia se coicat materiae: ergo etiam coicat suum gradum roalem; atque adeo secundum qd est rationalis habet raonem fris corporis.

Quapropter censeo, coicari etiam corpori fraliter hunc gradum. Probatur 1°: quia tunc gradus intelligi potest coicari fraliter, qndo habet aut unionem, aut dispositiones, quae ad actus illius gradus requiruntur; sed hoc modo coicat aia suum gradum intelligendi: ergo; minor probatur: nam aia roalis in cerebro habet oia requisita malia, ut detretur ad intelligendum: ergo sic unitur cum illa materia, ut habeat unionem, aut dispositiones, quae requiruntur ut gradum illum intelligendi intra corpus exerceat.

Probatur 2°: quia rationalis animus constituit humanum compositum roale: ergo secundum fralitatem raonalis unitur etiam cum materia: probo consequentiam; nam si secundum rationalitatem non uniretur cum materia, nequaquam constitueret compositum roale; sicut si non uniretur secundum fralitatem sensibilis, non constitueret vivens sensibile: ergo si secundum fralitatem rationalis constituit compositum roale, unitur secundum illam etiam cum materia.

Inquires 2°: utrum aia roalis sit una numero in omnibus hominibus? Respondeo negative; quia sic definitum est a Concilio Lateranensi sub Leone decimo sexve octava. Hinc est, quod aiae post abitum a corpore non subintrent alia corpora, ut tenebant Pitagoras, aliique philosophi, item Manichaei, sic testante S. Augustino, lib. de Haeresibus cap. 46.

Inquires 3°, utrum aia in statu separationis habeat appetitum ad unionem cum corpore? Pater Oviedo controversia 16 de aia affirmat; quia aia natura sua est fra corporis: ergo natura sua habet appetitum ad corpus,

sd eandem naram retinet in statu separaonis: q eandem inclina- 337
tionem, et appetitum habet. Nihilominus tn negative satis facio; aliud n e aiam nara sua pore infrare mam; et aliud nara sua petere infrare mam: lm verum e, et 2m falsum: rursus animus esset in statu violento, qndo separatus existeret a corpore; sicut aqua e violenta sine frigiditate, et fra corporea sine ma; quoniam appetitum habent ad eas entitates; sd hoc e falsum; nam melio rem existendi modum, et operandi habet aia separata, qm intra corpus; liberatur n a molestiis doloris, tristitiæ, famis etta.

Respondet Oviedo, sm existere violenter in primo instanti, in quo separatr, q jam nate anteq haquit oia requisita ad unionem; n tn in reliquis instantibg subsequentibus. Sed Da 1o; nam aqua violenter existit n sm in primo, sd etiam in oibg instantibg, qq frigiditatem n habet, q fuit ex aia roalis. 2o; nam q d aia in cæteris instantibus prætr lm n habeat unionem tunc, n e cur unionem n appetat, si aliunde in eam inclinat; nam eo ipso petit eiusmodi requisita habere.

Inquires 4; an perseverent in aia separata species intellectuales, et habitus, quos comparavit, dum erat erat unita corpori? certum e in statu separaonis perseverare oes actus, quos exercet indenter a corpore, ut si actus intrus, voluntatisq; lt aliqui actus intrus, qui pendent a phantasmatibg in corpore factis, tunc n persistant. Etiam certum e, oes actus, qui eliciuntr a potiis corporeis oio destrui: q d si aliqndo operaones aliquæ corporeæ tribuuntr aiæ separatæ, debent accipi methaphorice, ut si fletus, et risus.

Quare Reo, sicut oes admittunt, perseverare in aia separata actus intrus, et voluntatis, ita species, et habitus in eadem servari, quos comparavit in corpore; sic Doctores con-et pr; q species intuales, et habitus n habent, unde pereat illis

 accidere destructio: ergo permanebunt in intellectu animae separatae; autem constat esse species; quia neutra alteri contrariatur: ergo persistent sine corruptione. De habitibus, licet verum sit, contrarium habere; tamen dum non adest contrarium, habitus incorruptibiles perseverabunt, quos acquisitos habet ab anima, dum erat in corpore. Hic plura alia possent agitari circa animam separatam; sed theologis remittam, quibus incumbit pertractatio.

Caput 2um.

Utrum anima rationalis sit ab intrinseco immortalis?

Supponimus 1°, omnino errasse aliquot Veteres Philosophos existimantes, animas omnes immortales esse; alios esse mortales omnes; alios, omnes corporeas esse: ast certissima, imo de fide Catholicorum sententia est, rationalem animam esse spiritualem, immortalem, et incorruptibilem; caeteras animas Brutorum et Plantarum corporeas, et mortales: cuius sententiae non facile rationem naturalem, ac philosophicam reddunt, etsi quam plura Veteris, et novi testamenti testimonia id contestentur: videantur theologi, et Philosophi.

Primo probari potest de anima rationali; quia non est ulla repugnantia, quod forma aliqua sit ex natura sua immortalis; neque enim pro rata immortalitatis cum ratione Creaturae, aut talis Creaturae pugnant, nam hoc ipso, quod non petat aeternitatem ante, et post, et possit per absolutam Dei potentiam annihilari, aut corrumpi, intra cancellos Creaturae continetur, etiam si sit immortalis. 2°, quaecumque non corrumpuntur; aut corrumpuntur, quia destruitur subiectum, a quo natura dependet, aut quia causae conservativae cessant a concursu; nullo modo ex his anima rationalis corrumpetur; non 1°, quia anima rationalis non pendet per se a materia, quae licet minima destruatur, permanere ipsa potest; non 2°, quia potius decet Deum animam rationalem perpetuo conservare; nam aliter miserrima esset iustorum conditio, felicissima improborum; quippe viri sanctissimi saepe hac vita nullum bonorum operum praemium, sed calumnias potius sustinent; quando vero improbi felicitatem omnem consequuntur; non igitur decet Deum, hos impunitos, illos

irremuneratos praetermittere.

Supponimus 1o. caeteras aias ee mortales, et corruptibiles, ut patet experia, et ipsa rao dictat, quarum n aiae brutorum, quaequam a corpore recoverint, perpetuo servantur; deinde aia dum existit vivit, sed cum aia bruti a corpore separatur non vivit: ergo moritur. probatur minor: quia operaones vitae brutorum omnio dependent ab organis corporum: ergo separatae nullam vitae actionem edere possunt.

His suppositis rogamus, utrum aia realis sit ex nara sua, et ab intrinseco immortalis, et incorruptibilis, vel solum sit ab extrinseco, velut ex mera voluntate, et ordinatione divina. Sunt qui asserant, aiam realem ee ab extrinseco tantum immortalem; ita Pr. Vasq. tomo 2o in 1m partem D. 82, et alii: sed caveant igitur porro dicti Aut., ut inquit Arriaga 1o de aia sect. 1a numero 1, a Concilio Lateranensi, ubi definitur, aiam sua nara ee corporis formam, et immortalem: cois, et tuta senta tuetur, aiam realem ab intrinseco, et ex nara sua ee incorruptibilem.

Probatur 1o. quia id est immortale ex nara sua, quod ex nara sua nequit destrui naliter ab agente creato, vel increato juxta leges narae; sed sic se habet aia realis: ergo. probatur minor, nam maior e certa; etenim agens nale nequit destruere, quod e independens a subto; qualis e aia spiritualis; nam virtus creata, sicut non potest producere aliquod, nisi sit dependens a subto, ita non potest destruere illud, nisi sit dependens eductive a subto. Praeterea, neque per suspentionem concursus agentis nalis potest destrui naliter aia realis; quia aia non dependet ab influxu agentis nalis operantis dentri a subto: neque suspentio Dei, ut agentis nalis fit, nisi circa terminum qui ex nara sua postulat id, eo quod sit defectibilis.

Ulterius nequit destrui per introductionem contrarii, etenim contrarium de novo introducendum petit suspentionem concursus formae dependentis a subto, ut

930 patet in ignem introductam in lignum, qui petit suspentionem concursus cum formam ligni: cum autem aia rōalis n̄ dependeat à subiecto, nequit suspendi concursus conservativus circa illam ratione dicti ignis potentis: relinquitur ergo aiam rōalem esse ex natura sua indefectibilem, et immortalem; quia nullus alius modus illam destruendi naliter excogitabilis est praeter assignatas, et nullus ex illis ei competit, imo illos respuit.

Sed ecce validissimus Achilles Vasquii, et aliorum: Deus potest absolute rem quamlibet creatam corrumpere: ergo quaelibet res est naliter corruptibilis à Deo: et sané à Deo corrumpi posse n̄ est dubium: quod naliter possit, probatur 1a. quia Deo nihil supernale est: 2o. quod à Deo potest corrumpi est ex natura sua corruptibile: ergo est naturaliter corruptibile à Deo: probatur ans; quia ideo Deus potest rem corrumpere absolute, quia ipsa potest corrumpi: sicut potest Deus rem producere absolute, quia ipsa potest secundum sua praedicata essentialia produci, nec repugnat produci. Confirmatur negatio, quae est corruptio opposita actioni conservativae nalis est; sicut et actio opposita naturalis est: ergo corruptio est nalis animae rōali.

Rettr tn secundum doctrinam in Phisicis à nobis statutam, rem dici posse nalem secundum se, supernalem vero, aut praeternalem ex eo quod contra leges, aut praeter leges, et fines naturae operetur, licet n̄ superet vires agentis: unde Deus dicitur causa nalis cum operatur secundum hos fines, et leges; praeternalis, aut supernalis vero dicitur, quando eos fines, et leges non curat. Igitur concesso antecedenti, negatur consequentia; ad primam probationem distinguo ans; nihil est supernaturale Deo, si attendatur eius potentia secundum se independens à legibus naturae; concedo antecedens: si attendatur eius potentia ligata legibus naturae, nihil est Deo supernaturale; nego antecedens: respectu illius potentiae ligatae quidquid operatur Deus supra naturae leges, supernaturale est.

Ad 2am probationem distinguo antesedens, quidquid à Deo potest corrumpi est ex natura sua corruptibile, ide secundum leges suę naturę est corruptibile; nego ans. id à q. repugnat naturę suę corruptio; concedo antesedens: sicut neque naturę ignis repugnat calore pribari; at vero pribatio esset preternaturalis, quia ignis naturaliter postulat calorem.

Neque urget, ut res possibilis posit produci; tantum n. convincit, rem possibilem esse supernaturaliter saltem producibilem, non vero naturaliter. Ad confraonem omitto, negationem ſm se esse naturalem; est tamen supernaturalis, eo quod ponatur tunc, quando natura postulat, ne ponatr.

Hinc inferes, solutionem difficultatis à nobis propositę libro 1o de anima De 1a cap. 3o, utrum anima rationalis posit posit constituere compositum incorruptibile ab intrinsco: ex ibi dictis de composito sensitivo, et in hoc capite dictis, certum apud me est nullam repugnam in eo reperiri, qd constituat illud incorruptibile ab intrinco alterius inquam speciei à nostro, nec ullum incommodum sequitr; nam inprimis lt dependea stricta à corpore in eaone eductio hi, qualis reperitr in fra corporea, lt dependea essalis, quę reperitr in modo corporeo, arguat imperfectionem; dependea autem à corpore media unione incorruptibili illam n. arguit, imo perfectionem maiam dicit, quę decet spiritum, et aiam ralem, ut constituere compositum incorruptibile.

2o. lt dependea operaonum spiritalium à sensibus corporeis affectis 1is qualitatibus, arguat corruptionem; n. item dependia à sensibus preditis qualitatibus alterius ordinis, quę n. haberent 2a rium: sic sibi itra alia incommoda, quę obiici poterant, expugnari queunt.

Disputatio 2a

de intellectu, eius obiecto, speciebusque.

Caput 1m.

quid sit intellectus, illiusque obiectum inquirit.

Intellectum esse in hoc, nullus hucusque negavit; est igitur potentia cognitiva spiritualis; per verba potentia cognitiva convenit intellectus cum reliquis sensibus internis, et externis, qui formaliter sunt potentiae cognitivae: differt autem à voluntate, quae formaliter non est cognitiva: per vocem spiritualis, cum voluntate convenit, quae formaliter est spiritualis, quia ordinatur ad spirituales actus eliciendos; et differt à reliquis potentiis, quae formaliter sunt corporeae, siquidem ordinantur ad corporeos actus producendos.

Ubi advertendum est, in praesenti nos vocari potentiam spiritualem illam, quae in entitate sua spiritualis est, nam in hoc sensu omnes animi rationales potentiae spirituales sunt, et nulla corporea, quia omnes identificantur cum anima spirituali: sed vocamus potentias spirituales illas, quae formalissime sunt ad vitales actus spirituales: et corporeas illas, quae formalissime sunt ad vitales actus corporeos eliciendos.

Communiter dividitur intellectus in intellectum agentem, et passibilem, seu possibilem, ut male Philosophi quondam pronuntiabant: intellectus agens est, qui species producit; passibilis tamen, qui efficit, et recipit cognitionem per quam denominatur intelligens: de hoc itaque intellectu passibili quomodo denominetur intelligens per cognitionem, seu intellectionem, et in quo consistat essentia intellectionis, seu actus vitalis, diximus satis lib. 2o de [illegible]. De intellectu vero agente cap. sequenti agemus, cum species illius, quas producit ad examen exegerimus.

Sed notandum est, in hac divisione

n̄ poni duas intrus realiter distos; sed explicari duo munia eiusdem intrus beneficio nostrae rationis distinctae; et l'et potentiae aiae, et intrse realiter distinguerentur, n̄ ideo deberent distingui realiter intrse intrus agens, et passibilis; quia eiusdem potie ē intelligere, et efficere species, quae sunt instrumenta ad intelligendum.

Hinc scies, in qua corporis parte resideat intrus, et fiat intellectio: intrus igitur existit in toto corpore, ubi existit aia; quia cum illa identificatur: imo l't distingueretur, deberet adhuc in toto corpore existere; quia ē passio aiae indivisibilis; et passio existere debet ubicumque radix existit. Ast intellectio primum fit, et existit in cerebro; quia ibi adest temperatum aptum, ut producatur, et recipiatur.

Scies item, quod sint actus intrus; tres enim sunt precipui; apprehentio silt, iuditium, et discursus, de quibus in Logica satis superque actum ē.

Restat expendendum obtum proprium intrus; ē igitur omne imaginabile, cognoscibile, incognoscibile, positivum, negativum, pole, impole, necessarium, contingens, male, inmale, substale, accidale, et si quae alia huiusmodi sunt: unde sibi contra diceret, qui affirmaret, aliquod ex his n̄ eē obtum intrus; vere enim iam illud intelligeret, et haberet pro obto, ut de tro transcendenti in Summulis defensabamus.

Dubitandum n̄ obis tn 1o: an sit polis aliquis intrus specie distus ā nostro, qui sit cognitivus aliquorum entium, et n̄ oium? Resp.o affirmative. 1o quia l't ens, et omne contentum sub ente sit obtum intrus nostri, siquidem quamvis rem differentiam entis saltem confuse apprehendimus; tn n̄ repugnat alius intrus, qui primum aliquas entis differentias apprehendere posit. 2o ā paritate; quia n̄ quaevis potia malis attingit oia obta malia: ergo n̄ ē opus, ut quaevis potia spiritalis extendi posit ad omnia obta spiritalia cognoscenda.

Dubitandum ē 2o: an sit polis intrus distus in specie ā nostro, et habens idem obtum

ere cum illo? (respondetur) affirmative; quia intellectus non solum specificatur ab obiecto, sed a modo tendendi in illud: sic apprehensio, et iudicium possunt habere idem obiectum, et tamen semper distinguuntur in specie propter diversum modum apprehendi illud: posset igitur ille intellectus separatus clarioribus respicere illud idem obiectum, quod respicit per obscuriores noster intellectus.

Dubitandum est 3o, an obiectum intellectus humani sit verum? Respondetur, nomen istud verum duas acceptiones sortiri: 1a pro intelligibili; 2a pro ente vero, et reali: Dico 1um obiectum adaequatum intellectus nostri est verum, quia obiectum adaequatum intellectus est intelligibile et cognoscibile. Dico 2um non verum omnino est adaequatum obiectum, sed inadaequatum intellectus nostri. Ratio quia licet intellectus possit cognoscere omnia entia vera, et realia; potest tamen alia cognoscere, quae non sunt vera, et realia entia, quales sunt negationes, privationes, et alia.

Dubitandum est 4, an intellectus feratur in obiectum prout verum? Respondetur 1o, intellectum reflectere reflexione formaliter supra suos actus, et cognoscere eos esse veros; et cognoscere illud obiectum esse verum; id est cum veritate cognitum. Respondetur 2o, quemlibet intellectus actum praesertim iudicativum, sive verum, sive falsum, sive affirmativum, sive negativum reflectere virtualiter supra se affirmando virtualiter, et implicite se esse verum, et cognoscere obiectum illius esse verum, hoc est cum veritate cognitum: unde hoc sufficit, ut dicatur quemlibet actum iudicativum ferri in obiectum prout verum, quin cognitio formaliter supra se ipsam reflectat.

Caput 2um.

Quarum rerum species intelligibiles dentur determinat.

Dictum itaque est lib. 2o De 2a; nos cum sententia adhaerere communi species intelligibiles admittendas; quare examinatum pergimus, quarumnam rerum species has intellectus producat? sit 1a difficultas, an ita dentur species in intellectu nostro, ut possit eodem, et unico actu attingere plura, ut plura? non enim est dubium

quin possint attingere plura, ut unum eodem actu, ut quando affirmatur omnis homo est animal. Similiter dubium non est, quin pluribus actibus possit exprimere plura, ut plura, licet oppositum tenuerit Durandus apud Patrem Suarez de anima secc. nuro 62, eo ductus fundamento, quod non possit intellectus habere simul plures actus: sed id aperte est, nam saepius existit simul apprehensio, et iudicium, conclusio, et praemissae realiter distinctae.

Circa praesentem difficultatem notabis dupliciter id posse evenire, primo, quando intellectus enuntiet pluralitatem de subiecto, ut si dicat Petrus, et Paulus sunt plures homines, quod est attingere plura, ut plura in actu signato: et hoc modo bene attingi possunt unico actu plura, ut plura: secundo quando de subiectis duobus enuntiet praedicata, quae sunt plura, et distincta secundum suam rationem differentialem; ut si dicat, Petrus est rationalis, et Equus est irrationalis; quod est attingere plura, ut plura in actu exercito, ut communiter dicitur: hoc autem secundo modo disputari oportet, in quo Pater Suarez de Fide secc. nona negativam partem tenet: oppositam vero defendit Pater Hurtado, Pater Oviedo controversia 3a de anima, et communiter DDs.

Placet haec 2a sententia, quae hac ratione efficaciter suadetur: ideo non posset intellectus plura, ut plura cognoscere, quia semper quando plura cognoscit, teneretur illa cognoscere ut unum, sed hoc est falsum: ergo; maior ex ipsis adversariis constat, probatur minor pluribus exemplis 1o; quia dum intellectus cognoscit plura, ut plura 1o modo; quin negari non potest, non cognoscit plura, ut unum: ergo similiter 2o modo: 2o; quia per istum actum Petrus non est lapis, non cognoscit intellectus plura, ut unum: quia non cognoscit Petrum, et lapidem, ut identificata, sed potius, ut plura, et distincta inter se.

3o unicus actus visionis corporeae potest cognoscere plura, ut plura: ergo similiter dicendum de unico visionis intellectualis actu: antecedens probatur; quia unico actu video duos homines, ut dissimiles inter se; nam unum video esse nigrum, et alterum esse album: ergo attingo illos, ut plures. Hinc notabis, unicam rationem duplicis

336 obti posse procedere à duplici specie; s.t potest procedere dup-
lex respratio, quae seorsim tendat in illud duplex obtum et pa-
tet q. species de Petro, et species de lapide sl concurrunt ad hoc indi-
visibile iudicium Petrus n e lapis: ergo duplex species duplicis obti po-
test iungi ad efficiendam unicam reprationem utriusque obti.

Notabis
etiam unicum actum intus, si repraesentet plura, ut plura, posse
sortiri diversas denominationes, vel ut ee verum, et falsum; evidentem, et
obscurum; hoc e o u diversorum obtorum, licet n posit o u eiusdem obtu,
ex quo nullum incommodum sequitur.

Fit 2a diffas, utrum p species intel-
ligibiles eidem veritati posit idem met intus assentire, et sl dissen-
tire? 1o certum e, eundem intum posse sl assentire, et dissentire diver-
sis obtis; sic n. p assensum affirmo, Petrus e homo: et p dissensum etiam
affirmo, Equus n e Deus; quas duas veritates p unicum, et indivisibil-
em actum, l. p duas negativas distas exprimere possum: quare s.m diffas,
utrum intus posit affirare sl, Petrus existit, et n existit, advertendo vel
repugnantiam in affirmatione utriusque extremi.

2o certum e, eidem ve-
ritati posse unicum intum assentire, et dissentire successive; nam saepi-
us intus mutat opinionem, et cui antea praebebat assensum, modo
propter motiva, quae sese offerunt, deinde praebet dissensum. 3o, si intus
n advertat repugnam in eo, q.d idem obtum sl existat, et n existat,
bene posse iudicare, illud simul existere, et n existere.

Finaliter lo-
quendo coniungi n posse sl assensum, et dissensum in eodem intu erga
idem obtum: unde nam hoc proveniat, iudico n. hanc incompatibili-
tatem, et repugnam, in intu oriri ex ipsius met intus natura
cognita p experiam: etenim intus talis e, ut n posit assentiri
obto, q.d proponitur, ut falsum, id quod indicat, n existere Petrum,

proponitur illi ut falsum, quod idem Petrus existat: ergo non potest tunc assentire existentiae Petri, et dicere, quod Petrus existat: minor patet, quia intellectus ipse loquendo semper advertit, quando unum contradictoriorum adest, non adesse aliud, quia impossibilis est utriusque coniunctio: ergo quando iudicat non existere Petrum illi proponitur ut falsum, quod idem Petrus existat.

Solum restat dubium, an supernaturaliter sit possibilis assensus ille et dissensus? 1a sententia affirmat, supernaturaliter posse coniungi actus assensus, et dissensus simul; ita Pater Oviedo controversia 6a de anima puncto 6o cum aliis: 2a sententia cum Patre Suares, Arriaga de 6a de anima sectione 1a, nobiscum et tenent, nec supernaturaliter coniungi posse, si de intellectu de facto existenti sermo sit; secus de possibili intellectu dicendum dene[?]que utrumque actum, vel unicum actum assentientem, et dissentientem eidem obiecto: probatur 1a pars; nam ad hoc ut intellectus de facto existens utrumque vel unicum actum predictum coniungeret simul, opus erat, ut haberet virtutem intrinsecam, et realem, qua predictos actus pati posset; sed nobis non constat de tali virtute: ergo neganda est: patet consequentia; nam quando in examen vocamus, an entitas existens de facto habeat aliquam potentiam, nec ne? deneganda est, quando urgens fundamentum non datur ad illam concedendum, ut saepius docent Philosophi, et variis in locis nostrae Philosophiae docuimus.

Caput 3um.

2a difficultatis pars resolvitur.

Si non loquamur de intellectu non de facto existenti; sed alio possibili, iudicamus non repugnare intellectum, qui licet naturaliter impotens sit eos duos actus coniungere, possit tamen supernaturaliter: et patet 1o, quia nihil specialem repugnantiam reperitur in his formis intentionalibus, quod non reperiatur in aliis, quae dici solent phisicae, ut calor et frigus: ergo sicut istae possunt coniungi supernaturaliter, etiam illae. 2o, quia ideo non possent coniungi, quia est contra naturam intellectus ha=

348 habere dissensum, quando habet assensum; et evidentia, quod haec ratio nulla est. Ergo probatur minor: quia etiam contra naturam intellectus est elicere actum, quando petit illum elicere, v. g. non inferre conclusionem, quando habet praemissas, et videt illationem, et tamen Deus potest isti violentiam inferre, negando concursum ad conclusionem, licet illum obtulerit ad praemissas: ergo similiter; licet intellectus petat non habere dissensum, quando habet assensum, poterit tamen Deus non cessare a concursu erga dissensum.

Sed contra hanc solutionem sic arguitur 1º, qui elicit hunc actum, Petrus currit, virtualiter dicit, se non habere alium, qui replicat, Petrus non currit: ergo isti duo actus non possunt coniungi etiam supernaturaliter in eodem intellectu. Respondetur, omisso antecedente, negando consequentiam propter multa; tum quia etiam propositio externa scripta, vel prolata, quae affirmat unum contradictorium, virtualiter asserit, non affirmari aliud, et tamen utrunque potest affirmari per externam propositionem: tum quia etiam summus calor virtualiter dicit non adesse summam frigiditatem, et tamen potest supernaturaliter adesse. Tum quia bene potest intellectus non solum virtualiter, sed etiam formaliter dicere, se non habere aliquem actum, et tamen revera potest illum habere; quia potest falli.

Arguitur 2º: si darentur illi duo actus in eodem intellectu, iam denominaretur intellectus assentiens, et dissentiens eidem obiecto; sed hoc repugnat: ergo. Confirmatur, nulla potentia ferri potest etiam supernaturaliter extra suum obiectum; sed falsum cognitum, ut tale, est extra obiectum intellectus: ergo in illud ferri non potest, ergo non potest affirmare, Petrum non existere, quando cognoscit eundem Petrum existere, nec posse cum existentia coniungi negationem existentiae.

Respondetur, negando maiorem; quia potest Deus se solo producere, et collocare illos in intellectu hos duos actus, quibus intellectus proinde non denominaretur assentiens, neque dissentiens; nam istae denominationes petunt receptionem, et productionem actuum ut supra diximus. Ad confirmationem vero, concessa maiori, distinguendo minorem: falsum cognitum, ut tale est extra obiectum intellectus naturaliter

apparentis; concedo maiorem; supernaliter apparentis; nego maiorem: sicut non stat bene, quod intrinsecaliter non possit elicere actum, quem supernaliter producere potest; ita similiter bene stat, ut naliter ferri non possit in aliquod obiectum; possit tamen supernaliter, quod Deus illi violentiam infert, ut esse illud verseta.

Arguitur 3o. sequeretur ex inde, quod Deus esset causa spetialis, et precipua erroris in intrus, sed hoc est impossibile. ergo. probatur maior; quia intrus cum universali concursu Dei non potest concipere assensum ad presentiam dissensus; neque econtra dissensum ad presentiam assensus: ergo ut unumquemque ex his actibus ad presentiam alterius concipiat, eget spetiali, et uberiori concursu Dei: ergo Deus illum conferens esset causa spetialis, et precipua erroris, quem continet illorum actuum coniunctio.

Respondetur, negando maiorem; quia tunc non daretur error formaliter in intrus, sed in actibus ipsis: vao dico, quia tunc non consideraretur intrus percipiens, neque cognoscens, et consequenter neque intentionaliter errans; sicut lapis non erraret formaliter, si haberet eos duos actus. Respondetur aliter concessa maiori, negando minorem; quia non video, cur Deus non possit esse causa precipua erroris in intrus; cum hic error non sit moralis; sed phisicus, qui consistit in coniunctione illorum actuum: insuper sicut Deus in sententia plurium potest esse causa precipua erroris in actibus, quos potest eos producere se solo extra omne subiectum: ergo etiam potest esse causa precipua erroris in intrus.

Arguitur 4. sicut se habet bonum quoad appetitus, et inclinationis qualis cuiusque rei; ita verum se habet respectu assensus, quia inclinatio, et propensio intrus in obiectum, sed solum id, quod est bonum, est terminus appetitus; et inclinationis malis: ergo solum id, quod est verum, est terminus assensus.

Respondetur 1o. assensum in predicto casu non esse in clinationem intellectus; quia potius asset contra eius inclina tionem elicere, et con servare illum, cum videret eius obiectum esse falsum falsum.

q. 4o ẽẽ falsum. Rẽtr 2o, inclinationem, siue assensum intrus ponẽ saltem supernalitr in falsum tendere, nõ tn inclinationem, siue appetitum nalem in malum: rao ẽ; quia nalis appetitus ẽ ipsamet ẽẽ rei appetens id, qd sibi congruum ẽ; et eo ipso, qd sit congruum, implicat, qd illud appetat; quia noe appetitus intelligimus propentionem ad bonum: at assensus nõ ẽ inordine ad verum; potest tn ẽẽ ad falsum, in qo nulla ẽ repugna. Mitto hic male dici, qd assensus sit inclinatio, et propentio in obtum; propendere n. et inclinare nõ ẽ de intru; sd de voluntate dicitr: intrus dicitr trahere obtum, voluntas tn dicitr ferri, et rapi ab obto.

Disputatio 3a.

qd sit verbum mentis, ubi de memoria agitr. Caput 1m, utrum intellectio claudat fvalitr verbum declarat.

Verbum quoad praesens attinet dupliciter sumitr, 1o pro omni tro vocali, signo, seu voce significativa ad placitum, qua loquimur externe: unde facere verba, dicimur, cum loquimur, et sonos significativos proferimus: 2o sumitr pro conceptu fvali intrus, seu expressione fvali, cogne ve, qua nobis exprimimus intonalitr aliquod obtum: quare producere hanc cognem, ẽ interne loqui: hanc 2am acceptionem verbi, docet Scriptura Psalmo 13 dixit insipiens in corde suo, et aliis pluribq in locis. Utramq significaonem verbi vocalis, et mentalis complexus ẽ divus Augusti, libro 15 de trinitate cap 11, verbum, inquit, qd foris sonat, signum ẽ verbi, qd intus latet, cui magis verbi competit noen.

Rogamus igr in praesenti, utrum detr aliqua cognio, seu intellectio creata, quae nõ sit verbum, aut fvalitr nõ claudat illud: ad cuius enodationem dicesit

defio verbi interni, de quo loquimur ad mentem Philosorum, et Theo=
logorum, e n expressa obti repratio ab intru producta: unde duo paria
st ad verbum internum; 1m, q sit obti repratio: 2m, q sit productio
ab intru proveniens, seu actio, qua actualitr intrus producit repraonem
obti; cum autem in nostra senta repratio obti, et ipsa actio identificentr,
inde e, quod verbum, quo intrus interius loquitr constituatr fralitr p actio=
nem, et ipsam repraonem obti.

Ex pr iacta defione infertr 1o in nulla
alia potia vitali dari proprie verbum, nisi in intru; q aliae licet repre=
sentent, et percipiant sua propria obta, id n sufficit; sd ulterius nece=
se e, q repratio fiat ab intru. Infertr 2o, intellectionem essalem Dei,
l illius substantiae creatae p se ipsam intelligentis, n ee verbum; q n e pro=
ducta. Infertr 3o, filium divinum ee verbum, q e expressa obti repratio
ab intru Patris producta: at vo Spiritum sanctum n ee verbum; q n produ=
citr p intrum, sd p voluntatem. unde verbum in divinis n e aliqd coa
sd notionale, et conveniens solum secundae Personae trinitatis; q sola ipsa
producitr p intrum; Pater tn n producitr, et Spiritus S. producitr p vo=
luntatem.

Hoc supposito, oes fere Thomistae autumant, intellec=
tionem creatam n ee fralitr verbum; sd illud requirat tanqm medium,
in quo prius cognito intellectio cognat obtum. utraq tn pars ab omnibus illus
praesertim nostrae Societatis reiicitr, et a nobis iterum reiicienda e:
quare assero 1o. intellectio creata fralitr e verbum internum: p r; q
verbum n e aliud, quam expressa obti repratio ab intru producta;
sd intellectio e expressa obti repratio ab intru producta; q intellec=
tio e fralitr verbum; coa e evidens, et utraq praemissa constat ex
dictis ca actum vitalem.

Assero 2o, verbum n requiritr, tanqm
medium, in quo praecognito, cognoscatr obtum ab intellectione: p r 1o;
q verbum cognit obtum, et tn n praesupponit aliud verbum, in quo

 cognat illud: ergo ut intellectio cognat obtum, non debet praesupponere verbum, in quo illud cognoscat. Probatur 2o: quia voluntas fertur immediate in obtum, et non in aliquod prius amatum, ut concedunt thomistae: ergo similiter intellectus. 3o: quia juxta thomistas Beatus per visionem beatam fertur in Deum sine praesupposito verbo: ergo etiam potest ferri in alia obta. Neque satisfaciunt, dicendo Deum esse intime praesentem Beato; non autem reliqua obta, nam ex hoc infertur, saltem in ea obta, quae non fuerint absentia, posse intellectum ferri sine praesupposito verbo; et consequenter posse in hac vita cognoscere Deum, quin efformet verbum, quod ipsi negant. Quarto quando praecise affirmo Petrus currit, solum enuntio Petrum currere, et nihil aliud exterius interiusve repraesento: ergo non attingo medium aliquod, in quo Petri cursum cognoscam.

Ast 1o obiiciunt thomistae: quia saepius obtum cognitum est absens: ergo necessarium est aliquod medium proximum, videlicet verbum, in quo cognoscatur. Hoc argumentum nihil probat, quando obtum est praesens: deinde ex illo probatur, ante verbum debere aliud verbum praeire, quia obtum illius est absens: re igitur distinguendo antecedens; est absens physice, et realiter, concedo antecedens; intentionaliter, nego antecedens: licet enim obtum sit realiter absens; est tamen intentionaliter praesens per sui speciem impressam, a qua determinatur potentia, ut in illud tendat, quin requiratur praesuppositum verbum.

2o obiiciunt; invariato obto, variatur visio: ergo quia variatur verbum, seu medium, in quo cognoscitur obtum. Contra thomistas hoc argumentum invalidat, quia invariato obto, variatur amor, et variatur etiam verbum, et tamen non concedunt aliquod medium praesuppositum ad verbum, vel ad amorem: concesso antecedenti, nego consequentiam; quia ea variatio visionis provenit a variatione speciei, pro cuius imperfectiori, vel meliori conditione melior, vel imperfectior evadit visio.

Ex dictis inferam, non posse dari aliquam intellectionem creatam sine eo quod per illam intellectus formet, seu producat verbum; nam juxta S. Thomam verbum nihil aliud est, quam quaedam emanatio ab intellectu per modum manifestationis, sed in omni

intellectione creata datr emanatio ab intra p modum manifestationis: ergo in omni intellectione creata datr verbum: prob. minor, q intellectio, sive sit actio, sive qualitas, sive utrumq; in nostra sententia, est aliqd ab intra dimanans, item p modum manifestationis dimanat, cum intellectio constituat obiectum presens intentionalitr. Hinc etiam est, hec nomina, intellectio, dictio, cognitio, notitia, representatio, cogitatio, et siqua sint alia, esse idem essentialitr cum verbo.

Caput 2m.

De memoria sermonem instituit.

Non hic inquirimus de memoria sensitiva, de qua lib. 2o; sed de potentia memorandi, que datr in hoc, et qua species rerum preteritarum servantr ad recordationem, q patet Luce 16, fili, recordare, qd recepisti bona in vita tua: memoria nihil aliud est, quam preteritorum recordatio, seu repetita cognitio; se pius incogne repetimus ea obiecta, que aliquando p(rim)o cognovimus; et talis cognitio, qua iterum ac se pius ea obiecta semel apprehensa cognovimus, et mente inculcamus, dicitr memoria.

Circa hanc ergo potiam 1m dubium versatr, an memoria distinguatr ab intellectu? rndetr ex dictis in nostra sententia, nullatenus distingui realitr: et si admitterem potias realitr distinctas ab anima diceremus ego, memoriam non distingui realitr (non tantum formalitr) ab intellectu; et ratio est, q memoria est actus intellectus; sed omnes actus intellectus ab eadem potentia intellectiva dimanant: ergo memoria non distinguitr ab intellectu. Ulterius eiusdem virtutis est 1o cognoscere obiectum, et 2o cognoscere; sed memoria est, qua rem cognitam prius iterum cognoscit: ergo est una, et eadem potentia cum intellectu 1o cognoscente omnia obiecta.

2m dubium, quotuplex sit memoria? rndeo esse duplicem, aliam directam, et reflexam

3ª Et aliam: directa est, qua iterum cognimus obta semel à nobis cognita: reflexa est, qua cognoscimus obta iam à nobis antea cognita esse: 1a habet pro obiecto solam rem aliquando cognitam: 2a vero habet rem, et cognitionem ipsam directam pro obiecto.

3m dubium, utrum actus, quo iterum cognoscorem, et dicitr memoria distinguatr specie ab actu, quo primum illam cognovit. Resp. negantr; quia neque 1a cognitio petit essentialitr esse 1a neque cognitio repetita prissupponit essentialitr aliam cognem antem eiusdem obti, sed omnes istae sunt extrinsecae denominationes provenientes praecisè ex eo, quod praecesserit, vel non praecesserit alia cognitio: quo cum omni alio conveniant isti actus, tenendum est, illos in re minime specie distinguí.

4m dubium; an ut cognio dicatr memoria, opus sit, quod praecesserit oblivio, aut cognis sessatio. Resp. affirmative; quia eorum, quae semper in intellectu habemus non dicitur recordari, sed actu illa intelligi. Hinc est, ut in Deo non detr memoria, quia nunquam cessat à cogne, quam semel coepit de obto; sed semper in ea perseverat: unde si aliquando in Sagina dicitr Deus recordari, aut oblivisci; tantum per metaphoram interpretandum nobis est.

Disputatio 4a.

de voluntate, eius actibus, obiectoque. Caput 1m.

quid voluntas, quodque eius actus, statuitur.

Non de appetitu sensitivo, qui consequitr sensitivam, et corpoream operationem, et reperitr in omnibus viventibus, quae cognem habent, nobis est sermo; sed de appetitu rationali, qui ex directione potentiae intellectivae suos actus exercet, et reperitr duntaxat in homine, hic enim appellatr voluntas, quae sic definiri gaudet, est potentia vitalis elicitiva actuum spiritualium appetendi bonum, et fugiendi malum: sic enim voluntas fertr erga suum obtum, vel id fugiendo per actum odii, vel id amplectendo per actum amoris. Hinc colliges definitionem actus voluntatis in communi, est actus vitalis

spiritalis appetendi bonum, vel fugiendi malum.

Modo quae selebriores actus voluntatis divisiones, etsi non accipiendae in rigore dialectico, nam plures non sunt adequatae, sic communiter exponuntur: dividitur primo actus voluntatis in simplicem complasentiam, et simplicem displicentiam: illa est actus, quo voluntas amat obiectum non curando de illius consecutione: haec est actus, quo voluntas abersatur obiectum non tamen intendendo vitare illud. ita quod sicut apprehentio simplex dicitur talis, quia neque fert iudicium de obiecto, neque intellectum cogit ad iudicium ferendum de illo, ita complatentia, vel displicentia dicitur simplex tum quia caret energia, quam habet actus efficax ad consequendum, vel fugiendum obiectum; tum quia non determinat voluntatem, neque cogit ad eliciendum actum efficacem predictum, sed omnino suspensam relinquit.

Dividitur 2o in amorem concupisentiae, et benevolentiae: amor concupisentiae est affectus, quo diligo aliquid propter commodum, quod affert mihi, vel alteri creaturae rationali: amor benevolentiae est affectus, quo diligo creaturam rationalem propter bonitatem, quam in ipsa video independenter a quovis alio respectu. Dividitur 3o in actum efficacem, et ineficacem; actus efficax voluntatis est, qui detrat voluntatem, et cogit ad aliquid faciendum. verbi gratia desiderium sanitatis, quod habet egrotus, detrat illum ad querenda, et applicanda remedia, quibus obtineatur salus: actus ineficax est, qui non detrat, neque cogit voluntatem ad aliquid faciendum; talis est affectus, quo Nauta periclitans desiderat merces retinere, et non projicere in Mare, qui tamen illas proiicit, et non retinet, quare tale desiderium dicitur ineficax.

4 dividitur in intentionem, electionem, et executionem; intentio est actus, quo voluntas desiderat finem consequi: procuius explicatione sciendum est, obiectum desideratum a voluntate posse esse in duplici differentia: primo ita ut non nisi per media possit consequi illud, qualis est sanitas, quae non obtinetur nisi per applicationem Medicinae: 2o ita ut voluntas per se ipsam possit illud prestare, ut quando

348 voluntas desiderat, et imperat sibi productionem actus interne charitatis, que à sejpsa independenter ab extrinsecis principiis elici potest. Obiectum 1o modo desideratum vocatur finis, quia est in ordine ad media, et propter quod consequendum aliquid aliud fit; et eius desiderium dicitur communiter intentio: obiectum vero 2o modo desideratum non dicitur finis, quia in ordine ad illud obtinendum, nihil de novo fit; neque desiderium illius vocari solet intentio.

Electio est actus, quo voluntas appetit adhibere medium propter finem consequendum; ut cum ægrotus vult sumere potionem ad obtinendam sanitatem: ubi nota 1o, voluntatem eligentem medium præsupponere in intellectu cognitionem proportionis medii cum fine; imo in ratione electionis constitui per talem cognitionem; nam casu, quo voluntas amaret id, quod est medium ad finem, et intellectus non cognosceret, esse medium; talis amor, et appetitus non diceretur electio.

Nota 2o, appetitum medii non dici electionem, nisi quando plura media occurrunt, et inter ea voluntas aliquod eligit; nam eligere est inter plura seligere: unde si unicum solum medium occurrat, voluntas illud præstandi non est, nisi impropie electio. Nota 3o, quod obiectum electionis debet esse aliquid faciendum à nobis; quia vero non nostri non est medium aptum ad consequendum finem id, quod non est in potestate nostra: unde non est electio actus, quo desidero, ut alius ponat medium ad finem intentum.

Executio, sive actus exequens est, qui applicat immediate potentiam externam ad exequendum media, et finem obtinendum: nam posquam voluntas eligit medium, potentia executiva, que solet esse externa, illud exequitur, et tandem finis obtinetur. Ubi notabis 1a plures Doctores eundem actum, qui finem intendit, applicare potentiam ad exequendum illud, et consequenter esse intentionem, et executionem finis: similiter eundem actum, qui eligit medium applicare potentiam ad exequendum illum, et consequenter esse electionem, et executionem medii: unde non est necessarium ponere actum, qui medium exequatur

ipso quam ē electum à voluntate, et alium actum, qui exequatur finem posquam intentus ē, et posita sūt media; illi n. actus sufficiunt ad utrumque munus obeundum: ergo alii non sunt necessarii.

Quinto dividitur in actum conditionatum, et absolutum. Conditionatus ē duplex: vel conditionatus ex parte obiecti, vel ex parte actus: conditionatus ex parte obiecti ē, qui vult aliquid prestare, si detur aliqua conditio: ut actus, quo decerno dare Petro effigiem, si attentè, et devotè recitaverit Ave Maria; quod si conditio sit difficilis, vel moraliter mihi impossibilis, actus, quo sub illa desidero aliquid prestare, vocatur velleitas, et solet explicari per verbum vellem, ut si pauper dicam, vellem dare elemosynam, si mihi suppetant divitiæ. Actus conditionatus ex parte actus ē, qui existeret, si daretur aliqua conditio: ut si Antichristus produceretur Hispali, haberet voluntatem occidendi omnes homines ibi commorantes.

Actus absolutus ē etiam duplex; qui explicatur per negationem conditionis, et opponitur duplici actui conditionato, quem explicuimus: absolutus, ut opponitur conditionato ex parte obiecti ē qui decernit aliquid independenter à conditione posita ex parte obiecti: ut cum absolute dico, volo elemosinam dare: absolutus, ut opponitur conditionato ex parte actus ē, qui sub aliqua conditione non daretur: ut si Antichristus modo existeret, non haberet voluntatem servandi Dei precepta.

Sexto dividitur in desiderium, gaudium, et amorem strictum: desiderium ē amor de obiecto, quod non presupponitur existens; sed potius absens saltem in eo instanti signo naturæ, quo desiderium existit. Gaudium vero, seu fruitio ē amor, qui ē delectatio de obiecto, quod presupponitur existens, et presens aliqua saltem prioritate naturæ: quo discrimini sint utrumque effectum ē, quod desiderium ē causa obiecti, at obiectum ē causa fruitionis, et gaudii, ideo quod obiectum debet existere ante fruitionem. Amor strictus ē, qui prescindit à presentia, vel absentia obiecti, et sic fertur

 erga eius bonitatem non curando de absentia, vel presentia: differunt ergo ex obiecto tres predicti affectus. Aduertendum tamen, quod dolor correlatiuus gaudii, et est actus, quo appetitus displicet de malo iam possesso.

Vltimo diuiditur in spem, timorem, et desperationem: spes communiter dicitur desiderium, quo voluntas efficaciter desiderat obtinere sibi bonum arduum ab alio ex probabili iudicio de futuritione assecutionis: ita ut speramus nostram beatitudinem, que bonum nimis arduum est, probabiliter iudicantes a nobis assequendam per bona, que prestamus. timor est odium mali imminentis mihi ab alio ex preuio iudicio, aut dubitatione de futuritione illius: timor correspondet spei, quia sicut spes efficaciter intendit bonum assequendum ab alio, sic timor fugit malum imminens ab alio. Denique desperatio est actus, quo voluntas cum quadam animi deiectione vult cessare a prosecutione boni ardui ob eius arduitatem: hos quidem actus breuiter expendisse sufficiat, nam huius loci non est eos, eorumque difficultates ventilare; ad materiam de actibus humanis spectat, hac theologiam requiras.

Caput 2um.

Obiectum formale voluntatis assigno.

Ante discussionem moneo primo, alios actus voluntatis esse quibus ferimur amore prosequendo obiecta, alios vero per quos fugimus, aut odio habemus illa: odium namque est actus, qui detestatur obiectum, et ab eo recedit: amor vero est actus qui inclinat in obiectum, et ad illud accedit. Moneo 2o: triplex esse bonum, honestum scilicet, utile, et delectabile; honestum, vel ut alii dicunt pulchrum est quod in se, et sine relatione ad aliud bonum est: talis est Deus, qui licet bonus non esset creaturis, haberet sufficientem bonitatem in se, ut amaretur; utile dicitur illud, quod bonum est alteri non quidem in se formaliter sed causatiue, quatenus est causa illius, quod est bonum alteri. Delectabile est, quod formaliter in materia, et ratione sui est bonum alteri; et ideo causat in

in voluntate delectationem et letitiam. sit n semel bonum utile vocetr illud, quod quomodolibet ducit, et cedit in alterius commodum et utilitatem.

Huic triplici bono opponitr triplex aliud malum: malum in se, quod in se n habet bonitatem: talis e quælibet negatio: malum alteri causalitr, quod solet ee causa illius rei, quæ alteri mala e, talis e ignis, à quo solet provenire ustio, quæ hoi nocet: malum fralitr, quod immate, et rone sui e alteri malum, et causat tristitiam in voluntate; talis e carentia manus, l pedis in hoe, l supplicium illi inflictum.

Ubi animadversum velis, idem obtum posse, l ee bonum, et malum d u diversorum; imo et r u eiusdem sub diversa sideratione; sic dolor corporis hoi physicè malus e, quatus torquet illum, et it e bonus eidem, quatus iubat ad sanandam infirmitatem, ut patet in Medicina, et etiam e moralitr bonus, quatus p dolorem Deo placet, et pro peccatis satisfacit.

Moneo 3o, n opus ee, quod bonitas obti re ipsa detr in obto, sed quod apprehendatr ab intu, et ipsi appareat. Moneo 4, malum obtum voluntatis ee quod q d intru potest cipi; nam oie illud amari potest, si proponatr ut bonum, et odio haberi, si repræsentetr ut malum: s cm 3o quærimus, quod sit obtum frale motivum voluntatis?

Sit nostrum 1m assertum: bonum e obtum frale voluntatis, ut amantis: p'r nam id e obtum frale voluntatis, ut amantis, quod illam movet, et allicit ad amorem, s bonum allicit voluntatem ad amorem: ergo, minor p'r; nam ideo voluntas amat obtum, q bonum e. Unde inferes, quodlibet bonum ex relatis ee sufficiens obtum frale voluntatis; q l t in uno genere sit malum, dummodo in alio sit bonum, sufficit allicere voluntatem ad amorem.

Ecce iam rogas, an possit ee obtum frale voluntatis ut amantis illud malum

350 in quo nulla rao boni apparet? Reo, malum, ut tale, et sine ulla rarone boni non posse esse obiectum formale voluntatis, ut amantis: probatur quia obiectum formale voluntatis est illud, quod trahit, et allicit voluntatem ad amandum; sed illud obiectum, in quo nulla rao boni apparet; non potest allicere voluntatem ad amandum: ergo non potest esse obiectum formale voluntatis, ut amantis: totus discursus patet, et confirmatur ex appetitu innato, qui ferri non potest, nisi ad id, quod bonum est, et congruum appetenti: ergo similiter appetitus elicitus voluntatis ferri non poterit, nisi erga id, quod aliquo modo bonum est.

Rogas preterea, an saltem obiectum indiferens, ut indiferens possit esse obiectum voluntatis? reo negantur; quia obiectum voluntatis est solum bonum, et malum; sed indiferens, ut indiferens, neque est bonum, neque malum: ergo indiferens, ut indiferens, nequit esse obiectum voluntatis, quod moveat, et illam alliciat, vel deterreat: ex quo infertur, neminem posse amare seipsum, dum in se non agnoscat aliquam raonem boni, et multo minus quandoquidem cognoscit in se, apprehendit esse malum; ita ut nullam in se raonem boni reperiat.

Sit 2m assertum, malum est obiectum formale voluntatis, ut odio habentis: probatur quia malum est obiectum formale odii: ergo est obiectum formale voluntatis, ut odio habentis: antecedens probatur; nam illud est obiectum formale cuiuscumque actus voluntatis, quod allicit, et movet voluntatem ad illud producendum; sed malum propositum per cognitionem attrahit voluntatem ad producendum odium: ergo malum propositum per cognitionem est obiectum formale odii: minore certa quia si quis rogetur, cur odio habet obiectum? respondebit, quia malum est. Dixi propositum per cognitionem, quia sicut bonitas apprehensa, licet non existat realiter in obiecto, sufficit movere ad actum amoris; ita malitia per cognitionem apprehensa, licet non existat realiter in obiecto, potest movere, et excitare ad actum odii, et esse obiectum formale illius.

Ex praefactis assertis colligam, malum, et bonum esse obiectum formale voluntatis, quia utrumque

utrumque potest illam movere ad suos actus; imo utrumque esse obiectum 361
adequatum voluntatis; quia nihil illam potest movere ad operandum, quod
non sit bonum, aut malum. Unde falsi sunt, qui putarunt, solam bonitatem
esse obiectum formale voluntatis; nam dum odio habet aliquod obiectum,
amat, inquiunt ipsi, eius contradictorium: et bonitas contradictorii dicitur,
obiectum formale odii.

Sed falluntur egregie; quia non est opus, ut odium unius
contradictorii sit amor alterius, sicut necessarium non est, quod amor unius sit odium alterius; alioqui quandocunque amamus, teneremur odio habere;
et quandocunque odio habemus obiectum, teneremur amare contradictorium illius, quod est contra experientiam. Alterius licet odium unius contradictorii
deberet esse amor alterius, non inde fieret, quod praedictus actus haberet
solam bonitatem pro motivo: sed quod haberet bonitatem eius, quod
amat, et malitiam eius, quod detestatur; sicut accidit quando per unum
actum diligo Petrum, et odio habeo Paulum.

Caput 3m.

Utrum in eadem voluntate existere possint supernaliter volitio, et nolitio de eodem obiecto?

Similem difficultatem institui Disp. 2a cap. 2o de assensu et dissensu, et quae ibi presupposita necnon ad resolutionem difficultatis statuta sunt, hic etiam premissa, et stabilita sumpto: stabilitur nihilominus 1o, questionem procedere de duobus actibus efficacibus nolitionis, et volitionis; nam certum est, posse voluntatem habere
actum efficacem volitionis, et ineficacem nolitionis de eodem
obiecto; aut econtra: ut Nauta, cui periculum imminet de submersione Navis, vult efficaciter opes in Mare proiicere, et ineficaciter
vult non proiicere illas; quia summe dolet in earum iactura. Hinc
fit a fortiori posse coniungi in eadem voluntate duos actus ineficaces

§ 5. volitionis, et nolitionis de eodem obto.

Stabilitur 1º, non posse voluntatem naliter habere sil predictos actus de eodem obto; et rao e, qa voluntas non potest ex natura rei efficaciter appetere id, qd proponitur illi ut impossibile; sed fere semper proponitur illi, ut impossibilis coniunctio utriusque contradictorii; ergo fere e impossibile, qd appetat efficaciter coniunctionem utriusque contradictorii. Dixi fere semper; nam si aliquando non cognoscet intrinsecam repugnantiam utriusque contradictorii, posset voluntas coniunctionem utriusque amare.

Stabilitur 2º, posse voluntatem efficacem amare rem, et eius negationem sil quando par la simul cadit supra amare, et non supra obtum amatum; nam in unico, et eodem instanti potest voluntas habere desiderium efficax obtinendi rem pro aliquo tempore, et obtinendi negationem rei pro alio diverso tempore; coniungitur utraque volitas, et desiderium, sed non amatur utriusque contradictorii, simultas, et coniunctio; neque in hoc sensu procedit difficultas, sed casu, quo amatur utrumque contradictorium sil ex parte obti, ita ut voluntas intendat ponere utrumque sil.

His stabilitis, inquirendum e, an supernaliter saltem coniungi possint predicti actus in eadem voluntate? 1a senta negat, pro qua stant DDs sitati, qui negant, posse coniungi sil in eodem intellectu assensum, et dissensum. 2a senta affirmat; ita oes, etiam DDs pro affirmativa ee assensum, et dissensum. Iudico coenter ad ibi dicta, non posse voluntatem, que de facto datur coniungere hos actus; qa nullum datur indicium, aut funtum, unde colligatur habere potentiam ad illos coniungendos, et sil recipiendos; iudico preterea, posse dari voluntatem supernaliter potentem illas admittere. 1a naliter non possit: pr eisdem rationibus, qs loco citato nostram sentam probamus, et solutione argumentorum, que iam dissolvo.

Opponis 1º, non potest voluntas efficaciter amare, quod proponitur illi, ut impossibile; sed proponitur illi ut impossibilis coniunctio utriusque contradictorii; ergo non potest illam efficaciter amare. Resp distingendo maiorem

n̄ potest voluntas ett.ª si detr̄etr, et rapiatr à Deo, ut illud amet; nego
mrem, si n̄ detr̄etr, s. d relinquatr, ut ipsa se detret: cedo mrem; q. voluntas
nunquam se detrat ad amandum efficacitr, q. d intrs proponit illi, ut impole:
potest tn sub ista cogne trahi, et rapi à Deo, ut vel invita amet tale obtum:
sic minor distinguenda erit: et quidem, ut isti DD dicunt, potest Deum Dcurrere
cum lapide, ut obedientialitr efficiat, et recipiat hos actus efficaces voluntatis, sic sililitr dicam, Deum Dcurrere cum hoc, et illum veluti cogere ad
prędictos actus.

Opponis 2º: si existerent in voluntate duo actus efficaces ambulationis, et n̄ ambulationis, maneret homo detratus ad ambulandum, et n̄ ambulandum; sd implicat oio, q. d homo sit detratus ad utrumq.:
q. et quod existant illi duo actus sl in voluntate: cōa ē evidens; maior vero
detr certa; q. ōis actus efficax detrat subtum, in quo ē, ad ponendum illud
obtum, q. d efficacitr amat: q. si amat efficacitr utrumq. dictorium, detrat
ad ponendum utrumq. dictorium: p. minor; q. n̄ potest subtum detrari
ad ponendam rem impolem, sd iunctio utriusq. dictorii vlt ambulationis, et n̄ ambulationis ē impolis: q.º

Rtr distinguendo mrem; maneret homo detratus ablute, et simplicitr ad ambulandum, et n̄ ambulandum; nego mrem: maneret detratus quantum ē ex vi actuum; cedo
mrem: sililitr probatio maioris distinguenda venit; nam actus efficax
n̄ detrat ablute ad ponendum suum obtum, ut patet in eo, qui putat per errorem, obtum amatum ēē pole, cum tn impole sit: solum n̄ detrat quantum ē ex se, quatus ē talis energię et virtutis, ut sufficientr excitet, ac
moveat voluntatem ad illud obtum exequendum, si aliunde n̄ impediatr.

Ad mrem eodem modo rtr, n̄ potest subtum detrari ablute
ad positionem rei impolis; cedo mrem: n̄ potest detrari quantum ē
ex parte actus; nego mrem; ut patet in eo, qui efficacitr amat obtum
impole, putans ēē pole; qui n̄ manet ablute detratus ad illud exequendum;

qst manet tn de tratis, quantum e ex parte actus, q ita efficax e, ut si obtum esset pole, voluntas ex determinatione actus exequeretur oblum.

Disputatio 5a.

qua ratione voluntas in suis actibus pendeat ab intellectu. Caput 1m; utrum voluntas feratur in incognitum declarat.

Premitto tanquam certum, qd voluntas in ratione amantis n constituatur, neque partialiter p cognitionem, l eam presupponat; st causa in ratione operantis neque partialiter constituitur p applicationem, l eam presupponat: sic similiter dicendum e de actu voluntatis, qui n constituitur p cognitionem, l eam presupponat. Rogamus igitur, an actus voluntatis naturaliter petat, et presupponat actum intellectus; Et inprimis sit 1a resolutio, n potest voluntas operari naturaliter, neque tendere in oblum, qd intellectus prius n cognoscit.

Probatur experientia, integres, adonissa; q n amamus, neque odio habemus, nisi id, in quo apparet bonitas, l malitia; et in hoc fundatur coe axioma nihil volitum, quin precognitum. Confirmatur q ois amans, et odio habens, potest reddere rationem de obto amato, et odio habito: quia cognoscit illud. Ubi nota, hanc necessitatem cognitionis, n solum esse ad 1m existentiam actus voluntatis, sed etiam ad conservationem; quia ut in Phisica dixi, qd qd requiritur ad 1m existam effectus, per se loquendo requiritur ad eius conservationem.

Sit 2a resolutio Patris Oviedo D. Vasq. et Arriaga, supernaliter loquendo potest amor, l odium in voluntate reperiri, q n praecesserit cognitio in intellectu, et contra esse pole aliquam Creaturam volitivam, et n intellectivam: ptr 1o q in hoc nulla e implicatio, ut argumentis satisfiet: 2o quia cognitio ita se habet ad voluntatis, sicut applicatio ad ignis, sed ignis, licet naliter exigat applicationem; potest tn supernaliter operari sine illa: similiter

voluntas poterit operari actum amoris, saltem supernaliter, si non precesserit in intellectu cognitio: probatur maior, quia sicut applicatio approximat id, in quod ignis est operaturus, ita cognitio facit praesens intentionaliter obiectum, ut erga illud feratur voluntas.

3o. quia cognitio, et amor sunt entitates realiter, et adaequate distinctae, inter quas non apparet tam stricta connexio, ut nequeant supernaliter separari: ergo separabiles sunt. 4. plures ex adversariis tenent posse Deum constituere actum amoris extra omne subiectum, sive in lapide sine consortio cognitionis: ergo actus amoris potest separari a cognitione etiam intra suum subiectum. Unde rationes praedictae satis probant, posse esse aliquod vivens naturaliter volitivum, et non intellectivum.

Arguunt in 1o oppositae sententiae fautores: divinus amor non potest esse sine cognitione: ergo neque creatus. Confirmatur: si potest amor esse supernaliter sine cognitione, connaturaliter esse non poterit: ergo. Respondetur reddendo disparitatem; nam divinus amor existere non potest in Deo, nisi eo connaturali modo, quem petit cognitio essentialis Dei: at creatus amor, non repugnat, quod existat violenter, et sine cognitione, quam connaturaliter petit. Ad confirmationem dicito, ideo naturaliter non posse amorem existere sine cognitione; quia voluntas determinatur ad illum cum libertate, quod praestare non potest, quin determinetur obiecti cognitio: at vero supernaliter potest a Deo determinari; et necessitari ad eius productionem.

Arguunt 2o. actus, quo voluntas ferretur in obiectum incognitum, non potius esset amor, quam odium, sive e contra: sed repugnat actus voluntatis, qui non potius sit amor, quam odium, sive e contra: ergo repugnat, quod voluntas feratur in incognitum: probatur maior, quia non ferretur potius in bonum, quam in malum, sive vice versa: ergo non potius esset amor, quam odium. Respondetur negatione maioris; ad cuius probationem dicendum, nego consequentiam; quia praefatus actus voluntatis, si esset determinatus odium, sive determinate amor; nam obiectum capax est terminandi odium, sive amorem; ut patet ex ipsis adversariis, quorum plures adstruunt posse Deum creare extra omne subiectum, sive in lapide odium, aut amorem illius obiecti.

3ib. abs.q cogne. Arguunt 3.o essentia voluntatis, ut amantis consistit in eo q.d appetat bonum sub ratione boni; id est sub ratione bonitatis saltem apparentis; sed hoc esset ipsum; si voluntas amet incognitum: ergo illud amare non potest. p.r minorem quia si non datur cognitio, bonitas saltem apparens non datur: ergo non fertur in illam voluntas, si cognitio desit. Confirmatur; quia res non existens operari non potest: ergo neque res incognita potest amari.

Resp. negando maiorem; quia essentia voluntatis, ut amantis consistit in eo quod habeat sibi unitum, et a se productum amorem boni; non autem in eo quod habeat amorem boni sub ratione boni; nam in hac reduplicatione affertur cognitio quae formaliter non pertinet ad essentiam voluntatis, ut amantis, licet ad eam naturaliter loquendo praesupponatur. Ad confirmationem, nego, quod etiam supernaliter requiratur etiam existentia boni cognitionem ad hoc, ut ametur: in hypothesi non supernaliter potest Deus, ut adversarii dicunt constituere amorem sine cognitione.

Hinc solvi potest difficultas; utrum possit dari vivens pure intellectivum, quod essentialiter non sit volitivum? tenendum est, de potentia Dei absoluta tale vivens posse esse, sic Pater Arriaga disp. 11. de anima sect. 4. et probatur praeter rationes allatas pro resolutione antecedenti; quia nulla est ratio probans, ex intra natura essentialiter inferri voluntatem; neque ex cognitione essentialiter amorem inferri: ergo. Confirmatur; nam potentiae externae videlicet auditus, visus et tactus sunt cognoscitivae; et tamen illis non correspondet potentia appetitiva: ergo necesse non est, ut omne cognoscitivum sit volitivum: ergo licet naturaliter de facto non ita contingat; possibilis est supernaliter aliqua Creatura pure intellectiva, et non volitiva.

Ad solutionem argumentorum, quae tibi occurrerint, 1.o nota, omnem naturam realem sive Creaturam habere appetitum innatum; id est inclinationem ad proprium bonum; sed non omnem Creaturam realem habere appetitum elicitum, qui dici solet voluntas. 2.o nota, de conceptu intellectivi non esse habere appetitum elicitum, seu voluntatem: quae ex eo q.d aliquod intellectivum sit volitivum, nario infertur, omne intellectivum esse volitivum. 3.o nego omnem naturam cognitivam debere appetere suum bonum aliter, ac naturam non cogn-

cognoscentem: sufficit n. si appetat, ut natura cognitiva appetitu con[n]. innato bonum.

Caput 2m.

Quæ, et quâ ratione concurrat cognitio, ubi de imperio agit.

Triplici difficultati expediendæ in præsenti capite incumbit labor: Prima, quæ cognitio sufficiat, ut voluntas eliciat odium, vel amorem obtinendi. circa quam 1a sententia negat posse voluntatem efficaciter intendere finem, neque eligere media, nisi saltem probabiliter iudicet intellectus, finem esse consequibilem, et media esse utilia ad finem consequendum; unde necessarium esse iudicium, ut voluntas se exerceat, defendit. 2a sententia propugnat, sufficere apprehensionem, ut voluntas se determinet ad amorem efficacem, (et a fortiori ad inefficacem) obtinendi: ita Pater Oviedo disp. 8 puncto 4, et alii, quos libenter sequor. Probatur 1o quia bruta deteruntur ad appetendum pabulum ex cognitione non iudicativa, sed apprehensiva tantum; ergo similiter poterit voluntas humana appetere: antecedens est certum; sequitur, quidem bruta non sunt capacia iudicii, sed tantum apprehensionis materialis, et imperfectæ: consequentia probatur, quia non magis potens est apprehensio materialis in bruto detrahere ad appetitum materialem, quam apprehensio spiritualis in hoc ad appetitum spiritualem voluntatis. Probatur 2o: quia sæpe infirmus dubitat de consecutione sanitatis, et opportunitate mediorum; et tamen efficaciter intendit sanitatem, et eligit media, ut illam obtineat: ergo apprehensio sola sufficit ad amandum finem, et media eligendum; quia dubitare præcisse non est habere actum iudicii, sed solius apprehensionis.

Hæc ergo doctrina vera est per se loquendo, et præscindendo á qualibet circunstantia, quæ per accidens potest concurrere, et tollere ab apprehensione vim, et energiam, quam habet ex se, ut detrahat ad actum efficacem; nam si concurrant duæ apprehensiones in intellectu de duobus contradictoriis

358. n̄ possunt detrahere voluntatem ad amorem efficacem, q° cognoscit intellectus, incompossibilem e͠e coniunctionem, et executionem voluntariam utriusque dictorum.

2a

diff.as sit, an cognitio concurrat ad actum voluntatis efficienter, vel solum finaliter quatenus proponit obiectum, quod cois, et vera opinio apud nos docet, solum finaliter, et n̄ efficienter concurrere. prob. q° ex eo solum requiritur cognitio, ut innotescat voluntati bonitas, vel malitia obiecti; sed ad hoc n̄ requiritur, ut efficienter concurrat; sed satis est, quod proponat, et repraesentet obiectum: ergo n̄ requiritur, ut cognitio concurrat efficienter ad voluntatis actus; et cum aliunde nullum sit fundamentum, ut illi concedatur omnis talem influxum, merito denegandus est.

Confirmatur, nam in nostra sententia praemissae n̄ concurrunt efficienter, sed finaliter solum ad actum conclusionis: ergo neque cognitio concurret efficienter, sed solum finaliter ad actum voluntatis; siquidem omnes admittunt in ordine ad eiusmodi concursum, ita se habet cognitio ad actum voluntatis, sicut praemissae ad actum conclusionis. Dicis tamen, verbum divinum est sapientia Patris, et concurrit efficienter ad Spiritum S. qui est amor: ergo similiter in creatis cognitio, sive sapientia concurret efficienter ad actum amoris. Resp. verbum divinum, ut de fide est, accipere a Patre vim productivam Spiritus S.: at vero cognitio seu verbum creatum n̄ accipit ab intra vim productivam actus amoris, quod id ex nullo capite constat.

3a diff.as est, an voluntas, ut operetur, pendeat ab imperio intellectus; i. e. cognitione proponente bonitatem, et malitiam obiecti. praemittitur 1°, duplex imperium assignari a Doctoribus, aliud politicum, et aliud monasticum: politicum est intimatio voluntatis superioris facta inferiori, et subdito, et exigens ut inferior maneat obligatus ad exequendum illud obiectum, de quo fit intimatio oritur: ita Deus intimat creaturis observationem suorum praeceptorum, et superior intimat suis subditis plurium rerum executionem. Imperium monasticum, de quo loquimur in praesenti, est intimatio propriae mentis voluntatis sibi facta, et meis potius. Praemittitur 2, hanc vocem imperium a te spatere;

nam quilibet actus voluntatis, aut intrus, ex quo aliquis alius actus humanus sequitur, imperium dicitur: quare actus voluntatis, ex cujus impulsu, seu detractione alius actus sequitur, dicitur imperans et alter, qui sequitur imperatus: in hoc n. sensu lis non erit; sed de imperio, quod exprimitur his vocibus fac hoc.

Praemittitur 3o, hoc imperium pertinere ad potentiam intellectualem; non vero ad voluntatem; ac proinde imperium non esse actum intrus: probatur imperare est intimare, seu declarare voluntatem superioris praecipientis hoc, vel illud: quod imperare supponit rem volitam per alium actum: quod non est actus voluntatis: et quidem declarare non est voluntatis, cum nullius actus non sit declaratio, seu manifestatio. Confirmatur: quod Deus ab aeterno voluit rem ab hoc fieri; et tamen imperabit ab aeterno: quod potest dari actus voluntatis, qui non sit imperium.

Praemittitur 4, cum Thomistis, imperium debere esse actum iudicii per istum, mea voluntas est, ut fiat hoc opus; sic Pater Vasq. et constat, nam nequit esse imperium apprehensio simplex; quod de ratione imperii est intimare aliquid subdito, apprehensio autem nihil intimat, sed simpliciter fertur in obiectum: unde hoc imperium fac hoc, si aequivaleat praedicto actui iudicii, nullum est, neque ullum assignabile, quod non sit vel iudicium, ut in mea sententia, vel discursus, vel apprehensio etiam videtur in intellectu practico, qui dirigit actus ad opus; nullius n. actus intrus assignabiles sunt, qui non sint expresse; aut aequivaleant apprehensioni, iudicio, et discursui.

Hinc colligitur resolutio difficultatis propositae; asseroigitur, monasticum imperium, quovis modo explicetur non esse necessarium ut voluntas operetur: ratio a priori est, quod ut voluntas amet, vel odio habeat obiectum, sufficit cognitio proponens bonitatem, vel malitiam illius, sed talis cognitio non est imperium: quod non detrahat infallibiliter voluntatem ad amandum, vel odio habendum: quod requiritur imperium: maior est certa cum appetitiva potentia bruti, ut operetur, non egeat imperio; sed sola apprehensione obi

3.º obiecti. quia a fortiori dicendum de voluntate, quae nobilior potentia est.

An rogas, an saltem requiratur, ut quando voluntas operatur, detur iudicium practicum, quo iudicet homo se teneri, vel expediens sibi esse talem actum voluntatis elicere, ut affirmant aliqui thomistae, quos citat Arriaga d. 8 de anima. Respondeo negative, quia tale iudicium everteret libertatem. Secundo quando cumque quis male operatur, haberet tale iudicium, hoc est falsum: probatur minor, alioqui esset haereticus, nam illud iudicium opponitur veritati catholicae contra tridentinum, quae docet actum pravum non esse honorarium, neque expedientem: ergo.

Disputatio ultima de libertate voluntatis humanae.

Caput 1.um in quo consistat libertas, rogatur.

Praetermissis dicta a nobis variis in locis nostrae Philosophiae, tum in logica, tum in Physica, modo expendamus oportet, in quo ultimo consistat libertas voluntatis: 1.º causa libera sic a theologis definitur, causa libera est illa, quae positis omnibus requisitis ad operandum, potest operari, et non operari; quae quidem est sui iuris, seu habet dominium in suos actus, potens scilicet illos elicere, vel non, spontanee, seu non coacte, nec determinata ad unum. Unde libertas in actu 1.º erit potestas causae ad operandum, vel non operandum positis omnibus requisitis a natura ad exercitium causae: haec potestas non indifferentiae solet explicari.

Sed notandum est 1.º, hanc libertatem voluntatis non esse aliquam aliam realitatem diversam a potentia, sed eandem potentiam, quatenus valet cum dominio suorum actuum prodire in exercitium, vel non; quare quando non eo modo operatur, ut domina suorum actuum, tunc voluntas operatur, ut causa naturalis, seu naturalia, non ut libera: et hoc modo operatur

c͡a amorem ultimi finis, seu boni in cõi, quod nario amat: et c͡a actus
primos n̄ supponentes debitam raonis advertentiam, quorum dominaris,
aut si Deus illam detraret premotione phica ad operationem, ita ut n̄ posset
phisice, neq̃ moraliter operari.

Notandum ē 2o, libertatem voluntatis n̄ resolui seu reponi in receptione sui actus precise; sed in illius productione, quam ob rem Concilium Tridentinum damnat eos, qui asserebant, voluntatem ad actuum mere passive se habere, n̄ trn active, efficiendo illos. Duplex genus libertatis in actu 2o assignatr; aliud libertatis quoad exercitium, aliud quoad specificationem: quoad specificaonem cõtingit voluntati, quando potentialiter se habet, ut possit actum oppositum elicere, aut cessare ab illo; et q̃ hic modus operandi opponitur oĩo perfectissime necessitati in suo genere; ideo perfectissimus ē, et in quo valde elucet nara libertatis; q̃ tunc voluntas n̄ s̃m potest actus suspendere, sed potest oĩo oppositum elicere.

Quoad exercitium cõtingit, quando voluntas necessitata ē quoad specificationem; libera trn ē elicere actum hunc, vel alium intra eandem speciem; v.g. cum aliquis homo n̄ potest n̄ amare aliquod obiectum c͡a quod si elicitur ē actum, necesse ē, quod aliquem eliciat intra eandem speciem amoris, n̄ trn oppositum odii: Unde licet in exercitio illius actus, quem poterat eficere habeat dominium, et salvetur in illo libertas voluntatis; adhuc n̄ ē perfecta libertas, siquidem detrata ē iam quoad speciem voluntas, et cõnsequenter videtur venire quoad hoc cum causis naralibus, seu narii, in q̃ q̃ n̄ ē libertas. Hic duo modi libertatis solent etiam explicari p libertatem c͡ontradictionis, id ē exercitii, et p libertatem c͡ontrarietatis, id ē quoad specificaonem. Hic recolas q͡d dictum in logica De 2a tractus quarti de demonstraone c͡a necessitatem in actu quoad speciem, quoad individuum, et exercitium.

Notandum ē 3o, n̄ oẽs actus ẽẽ liberos, n̄ s̃m in voluntate humana, sed in divina; sic narius

e amor in Deo, quo se diligit: sic per voluntatem procedit naturaliter Spiritus Sanctus: sic in Patria Beatus Deum naturaliter diligit: sic in via actus primi naturales: hoc dixerim propter Scotum, qui omne voluntarium, seu a voluntate productum, cum libero confundit, existimans, quidquid coactum non est, liberum dici. Hic plura alia possent notari circa libertatem, necessitatem que; necnon circa puram omissionem liberam, quae potius a nobis iudicatur: omnia quae hic ratio theologica ss., ampliorem disputationem exigunt, quam, quae possit nostris limitibus coarctari.

Nunc tamen nobis expedit nonnullas quaestiunculas dirimere: 1a est, quo tempore exerceatur libertas voluntatis erga proprios actus, quos libere elicit? Reo, voluntatem exercere suam libertatem in eo instanti reali, seu temporis, in quo 1o ipsa efficit proprium actum considerata in priori signo rationis, sub quo concipitur cum omnimoda indiferentia ad talem actum, eo quod sub eodem instanti rationis non sit aliquid ex parte causae, vel principii determinans, vel cogens voluntatem ad huiusmodi actum.

Quod quidem non habet locum in actibus absolute naturalibus; ergo voluntas in eo instanti reali, in quo illum producit considerata sub priori signo rationis est cum omnimoda determinatione ad talem actum; ita ut ex illa sic concepta valeat bene inferri existentia talis actus: et ratio est, quia in tali signo 1o, seu instanti rationis concipitur reipsa cum aliquo principio tollenti illius indiferentiam, et determinationem ad unum.

2a sit, an praeter voluntatem sit aliqua potentia libera? Reo negative, quia intellectus, de quo potest dubitari, est potentia naturalis, cum positis apprehentionibus evidentibus statim ipse eliciat iudicium evidens, et non valeat illud non elicere: unde constat, quod non habeat potestatem ad utrumlibet, in quo consistit formaliter libertas. Idem dicendum de reliquis potentiis corporeis, quae naturaliter operantur, sibi propositis sufficienter obiectis malibus, in quae naturaliter feruntur.

Tertia sit, an libertas, et necessitas in actu voluntatis, (quae dicitur

libertas, et necessitas in actu 2º) sit illi aliquid intrinsecum, et non denominatio extrinseca proveniens à voluntate, quæ libera est, et necessaria ratione propositionis intrinsecæ, seu objecti potentis voluntatem necessario à se trahere? Communis sententia apud DD. videtur negare actibus aliquam differentiam substantialem, et intrinsecam liberi, et necessarii: quare existimant, eundem actum de libero, posse fieri necessarium, et è contra.

Ex dicta nostra lib. 1º De consequenter facile deciditur difficultas: et suppono, non negari à me aliquam denominationem extrinsecam liberi in actu provenientem à libertate intrinseca potentiæ, quæ operata est proposita objecti deratione sufficienti intrinsecus. Cæterum aliam denominationem liberi inquiro, seu libertatem essentialem, et intrinsecam ipsi actui, quam affirmo cum pluribus ex Recentioribus. Probatur 1º à paritate; quia vitalitas in actu est aliquid illi intrinsecum, ergo et libertas, seu ratio liberi: antecedens constat ex dictis loco relato: consequentia probatur; quia esse vitale, et esse voluntarium in actu dicit ipsum exercitium vitæ, et voluntatis: unde sicut vitalitas actus, quæ in suo conceptu dicit esse exercitium virtutis radicalis, est aliquid intrinsecum, ita et esse liberum propter eandem rationem exercitii.

Probatur 2º de actu necessario; quia actus voluntatis est tendentia ad objectum, taliter propositum ab intrinseco hic, et nunc cum omnibus circumstantiis requisitis: quia actus necessarius voluntatis est tendentia ad tale objectum, quod hic, et nunc necessitat voluntatem, neque illam relinquit indifferentem, ut possit quemcunque actum producere, sed illum necessarium, quem elicit: ergo dicendum erit, actum necessarium intrinsece esse talem.

Caput 2um.

Utrum voluntas ex duobus bonis possit æquale, aut minus amare?

Communior sententia contra Patrem Vasquez partem affirmantem huius quæstionis

364. tuetr. ingratiam libertatis ad salvandam suam indemnitatem in operando; et ita existimat, ēē iuris sui, ut posit actu duobus bonis oīo equalibus sibi representatis pro innata indifra quodvis eligere; imo etiam si unum resprctr. ut minus bonum, poterit à voluntate eligi, maiori relicto: sic Pater Arriaga, et alii Iuniores Magistri.

Duplicem partem resolutis claudit: 1a pr. q̄ posito iudicio rōnis dictante duo bona ēē equalia, manet voluntas libera ad quodvis eligendum: ergo poterit quodvis eligere cum omnimoda indifrā: patet cōa; nam de anti n̄ē dubium, q̄ si posito iudicio ostendente unum bonum ēē maius alio, necessitaretr. voluntas, ut illud amplecteretr. n̄ esset in volitione libertas, neq̄ in ipsa voluntate: ergo posito illo iudicio voluntas potens ē, ut exeat in actum cā hoc, ū illud obtum: q̄ in sua potestate n̄ē iudicium illam presedens; atq̄ etiam posito illo, debet adhuc ēē indiferens ad utrumlibet. Confrātr. q̄ alitr videretr. voluntas similis Asino, quem memorat Buridanus, et n̄ plus gauderet libertate, quam illud aīal: quare melius ē voluntati quodvis obtum eligere è duobus equalibq propositis, quam sistere ab operaone.

Respondes phisice loquendo, recte posse voluntatem quodvis obtum eligere; et in hoc differre ab appetitu bruti, qui phisice necessitatus manet ad maius bonum, nec valet eligere: moralitr tn loquendo futurum, ut nullum eligat, usq̄ dum rao dictet, alterum ēē maius sm aliquam dditionem. Contraē; q̄ divina voluntas ex duobus bonis oīo equalibq potest etiam moralitr loquendo, idē sm prudentem existimaonem, quodvis eligere: ergo etiam humana voluntas: ans p. q̄r nam quando Deus Mundum ddidit, absq̄ dubio illi fuerunt representati alii innumeri equalis, sive maioris perfectionis, et tn hunc Mundum libertate etiam morali liberè amplexus ē: ergo

Secunda resolutionis pars probatr. q̄ lt potest voluntas n̄ sm phisice, sed etiam moralitr minus bonum amplecti, q̄ in obto moris boni datr. oletratiorum sufficiens ad movendum voluntatem: ergo etiam poterit voluntas moralitr loquendo in illud ferri:

ãus constat; q obtum minus bonum vere bonum e, et infrus represans maius bonum, n necessitat voluntatem, siquidem n represat obtum infinite bonum, ut represat in Patria: q n trahet ad se voluntatem nario etiam moralitr; sd poterit voluntas in minus tendere. 365

Ulterius probatr; nam hoes, qui peccant, defacto sequuntr minus bonum: q voluntas in illud fertr, relicto maiori: ãus p[illegible]; q hoes ante voluntatem peccandi n habent iudicium asserans ee maius bonum illud, q d amplectuntr, alioquin oes peccantes essent hæretici, si taliter iudicarent: neq etiam præcedit iudicium, quo represetr peccatum, ut maius bonum delectabile: neq etiam præcedit; cum semper amplectantr obta minus aspera, et difficilia.

Arguiertr, voluntas e inclinatio ipsa, et pondus in bonum, q v'i cuiuscunq minimi obti boni potest ee detrata moralitr: patet coaq q ab eodem minimo bono necessitatr voluntas in actibg primis, qui eliciuntr s deliberaone: q si illud minimum represetr ut maius, necessitabit moralitr voluntatem. Resp., q voluntatem ee inclinaonem in bonum, ide respicere, ut obtum, q d bonum e, ex quo infertr, q d v'i etiam cuiuscunq minimi boni potest ee detrata moralitr, si ex parte illius dentr circunstantiæ necessitantes huiusmodi potiam; secus autem si n dentr: ad probaonem antis Dcedo trans, et negatr coa; q voluntas cu obtum s deliberaone propositum se habet, ut potia naria, et ita detrata e ad illud: verum cu obtum cum deliberaone propositum se habet indiferentr phisice, et moralitr.

Ageti Dilectissimi mei Auditores, qq nacti estis, eam navigandi peritiam, qua potitis s improbo labore immensas theologi undas feliciter calcare, dum triennem navigationem peregistis, ac Philosophiæ gurgitem dimensi fuistis satis iam philosophicis intructi documentis: ora igitur dum ad portum diu desideratum nostra appulerit Navicula in Laudem Omnipotentis Dei, eiusq Intemeratæ ac Immaculatæ

366 Deiparae S. clamus precata Hispali in Pervigilio S. Apostolorum
Filippi, et Didaci die trigesima Aprilis anno 1619 :

In universam Aris Stagiritæ Methaphicam commentaria p Reverendum Patrem Barnabam de Medina sanctæ fidei Censorem quondam Philosophiæ, nunc primariæ Theologiæ cathedræ moderatorem Hispali.

Prœloquor lectori. Tandem humanissime lector in optatam diu Aris Methaphicam appulisti, cuius laus extra oem calamum e, cuius dignitas inter naturales scias principem arrogat sibi sedem, cuius consecutio fax e ceteris facultatibq prefulgens, cuius materia, lt pervdifficilis, n illepida. Nam studiose tuæ mentis aperiantur sinus nobilissima hac facultate imbuendi. Omnes aliæ curæ in exilium pelantur, hic solus tuus labor, et cura sit.

Totum hoc opus in quatuor decim libros Ares divisit. Non opus e tanto molimine. Styli nostri series hæc erit, post dubia proemialia decissa, sex tractatibus universam Methaphicam complectemur. 1s dicerat. de ente in coi. 2s dividet ens in præcipuas eius partes. 3us tractationem instituet de distinctione entis. 4s de unitate. 5s de veritate. Sextus deniq de illius bonitate.

Methaphica prestat oibus scientiis.

Paragraphus 1s.

Supponendum potius, qm probandum e, Methaphicam ee sciam: etenim illa facultas scientifica e, quæ tendit evidenter cc proprium obtum, sic ita se habet Methaphica, quæ plura demonstrat de ente in coi: g scientifica e. Probo minorem, q demonstrat evidenter, ens habere passiones, et subire n posse duo contradictoria, neq ab utroq sl absolvit. Hæc autem oia scientifice attingit p discursum, et n sl immediate, et sine discursu: g habet

368 plures actus elicitos ex apprehensione sola terorum: ergo utroque modo est scientia, immata scilicet, et discursiva.

Supperaddendum his est, non solum esse scientiam, verum et praestantiorem, clariorem quam omnibus aliis scientiis: probatur; quia tradit principia omnibus aliis evidentiora; imo ad quae reducuntur caetera principia: Quod impossibile est idem ens sit esse, et non esse. Quodlibet est, vel non est. Hic tandem sistimus, et ultra progredi non possumus. Neque modo disputo, an omnia principia, quibus utitur Methaphysica, sint aequalis claritatis; vel alia sint aliis evidentiora? Hoc ulteriorum iudicio certum. Quod tamen de hoc sit, solum statuo, a nulla alia scientia superari; sed potius eam vincere omnes in certitudine, et evidentia.

Constat iam ex dictis in Logica, Methaphysicam non esse scientiam practicam, sed speculativam. Item non esse qualitatem simplicem; sed compositam. Primum probatur: nam illa scientia est speculativa, et non practica, quae non tradit regulas ad efficiendum suum obiectum; sed in eius contemplatione sistit: talis est Methaphysica, quae nullas regulas subministrat, ut fiat ens in communi, quod est eius obiectum; sed solum sistit in contemplatione illius: ergo speculativa, et non practica est. Secundum probatur; quia omnis facultas, et scientia componitur ex pluribus actibus, et habitibus tendentibus, ut ergo pro obiecto ubi Labe demonstravi.

Methaphysicae destinat obiectum.

Paragraphus 2.

Constat etiam ex Logica aliud esse obiectum formale, et aliud materiale. Constat item, aliud esse obiectum totius facultatis, ut quaedam facultas est a caeteris distincta: aliud vero singulorum actuum in parti. igitur obiecta formalia, et materialia methaphysicorum actuum diversissima sunt, videlicet substantia, subsistentia, distinctio, bonitas, veritas, et denique omnia ea, de quibus agitur in Methaphysica. Circa obiectum autem totius

facultatis, aliqualis est inter DDs disentio. De qua late Pater 369
Suares hic sectione 2a.

Ego sentio, male obtum Metaphisicę esse ens realiter, et intentionaliter precisum a materia. Talis est Deus, et Angelus, qui realiter excludunt materiam: et vero coisentis precissa per intrum est qualibet indibidualis differentia, quę dici solet materia. Probatur: illud est obtum male cuiusque facultatis speculativę, in cuius sedulam, et seriam contemplationem incumbit; sed Methaphisica tota est in contemplando ente realiter, et realiter precisso a materia: ergo tale ens ita precissum est male obtum Methaphisicę. Unde infertur, obtum formale illius esse omnia predicata, passiones, et proprietates, quas in eiusmodi ente considerat Methaphisica.

Questio qua utitur Methaphisica.

Paragraphus 3s.

Mitto duo principia, quibus utitur Logica, et a Methaphisica mutuatur. 1m est: dici de omni, et dici de nullo: 2m est: quę sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se: quę non explicuimus in Logica, et ideo hic omissa facimus. Universalissimum principium Methaphisicę, et cui cętera innituntur, hoc est: non posse dari medium inter duo contradictoria: V. g. inter esse album, et non esse album: esse calidum, et non esse calidum. Sed quid est non posse dari medium inter duo contradictoria?

Respondent communiter DDs, non aliud esse, nisi quod excogitabile non sit subtum, cui non conveniat aliquod ex extremis contradictoriis. Sed falluntur aperte: quia Petro existenti in Hispali, neque convenit albedo, quę tantum existit Romę, ut evidens, neque convenit eius negatio, ut posite quę nusquam existit; ergo nullum ex iis contradictoriis extremis convenit Petro. Aliter dicunt esse, quod ex contradictoriis unum

§ 7º. debeat idari cum quolibet subto. Sed contra, quia cum Petro n identificatur Paulus, neque eius negatio: ergo ex duobus contradictoriis nullum convenit Petro per identitatem.

Sed obiicies nobis, quod videamur destruere principium apud omnes certum, et indubitatum; scilicet, cuilibet subiecto debet convenire aliquid ex duobus contradictoriis: quo frequenter utimur in disputationibus. Sed contra, eiusmodi principium esse falsum, si intelligatur sub aliqua ex duabus praeiactis explicationibus, quas aperte confutavimus. Solum ergo demonstramus, quando eo utimur, quod si ex una parte ponatur praedicatum affirmatum, et ex altera negatum, debet aliquid ex eis extremis convenire cuique subiecto: ut esse Paulum, non esse Paulum: esse album, non esse album; nam Deo, creaturae, et chymerae, et cuique enti convenit esse, vel non esse Paulum, esse, vel non esse album.

Quod igitur est, non posse reperiri medium inter duo contradictoria? Respondeo nihil aliud esse, nisi, quod utrumque contradictorium abesse non potest, neque adesse in rerum natura. Item quod utrumque contradictorium convenire non potest alicui subiecto, neque utrumque ab eo deficere, si unum sit affirmatum, et alterum negatum sub his vocibus esse, et non esse. Ut Petrus, et eius negatio, neque simul abesse, neque simul adesse potest in rerum natura. Praeterea: nulli subiecto potest convenire esse, et non esse album: neque ab utroque extremo simul potest aliquod subiectum absolvi. Hinc dici consuevi, unum medium exerceri per ablationem utriusque extremi, alterum per utriusque coniunctionem: et utrumque impossibile. Ideo nascitur, vel includitur in hoc principio duplex aliud certissimum. Primum est: Quodlibet est, vel non est. Secundum, impossibile idem simul esse, et non esse: quod utrumque seorsim exponam, et ad invicem conferam.

Et in primo, quodlibet est, vel non est: per ly quodlibet, non solum denotatur ens reale: sed etiam impossibile, et imaginarium: nam de quolibet est verum dicere, quod est, vel non est. Praeterea extrema debent esse contradictoria, et non satis est,

qd sint 9ª[dictoria]; nam erit falsa ppositio, si dicas: quodlibet ē al-
bum, l nigrum: quoniam Angelus neq albus, neq niger ē: tene
tn ē albus, l n̄ ē albus. Deinde ea ppositio ē oio n̄aria; q re ipsa
n̄arium ē, quodlibet ēē, l n̄ ēē: ideo equivalet huic: necesse ē, quod-
libet ēē, l n̄ ēē; et indifferenter solet proferri tacito vlt, aut
expresso adverbio necesse.

Deniq illa ppositio ē disiunctiva pro-
prio, adeo, ut nequeat ēē impropria: nam illa ppositio nequit
ēē disiunctiva impropria, quę nequit affirare veritatem
unius partis, et abstrahere ab alia; sd talis ē ita ppositio, quod-
libet ē, l n̄ ē: g nequit ēē disiunctiva impropria. Probo mi-
norem: q ex hoc ipso, qd unam partem adstruat, destruit aliam:
nam positio unius formalissime ē alterius destructio; sd illa ppositio
affirat, et adstruit unam partem: g destruit, et negat aliam, et
consequenter ab ea n̄ abstrahit. Confirmatr: unam partem existere, ē
formalissime n̄ existere aliam; sd ea ppositio affirat unam partem
existere: g affirat n̄ existere aliam: g n̄ario ē disiunctiva
propria.

Secundum prium ē: impole ē idem sl ēē, et n̄
ēē. In quo similiter notandum ē, loqui de extremis 9ª dictoriis,
et quodlibet subtum respicere pole, l impole, negativum, seu
positivum: q de quolibet ē verum dicere, qd nequit sl ēē, et n̄
ēē. Affirat g hęc ppositio, n̄ posse sl ciungi duo 9ª dictoria. Un-
de infertes, qd etiam affirat, n̄ posse sl deficere, et abesse. Ratio
ē; q duo 9ª dictoria ēē sl, est formalissime utrumq n̄ ēē sl; sd illa
ppositio affirat, duo 9ª dictoria n̄ posse ēē sl: g affirat utrumq n̄ posse
abesse simul.

Iamq excitaberis, an hęc duo pria sint di-
versa, l unicam, et eandem veritatem obtivam diversis explicent
verbis. Senceo ēē unicam veritatem, et probo: q hęc ppositio: necesse

3. Propositio: impossibile est quodlibet esse, et non esse, affirmat, unum ex duobus contradictoriis debere existere, et non existere aliud, ut probavi: sed debere unum contradictorium existere, et non existere aliud est formalissime esse impossibile, quod utrumque simul existat, et quod utrumque simul deficiat: ergo illa propositio affirmat, esse impossibile, quod utrumque simul deficiat, et quod utrumque simul existat; sed hoc idem affirmat actus iste: impossibile est idem simul esse, et non esse; ergo uterque actus idem affirmat.

Dices: propositio de impossibili fertur circa repugnantiam extremorum, et propositio de necesse, fertur circa necessitatem alterius in subiecto: sed quod alterum extremum necessario conveniat subiecto, non est, quod utrumque repugnet simul ei convenire: ergo illi actus respiciunt obiecta diversa. Respondeo, distinguendo maiorem quoad secundam partem: propositio de necesse fertur circa necessitatem alterius extremi praecisive, nego: circa necessitatem unius extremi, et non existentiam alterius, concedo maiorem. Iam dixi, propositionem illam de necesse, non posse esse disiunctivam improprie, et consequenter affirmare, necessarium esse, quod unum extremum conveniat subiecto, et alterum non conveniat: sed esse necessarium, quod unum conveniat, et alterum non conveniat, est formalissime quod sit impossibile utrumque convenire: ergo idem affirmat propositio de necesse, atque de impossibili.

De ente in communi tractatus primus.

Quid sit ens in communi.

Quaestio prima.

Plures acceptiones istius vocis ens in Logica recensui, duas tantum utiliores modo subiiciam. Prima est entis participialiter. Secunda entis nominaliter accepti: nam ens accipitur aliquando, ut participium verbi substantivi significantis idem, atque existo: et sic ens connotat idem, atque existens cum proprietate: unde sicut haec propositio est falsa, Antichristus modo est, id est existit: ita et haec: Antichristus modo est ens:

Et sicut soli Deo convenit essabilitas, et necessario existere, Creaturæ autem contingenter: ita soli Deo convenit necessario, esse ens, et Creaturæ contingenter. Sed nota, cum omni proprietate, licet contingenter, convenire Creaturæ, quod sit ens in hac acceptione, sicut convenit cum proprietate, licet contingenter, quod currat, intelligat etc.

Ens autem nominaliter acceptum, sive ut est nomen, significat non existentiam, sed aptitudinem ad existendum, et sic definitur: ens est, quod potest existere, cum proprietate. Quæ definitio convenit Creaturis ab æterno licet non extiterint, et contra ab æterno fuerunt entia cum omni proprietate in hac entis usurpatione. Sciendum autem est pro maiori intelligentia, triplicem esse existentiam, intentionalem, negativam, et propriam: intentionalis, cognitio, qua res existit in intellectu: negativa est, quæ convenit negationibus, et utraque nimis impropriè dicitur existentia, et secundum analogiam ad propriam, quæ sola constituit ens, et affertur expressè in definitione. Agimus ergo in hoc tractatu de ente nominaliter accepto, et iam definito. Cuius definitionis bonitas ex eo probatur, quod convenit omni definito, et nulli alteri convenire potest: nam quidquid est ens potest existere propriè, et quidquid nequit existere propriè, non est ens. Dices: illæ voces cum proprietate, redundant in definitione, quia licet vox existere sit analoga ad propriæ, atque impropriæ existentiæ, tamen absolutè prolata stat pro famosiori analogato, et significato, quod est propria existentia; sicut vox homo absolute stat pro homine vero, licet analoga sit ad hominis picti: ergo videntur ab istis vocibus cum proprietate reliquæ signarent propriam existentiam, et contra definirent rationem communem entis.

Fateor dialecticè loquendo, rem ita esse, sed ad huc maioris claritatis gratia, nos addidimus ea verba, ne forte alicui daretur occasio labendi, et errandi, et sane quis reprehendat hanc propositionem

374 Petrus est verus homo, in qua l[icet] videatur superfluere vox verus, quae dialectice loquendo satis continetur in voce homo; tamen maioris explicationis gratia superadditur: sicut itaque in nostro casu. Frequenter dividitur ens in positivum, negativum, et rationis, quae divisio non est rei signatae in plura sua membra, sed nominis in varia signata: nam cum ens sit, quod potest existere, alienatis vocibus a propria signatione, non solum ens positivum, sed negativum, et rationis dicitur cum veritate, quod potest existere, ut iam notavi, ens rationis in logica explicuimus, ubi diximus esse quod totum suum esse habet obiective in intellectu. De negativo agemus in quaestione sequenti: quod sane differt a positivo; nam positivum dicitur a verbo pono ponis, eo quod dum existit, aliquid in rebus ponitur; e contra vero ens dicitur negativum, quia dum existit, nihil ponitur; sed potius negatur, et aufertur aliquid a rebus.

Ex dictis tria inferuntur. Primum, ab ente nominaliter, et participialiter accepto nullam abstrahi posse rationem communem. Probatur; quia ut abstrahatur, opus est, quod dentur duo inferiora adaequate distincta, in quae dividatur talis ratio communis, et unalis; ut patet in hoc communi Petri, et Pauli, et in animali comparatione hominis, et equi: sed ens nominaliter, et participialiter, sive prout dicit existentiam, et non repugnantiam ad existendum, non sunt duo inferiora adaequate distincta; ergo etc. Probo minorem, quia ens existens includit non repugnans; nam quidquid existit, non repugnat existere, licet tamen e contra, quod quid non repugnat existere, existat: ergo ens existens non distinguitur adaequate a non repugnante. Ideo esset inepta haec divisio: ens aliud est existens, et aliud non repugnans; sicut ista: animal aliud est irrationale, et aliud equus; neque ullus dixit, ab equo, et animali irrationali posse abstrahi rationem communem.

Secundum infertur, ens, ut explicat non repugnantiam ad existendum, esse universale commune entis in actu, et in potentia, dummodo sint duo entia diversa, et non unicum, et idem. Dicitur autem ens in potentia, quod potest existere, sed non existit: in actu vero dicitur, quod actualiter existit. Unde non solum in diversis rebus; sed unice, et eidem convenire potest uterque status in diversis temporibus. Tamquam dico

si Comparemus duo entia, alterum existens, et alterum non existens, posse ab eis abstrahi rationem communem entis, ut non repugnam dicit. Resp. quod utrumque convenit in repugnantia ad existendum: ergo potest ab utroque abstrahi ratio communis non repugnantiae ad existendum. At vero si consideremus eandem rem sub illo duplici statu, non est capax, ut ab ea praescindatur ratio communis, et universalis, quia non multiplicatur, nec cum veritate dices, eundem Petrum alium esse in actu, et alium in potentia. Et ob hanc rationem animal non est univocale comparatione solius Petri existentis, et non existentis in diversis temporibus.

Denique infertur, dari ens à parte rei ea ratione, et modo, quo significatur ab ista voce ens. Probatur; quia significatur ut non repugnans: sed à parte rei non repugnat: ergo à parte rei datur eo modo, id est sub illo praedicato, quo significatur. Dices: ens à parte rei est accidens, vel substantia: sed significatur ab ista voce ens ut accidens, vel substantia: ergo non datur ens à parte rei ea ratione, qua significatur, sed alia longe diversa, siquidem non significatur cum eo modo, quem habet à parte rei.

Retorquetur, hanc objectionem probare, quod non detur Petrus à parte rei eo modo, quo significatur per istas voces Petrus est animal rationale, quo quid absurdius? patet; quia non significatur, ut albus, neque ut non albus; sed à parte rei est albus, vel non albus; ergo significatur ea ratione, qua est à parte rei. Igitur respondeo abstrahentium non esse mendacium, et conceditur. Et nomen ens abstrahat ab utraque differentia substantiae, vel accidentis, non tamen illam negare de ente; unde totum obiectum, quod exprimit, quod scilicet est non repugnantia, convenit enti à parte rei. Si vox illa repraesentaret ens, ut non repugnans, et ut excludens quanlibet ex illis differentiis, non repraesentaret illud, ut est à parte rei: quia licet à parte rei non repugnet, non tamen excludit eas differentias, sed aliquam necessario habet. Unde concessa maiori, et minori, neganda est consequentia illius syllogismi.

Utrum negationes sint entia. Quaestio 2a.

Q. 7. negative respondendum e. Caput Ion.

Hic supponendum e, qd infra late provabo, vlt indenti ab operatione intrus existere negationes iuo modo saltem impropriè, et modo Pm inquiro, an cum proprietate sint entia, ita ut ablute eis veniat tradita defio proente in coi. pars affirmativa placuit pluribus DDs, eatn semper mihi displicuit, ideo dicendum e, qd n si ablute, et simpliciter entia. Probatur 1o à priori; q ens cum proprietate e, qd potest existere cum proprietate: s negatio n potest existere cum proprietate, st existit homo, lapis, Equus etc: g negatio n e ens cum proprietate. A posteriori autem idem intentum.

Probo 2o; q si negationes essent entia cum proprietate, posset abstrahi rao cois entis à positivo, et negativo; sd hoc n admittitr ab istis DDbus: g negationes n si entia cum proprietate. Probo maiorem; q cum duo entia veniunt in aliquo prato, potest illud abstrahi ab eis: sd si negationes essent entia cum proprietate, veniret ens positivum, et negativum in raone entis: g si negationes essent entia cum proprietate, posset abstrahi rao cois entis à positivo, et negativo; st potest abstrahi rao aialis ab equo, et hoc; q in eo prato veniunt.

Dices, negationes ee entia negativa; ceteras vo entitates ee entia positiva. Sd Do; q etiam homo e aial raonale, et Equus aial hinnibile: et tn ab utroq potest abstrahi rao aialis; q raonale, et hinnibile n differentiae trahentes raonem aialis: g si differentiae illae negativi, et positivi trahunt veram, et propriam raonem entis, n officiunt convenientiae; sd potius requiruntr, ut inferiora veniant.

Probo 3o; nam accipio qd qd affirmas ee ens reale, et argumentor ita. Negatio hois n e pomo; g nec negatio entis realis, quodcunq illud sit, appelles, e ens reale, et consequenter datr aliqua negatio, quae n sit ens reale.

ans certissimum ē; probo cōam; q ideo negatio hois n̄ ē homo; quia cun=
cum 2ª dictorium nequit alterum continere, cum potius sit eius formalis
destructio: sed negatio entis realis ē formalis destructio ipsius entis rea=
lis, quodcunque illud sit: ergo negatio entis realis nequit eē ens reale. Con=
firmatur, nam ab aeterno existunt negationes: sed ab aeterno n̄ existunt en=
tia realia praeter tres divinas Personas: ergo negationes n̄ sunt entia rea=
lia. Probo maiorem: ab aeterno n̄ existunt Creaturae, quas in tempore
Deus producit: ergo ab aeterno existunt negationes contradictoriae illarum.

Probo

4: haec propositio n̄ ē vera, sed falsa: negatio entis realis ē ens reale.
Sumo autem voces istas: ens reale, pro omni ente reali quodcunque
illud sit: ergo negatio entis realis vere n̄ est ens reale. Probo ans: illa
propositio, quae nimis impropria ē, aequivalet huic propriae: n̄ ens reale ē ens reale
sicut haec, negatio Petri existit, aequivalet huic
n̄ existit Petrus; sed haec propositio ē falsa: ergo et illa, quae aequivalet huic.
Probo hanc maiorem, quia contradictoria illius ē vera, scilicet, ens reale ē
ens reale, cum identica sit: ergo illa, quae dicit, n̄ ens reale ē ens reale
falsa ē. Confirmatur; quia ut esset vera haec propositio, nullum ens existit, opus
esset in opposita sententia, quod existeret aliquod ens. Quod quis n̄ videat
eē plus quam falsum? sicut si diceret aliquis, opus eē quod aliquis ho=
mo curreret, ut verum esset, quod nullus curreret. Probo autem sequelam;
quia ut nullum ē, quodcunque sit, existat opus ē, ut removeantur, et negentur
omnia entia: sed haec remotio, et negatio ē ens per te: ergo ut nullum ens ex=
istat, opus ē, quod aliquod existat.

Probo denique; quia negationes ab omnibus
dicuntur entia rationis, et entia per intrinsecum: ergo n̄ sunt entia realia: pro=
bo cōam; quia vere n̄ dicitur habere praedicatum per intrinsecum, quando habet illud
à parte rei, sed cum n̄ habet, neque habere potest: ita n̄ dicitur Petrus cur=
rere per intrinsecum, licet à parte rei n̄ currat; quia potest habere cursum à parte
rei: ergo si negatio esset ens à parte rei, n̄ esset ens per intrinsecum. Et hinc

378\. deprehendes, cur Petrus, et similiter de quolibet alio ente positivo, non dicatur ens privativum, licet apprehendatur, ut ens, dicatur tamen negatio, quando concipitur, ut ens. Ratio non est; quia Petrus est ens a parte rei, et negatio non est ens: ideo Petrus non dicitur ens privativum, licet apprehendatur, ut ens; dicitur autem negatio, quia fere semper ad modum entis concipitur, et apprehenditur, ut Angelus apprehenditur, ut iuvenis; quamvis subsequens iudicium saepius corrigat has apprehentiones, notando earum falsitatem.

aliquibus difficultatibus fit satis.

Caput 2um.

Dices 1o; negatio est aliquid; sed non fictum; ergo reale: quod est ens cum proprietate: probo minorem; quia sine ulla fictione dicitur Petrus non esse albus. Respondetur, negando maiorem; quia negatio est nihil; et consequenter non est aliquid. Quod si roges, ut explicem tibi, quid sit negatio? negabo tibi suppositum, quod negatio habeat, vel possit aliquid habere esse. Nam quando dubitas, quid sit negatio, vel quod esse habeat? supponis habere aliquod esse, et inquiris quale sit? sicut quando inquiris, quod sit constitutivum corporis, supponis, quod corpus habet aliquod constitutivum, et inquiris quale sit. Igitur quando datur negatio, nullum datur esse; sed solum deficit esse termini contradictorii. Imo ipsa negatio est formalissimus defectus illius esse, quod habet terminus contradictorius, quis autem dicat, quod defectus, et destructio unius esse formaliter loquendo est positio alterius esse.

Dices 2o; omne illud, de quo cum veritate dicitur esse, est ens reale; sed cum veritate dicitur de negatione, quod sit: ergo negatio est ens reale. Probo minorem; quia haec propositio est vera, negatio Antichristi existit. Respondetur, distinguendo maiorem; si esse accipiatur in acceptione propria, concedo maiorem; si alienetur à propria significatione, nego maiorem. Alienatur autem quoties de negationibus loquimur. Imo hic observari vellim, nimis impropriam esse locutionem, quoties aliquid affirmamus de negationibus

p affirmativam ppositionem; et copulam verbalem, alienari debere à propria significatione ad impropriam. Solum ergo uti debemus ppositionibus negativis; ut Petrus non existit, Paulus non potest videre: non autem dices, existit negatio Petri, Paulus est caecus; quia nimis impropriè loquens, licet omnes istae ppones communiter admittantur, ut aequivalentes; quia per omnes idem exprimere conamur.

Dices 3°, ex opposito puncto, cui nos innitimur, negationes non sunt entia raonis: quia sunt entia realia: ans pr; quia similiter dici possent Lapides, et Equi raonis, cum possit intellectus in negationibus percipere haec praedicata, quae illis repugnant à parte rei. Rnd. eo, negando ans; sunt non entia raonis, ut supra monstravi; sed advertendum est, quod negationes non sunt entia realia, neque raonis antequam operetur intellectus; quia neque habent esse, neque apprehenduntur habere. Ideoque dicuntur esse entia raonis, quasi per hypotesim, quia si haberent esse non est reale; sed raonis. Verum iam instat antis probatio, cui Reo 1°, similiter dici posse, quod per intellectum habent ea omnia praedicata: 2° specialiter dici entia raonis, quia fere semper concipiuntur ab intellectu ad modum entis realis; non autem ad modum Lapidis etc. Et praeterea, quia ea locutione conamur denotare non esse entia realia, quod non assequeremur, si negationes appellaremus lapides, vel equos raonis; quia stat optimè subiectum esse lapidem raonis, et non est ens raonis, ut patet in Angelo, hoc etc.

Hinc inferes, ex eo quod cum veritate dicatur de negatione, quod est ens raonis, sive per intellectum, posse affirmari de ipsa cum veritate, quamlibet differentiam entis realis, per intellectum, ut bene valet: negatio est ens per intellectum: ergo potest esse lapis, vel equus per intellectum. Ratio est evidens; quia cum negatio non sit absolute ens, consequenter non est aliquod inferius entis; nam de quo raone superior negatur, etiam inferior negari debet: ergo quodcumque inferius entis, quod apprehendatur in negatione, solum convenit illi per intellectum. Non sic evenit in

3:80 ente reali; nam de quo affirmamus ee' ens reale, n̄ ideo possumus affirmare, q͂d possit ee' homo l' lapis: e contra vero, ab affirmato inferiori entis, valet ad affirmandum superius, ut evidens ē; s; ab affirmato inferiori entis p intrum, n̄ valet ad affirmandum ens p intrum, v.g. lapis ē lignus p intrum: g° ē ens p intrum. Ratio ē; q͂ ut negetr inferius de aliquo subto, et conveniat illi s̄m p intrum, n̄ opus ē, ut superius, negetr, de illo, et conveniat p intrum: q͂ ratio superior potest ee' in aliquo subto, in quo n̄ reperiatr inferior.

Aliud argutum, ubi an negationes pendeant à Deo? Caput tertium.

Obiicies denuo: qdqd pendet à Deo ē ens; negationes pendent à Deo: g° sunt entia: proba morem: qdqd n̄ ē Deus pendet à Deo: negationes n̄ sunt Deus: g° pendent à Deo. Probo marem: qdqd n̄ ē Deus, ē creatum; nam qdqd ē, adæquate dividitr in Creatum, et in increatum; s; qdqd ē creatum pendet à Deo: g° qdqd n̄ ē Deus pendet à Deo.

Rndetr, omissa mari, et negando morem; ad probaonem distinguo marem: qdqd positive n̄ ē Deus pendet à Deo, concedo, qdqd negative n̄ ē Deus, pendet à Deo, nego. Negatio autem, s̄m negative n̄ ē Deus, et n̄ positive, q͂ nullam positivam entatem habet, s't lignus, l' homo. Similitr distinguenda ē moris probatio; qdqd positive n̄ ē Deus ē creatum, concedo: qdqd negative n̄ ē Deus, ē creatum, nego. Unde illa divisio bona ē, si divisum habeat aliquam entatem, aliter ē inepta. Cumq; negatio n̄ sit, q͂ nullum ee' verum, et reale habet, neq; creata, neq; increata ē positive. Et increata negative posit appellari, quatus n̄ trat creationem, l' ullam actionem.

Sed libet ex principiis dialecticis, et methaphisicis ostendere, q͂d negaones n̄ pendent à Deo, contra plures Ddes oppositum sen-

sientes: etenim impossibile est, duplex contradictorium pendere ab unico, et eodem principio; sed entia positiva pendent a Deo; ergo negationes contradictoriæ non pendent a Deo. Probo maiorem, quando non datur unum contradictorium, datur aliud; ergo formaliter ablatio unius est alterius positio; sed quando non datur principium, a quo pendet unum contradictorium, non datur ipsummet contradictorium: ergo tunc datur alterum contradictorium, cum deficit eiusmodi principium; ergo hoc contradictorium non pendet ab eo principio. Ut si non daretur Deus non daretur Petrus; ergo pendet a Deo: ergo si non daretur Deus, daretur negatio Petri, quæ proinde non pendet a Deo.

Confirmatur, quia bene valet ab opposito contradictorio consequentis ad oppositum antecedentis: ergo non possunt duo contradictoria pendere ab eodem principio: probo consequentiam, quia hæc est legitima argumentatio: existit Petrus: ergo existit Deus: ergo ab opposito infertur, non existit Deus; ergo non existit Petrus; sed eius negatio: ergo ut existat negatio Petri non requiritur Dei existentia, nam ea negata infertur positio negationis existentia. Confirmatur præterea, quia si Deus non existeret, nulla creatura existeret: ergo existerent negationes omnium creaturarum, quæ consequenter, ut existant non pendent a Dei existentia. Imo necessario existerent in isto casu omnes negationes; quia ex suppositione, quod unum extremum sit impossibile, contradictorium est necessarium; sed ex suppositione, quod Deus non existeret, essent impossibiles omnes creaturæ: ergo essent necessariæ omnes earum contradictoriæ negationes.

Denique confirmatur, quia ut existat negatio Dei non pendet a Deo, ut evidens est; negatio Petri non pendet a Petro; sed potius petit, vel ut melius dicam, formalissime est non esse Petrum: ergo iam aliqua negatio non pendet a Deo. Imo ex his rationibus colligitur, negationes non solum de facto a Deo non pendere; sed neque pendere posse; ideo non probabimus non pendere, quia pendent entia positiva; sed necessarium est, quod entia positiva pendeant; ergo impossibile est, quod entia negativa pendeant. Sed dices, saltem libera, et contingens negatio pendet a Deo: ergo aliqua

§ 8.[us] negatio pendet à Deo: p. ans; q. si n. esset Deus, fieret impossibilitas
positiuus, v.g. Petrus: q. eius negatio esset nar[i]a, et n. contingens: patet
q. illud narium ē, cuius contradictorium impossibile. Resp. distinguendo ans:
libera, et contingens negatio pendet à Deo s.[m] suum ēē praecise qualecun-
que sit negatiuum, nego ans. s.[m] denegationem contingentis, quam subit, concedo
ans. Et hoc solum conuincit probatio. Utaq. negationem ēē contingentem, ē
Deum posse trum contradictorium producere. Haec autem potia pendet à Deo: q. con-
tingentia negationis pendet à Deo; at ipsa negatio s.[m] se n. pendet; q. ma-
neret etiamsi deficeret Deus. Sic negatio, qua Petrus dicitur n. videre ob-
tum, n. pendet à Petro s.[m] ēē negatiuum; q.[a] deficiente Petro existit suo mo-
do, imo narió existit: pendet tn., ut contingens sit, q. nisi Petrus existat im-
possibile ē, q.d obtum videat, et consequenter n. contingens, s.d narium ē, q.d n. videat.

Obiicies

2.[o] negationes producuntur à Deo: q. sunt entia: patet, q. n. potest ēē nihil, q.d
trat productionem: ans prob.: q.d q.d n. ē Deus producitur à Deo: s.d negationes n.
ss Deus: q. producuntur à Deo. Resp. negando ans; ad probationem distin-
guo maiorem: q.d q.d n. ē positiue Deus, producitur à Deo, concedo maiorem: q.d q.d
n. ē negatiue, nego maiorem. Omne id quod habet ēē, et n. ē Deus, producitur
à Deo; s.d cum negatio n. habeat ēē, q.d mirum quod, licet Deus n. sit, à Deo n. pro-
ducatur: neq. hinc inferas, magnam ēē negationis perfectionem, quae n. pro-
ducitur, sicut Deus: Etenim habere entitatem improductam ē summa perf-
ectio, quae soli Deo competit. At n. produci, q. nulla adest perfectio, quae
trat productionem, summa imperfectio, et infelicitas ē, et negationi hoc
conuenit. Facillime haec à quolibet percipiuntur: ideo valde miran-
dum, in quas angustias sese DD.s aliqui iniecerint, ut propugnent,
negationes produci, et habere sui causas.

Et primo aliqui dixerunt, n. posse
eas existere, nisi producantur à Deo. Sed contra, q. tam ab aeterno Deus
aliq.d extra se produceret, imo narió operetur in productionem nega-
tionum nariarum, quae p. totam aeternitatem existunt narió. Deinde

ab uno 9ª dictorio valeret ad aliud v.g. Petrus existit: ergo Deus existit. Deus non existit: ergo non existit Petrus: ergo existit Deus. Praeterea nequit requirere Deum ad sui productionem id, quod necessario existeret, Deo deficiente; sed Deo deficiente necessario existerent negationes: ergo hae non requirunt Deum ad sui productionem: probo minorem; quia existeret negatio ipsius Dei, cum sit idem formalissime, Deum non existere, atque existere eius negationem. Deinde existerent negationes omnium creaturarum positivarum: patet; quia non existerent positivae creaturae, quae necessario conectuntur cum Deo; sed non existere creaturas positivas, est formalissime existere negationes ipsis oppositas: ergo. Denique non potest exigere Deum ad producendam suam existentiam id, quod melius existit absente, et deficiente Deo: negationes autem melius existunt Deo deficiente, quia cum omnimoda necessitate, et citra omnem contingentiam, et periculum, quod abolerentur, existere.

Dices posito hoc impossibili, quod Deus deficeret, sequi utrumque, et quod creaturae positivae deficiant, et quod non deficiant: primum, quia exigunt Deum, tanquam causam: ergo deficiant, et quod non deficiant: 2um, quia sibi vere exigunt negationes. Contra: quia iam verificarentur de facto duo 9ª dictoria, v.g. Petrus pendet, Petrus non pendet a Deo. Pendet, quia deficeret, Deo deficiente: non pendet, quia perseveraret, et non deficeret, deficiente Deo. Contra 2º; nam quia actio stricte conectitur cum principio, deficiente principio, deficit actio, neque verificatur, quod deficiat, et non deficiat: sed creatura stricte conectitur cum Deo: ergo deficiente Deo, necesse est, quod creatura deficiat, neque verificabitur, quod deficiat, et non deficiat. Et sane ex eo quod unum conectatur cum alio infertur, quod praecise deficiat illo alio cum quo conectitur deficiente, non vero infertur, quod deficiat, et non deficiat.

Secundo alii sentiunt, quamlibet negationem produci per actionem negativam realiter distam; qui impugnantur aperte; nam actio negativa productiva negationis Petri v.g. vel opponitur 9ª dictorie Petro, vel actioni positivae, quam

§84 fieret Petrus, si existeret. Si opponitur Petro, ut aliqui volunt: Contra, nam eiusdem termini positivi nequeunt esse duae negationes contradictoriae: ergo nequit opponi contradictorie Petro sua propria negatio, et altera negatio actionis, qua existeret: antecedens patet; quia potest existere una negatio sine alia; illa saltem, si per impossibile ita existeret, coniungeretur Petrus scilicet cum aliqua sui negatione; quod est inintelligibile. Si vero dicatur opponi actioni positivae: Contra, quia sic coniungeretur etiam Petrus, et ipsius negatio. Patet; nam quando existit actio productiva Petri, existit Petrus, et quando existit actio productiva negationis Petri, existit negatio Petri; quoniam actio sine termino esse non potest: sed sic ambae illae actiones existunt: ergo sic existit Petrus, et eius negatio: probo minorem; quia cum Petrus per solam actionem A existit, dantur negationes plurium actionum positivarum, quae existere potest: quae negationes sunt actiones negativae productivae negationis Petri: ergo sic existit actio positiva Petri, et negativa: imo plures negativae, ad eius negationem terminatae.

Sed dices, plures sunt negationes, quarum causa dicitur Deus, et plures, quarum causa est Creatura: ergo negationes habent sui causam: antecedens probatur; quia Deus est causa beneficii negativi, quod consistit in negatione alicuius mali, quod a nobis avertit. Deinde in thomistarum sententia consistit formale peccati, in privatione debitae rectitudinis, cuius causa non est Deus; sed Creatura. Respondetur, negando antecedens, si cum proprietate loquendum sit. Ad primae partis probationem, dico, Deum esse causam moralem illius beneficii negativi; quia censetur illam causare, cum posset formale malum oppositum apponere; non vero physice, cum quia nihil producit. Ad 2am partem; quid quid sit de ea thomistica opinione, quam reputo falsam, Dico, eam privationem non habere propriam sui causam, habere tamen fundamentum ipsius, quod est positiva entitas actus: cuius causa determinans est Creatura, et non Deus. Ideo tribuitur ea negatio Creaturae, et non Deo.

Ex dictis infertur, evidenter abstrahi non posse rationem communem entis a positivo, et negativo; nam fundamentum abstractionis est infe

riorum conveniens in eo prato, quod abstrahitur, sed ens positivum, et negativum, non conveniunt in ente, quia positivum vere est ens, negativum autem vere non est ens: ergo nequit abstrahi ratio entis a positivo, et negativo; sicut nequit ab hoc picto, et vero praescindi ratio hominis; quoniam alter est verus homo, et alter fictitius.

Questio 3a.

Utrum possit abstrahi ratio communis entis ab ente reali, et rationis.

Pars negativa esset indubitata, nisi thomistae oppositum defenderent: contra quos insurgo 1o, et demonstro, non posse praescindi rationem entis a positivo, et rationis: 1o quia ens rationis non convenit cum ente reali in ratione entis: ergo ab utroque nequit praescindi ratio entis: consequentia est evidens: probo antecedens: quia ens reale est absolute, et simpliciter ens: at ens rationis solum habet apprehendi, ut ens, sed nulla datur convenientia inter duo, quorum alteri convenit esse ens, alteri vero cognosci, ut ens: ergo ens rationis non convenit cum ente reali in ratione entis. Explico hoc ipsum: ex eo quod paries sit albus, parietum non convenit reipsa cum subiecto albo, neque ratio albi est communis utrique, quoniam aliud est esse album, et aliud cognosci, ut album; sed ens reale est reipsa ens, rationis vero ens cognoscitur, ut tale praecisse: ergo in ratione entis non conveniunt.

Demonstro 2o: quia nequit abstrahi ratio hominis a vero, et picto: ergo neque ratio entis a vero, et intentionali: probo consequentiam, nam ideo a vero, et picto homine non potest abstrahi ratio communis hominis; quoniam absolute non conveniunt in natura humana, et ideo non conveniunt; quia alter est vere, et simpliciter homo, alter vero apparet homo, cum non sit, nisi quaedam eius effigies, et simulacrum; sed etiam ens rationis apparet ens, cum tale non sit; ergo non convenit cum ente reali. Urgeo. Maior convenientia datur in ratione

38b hois in tr verum, et fictum, quam in raone entis intr reale, et raonis: nam homo pictus vere habet in se eam figuram externam valde sibi em homini vero, independtr ab operaone intus, quam non habet ens raonis in raone entis cparatione positivi, et realis: et tn homo verus, et pictus non conveniunt in raone hois; ergo a fortiori non conveniunt ens reale, et raonis in ceptu entis.

Demonstro 3o: quia ens raonis, quâ tale, affert formalissime negaonem entis realis; ergo quâ tale nequit convenire cum ente reali, et consequenter ab utroque prescindi ceptus entis: patet coa; et ans probo: nam ens raonis, quâ tale, ~~affert formalissime negaonem entis realis~~, ideo dicitr ens raonis, siue per intrum, quia vere, et realitr habet negaonem entis realis, et concipitr ab intru, tanqm si esset ens. Qua raone Petrus dicitr sequus raonis, sive per intrum, quia talis concipitr, cum a parte rei illi repugnet esse sequum: ergo ens raonis, quâ tale affert formalissime negaonem entis realis. Infertr ex his raonibus contra Caietanum 1a parte quest 28 arlo 2o, (ex quo didiscerunt alii thomistae) non dari raonem coem relationis relationi reali, et raonis. Quae doctrina familiaris est ipsis; sed falsitatis aperte convincitr ex demonstraonibus factis, quae paritr convincunt, nullam raonem posse esse coem duobus extremis, quorum unum vere, et realitr illam participat, alterum vero per intrum.

Sed dicunt 1o: sicut extremum unum refertr ad aliud realitr per relationem realem, ita refertr intonalitr per relaonem intonalem, siue apprehensam ab intru: ergo ab utraque potest abstrahi raocois relaonis. Rtr 1o negando coam; quia una est vera relatio, altera vero non est relatio, sed apprehenditr, ut talis: et similitr dici posset â Deo cognito, ut albo, et Petro, qui re ipsa albus est, posse abstrahi raonem coem albi: quia sicut albedo realis realitr dealbat Petrum, ita intonalis intonalitr dealbat Deum. Rtr 2o negando ans quoad 2am partem; quia cum res apprehenditr, ut relata ad aliam, siue per intrum refertr, forma huius denoationis non

n̄ ē ipsa relatio, quæ ɔcipitr; sꝫ cognitio à qua ɔcipitr; nam qꝫ referatr p intrum, ē qꝫ cognoscatr, ut relata; sꝫ qꝫ cognatr, ut relata, ē à cognitione tanqm à fra: ḡo qꝫ referatr p intrum, ē à cogne, tanquam à fra. Ita raone siquis Angelum cum albedine ɔcipiat, dicetr Angelus p intrum albus n̄ ab albedine in ipso ɔcepta; sꝫ à cogne ɔcipiente.

Dicunt 2o, quæ minus differunt, ɔveniunt magis, et cōentr ablute ɔveniunt; sꝫ minus differunt in entis ɔceptu ens reale, et raonis, quam ens reale, et pure nihil: ḡo magis ɔveniunt ens reale, et raonis, quam ens reale, et pure nihil, et cōentr ablute ɔveniunt. Potest ḡo ab eis rao cōis entis pscindi. Quis n̄ videat argutionem istam? sṫ si diceres: minus differt homo à sua efigie, quam ab efigie Leonis; ḡo magis ɔvenit, imo ablute ɔvenit cum sua efigie; et cōentr rao hoīs pscindibilis ē à vero, et picto hoē. Vel si dicam: minus differt Asinus ab Asino raonis, quam ab eo, qꝫ pure Asinus n̄ ē; sꝫ tu ē Asinus raonis: ḡo à te minus differt, et ideo n̄ ɔvenit magis, imo ɔvenit ablute: ḡo potest abstrahi rao cōis Asini à te sl cum Asino vero.

Rndetr ḡo omissa mari, et negando morem. Tantum n̄ distat ens reale in raone entis ab ente raonis, quam à pure nihil. Ratio ē: q̄ utrunq̄ vere, et realitr habet negaonem entis æqualitr: ḡo æqualitr differt ab utroq̄ in raone entis; sṫ æqualitr distat homo in raone hoīs à sua efigie, quam ab Equo, qui neq̄ realitr, neq̄ repræsentative ē homo. Fateor qꝫ aparentr videatr ens reale minus differre ab ente raonis, quam à pure nihil; q̄ cum ens raonis sit aparentr ens, aparentr videtr ɔvenire cum ente reali; sṫ aparentr videtr efigies hoīs cum vero hoē ɔvenire; at pure nihil neq̄ aparentr ē ens. Cæterum methaphice loquendo, n̄ minus distat ens reale ab ente raonis, quam à pure nihil. sṫ t n̄ minus distat homo, quà talis à sua efigie, qm ab altera. Hæc licet ita sint negari n̄ potest, qum plures sint raones cōes

enti reali, positivo, et raonis. Huiusmodi sunt extrinsecae denominationes cogniti, amati etc. Etenim omnia entia cum omnimoda proprietate cognoscuntur, et amantur: ergo conveniunt in cognosci, et amari: ergo potest ab eis abstrahi raonis cogniti, et amati. Neque placet aliquorum doctrina dicentium per hanc vocem cognitum, sive amatum, formaliter, et expresse denotari, cuiusnam generis sit materiale quod cognoscitur, vel amatur. Ita ut repraesentet id quod cognitur, in ente reali, esse ens reale, negativum in negativo, et impossibile in ente raonis.

Displicet, inquam; nam illae voces solum signant materiale in quod cadit cognitio, vel amor, abstrahendo ab eo, quod materiale illud sit reale, positivum, seu raonis. Unde eadem raone verificaretur de Deo vox ista cognitum, licet denudaretur positiva sua entitate, et negativam indueret, dummodo cognitionem traheret: ergo illa non repraesentat expresse, positivum esse in Deo materiale in quod cadit cognitio; sed ab eo abstrahit.

Praeterea licet ens univocum non sit ratione entis realis, negativi, et raonis, negari non potest, quin sit analogum: patet; nam analoga sunt, quorum nomen est commune, raio vero signata per nomen non est una, et eadem in omnibus, sed multiplex, cum aliqua similitudine: ut patet in hac voce veri, et picti: in visu separatione viriditatis, et visus humani: sed nomen ens est commune praedictis his omnibus entibus, raio autem non est in omnibus eadem, sed diversa, cum aliqua tamen similitudine; nam sicut ens reale vere, et realiter existit, ita negative existit negatio, et in intellectu existit ens raonis: ergo in existendo aliqualem similitudinem servant: ergo sunt analoga ratione entis.

Quaestio 2a.

Utrum abstrahi possit raio communis ab ente completo, et incompleto.

Mutuanda hic est a subsequenti tractatu divisio, et explicatio

entis completi, et incompleti, quae qua discutiri poterit; an ab eo possit ratio communis praescindi. Ens autem completum, et incompletum: aliud est physicum, et methaphysicum aliud: ens physice incompletum communiter dicunt illud esse, quod natura sua ordinatur ad aliquod totum constituendum, ut materia, forma etc. Completum autem quod eiusmodi ordine caret, ut Angelus, homo etc. Displicet haec expositio, quam ad hominem ex eorum communissima doctrina impugno. Nam ipsi dicunt, lignum bipalmare esse unum ens per se, et unum compositum per se nequiret, nisi ex duobus entibus incompletis constaret. Tunc sic: ergo duo palmi, quibus constat bipalmare lignum, sunt entia incompleta, et tamen non ordinatur natura sua ad componendum illud totum, quia etiam in illius compositione possunt connaliter existere: ergo datur aliquod ens incompletum, quod sub ea definitione non continetur, et consequenter non convenit omni definito.

Ut hoc argumentum vitarem lib. 1o Physicorum tractatu quae 1a cap. 2o dixi, ens incompletum esse, quod vel ordinatur natura sua ad aliquod totum componendum, ut forma substantialis corporea, vel illud actualiter componit uniendo se cum altera parte, ut palmus ligni, gutta aquae, etc. Ens autem physice completum esse, quod utroque caret; quia neque ordinatur ad aliquod totum natura sua, neque illud constituit, ut homo, equus, etc., unde aperte deduxi formam rationem incomplexionis esse intrinsecam, et essentialem entibus incompletis, quae natura sua eam habent. Primum vero accidentalium omnino; quia per accidens est toti aquae Maris, quod cum alia gutta uniatur.

Hinc fit, ut idem omnino ens ex completo fiat incompletum, et ad ex incompleto, completum in hac acceptione 2a: sicut ex non unito fit unitum, et ex unito ad non unitum transitur: ut patet in eadem aquae portione, quae iam unitur cum alia, et iam unionem amittit.

Tandem his dictis addendum, et solvendum est hoc mihi occurrens argumentum: si ens physice completum componeretur ex duobus physice incompletis, esset simul completum, et incompletum physice: hoc repugnat: ergo: probo maiorem; esset completum, quod supponimus, non esset, quia sermo sit de equo. Hic essaliter dicit

3.º qdqd pars affert; q̃ totum essabiter dicit partem, sd pars V[?]l. fra essa=
biter e in[c]pleta phice: ergo lquus essabiter ē phice in[c]pletus. Confir; nam in
genere methaphico homo ideo ē roalis, q̃ includit partem, que roalis essa=
biter ē; sd in genere phico lquus includit frām, que essabiter in[c]pleta ē; ergo
in genere phico lquus essabiter in[c]pletus ē.

Retr, negando marem quoad
[c]m partem: ad probaonem distinguo magem: lquus essabiter dicit, qdqd
positivum affert pars, [c]cedo marem: qdqd negativum; nego marem.
Ita q̃ fra [c]stituitr in raone partis, ex eo q̃d excludat tanqm [c]stitutiv=
[c]um sui mam, quam includit lquus: [c]venit q̃ fre excludere mam;
lquo autem n̄ [c]venit excludere; sd potius includere. Ecce hoc p̄vatum
q̃d negativum ē [c]venit parti; sd n̄ toti, cum autem esset ens in[c]pletum sit
ēē partem, et [c]pletum sit ēē totum; n̄ infertr, equum ēē ens in[c]pletum, ex
eo, q̃d entia in[c]pleta includat. Ad [c]firmaonem distinguo marem: precise;
q̃ includit partem, que essabiter roalis ē, nego marem: q̃ includit par=
tem, q̃ ipsi essabiter roalis ē aliqd positivum, [c]cedo marem; pars autem in
genere phico n̄ ē in[c]pleta p̄ qd adequate positivum, dicit n̄ a se ex=
cludere aliam partem, q̃d negativum ē, et ideo n̄ [c]venit toti, q̃ solum
admittere tenetr qdqd positivum affert essabiter pars.

Ens methaphi=
sice [c]pletum, et in[c]pletum varie definitr, et accipitr a DDoubus alii
dicunt, methaphice in[c]pletum ēē, q̃d signatr p̄ modum alteri adiacen=
tis, ut roale: [c]pletum autem, q̃d signatr p̄ modum p̄se stantis, ut homo.
Dicitr autem, vocem signare ad modum p̄se stantis, quando substantiva
ē, et ad modum alteri adiacentis, quando adiectiva. Ex qua explicaone
inferuntr duo. 1m, posse rem, neq̃ [c]pletam, neq̃ in[c]pletam metha=
phice ēē; q̃ potest, neq̃ noe substantivo, neq̃ adiectivo signari. 2m
n̄. s. m eandem rem qualiter acceptam ēē posse et completam, et in=
[c]pletam methaphice, ut homo, et roalis; q̃ potest duobus noibus, altero
substantivo, et altero adiectivo exprimi; sd etiam eundem formalissimum

conceptum, ut aïal, et sensibile propter eandem raonem.

Aliter explicat Pater Gur. De nona Methaphicç sesse 3a. cum aliis RR. Quas ens metha=phisice completum, et incompletum: incompletum vocat illud, quod tanquam pars aliqua totum methaphisicum componit, ut animal, l. rationale: completum autem, quod nulla raone componit, ut homo, equus etcta. Eo modo, quo in genere phisico dicitur ens incompletum, quod tanquam pars phisicum aliquod totum constituit: completum vero quod non constituit, ut homo. Aptissima est hçc explicatio, et vocum acceptio, in qua solum notare est, quod ens methaphisice completum non pendet ab intra; nam independenter ab istius operaone homo ordinatur, neque componit cum alia nara Bm aliquod, pendet autem ens methaphisice incompletum patet: quia animal, vg. non est pars metha=phisice constituens hoem usquedum ab intra prescindatur a rationali; sed est incompletum est ppter pars methaphisice constituens hoem: ergo non est incompletum usquedum ab intra prescindatur a rationali; pendet ergo ab operaone intrus ut sit ens methaphisice incompletum.

Iam ex his liquet, an abstrahi possit raocois ab entibus completis, et incompletis; proquo statuo 1o. potest abstrahi raocois entis completi phisice ab oibus entibus phisice completis, et entis incompleti phisice ab oibus phisice incompletis; probatur; quando plura inferiora conveniunt in aliquo prato, potest illud ab eis abstrahi et viceversa; sed oia entia phisice completa conveniunt in eo prato, et similiter omnia phisice incompleta: ergo etcta.

Itaque oia entia, quç ad aliquod tertium componendum ordinantur, et sunt incompleta in priori acceptione, conveniunt in ordinari ad Bm constituendum: similiter, quç accidaliter componunt aliquod totum, et sunt incompleta, in posteriori acceptione, conveniunt etiam in actuali compositione totius: Et denique, quç neque ordinantur, neque totum constituunt, et sunt completa, in eo prato conveniunt; sed convenire est fundamentum abstractionis: ergo ab illis entibus abstrahibilis est utraque raoentis vel phisice completi, et incompleti.

392 Statuo 2º: potest abstrahi ratio cois entis methaphisice completi ab oibus methaphisice completis: et siliter entis methaphisice incompleti ab oibus methaphisice incompletis. Hoc intelligendum est in qualibet ex predictis acceptionibus; et prob. quia oia methaphisice completa conveniunt in hoc gradu; et siliter oia methaphisice incompleta: ergo potest illud abstrahi ab oibus.

Ex dictis infertur posse ab oibus accidentibus abstrahi rationem eorum accidentis, licet oppositum sentiat P. Vasq. De la Methaphisica cap. 3º. prob. quia oia accia conveniunt cum omni proprietate in hoc quod est inhaerere subiecto: demus hanc esse legitimam accidentis definitionem: ergo ab oibus potest abstrahi ratio cois inhaerendi subiecto; sed haec est accidens: ergo ab oibus potest abstrahi ratio cois accidentis. Dicit P. Vasq. accia non sunt simpliciter entia: ergo non potest ab eis abstrahi ratio accidentis. Resp. eo, lm, ant. esse falsum, quia accia cum omni proprietate non repugnant existere: ergo cum omni proprietate sunt entia: 2m negando cons. quia negari non potest, quod ablute, et simpliciter sint accia: ergo potest ab eis abstrahi ratio accidentis.

Hactenus reverendus admodum Magister Dr Barnabas de Medina, quem prae aegritudine diuturna male vexatus unum prae aliis selegi, tanti ingenii invidus, suae supellectilis avidus, ptius doctrinam mihi maxe arrixit, necnon meis iactis in Logica priis adeo consentanea visa est: quare Auditores mei, fortunatiori eventu, non desperato casu, tantum Praeceptorem obtinuistis, me aegrotante sequutum, ut firmam, ac solidam ab ipsa met infirmitate, ac tenuitate mea exciperetis doctrinam. Valete.

tractatus 5.
de divisionibus entis in communi

Postquam tractatus de ente in coi absolutum est; recta doctrinae methodus dictitat eius divisiones singillatim exponere, ad unguemque examinare; sed quia tum angustiae temporis nos comprimunt, tum variis in locis nostrae Philosophiae phisicalis praesentis tractatus difficultates manserunt discussae; si in hic de essentia, et existentia entis quaestionem in periculum adducam: properemus ergo disputationem leviter

Disputatio unica.

de essã, et existã; Caput 1m selebriores entis divisiones recensendæ præmittuntr.

Prima entis divisio ẽ in ens creatum, et increatum: Creatum ẽ, qd trat productionem, ut existat; talis ẽ qælibet Creatura, de qua sæpius præsertim lib. 2o Phicorum egimus: increatum ẽ, q existit indendr à productione: talis ẽ solus Deus; hic nq ẽ obtum partiale Methaphics, ut raone natli cognoscibilis, cuius existam oes ubique terrarum Gentes aspirant; et ipse quidem Tres, et unicum ẽẽ demonstravit, ut de 2o capo. 6 libri 2i Phicorum dicebam. Præterea Deus ẽ primum ens in perfectione, qa oes tinet formaliter, l eminenter cæterorum entium perfectiones, qs innumeras alias supperaddit. Item ẽ nalis existens independr à libero arbitrio, et voluntate alterius, imo et quæ ipsius. Rursus habet ẽẽ improductum, et independens à quolibet alio extra se; ab eo autem cætera pendent, et producuntr. Deniq ẽ incapax ortus, et interitus; qr neq potuit habere initium suæ durationis; neq poterit videre finem sub ulla prorsus vicissitudine, aut mutatione.

Secunda entis divisio ẽ in ablutum, et respectivum ens: ablutum (prout opponitr relativo tam modali) ẽ, q caret omni respectu, et habitudine ad aliud: relativum ẽ, q habet respectum, et habitudinem ad alium: Vg. ignis ẽ ens relativum ad calorem, quem potest, et petit producere. Ex quo constat, repugnare omnino, q sit ablutum, et patet; nam quodlibet ens, l ẽ Deus, l Creatura; si ẽ Deus, habet relaonem ad Creaturam, ut effum, quem producere potest; si ẽ Creatura habet relaonem ad Deum tanqm ad prium sui; ergo. Cs ens ablutum nihil dicendum occurrit: de relativo tam prædicamentali, qm transcendentali in Phisicis lib. 2o satis egi.

3a entis divisio ẽ in decem prædicamenta

394 in Logica numerata, et in eo i definita, in particulari tn variis in Locis
nostre Philosophie, preter qntatem, qualitatem q: quantitas igitur e accidens corpo=
reum ablutum impenetrabile cum aliis eiusdem raonis: dicitur accidens q neque
materia e, neq forma, neq unio, l subsistentia; et contra distum realiter a ma
la, nec cum illa identificatum, etsi in materia tanqm in subto proprio inhereat;
exemplum sit in Eucharistia, ubi nil materie, l substantie remanet, et tn per
manet quantitas: corporeum; q corpus petit cstitutivum dimensionis, et quantitati
ita convenit ee corpus, ut repugnet quantitas spiritalis. Impenetrabile cum aliis
eiusdem raonis; hoc pdatum proprium, et diffusum, e quantitatis; petit n ut eius
partes collocentur in diversis partibg Loci; et similiter partes cuiuslunq subiecti,
in quo fuerit, neq intr se, neq cum alia quantitate penetrentur: unde suus effus formalis
primarius e, reddere subtum impenetrabile; e q radix extentionis, qua corpus ex=
tensum in Loco cstituitur: et deniq e subtum immatum receptivum aliorum acciu
ablutorum, utt lux, color etca.

Dicitur eiusdem raonis, q cum aliis accibg diverse
raonis, que n sint quantitas, penetrabilis e, et penetratur defacto cum calore, frigore,
luce etca: penetratur etiam cum substantia, et cum ma, forma, et unione: quare in
Eucharistia existit violenter, q quantitas Xpti Domini habet suas partes pe=
netratas intr se, et cum partibg quantitatis, que extiterat in substa panis.

Qualitas
e accidens ablutum ad cplendum perfectionem subste tam in agendo, quam
in resistendo: triplex proprietas assignari solet pro qualitate; 1a q habeat
crarium; licet hec proprietas n conveniat Luci, que crarium n habet: 2a q sit
capax intensionis, et remissionis, de qua in libris de generaone: tertia q
sit silis, et dissimilis; de hac n in relatione predicamentali, actum e: licet
etiam preter qualitatem substa modus sit similes, l dissimiles.

Quarta entis
divisio in ens cple, et incple: incple potest ee simplex, l cpositum; sim=
plex ut negatio Dei; quarta Persona Se Trinitatis. Cpositum cflari potest
l ex predicatis cdictoriis, ut cursus, et negatio cursus; l ex predicatis, quasi

Ja, riis, et quæ inferunt contradictoria, ut rationale unitum cum hinnibili: ens possibile, duplex item; aliud simplex, ut Angelus: aliud compositum, ut Antichristus.

Rursus dupliciter potest esse ens possibile, vel impossibile, primo quasi conditionaliter, et quoad prædicatorum conexionem: 2o de facto, et in esse absoluto: illud dicitur, quod realiter constituitur ex prædicatis inter se repugnantibus; et ideò, si existerent, unum destrueret actualiter aliud, et ab eo destrueretur: istud vero dicitur, quod ex sua ratione formali constat prædicatis, quæ si existant simul, non se adinvicem destruent; ita homo dicitur non repugnare, sed esse possibilis; quia si existat, non se destruent actualiter eius prædicata; quia nullum est alterius destructio, neque infert alterius destructionem. Possibilitas hæc, et impossibilitas dicitur intrinseca, quia fundatur in ipsis prædicatis intrinsecis entis: dicitur vero quoad conexionem prædicatorum, et non actu, quia cum actu non existant, actu non sibi repugnant, vel repugnant absolute; sed repugnarent, vel non, si existerent actu. Sed de hac divisione uberius sequentibus capitibus.

Caput 2um.

Utrum essentia, et existentia distingui inter se valeant?

Quia tamen ordine divisio entis est in existens, et non existens: prætermissa a nobis. De 4a causa existentiam materiæ primæ Lib. Physicorum, latius expendam celebrem adeò difficultatem propositam: sed in primis supponendum est, ens dupliciter posse sumi, vel pro possibili logicè, quà ratione res actu, et absolutè existens, dicitur etiam possibiles; nam benè valet ab actu ad potentiam, ut docent summulistica principia: vel pro pure possibili, et non existente actualiter. Contra ad hæc nomen essentia dupliciter accipi potest; primo pro essentia quæ est in actu, etiam producta; sic Petrus antequam producatur, non est in actu; est in actu, postquam producitur. 2o pro essentia non solum existente, sed solum possibili logicè, vel saltem pro essentia prout abstrahit ab actuali existentia, vel non existentia; sive homo existat, sive non, essentia illius est animal rationale. Hinc etiam est, quod essentia merè possibilis

39b. actualiter nihil sit; cum quidquid est in rerum natura creatum est à Deo; id pure possibile à Deo non est creatum. caeterum habet potentiam logicam, seu non repugnantiam, ut producatur, et actu existat.

Secundo supponendum est, quod sit pura possibilitas entis; est non non repugnantia cum negatione existentiae, nam si non repugnantiam detrahas, vel negationem existentiae non manet ens pure possibile: unde possibilitas entis creati, ut talis est sua producibilitas, nam quidquid est producibile est possibile, vel in genere non bene valeat, quidquid possibile est producibile est; Deus enim possibilis est, et non producibilis: quare ens producibile constituitur ex possibilitate pura, et ad illam addit causarum productivam virtutem, aut Omnipotentiam Dei, à qua per extrinsecam denominationem producibilem denominatur: et insuper addit ex parte sua, et si cum aliquibus Patribus opineris, quandam producibilitatem passivam intrinsecam, quae sit respectus transcendentalis Dei, quo petat à causa posse produci.

His suppositis, quaerendum nobis est, an essentia creata, et existentia realiter distinguantur necne? id est an in Petro existente dentur duae entitates, quarum una sit essentia, alia vero existentia, sive absoluta, sive modalis; sicut in albo dantur duae entitates, quarum una sit subjectum, et altera albedo constituens subjectum album; et in Petro existente datur sua essentia et actio, quâ producitur, ubicatio, et duratio, ut in Physicis liquet. Nec tamen loquor de essentia divina, quae ab eius existentia nequaquam distinguitur; cum de conceptu Dei sit actu esse in rerum natura.

Sunt autem diversissimae opiniones: quidam enim do docent docent docent, existentiam non esse aliud, quam relationem praedicamentalem effectus ad causam, quae advenit in tempore, oriturque ex productione: alii ad praedicamentum durationis eam reducunt; docentque esse accidens superadditum essentiae verum tamen ut hae, et aliae opiniones comprehendantur, duae sunt de existentia celeberrimae sententiae; prima docet, existentiam ab essentia realiter distingui: altera negat: priorem communiter sequuntur Thomistae; secundam fere omnes Patres Societatis, et alii extrinseci oribus, omnesque Nominales; imo et ipse Patres Metaphisicae cap. 10, et lib. 5 cap. 9.

Tanc secundam sententiam non solum Religionis quod; sed affectus libentissime insequor, pro vero Patre,

nullum fundamentum distinguendi essentiam ab existentia: ergo non debent realiter distinguii: patet consequentia: quia fundamento non est multiplicanda entitates realiter distinctae: antecedens patet ex solutione exhibenda thomistarum argumentis; 2º nam eadem fundamenta, quae probare conantur existentiam ab essentia distingui, probant etiam eodem robore essentiam formalem existentiae ab ipsamet existentia realiter distingui; ipsa enim existentia hominis, si distincta est ab aia [aliis] rationali, habet suam quandam existentiae essentiam, sicut et actio habet essentiam actionis, et ubicatio essentiam ubicationis etc. id hoc est omnino falsum, neque thomistae admittunt, alias inferretur processus in infinitas entitates realiter distinctas: ergo fundamenta thomistarum, aut nihil probant, aut nimis probant.

Probatur 3º: cum producitur essentia, et existentia, si distinctae sunt, duae entitates extrahentur a statu purae possibilitatis, et fient duae entitates actuales; ita ut essentiae entitas non se habeat etiam ex parte sua tantum, ut se habebat ab aeterno: ergo essentia per suam entitatem existit: antecedens probatur, nam aliter verum esset, Petri existentis essentiam non minus fuisse ab aeterno, quam nunc est; aut e contra; sicut ad esse quod habuit ab aeterno non pendebat a Deo saltem libere causante, ita neque penderet ad illud esse, quod nunc habet essentia: consequentia vero probatur: quia si est essentia, ut distinctum ab entitate alia est extra causas: ergo est existens, ut distinctum ab alia entitate.

Confirmatur 1º: intelligimus essentiam existentem non intellecta entitate alia, quam thomistae dicunt existentiam: ergo existentia non est distincta ab essentia: probatur consequentia: quia cum intelligitur essentia existere, intelligitur existentia: ergo si intelligitur existere, non intellecta entitate alia, existentia non est entitas alia ab essentia: probatur igitur antecedens; quia hoc ipso, quod intelligamus, aut nobis proponat Deus cognoscendum illud esse essentiae Petri existentis, quod nunc habet, quale ab aeterno non habuit; etiamsi non proponatur cognoscenda entitas alia distincta, hoc inquam praecise intelligimus rem existere et intelligemus non esse pure possibilem.

Confirmatur 2º ex doctrina thomistarum, qui docent, humanitatem Christi Domini existere per existentiam increatam verbi, quae existentia non est producta; essentia vero humanitatis producta est, ita ut sit omnino verum id, quod

398 in Xpto Domino distum ē realiter à Persona divâ, ēē abl^{ute} causatum, et extra causas, et n̄ ēē pure possibile, nec s^t fuit ab aeterno: q si forte amoveretur unio huius humanitatis ad Verbum, ita q^d iam humanitas n̄ afficeretur ab exist^a Verbi; maneret tn humanitas quoad se, ut nunc, existeret p se ipsam q̄ re ipsa p se existit. Ubi adde, q^d suppositionem panē n̄ modo in humanitate, et Verbo divino p^{olem} ēē docent plures thomistæ; s^d etiam essam posse permanere ab^{lute}, et n̄ pure p^{olem}, destructa omni exist^a.

Rogas 3°, an saltem distinguantur p intrum essa, et exist^a? suppono, nos loqui de essentia ab^{lute} p^{oli}; nam si loquamur de essa pure p^{oli}, certum ē, posse distingui f^{raliter} essam, et existam; nam potest prescindi ex parte actus una f^{ralitas} in ordine ad essam pure p^{olem}, et aliam in ordine ad existam, seu essam ab^{lutam}. Et hinc ē, q^d etiam in Deo si illa prescissio f^{ralis} fiat, quatus cipitur essentia Dei s^d ditionaté; n̄ tn eam ab^{lute} affirmando, ver. g. quando dico, si Deus existat, n̄ sequuntur duo s^{nt} dictoria; tunc cipio Deum, ut p^{olem}, et n̄ ut existentem.

Dico ad interrogationem, nullatenus ratione ratiocinata distingui; nam in ordine ad eundem trum, seu connotatum cipitur essa tam ab^{luta} p^{olis}, quam exist^a ab^{luta}; solum igitur distio raonis ratiocinantis debet admitti; constat n. hec n^{oa} essa, et exist^a distincta ēē; et in ceptib^{us} f^{ralib^{us}} aliquam diff^{ram} assignabilem ēē; propterea ceptus desionis, et definiti distionem raonis ratiocinantis causant, licet in o^{bti}s nulla diversitas sit.

Caput 3^m

hostiles vires infringit.

Primum argutum sit; proprium ē Deo existere p essam, sive q^d idem ē, solus Deus ē suum ēē. q. ēē Creaturæ, sive existere distinguitur ab ipsa Creatura; aliter etiam hec esset suum ēē, et existeret p essam: an^s probatur tum dicto illo Dei, ego sum, qui sum: tum etiam raone, q ēē Creaturæ, seu existere, ē ̄tingens; s^d essa n̄ ē ̄tingens:

ergo existentia creaturae non potest esse essentia illius: contra vero existere Dei, quod de nationi contrarium, potest esse essentia Dei.

Respondetur distinctione antecedentis, proprium est Deo existere per essentiam, id est Deus ex essentia sua petit necessario existere absolute, concedo antecedens: proprium est Deo, id est nihil aliud est cum existat, potest existere per essentiam tamquam per rationem existendi, nego antecedens: ita quod non est Deo proprium, quod sua essentia sit sua existentia; sed proprium est, quod essentia Dei sit talis, ut petat semper esse absolute existentia: essentia vero et existentia creaturae talis est, ut non petat semper esse absolute essentiam, neque absolute existentiam, siquidem potest non produci, et tunc nihil erit, neque non erit essentia, neque existentia: propositio illa ego sum, qui sum sic intelligenda est: praeterea contingentia creaturae non stat in eo quod existentia ab essentia distinguatur, sed in eo quod possit esse nihil, et possit esse aliquid.

Secundum, scientia Dei, quae vocatur simplicis intelligentiae versatur ad essentias rerum possibiles, scientia vero visionis ad existentiam: ergo distincta est essentia ab existentia: probatur consequentia, quia nulla alia est distinctio nisi ex parte obiectorum. Respondetur, scientiam simplicis intelligentiae versari ad essentias non enuntiando, an absolute sint, an non sint: scientiam vero visionis versari ad easdem enuntiando absolute esse, vel futuras esse: quare idem est utriusque obiectum, si autem diversitas ex parte sua.

Tertium, effectus petit essentialiter causae essentiam, et non existentiam: ergo essentia et existentia causae distinguuntur: probatur consequentia, quia si idem esset, implicaret essentiam et contradictionem, essentiam petere, et non petere existentiam: antecedens vero probatur, quia calor vel existere potest, etiam si non existat ignis: ergo non petit existentiam ignis, at vero si essentia ignis non esset esse productivum caloris (supponimus nullam aliam esse causam caloris) nequaquam posset calor existere: ergo tantum petit essentiam ignis. Respondetur, eodem modo petere essentiam, et existentiam: quare distinguitur antecedens: effectus petit essentialiter essentiam causae, ut est actu aliquid, nego antecedens, ut potest esse aliquid, concedo antecedens.

Quartum, propria est Deo simplicitas essentialis: ergo creatura debet esse composita ex essentia, et existentia: probatur consequentia, quia non aliter potest creatura a Deo

4º distingui quoad attributum simplicitatis. Sed arguam ego; si creatura composita est ex duabus partibus, scilicet exista, et essa, certe una earum partium erit iterum composita, aliisque in infinitum partium procederetur: rogo igitur, ea pars, quæ non fuerit composita ex aliis, quomodo differt à Deo? Respondeam igitur suo argumento Thomistæ. Resp. negando, non debere omnem creaturam esse compositam, neque enim hoc sensu simplicitatem esse propriam Dei; potest esse creatura omnino simplex, quæ aliis ex capitibus limitata erit.

Quintum; plura dicuntur de essa, quæ negantur de exista. Ergo esse æternam, et variam, convenire rebus independenter à causis: existentiam vero non esse æternum, esse autem contingens; non convenire rebus creatis, nisi dependenter à causis: essam esse indiferentem, ad hoc, quod pure possibilis existens; existam tamen esse determinatam ad existendum: item existam corrumpi, essam vero non corrumpi; sed esse incorruptibilem, præterea essa hesterna, et hodierna est eadem essa; existere vero heri, et hodiernum est idem existere: tandem sexsenta alia prædicata dicuntur de essa, et non de existentia; ergo.

Confirmatur: quia Petrus indiferens est, ut sit albus, et non sit; ideo cum albus est, habet aliquid, quod non habet, cum non est albus: sed essa indiferens est ad existendum, et non existendum: ergo cum existit, habet aliquid, quod non habebat quando non existebat; hoc autem est exista: ergo exista est aliquid, quod superadditur essentiæ; ergo realiter distinguuntur.

Respondetur negando antecedens; ad probationes illius dico, si essa sumatur conditionate, omnia illa prædicata conditionate illi convenirent, et similiter convenire existentiæ: cum vero essa est absolute aliquid, tunc prædicata, quæ essentiæ conveniunt, existentiæ etiam convenire debent: sic omne quodque dicitur de exista cum veritate dicitur de essa, quæ absolute talis est. Ad confirmationem dicitur, Petrum, etiamsi absolute habeat esse indiferentem, ut sit albus, et non sit; ideo præter esse absolutum, addendum aliquid, ut sit albus: essam vero, cum absolute sit non esse indiferentem ad existendum, et non existendum, ideo præter esse absolutum essentiæ nihil addendum, quod sit exista.

Tractatus 3us.
de entis attributis.

De proprietatibus entis in communi tractationem, etsi levissimam aggredimur instituendam, ubi singulas, si otium, et tempus licuisset, persequeremur, ad amussim indagandas: sufficiat equidem de distinctione ad difficultates omnes methaphisicas summenariam disputationem persequi dum vobis Auditores sufficiat tanti moliminis finis, et coronis.

Disputatio unica,
conceptus distinctionis realis expositio.
caput 1um
passiones, et quot sint, et quomodo ab ente distinguantur prius expendit.

Quamvis vulgo tria hæc, passio, proprietas, attributa promiscuè soleant usurpari; ut rem accuratius tradamus duo animadvertere oportet, 1um, rei proprietas dicitur illa, quæ sequitur ad primarium rei conceptum, illam supponendo in suo esse constitutam. dicitur passio, quia nomine passionis intelligimus eam proprietatem, quæ phisice provenit ab aliqua radice, distinguiturque realiter ab illa, ut calor ab igne, frigiditas ab aqua: at si ratione nostra solum à radice distincta proveniat, non passio, sed attributum dici solet, ut est visibilitas respectu hominis, omnipotentia respectu Dei. 2um loquimur de ente methaphisice accepto, et consequenter de attributis methaphisicis, quæ illud commitantur, non vero de ente phisico, à quo realiter eius passiones discriminantur.

Sunt aliqui, qui entis attributa negarunt, sed immerito, nam

402 praeter hoc praecise, quod est esse ens, et praeter praedicata, quae in ipso afferuntur, praedicantur alia vario de omni ente: ergo sunt aliqua entis aliquid attributa: antecedens probatur; quia nullum est ens, de quo praedicari nequeat esse unum, esse distinctum, et eiusmodi alia, quae diversa sunt ab hoc, quod est esse ens. Confirmatur; nam cum firmum statuatur esse ens, adhuc dubitatur, an sit bonum, verum etc. ergo signum est, non esse idem formalissime ens ab esse verum, bonum, etc.

Atque ista attributa distinguuntur in re, et ab ente, solum penes diversa connotata in ordine, ad quae explicatur: ita quod nihil aliud est unitas, nisi ipsummet ens, ut oppositum divisioni; et veritas ipsummet ut aptum est esse obiectum propositionis verae; bonitas ipsummet, ut in suis praedicatis integrum, et perfectum est: unde proprietates istae nihil addunt supra ens, nisi meram habitudinem ad aliud, et connotationem: quare tantum ratione ratiocinata distingui valent; cum omnino realiter identificentur cum ente; nec ullum distinctionis genus praeter rationis eis convenire videatur.

Quot sint ista attributa, dissidium inter DDs est: communiter illa, quae enti attribuuntur, continet dictio illa barbara Reubau, quam significant initialibus litteris res, ens, verum, bonum, aliquid, unum: at non omnia haec sunt entis proprietates; nam ens, et res sunt nomina synonima, et ipsum est diversis nominibus significatum.

Restant illa quatuor, ex quibus DDs excipiunt aliquid (aliquid non signat distinctionem) aiuntque tres tantum esse proprietates entis, videlicet unum, bonum, et verum; nam aliquid reducunt ad unum. Non probo exceptionem istam; sed existimo, quatuor esse entis attributa: ratio est, quia unitas non est distinctio: ergo non debet aliquid ad unum reduci: probo antecedens; quia unitas solum est indivisio rei in se; at distinctio est divisio rei ab alia: ergo distinctio, et unitas sunt diversae formae: ergo et attributa.

Maneat igitur, unitatem transcendentalem esse attributum entis, quae quidem est indivisio rei positivae in se ipsa

id est, coniunctionem rei positivę secum ipsa non quidem per unionem; sed per identitatem, quę omnino necessaria est: hęc enim indivisio in positivo consistit; siquidem est ipsamet identitas rei. Similiter veritas transcendalis consistit in ipsamet positiva, et reali essentia cuiuslibet entis, quatenus apta est se verificare propositionem enuntiantem illam de tali ente. Item bonitas transcendalis consistit etiam in ipsa positiva, et reali essentia entis, quatenus apta censetur trahere voluntatis amorem. Dixi hęc attributa debere esse transcendalia; quia sicut terminus dicitur transcendens; quod verificatur de omni ente possibili, et quolibet transcendit; sic hę proprietates omnia entia transcendunt, et de illis verificantur. Solum restat distinctionem entis exponamus.

Caput 2 et ultimum.

Quid sit distinctio, et in quo consistat?

Ex dictis tractatu 2o De 3a cap. 1o Logicę satis liquet, et probatum manet, quid sit distinctio in communi; quid distinctio realis, atque illius species; quid distinctio rationis ratiocinatę, et ratiocinantis; quid demum identitas realis, quę in positivo consistit: quare circa constitutivum distinctionis realis solum restat disputatio; et si loco citato mens nostra pervia est.

Diximus, ac probavimus, distinctionem realem formaliter constitui per entitates ac rationes, probavi, distinctionem realem formaliter constitui per entitates eorum, qui distingui dicuntur, licet per aliquid negativum explicentur. Hic recolas, obsecro, tanta ibi allata, ne bis ea repetere cogamur: cęterum argumenta, quę in oppositum obiici poterant, in hunc locum remisimus; Stamus igitur promissis in prędentiarum exequendis, ut adeo celebris, ac pergravis difficultatis oppugnatione adversariorum magis elucescat veritas.

Arguunt 1o DDs oppositę opinionis in negatione identitatis distinctionem realem constituentis: Petrum dis=

424. tingui à Paulo consistit in eo, quod Petrus non sit, quod Paulus; sed hoc con-
sistit in aliquo negativo: ergo distinctio Petri à Paulo consistit in negativo: ma-
iore certa, saltem supposita existentia Petri, et Pauli; si non uterque supponitur
existens, distinctio utriusque erit formaliter, quod Petrus non sit, quod Paulus est: minor
probatur, quia quod Petrus sit quod Paulus est, est aliquid positivum: ergo quod Petrus non sit,
quod Paulus est, est aliquid negativum: probatur consequentia, quia ex duobus contradictoriis unum est
positivum, et alterum negativum; sed Petrum esse, quod Paulus est, et non esse, quod Pau-
lus est, sunt extrema contradictoria: ergo unum ex illis est positivum, et alterum nega-
tivum.

Respondetur, concedendo maiorem, et negando minorem; ad probationem concedo antecedens,
et nego consequentiam; ad cuius probationem omissa maiori, distinguo minorem, Petrum
esse, quod Paulus est; et Petrum non esse, quod Paulus est, sunt propositiones contradictoriae logicè;
concedo minorem: sunt conceptus obiectivi phisicè contradictorii; nego minorem: nec dubi-
um est, quin illi duo conceptus sint contradictorii logicè; quia unus est assensus, et alter
dissensus circa eorundem extremorum, sed negandum est, quod obiectum esse quod tendunt
illi duo conceptus, sive conceptus obiectivi sint in re phisicè oppositi contradictoria
oppositione; nam primus verificaretur per conceptum positivum, nempe identitatem
Petri cum Paulo: secundus verificatur per entitatem positivam Petri; quae entitas licet
in se positiva sit, potest verificare propositionem negativam, videlicet Petrus
non est Paulus.

Hinc plura deducuntur, primum, quod identitas inter Petrum, et Pau-
lum, si daretur, et distinctio, quae defacto datur, sunt aliquid positivum. Secundum, utram-
que formam in re separatam non esse contradictorias; sed contrarias; nam licet pug-
nent, et se destruant mutuo identitas, et distinctio, potest utraque deficere;
quando non Petrus, et Paulus non existunt, tunc nec existit distinctio inter illos,
nec identitas: ergo illa duo obiective tantum opponuntur contradictoriè.
Tertium ipsi conceptus formales formales, sive propositiones mentales videlicet Pe-
trus est Paulus, Petrus non est Paulus sunt conceptus contradictorii.

Argumentum

2º, supponamus, Petrum non existere; tunc haec propositio, Petrus non est lapis;

ē propositio vera: ergo datur illius obiectum; patet consequentia, quia tunc non datur enti-
tas positiva Petri: ergo entitas positiva non ē obiectum, quod illam propositionem
facit veram: ergo aliqua negatio ē, quae facit tunc illam propositionem veram;
sed obiectum, quod reddit illam propositionem veram ē distinctio: ergo distinctio consistit
in aliqua negatione.

Respondetur concedendo antecedens; et negando consequentiam; pro quo
animadverte, quod alibi a nobis dictum ē, Vt ad veritatem propositio-
nis, non semper requiri existentiam obiecti, quod illam veram facit: Vt haec
propositiones Petrus ē possibilis; Petrus ē homo; sunt hodie verae; licet hodie non de-
tur Petrus; ratio ē, quia talis propositio affirmat existentiam obiecti; et tunc, ut sit modo
vera non requiritur existentia obiecti modo; sed pro ea differentia temporis, pro qua
obiecti existentia affirmatur; ideo haec propositio Adamus peccavit ē hodie vera;
et haec Antichristus peccabit, licet hodie non detur Adamus, nec Antichris-
tus.

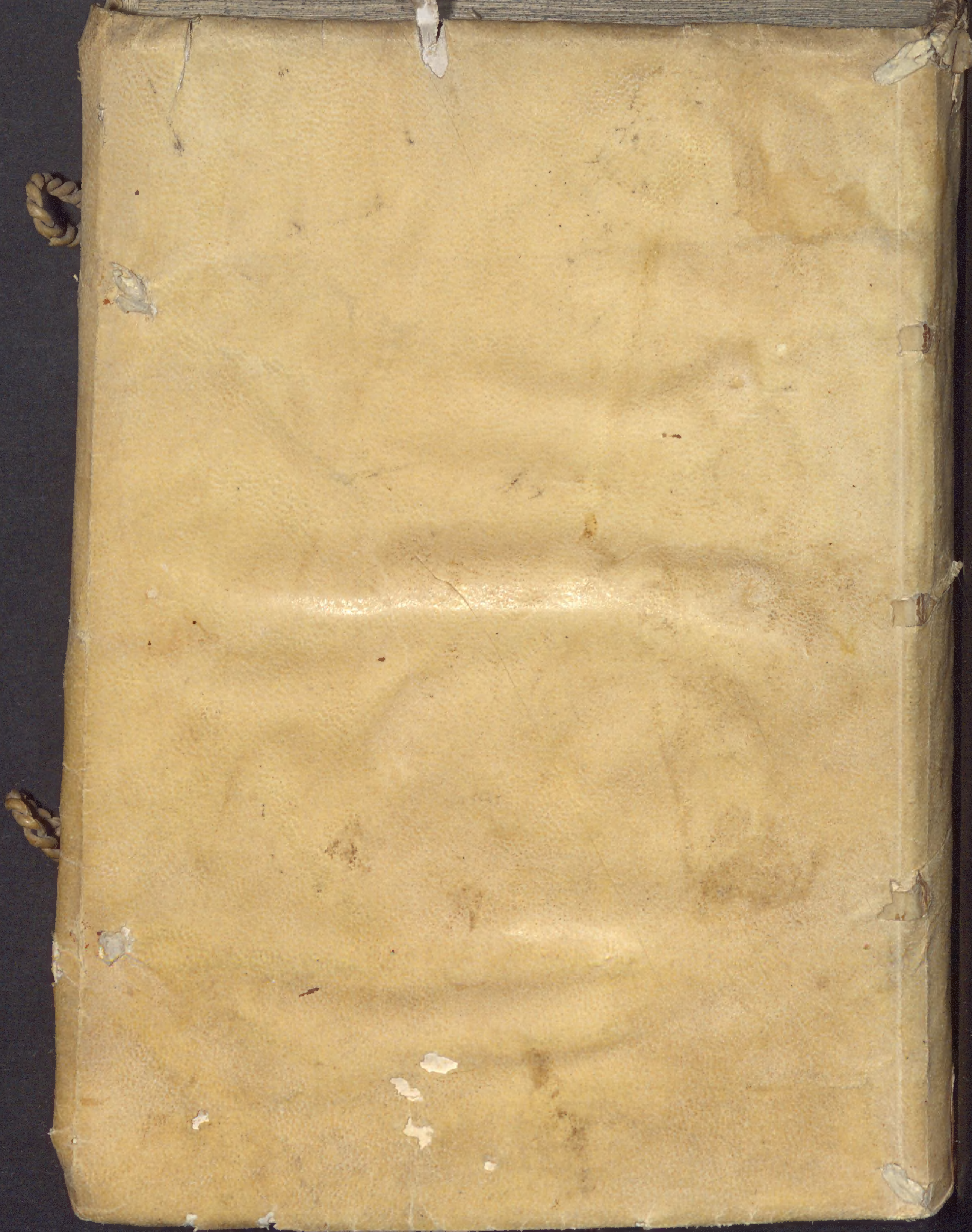
Etiam animadverte esse alias propositiones, quae abstrahunt ab existentia
subiecti; et hae propositiones ut sint verae non requirunt existentiam subiecti, quia illae
in quibus particula est solum deservit ad iungendum praedicatum cum subiecto,
neque affirmando tale subiectum existere, neque affirmando non existere; in hoc
sensu sumuntur illae propositiones, quae vocantur aeternae veritatis, quae sunt verae
etiam non existente obiecto; quare ab aeterno fuit verum, quod homo ē homo,
licet ab aeterno non extiterit homo; sicut haec propositio ē vera nunc Antichri-
stus ē homo propter ipsam entitatem Antichristi: sic similiter ipsa entitas
positiva Petri facit veras has propositiones, Petrus ē homo, Petrus non ē lapis;
quamvis Petrus hodie non existat.

Ex dictis colligitur 1°, quod Petrus per suam
entitatem habet esse distinctum a Paulo quantum ē ex se, non tamen absolute, et
adaequate; nam absolute distinctus a Paulo constituitur etiam per Paulum:
explicatur exemplo similitudinis; Petrus per hoc praecise, quod sit albus consti-
tuitur similis quantum ē ex se cuicumque tertio; imo ē dissimilis etiam quantum
ē ex se; nam ut sit similis in albedine Paulo, habet quidquid requiritur ex

ex parte sua, vult albedinem, et etiam ut sit dissimilis; quod si nihil addas Petro, dummodo ponas albedinem in Paulo, Petrus per suam albedinem, et albedinem Pauli erit illi similis, et si tollas albedinem à Paulo, Petrus erit dissimilis: idem tenendum est de distinctione Petri à Paulo.

Colligitur secundò; distinctionem realem versari circa extrema non solum positiva; sed etiam negativa, possibilia, et impossibilia; unde eiusmodi entia non solum inter se; sed ab aliis etiam realiter distinguuntur. Quare non solum negationes inter se, impossibilia inter se, et mere possibilia inter se; sed etiam ens impossibile distinguitur à mere possibili, et à negatione; et negatio ab ente mere possibili; et ens positivum à negativo. Sed notandum est, distinctionem rei positivae ab alia re positiva consistere in ipsis entitatibus rei positivis, quae distinguuntur: at distinctio negationis ab alia negatione consistit in ipsis negationibus; quod res quaelibet per id, quod est in se, distinguitur ab alia: nec inde infertur distinctionem hanc in negativo consistere; dummodo non superaddamus ipsis extremis negativis aliquam negationem identitatis inter illa.

Haec habui Auditores mei, quae de universa Metaphysica vobis subministrarem; qua universam Philosophiam tandem absolvimus; triennio quod hoc pensum reddimus, animo certe libentiore, quam fortunatiore ingenio elucubrata; nec dubito quin scripta haec aliquibus non arrideant; insolens enim est, qui omnibus se placere posse confidat: minima quidem haec sunt, si ab ingenio spectentur, maxima, si ab animo, ac votis. informia etenim non prolis; sed ingenii vestri acumine formanda: multa perstrinxi, quae liberalissime alii prodigunt; alia fusius, quam moris est vulgo complectar; sed quidquid dictum utilitatis est vestrae; mei autem laboris: hoc inficiari non patiar, illud vobis pateri consentaneum est, dum adveniam invitor, quem vestra humanitas huc usque libenter excepit: omnia sunt in Dei gloriam; laudemque Deiparae Virginis noxa immunis deferantur. Hispali in Gymnasio Collegii Societatis Iesu Divo Hermenegildo sacri anno à salute 1689 die 12 Maii.

Laredo de Generatione, et Corruptio